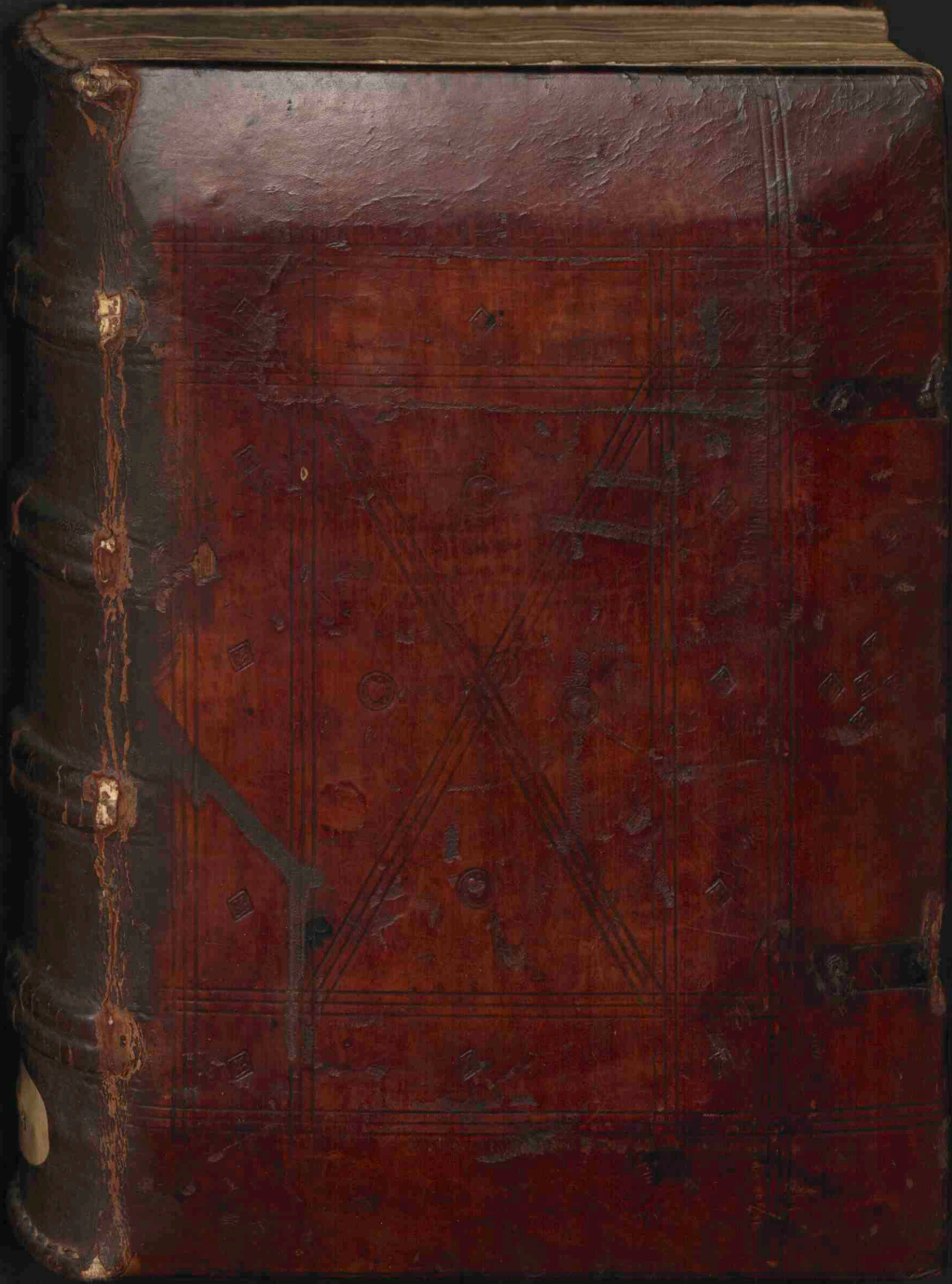

Flores Augustini ex libris De civitate Dei extracti : De commemoratione defunctorum

<https://hdl.handle.net/1874/327094>

Eccl. 68

Tab. 306

N° 3 Pl C

N° 3

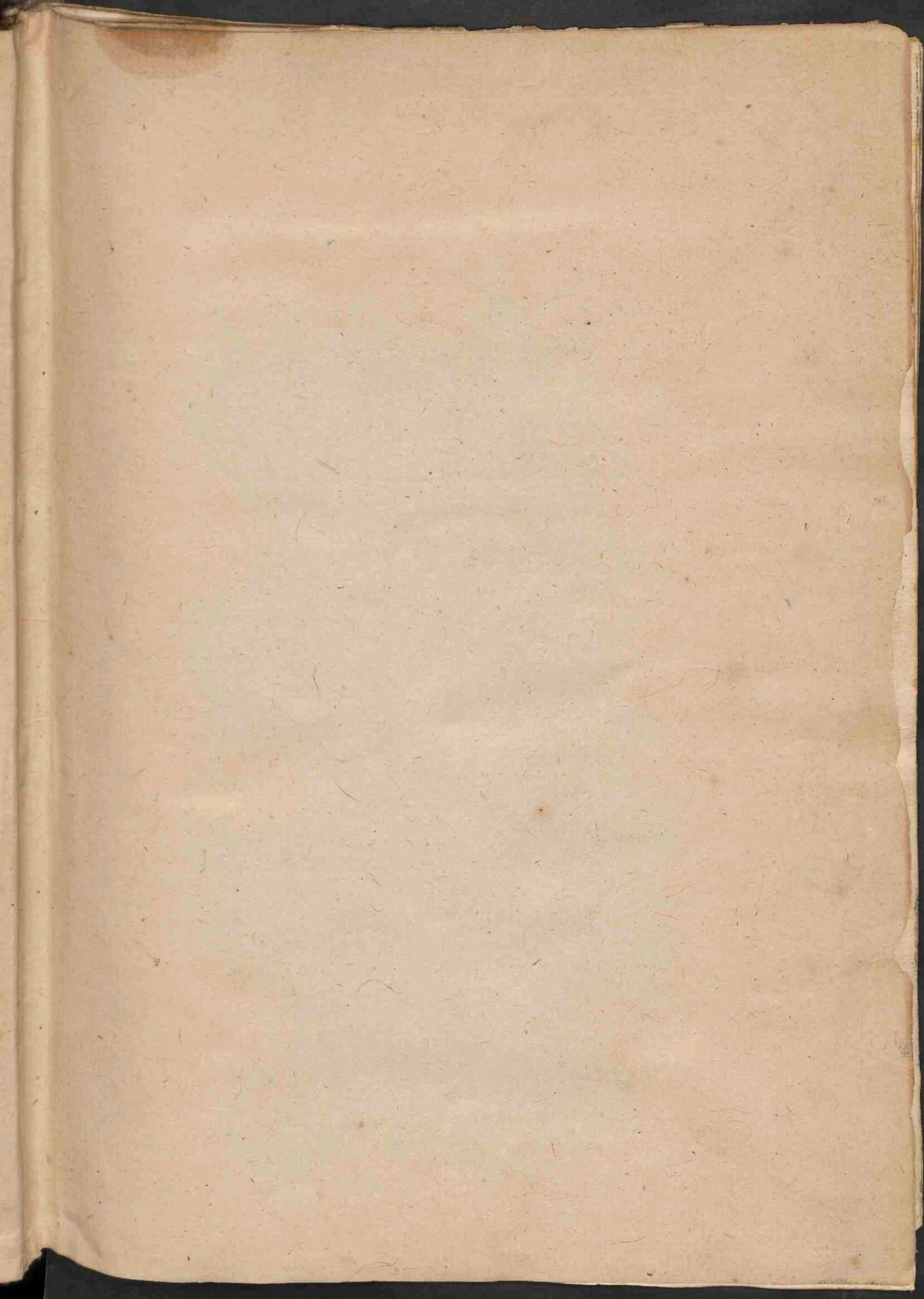
306 (*Eccl. 68, antea 293y.*) Charta. fol. 123 ff. 2 col. Saec. XV.
**Thomas (Walleis sive Joyce), Commentarius in Augustini ll. de civitate
Dei cum tabula Nic. Triveth.**

Fol. 1a. Prologus cuiusdam expositionis super augustinum de civitate dei. Fol.
117b. Incipit tabula composita per fratrem nicholaum de tryueth ord. predicat. ....
super opus magistri thome quod fecit super augustinum de civitate dei. Fol. 123a.
Explicit tabula, cet.

In eodem volumine: Franc. de Mayronis Flores extracti ex libris Augustini
de civitate Dei, impr. s. l., typ. n. et a. (Coloniae circ. 1470).

„Pertinet Regularibus in Traiecto.“

**Hs.
3 C 3**

Quod quid nota dignū ex omnib; beati augustini de ciuitate
dei elegantissimis libris colligi potest id omne diuini iuris inter-
prete pbatissimo francisco de mayromis autoꝛe per veritates suis
cum declarationib; ingeniosissime extractum hoc emēdatissimo
uolumine impꝛsum scire ne pigeat. In cuius etiam fine de aīaz
omemoracōe ac missa pro defunctis celebranda cū ea res max-
imo cōmodo mortalib; carnisq; ymuerse viam ingressis esse so-
leat tractatū spetialem plurib; sanctoz; sūmaq; sciētia predi-
toꝝ corroboratum autoritatib; non incongrue quod et fecimus
anonni posse visum est.

Prinet regulāibus i tracto.

n° 254. R

~~N 170. C~~

n° 293. Y

HS 3.C.3

Behandeld met "Cire 212": mei 1992

vdH

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

*Incipit flores beati augustini
extracti per veritates ex libris de
ciuitate dei per magistrum fran
sciscum de mayronis de ordine
fratrum minorum:*

Quarta veritas est
quod illa disciplina
quae tenetis an
imis est imbuta est
magis diuturna
Cuius rationem
assignat quia organum memoriae
quanto est magis recens tanto
diucius retinet ea quae sibi sunt
impressa pro eo quod teneriora
sunt facilius et efficacius forma
bilia. in. ca. **E**x quo dicto ac
cipiuntur duo moralia documenta
Primum est quod pueri in pueritia
etate debent imbui optimis doc
trinis. Unde dicit ibi augustinus quod
veteres primo docebant virgiliū
tanquam omnium poetarum preclarissimum
ut doctrina eius ab infancia ha
bita diucius remaneret. Secundum
documentum est quod pueri in tali
etate debent assuefiere optimis
moribus quia sicut documenta
pro tunc efficacius imprimunt
doctrinam ita consuetudo radicaliter
immitit virtutem. Unde allegat
augustinus ibi illud verbum orach. quo
semel est imbuta recens seruabit
odorem testa diu. **S**ed dubium

est quia sicut tenerum organum
faciliter recipit ita faciliter amit
tit impressionem et ideo videntur
pueri magis obliuiosi et minus
retentiuū sicut videmus quod mol
lia quanto citius formantur ut cera
tanto citius amittunt formam.
Unde ferrum sicut difficilius for
matur ita difficilius amittit for
mam. Dicitur autem quod hec non
est tota causa organi teneritudinis
sed quia organum molle est con
uenientius anime. Unde tertio
de anima. molles carne aptos
dicimus mente. secundum philosophum
idcirco anima purioris carni con
iuncta efficacius retinet. **S**ed
remanet dubium quia aris dicit
et experientia docet quod pueri
noui et multum senes sunt imme
mores. illi quidem propter multum
augmentum et isti propter multum
decrementum. **D**icitur autem quod
pueri multa obliuiscuntur propter
hanc causam quod spiritus in eis
renouantur multipliciter. tamen
id quod retinetur est intime radicatum
ut docet experientia. Unde dicitur
in proverbijs quod de longinquo
recordatur infans iniurias

Secunda veritas est quod in
laudem principum roma
norum dictum est quod accep
ta iniuria malebant ignoscere
quam persequi. ca. vi. **I**stud autem

dictum ipse declarat ibi dupli-
citer. Primo auctoritate quia
poeta alloquens romam dicit.
Hec tibi erunt artes pacisq; im-
ponere mores. parcere subiectis
et debellare supbos. **S**ecundo
declarat hoc exemplo. quia mar-
cus marcellus princeps populi
romani qui cyraculam urbem
ornatissimam cepit fertur eam
prius fleuisse cuiusdam. gessit et
cuius pudicitie. nam priusquam vic-
tor opidum inuadi iussisset constituit
edicto ne quis corpus liberum
violaret.

Tercia veritas est quod bona
et mala istius mundi de
bonis et malis voluit esse
communia. ut nec bona cupidius
appetatur que mali quoque ha-
bere cernunt. nec mala turpiter
evitentur quibus boni plerique affi-
ciuntur. Sed hoc ait interest.
quia bonus nec temporalibus
bonis extollitur nec malis frangi-
tur. malus vero in felicitate pu-
nitur quia felicitate corrumpitur. ca.
viiij.

Quarta veritas est quod si
omne peccatum deus nunc
manifesta plecteret pe-
na nichil in ultimo iudicio esse
uari putaret. siue si nullum
peccatum deus aperta puniret pe-
na: nulla dei providencia puta-

retur. eodem ca. **E**x quo dicto
accipiuntur duo canones documen-
ta. **P**rimum quod peccata occul-
ta non debent puniri pena pub-
lica quia aliqua sunt diuino iu-
dicio reservanda. secundum illud tex-
tum. Et occulta diuino iudicio
debent puniri: et ergo ad illud
reservari. **S**ecundum docu-
mentum quod peccata publica non sunt
punienda pena occulta quia in
talium punitione declarat iudi-
cis providencia quam est manifesta
ut hic dicitur.

Quinta veritas est quod in rebus
secundis id est bonis for-
tune si non eas quibus-
dam peccatis deus donaret non
ad eum ista pertinere diceremus.
Et si omnibus peccatis ea concede-
ret: non nisi propter talia premia
sibi seruiendum arbitraremur.
Ex quo dicto accipiuntur documen-
tum quod non solum bona spiritua-
lia sed et bona temporalia ad di-
uinam spectant providenciam.
Et ideo non est peccatum ab eo
temporalia petere cum moderata
affectione.

Sexta veritas est quod in ma-
lis penarum quas pa-
timur in hoc mun-
do tamen interest non
qualia sed qualis quisque pa-
ciatur. eodem capitulo. **E**t

et istud dictū bene declarat dū
 pliciter. Primo per exemplum
 quia in eadem afflictione mali
 deum detestantur et blasphemant
 boni autē precantur et laudant.
 Secundo declarat per similitū
 dinē duplicem. vna est q̄ sub
 eodē igne autū rutilat et palea
 fumat. altera q̄a pari modo exa
 gitatū cerum exalat horribilit̄
 et suauiter flagrat vngentū.

Sextima veritas q̄ boni
 homines cū malis tem
 poraliter flagellantur
 quia de malis suis eos non cor
 ripiunt sufficienter inter alias
 causas. Vnde dicit q̄ iure cū eis
 vitam istam amaram sentiunt
 cuius amando dulcedinē eis pec
 catoribus amari esse noluerūt
 ca. ix. **I**ntelligendū est tamē
 q̄ quatuor gradus sunt in peccō
 sicut accipitur in isto loco circa
 malū alteri. **P**rimus est malū
 alteri dissimulare sicut in apo
 sito. **S**ecūds gradus ē non solū
 dissimulare sed in ipso delectari
 cū sensū. **T**ercius est non
 solum delectari sed et consentire
 Quartus est non solū consentire
 sed et cooperari. Et ista duo vlti
 ma sunt peccata mortalia. circa
 mala prohibita. quia dicit apoꝝ.
 ad romanos. i. ca. q̄ qui talia
 faciūt digni sunt morte nō solū

qui ea agunt sed etiam qui cō
 sentiūt facientibus. **A**lia duo
 peccata sūt venialia. quia scdm
 beatū augustinū in alio loco nō
 est in potestate nostra quibus vi
 sis tangamur. et quantum ad
 dissimulacōez dicit hic q̄ tales
 dissimulantes alioꝝ peccata nō
 puniunt cū eis eternalit̄ s̄ tm̄
 temporaliter. Sed orit̄ dubiū
 quia prelati dissimulās peccā
 subditoꝝ que corrigere debet pec
 cate videt̄ mortalit̄ cū hoc ei
 precipiat̄ a domino in eze. **D**ici
 tur autē quod istud dictū beati
 augustini nō debet vsq̄ ad pre
 latorum extendi quibus incumbit
 ex officio quia propter hāc cau
 sam hely pontifex fuit reprobatus
 vt habet̄ in primo li. reg.

Octaua veritas est q̄ cū
 dicit aplūs qui volunt
 diuites fieri incidūt in
 tēptacionē et in laqueū dyaboli.
Profecto inq̄t aug. in diuicijs
 nō facultatem tēprehendit sed
 cupiditatē. quā facultatē alibi
 precepit dicens precepe diuitibus
 huius seculi superbe non sapere
 ca. p. Ex quo dicto accipiuntur
 duo vtilia documēta. **P**rimū
 est q̄ diuicie secundum se non
 faciunt hominē imperfectū sed
 tantum cupiditas que solum ac
 quiritur non facultas. **S**cōm

documentū q̄ q̄to status fm se
ē a cupiditate remotior tāto est
in hoc perfectior. **S**ed oritur
dubium quia ibi dicit aug⁹ q̄
apostolus alibi dicit q̄ precepit
diuicias. et sic sine diuicijs nul
lus posset saluari sicut omnia p̄
cepta sunt de necessitate salutis
Dicitur autē q̄ diuicias ha
bere non cadit sub precepto aliq̄
oquin soli diuites saluū fierent
h̄ bene vti diuicijs habitis hoc
est quod p̄cipitur. et ad illud
refertur dictum apostoli vt patz
in eius textu vbi diuicias qui⁹
dem supponit et non superbe sa
pere tunc p̄cipit volenti episco
pari.

Ona veritas q̄ paulin⁹
episcopus nolens. et
opulentissimo diuite w
luntate pauprimus et copiosis
sime sanctus q̄ndo tenebatur a
barbaris epigentibus a fidelibus
cum supplicij facultates abscon
ditas in corde suo sic precabatur
deum dicens Domine nō excre
cier p̄pter aurum et argentum.
vbi em̄ sunt omnia mea tu scis
ta. p̄. **E**x quo dicto accipiun
tur duo vtilia documenta. **P**
Primum documentū est q̄ bea
tus paulinus supremum gradū
paupertatis pro copia sanctitatis
elegit quia voluntate inq̄t pau

perimus in suplatiuo gradu.
Secundum documentū q̄ cum
isto gradu eminenti paupertatis
dispensacōz rez tēporalium ha
buit. q̄ dicit p̄sper de vita v̄tē
platiua q̄ beatus paulin⁹ facil
tates ecclie multipliciter augm̄
tauit. Et sic patz q̄ diuicie fm
se nō faciunt hominē impfectū
Intelligendū tñ est ad istius
declaracōz q̄ dupliciter at̄git
aliam at̄rahē matrimoniū fm
duplicem finem: aut solum p̄t
officiū: aut solum p̄pter reme
diū. **C**ontrahē matrimoni
um in remediū concupiscencie est
impfctōis q̄ p̄pter vitandū ma
lum: h̄ at̄rahē solum p̄pter offi
ciū p̄teande prof̄ non solū nō
est impfectionis h̄ p̄fectiois: h̄c
declarat beatus aug⁹ de abrahā
Et p̄ istum duplicē modū al
liqui volūt habē diuicias in re
mediū laboris quē subire forme
dant. et istud nō est p̄fectionis
ymō aliam impfectionis. **A**
Alij autē p̄pter solum officiū scz
vt fideles paupes sustentēt: h̄c
in primitiua ecclesia. et dico q̄
istud est simpliciter p̄fectionis.
et ista fuit beati paulini inten
tio. **S**ed oritur dubiū quid
sit maioris p̄fectionis: aut fac
cultates accipere in officiū: aut
ipsas rēnuere propter deum.

Dicitur autē q̄ sicut perfectius
 ē contrahere matrimoniū in offi-
 cium q̄ simpliciter non contrahere
 tamen melius est tenere se celi-
 batū propter deum q̄ contrahere
 in officium. ita videt̄ in proposito
 q̄ licet melius sit habere facultates
 in officium q̄ non habere
 simpliciter tamen abnegare talia
 propter deū eo modo q̄ talia de-
 bent relinquere videt̄ esse perfectius
 q̄ habere in officium quous utriusq̄
 sit perfectius. **S**ed remanet du-
 bium quia tunc prelati quorū est
 facultates sumē in officium foret
 minus perfecti status q̄ religiosi
 pauperes qui talia propter deum
 relinquunt. **D**icitur autem q̄
 status prelatorū simpliciter est
 perfectior non ē autē inconveniens
 si status minus perfectus scdm quod
 id est in aliqua virtute particulari
 excedit. sicut celū excedit homines
 in incorruptibilitate quous homo
 sit simpliciter melior celo. Sic
 licet status religiosorū preferat̄
 in paupertate tamen status pre-
 latorū preferatur in virtute latere
 que multa est aliorū paupertate
 Sed remanet adhuc dubium si
 religio quanto sit pauperior ex-
 hoc sit perfectior. **D**icitur autē
 ad vanitatem fugiendam cum tria
 sunt vicia integritate religionē
 scilicet obedientia castitas et pau-

peritas. **O**bedientia est virtus
 que est circa bona anime que ē
 abnegatio proprie voluntatis
 Castitas circa bona corporis quia
 est abnegatio voluptatis. **P**au-
 peritas circa bona fortune quia
 dimissio facultatū. et ideo sicut
 bona anime preferunt̄ bonis cor-
 poris ita obedientia castitati. et
 sicut bona corporis sūt meliora
 bonis fortune. ita castitas subli-
 mior paupertate. **U**nde si essent
 tres religiones quarū vna exce-
 deret alias in sola obedientia et
 alia in sola castitate et alia in so-
 la paupertate. minus perfecta sim-
 pliciter esset ultima. tamen scdm
 quid esset perfectior scilicet in tali
 virtute.

Decima veritas q̄ inter
 tormentā nemo cristum
 confitendo amittit autē
 nec negando servavit ca. p. **E**x
 quo dicto accipit̄ documentum
 q̄ oppositis modis servantur
 bona eterna et temporalia. temporalia
 quidem per viam negationis et
 eternalia per viam affirmationis
Istius contrarietatis est causa
 quia eterna sunt sufficientiora
 et ideo possunt communicari et nō
 oportet ea negari. bona autem
 temporalia sunt insufficientiora
 et ideo oportet ea ab alijs occul-
 tati quia si communicarentur mor-

deficerent. ideo bñc de illo ser-
uo nequã q̄ abijt et abscondit
p̄nam domini sui in terra.

Undecima veritas q̄ illi
fideles qui tempore pau-
lim inter tormenta infi-
delium paupertate sanctam oſite-
bantur xpm oſitebant: cum ab
eis epigeant reuelacione faul-
tatum q̄s eos abscondisse puta-
bant. Et ideo dicit aug⁹. si illi
fideles nō meruerunt ab hosti-
bus eripi vel credi: non potuerūt
tñ sancte paupertatis confessores
ñ celesti mercede torqueri. ca. xi.

Ex quo dicto accipiunt duo
theologica documenta. **P**rimū
est q̄ virtus paupertatis ē sancta
et meritoria. quia si meritorium
est sanctam paupertatem cōfiteri
multo magis ipsam tenere: sic
melius est castitatem seruare q̄
ipsam docere. et facere iusticiam
q̄ ipsam profiteri.

Secun-
dum documentū est q̄ qui sub-
iicit mortē p̄pter paupertatis scē
oſsionem est vere martir. s̄m
rectam fidē ipsam oſtendo. q̄a
dicit ibi aug⁹. q̄ qui in tormen-
tis oſtendit sanctam paupertatem:
xpm oſtendit. et talis qui oſtendit
sic cristum est vere martir. sicut
beatissima agata p̄pter fidē cas-
tatis fuit atrociter cruciata.

Sed orit̄ dubium quia aliq̄

nolunt concedere paupertate esse
virtutem sed tm̄ instrumentum
virtutis quia non queritur nisi
p̄pter contemplacionem. **A**lij
dicunt ipsam p̄rie esse virtutē
et non instrumentum virtutis
quia p̄ ipsam meremur sicut p̄
castitatem. et inter istos nō est
nisi pugna verborum cum s̄m ver-
itate non dissendant nisi in
vce si quis subtiliter intelligat
quilibet em̄ concedit q̄ est me-
ritoria et q̄ non querit sui gra-
tia sed et ideo ē virtus minus
principal̄ si est virtus. et istud
alij dicunt instrumentum vir-
tutis. quia sicut castitas non q̄-
ritur sui gracia sed ordinaē ad
contemplacionem quemadmo-
dum et paupertas. et ideo dicitur
virtus secundaria et instrumē-
tum iphus cōtemplacionis. ita
in p̄posito qui vult p̄cedere s̄m
litigio.

Dodecima veritas q̄ ma-
la mors putanda non
est quam bona vita p̄-
cessit. capitulo vndecimo. **E**x
quo dicto accipitur vtile docu-
mentum q̄ quantumcumq̄ ali-
quis turpiter moriatur vel ter-
ribiliter: sicut fulgoribus et di-
luuijs: non ex hoc illa mors
mala putanda erit: dum ta-
men p̄cedant bona merita.

alio qm mores martirū fuissent
male. qz fuerunt terribiles vt
ibi declarat. ¶ S; ois dubium
si in morte est sensibil pena. ¶
Dicitur autē qz mores potest ac
cipi dupliciter. aut pro disposi
tione pma que fit ad separacōz
aut pro ipsa sepacōne anime a
corpore q fit in instanti. primo
modo accipit improprie mores
pro mortali egritudine qz ibi pz
ad sensū qz est ibi dolor sensibil
scōo autem modo dicitur apprie
mores et tūc nō video qz fit aliq
hominis pena sensibiliter. quia
in eodē instanti q anima sepat
est separata. eo qz in instanti idē
est qz fieri et factum esse. et qm
anima est separata talis dolor nō
potest esse in carne. qz iam est
inanimata nec in mēte cum nō
sit capax doloris sensibilis sine
carne. :

Tertadeāa veritas qz ista
omnia scz curacō funerū
condicō sepulture pōpa
exequiarū magis sunt viuoꝝ so
lacia qz subsidia mortuoꝝ ca.
¶ Intelligendū tamen qz ista
possunt dupliciter accipi qz exhi
beri aut in q̄tum ptinent ad so
lemnitatē et sic sūt solacia vi
uoꝝ. aut in q̄tum ptinent ad
pietatem et sic sūt subsidia mor
tuorum. vt si exhibent vt pau

peres inde recreentur vel ecclesie
inde edificent. sic defuncti ex p̄
cedētibz meritis sunt talium bo
noꝝ capaces. vt habet eodem
capitulo.

Quartadecima veritas ē
qz pietatis officia q̄ cir
ca mortuoꝝ corpora vene
rabilē exhibent sūt deo placēcia
ca. xiiij. ¶ Istius autē pietatis
assignat duas racōnes. Prima
est ad fidē resurrectionis instru
endam vt illud corp⁹ veneretur
cuius anima post resurrectionem
est glorificanda. sicut vestis pl
honorat qua rex rursus indui
debet qz diligēci⁹ reponi. ¶ Scda
racio quam ibi assignat est vt
discat qzta possit esse remunera
tio pro elemosinis qz viuētibz
exhibemus. si nec apud deū p̄
rit quod exanimis hominū mē
bris officio p̄soluit. ¶ Sed ois
dubiū si sepeliē mortuos sit op⁹
pietatis vniuersaliter et in qlibet
casu. ¶ Dixit autē quidam the
logus qz non nisi in eo casu in q̄
non inuenit alius qui sepeliat.
qz alias non imminet aliq̄ ne
cessitas. sicut dare diuiti nō p̄ti
net ad pietatē vt ait dominus
in euange. ¶ Istud tamē dictū
est valde absurdum. tum quia
eadē racōne non esset pietas pau
peri subueniē nisi in eo casu quo

alius non subueiet cum tñ ho-
mies pijsimi nō debeat de recre-
andis paupibz alterari: tñ qz ex
bō consuetudie ecclie q̄ p̄mpte ⁊ faci-
liter exhibent fidelibz sepulture
ess̄ euacuatiū vnum de vij. opibz
mie ⁊ et ideo illa doctrina nō est
sana circa sepulcras: sic nec cir-
ca alia opera pietatis et mie.

Quintadecima veritas q̄
ciuitas ē coris hominū
multitudo. ca. xv. **E**x
q̄ dicto accipiunt̄ duo moralia
doctrina. **P**rimum est q̄ per-
manencia cuiuslibet ciuitatis cō-
sistit p̄ncipaliter in concordia. q̄a
ipsa est multitudo non quelibet
hominū s̄ coris tñ. **S**cōm
documentū est q̄ decidit̄ cuius-
libet ciuitatis maxime attingit
ex ciuū discordia. qz p̄ easdē
causas dissoluūt̄ quelibet cōmu-
nitas p̄ q̄s innascitur. et ideo cū
distructio ciuitatis ex concordia
oziat̄ p̄ eius contrarium dissoluūt̄
sic pt̄z in ciuitate babel in geñi.

Sextadecima veritas q̄
virtus q̄ recte viuūt̄ ab
animi sede membris cor-
poris impat. ca. xvi. **E**x quo
dicto accipiunt̄ duo moralia do-
ctrina. **P**rimū est q̄ sicut vo-
luntas impat̄ mēbris corporis:
ita v̄tus existēs in voluntate. **V**n̄
actus q̄s impat̄ voluntas in cari-

tate ep̄is circa materiā caritatis
alicui? v̄tutis caritatis dicit̄ act?
nō quidē elicit̄ cū sint ep̄ volun-
tate s̄ impati. **S**cōm doctrinā
tum est q̄ omnes actus impati
a voluntate circa materiā alicui?
v̄tutis sūt act? illius v̄tutis im-
pati et sūt virtuosī sic ⁊ volūta-
tij qz volūtas nō pōt opari circa
materiā; virtutis nisi daret̄te
virtute q̄ inest: cū ipsa v̄tus fm̄
se sit causa n̄cīa ⁊ nō attingens:
sic tēp at? circa obiectū tēp̄tate
nō pōt ep̄ceri nisi daret̄te v̄tute.

Decima septima veritas q̄
d̄ quid de corpore l̄ in cor-
pore nō sit voluntate inco-
cussa manēte est s̄ culpa n̄cīa. ca.
xvii. **E**x q̄ dō accipiunt̄ duo
moralia doctrina. **P**rimū ē q̄
nullus pōt p̄ violentiā cogi ad
p̄ccm qz lic; aliq̄s poss̄ corpus su-
perare: nulla tñ creaturā ē que pōt
n̄cīa voluntate d̄pellē cū sit de na-
turā sua liba. et ideo ipsa inco-
cussa manēte n̄cīa ē culpa: q̄cquid fi-
at d̄ corpore null? hō ad p̄ccandū
cogi pōt. **S**cōm doctrinam q̄
lic; nō possit aliq̄s ad p̄ccandū co-
gi: bñ tñ pōt ad p̄ccandū violē-
ter incliari. cū ei appetit? sensiti-
uus naturalit̄ incliet̄ intellēm sic
cō contraria p̄ pl̄m iij. de aīa p̄t̄ si
ei tal̄ incliatiō in corpore q̄ iclin; vo-
luntate p̄ appetitū s̄ n̄ n̄cītat̄ ipas

De octava veritas q̄
 dicitur quod qui se ipsum occidit homicida est et t̄to inq̄t fit nocentior cum se occidit q̄to se innocētiorem occidit ca. xvij. **E**x q̄ dicto sequunt̄ duo correlaria. **P**ri nū est q̄ non omne homicidiū est eq̄litate mortale periculi. q̄ q̄to innocētiore est qui p̄mit̄ t̄to magis flagitium cōmittitur. q̄ hic r̄co assignatur. **U**nde p̄ius homicidiū qd̄ omitti potuit fuit xpi. **S**c̄dm̄ correlarium q̄ magis peccat qui se ipsum interficit ad vitandā corruptionem dum opp̄sionem formidat q̄ ille qui se ipsum p̄mit̄ p̄ter sup̄habundantē contritiōem quia ille innocētiore in ea causa est. **S**ed cert̄ dubiū quia tunc iudas minime peccasset in eo q̄ se ipsum p̄mit̄ tanq̄ nocentis finem. **D**icit̄ autē q̄ si se ipsum solum ex tristitia peccati p̄miss̄ minus peccasset. tamē in agnitione de sp̄em̄is aggrauavit ei peccatū. **S**ecunda dubitatio q̄re non licet se ipsum interficere ex culpa sicut et aliū ex iusta causa cum hoc p̄tin̄z ad tristitiam distributiua. **D**icit̄ autem q̄ nulli licet alium interficere nisi in iudicio publico. et q̄ nullus potest esse iudex sui ipsius in iudicio publico. ideo non licet in-

terficere se ipsum. licet poss̄ se ipsum aliter punire in penitētia

De nona veritas q̄
 dicitur quod pudicitia est virtus animi secū h̄ns comitē fortitudie; q̄ potius mala q̄lib; tolerare q̄ malo consentire decernit ca. xvij. **E**x q̄ dicto b̄tus auḡ ibidē deducit istam conclusionē. q̄ si corpus virginis alicui op̄matur violenter. sicut voluit attemptare simprouian⁹ in b̄ta agnete pudicitia non amittit. si hoc modo pudicitia inq̄t p̄t̄ virtus non erit nec pertinebit ad ea bona quib; recte vivit. s̄ in bonis corporalib; numerabit̄ vt sanitas et pulchritudo. **E**x qua conclusio sic deducta sequitur duo correlaria. primū q̄ si aliq̄ mulier corrupta violenter corpore. manēs integra in mēte non amittit aureolam v̄ginitatis. quia p̄ bona corporalia que insunt a natura nullus aliquid meret. talis autē est integritas carnis quā solam amittit seruatā mentis integritate vt hic dicitur. sicut si q̄s thurificaret ydolo p̄ manum alterius iux̄ exemplum quod inducebat de sancta lucia. **S**c̄dm̄ correlatiū q̄ si aliqua mulier corrupta sit mēte tamen integra carne non habebit v̄ginitatis aureolā. quia

illam publicidam qua quis me-
retur areolam habuit fractam.
cū illa sit virtus animi vt hic
habetur. talis tamen corruptio
nō fit nisi per consensum sibi ipsū.

Ultima veritas q̄ q̄n-
do mulier coniugata vi-
olenter opprimatur non
adulterat. quia laudat beatus
aug⁹ illum qui dixit de lucre-
cia que violenter a filio tarqui-
ni regis fuit oppressa ppter quā
oppressionem se ipsam pemit.
duo inquit erant et vnus adul-
terium perpetravit. capitulo xix.

Ex quo dicto accipiuntur du-
o singularia documenta. **P**ri-
mum est q̄ vnus coniugum po-
test committere adulterium cum
suo coniuge quia sibi istam verita-
tem adulterium non est in cor-
pore sed in mente: cum lucrecia
sic fuit passa in corpore ac si cō-
sensisset et tamē non adulterata
fuit. Et ideo si vnus coniugum
iungatur alteri estimans se iun-
gere alieno committit adulterium.

Secundum documentum q̄
vnus coniugum potest venire cū
alieno sine adulterio quia si ex-
istimet se esse cum proprio non
habet in mente alienationem s̄
in solo corpore. ideo cum sola cor-
poris alienatio non faciat adul-
terium ex premissis habet intē-

tum vt patet in iacob quando
ei lya fuit supposita. genib⁹ xxix.

Ultima prima veritas
q̄ sicut sine culpa est in
corpore dormientis pollu-
tio: ita vmo magis est sine culpa
in corpore non conscientis oppres-
sio. capitulo xxv. **E**x quo dic-
to accipit documentum q̄ in pol-
lutione nocturna non consistit
peccatum sibi se quia hic suppo-
nitur minus sine culpa: et omne
minus tale est simpliciter tale.

Sed contra istud documentū
instatur quatuor modis. **P**ri-
mo quia scribitur deuteronomij
xxij. capitulo q̄ homo qui noc-
tuo fuerat pollutus sompnio:
eribat extra castra in penam il-
lius pollutionis cum tamen lex
diuina non inferat penam sine cul-
pa.

Secundo quia ex consuetu-
dine ecclesie habet q̄ homo ta-
lis a pceptione eucaristie absti-
neat: quod frustra fieret si nulla
culpa esset. **T**ercio quia beatus
gregorius scribens beato augus-
tino angloꝝ episcopo ponit in ta-
li pollutione esse peccatum.

Quarto quia beatus aug⁹ in isto textu di-
cit magis est absq; culpa in cor-
pore non conscientis q̄ dormie-
tis. et sic videt q̄ in isto nō fit
homo oīno sine culpa. **A**d p̄mū
q̄ illud p̄ceptū fuit alimoniale

Et ideo licet ibi fuerit aliqua pena non arguit tamen culpam sicut leprosus excludebatur a castris cum tamen esset leprosus non esse peccatum. **A**d secundum quod hoc non fit propter peccatum pollutionis secundum se sed propter reuerentiam corporalem sacramenti ubi non intercedit aliqua culpa sicut ablucio manuum ibi fit. **A**d tertium quod deum beati gregori non potest exponi secundum denominationem extrinsecam ut fit ibi peccatum secundum habitudinem ad precedentes actus malos in temperantia vel incontinentia in mente sicut actio dicitur humana quia ab homine elicita. **A**d quartum quod illa instantia est totaliter ad oppositum quia magis tale in aliquo arguit simpliciter tale in alio. Et ideo si in corpore non conscientis est magis sine culpa in corpore dormientis est simpliciter sine culpa. **S**ed oritur dubium quia dicitur aliqui iuriste quod si pollucio veniat ex cogitatione preuina est peccatum mortale si autem ex intentione peccantia veniale si autem ex natura tantum nullum est peccatum. **I**stud autem dictum quo ad duo primum est ridiculosum quia cum prius cogitatio possit esse venialis et quod ex peccato veniali homo inueniat peccatum mortale sine noua volitione est crudele affirmare. **C**eterum cum

intemperantia sit quibus peccatum mortale quod inducat per se facilius peccatum est sine ratione ideo dico quod pollucio per se ut hic explicite determinat augustinus nullum esse peccatum nisi in habitudine ad datam occasionem et tunc secundum mensuram mali in data occasione dicitur maius vel minus peccatum denominatione extrinseca sicut delectatio dicitur mala quia sequitur malam voluntatem cum ipsa sit passio naturaliter consequens ipsam.

Vicesima secunda veritas quod illi qui lauacro sacro regnacionis abluti sunt uniuersorum remissionem acceperunt peccatorum capitulo xxvii. **I**stud autem deum adducit beatus augustinus ad ostendendum quod qui post baptismum statim moriuntur questum ad celum euolant. **E**x quo dicto habetur quod in baptismo non solum deletur omnis culpa sed etiam omnis pena.

Vicesima tertia veritas quod in imperfectis viris id est sine perfectione securitas est inimica capitulo xxx. **I**sta autem veritate ibidem declarat augustinus auctoritate et exemplo. **A**uctoritate quidem quia scipio pontifex et iudicebat eamoni volenti cartaginem destrui que diu romanos afflixerat. **T**rimenses inquit inferis animis hostes

esse securitatem et tamquam pupil-
lis civibus idoneum tutorem esse
se terrorem. **S**ecundo ostendit
illud ibidem exemplo quia dicit quod
data securitate romanis post destructionem
carthaginiensium insurrexerunt bella
civilia que rem publicam quasi
ad nichilum redigerunt. **S**ed
ex isto dicto accipiuntur duo do-
cumenta moralia. **P**rimum
est quod hominibus imperfectis pro-
dest ad virtutem inimicorum for-
mido quia virtutibus eorum im-
perfecte habitis ut patuit est se-
curitas inimica: pro eo quod homi-
nes carentes virtute in quocumque
statu faciliter superantur ab in-
micis et ipsi timent ab hostibus
superari et ideo conantur ad vir-
tutem. **S**ecundum documentum
quod hominibus perfectis non
obest hostium securitas quia
ipsi non operantur bene ex timo-
re sed ex electione secundum inclinaci-
onem boni habitus et ideo timor
ipsum non detinet in virtute sic
alios.

Uicesima quarta veri-
tas quod iste due civitates
dei et dyaboli de
quibus agitur in hoc
libro sunt perplexae invicem quia
perplexae donec ultimo iudicio

dividantur. **capitulum tricesimo
quarto.**

**Incipiunt veritates ac flores
libri secundi.**

In secundo libro pri-
ma veritas est quod ille
est maior hominum
inimicentium morbus
quo irrationabiles motus suos
et post rationem plene reddita
sive nimia cecitate qua nec ap-
ta cernuntur vel obstinatissima
pernicia qua ea que cernun-
tur non feruntur tamquam verita-
tem defendunt et ideo dicit quod
est necessarium ut dicantur res
ita clare velut eas non spectan-
tibus intuentas sed quodam-
modo palpandas tangentibus
offeramus. **capitulum primo.**
Ex quo dicto accipiuntur duo
documenta: quorum unum est
speculativum: et aliud practi-
cum. **P**rimum est quod sensus
tactus est certior quam sensus vi-
sus quia per ipsum fortius ad-
versarij convincuntur ut hic di-
citur. **S**ecundum documentum
est quod duo sunt que maxi-
me causant inimicentium egritu-
dinem scilicet ignorantia et per-
tervia. **U**nde protervia est ma-
nifestum signum inimicentis.

Secunda veritas quod quibus
 philosophi quantum diuinitus sunt
 adiuti aliquam magnam in-
 uenerunt quantum autem huma-
 nitus sunt adiuti errauerunt c. viij.
Ex quo dicto accipitur documentum
 quod philosophi attigerunt ad aliquas ve-
 ritates mediante diuino auxilio
 que excedunt facultatem luminis
 naturalis. quod diuinitus inquit
 sunt adiuti ut patet de platonis
 circa articulum trinitatis in
 alio loco.

Tercia veritas quod in poli-
 cia perfecta non sunt susci-
 pendi homines qui sin-
 gunt falla ad delectandum sicut
 faciebant poete. Et istud dictum
 ipse ostendit auctoritate platonis
 qui dicebat poetas uere pellen-
 dos cum ratione formaret quilibet
 ciuitas esse debeat tanquam aduer-
 sarios ciuitatis c. xiiij.

Quarta veritas quod iusticia
 et moralis bonitas non
 melius ualet cum ser-
 uatur secundum instituta iuris ciuilis quam
 cum seruatur secundum instinctus iuris
 naturalis. Et ideo dicit quod salus-
 tius dixit in laude romanorum
 quod ius bonumque apud eos non ma-
 gis legibus quam ratione ualebat c.
 xvij. **E**x quo dicto accipiun-
 tur duo politica documenta. Pri-
 mum est quod leges naturales sunt

meliores quam leges iuris ciuilis quod
 non sunt inquit minus ualentes
 et ideo sequitur in distinctis spe-
 cie quod magis propter ordinem emi-
 nencie que est inter omnes species
 ymuni. et huius ratio est quod op-
 timum illius est ab optimo legis-
 latore. ius autem naturale est ab
 instituto nature sicut ius ciuile
 ab homine. **S**ecundum documentum
 est quod optima policia regit iure
 naturali melius quam si regeret iure
 ciuili. quod optima ciuitas op-
 time regulatur optima lege. Unde
 si esset aliquis status qui solis i-
 us iuris naturalis esset ceterus ad-
 uersandum iste esset optimus et
 melior ille quam ad illum maxime
 appropinquet.

Quinta veritas quod hoc ve-
 rissimum est secundum summam ius-
 ticia rem publicam regi
 non posse c. xxi. Istam autem ve-
 ritatem ipse ostendit ibidem du-
 plici auctoritate. Prima est bo-
 lii qui dixit quod nichil est tam inimi-
 cum ciuitati quam iniusticia nec om-
 nino secundum magna iusticia posse sta-
 re rem publicam affirmauit. **S**e-
 cunda auctoritas est scipionis qui
 diffiniens rem publicam dixit
 rem populi esse. populum autem
 dixit non omnem cetum multitu-
 dinis. sed cetum iuris consensu et
 utilitatis communi ligatum.

Iste inquit scipio diffinitē re-
publicam esse rem populi cū ius-
te regit: siue ab aliquo rege: siue
a paucis optimatibus: siue ab
vniuerso populo: quando autē rex
est tyrannus et optimates ficti:
aut populus iniustus tūc dicit
q̄ non est viciosa res publica s̄
omnino mala. **E**x quibus dic-
tis accipitur istud documentum
q̄ iusticia est virtus preclaris-
sima: quia eius contrarium vi-
cium est maxime rei publice no-
cium cuius bonum q̄to vni-
uersius tanto melius et optimis
pessima contrariantur: et viciū pes-
simū virtuti preclarissime est
contrarium sicut patet in heroica
et bestialitate.

Septa veritas q̄ vera ius-
ticia non est nisi in ea re
publica cuius conditor ē
christus: ca. eodē. **E**x quo dic-
to accipit̄ catholicū documen-
tum q̄ apud infideles non sunt
vere virtutes morales: quia cum
virtutes morales vere sint con-
nepe s̄m phos et s̄m sanctos:
vbi non est verā iusticia non est
alias inuenire. **S**ed oritur du-
bium quid veat aug⁹: verā vir-
tutē cum phi de virtutibus tracta-
uerunt. **D**icitur autē q̄ vera
virtus est q̄ ducit ad veram feli-
citatē. **E**t sic habet q̄ s̄m diuina

gracia vera virtus nō habetur q̄
ad veram felicitatem s̄m ipsa nō
peruenit.

Septima veritas q̄ demo-
nes si quid possunt in-
istis inferioribus tantum
possunt q̄to secreto omnipoten-
tis arbitrio pmittuntur: c. xxiii.

Octava veritas q̄ notum
est nob̄ in sacris litteris
demonē negociū suū
agere vt pro dijs habeant: ca.
xxv. **I**stius autem rationem
assignat vt eos q̄s seducunt tra-
hant in dampna cōz.

Nona veritas q̄ tāta vis
probitatis et castitatis
est vt omnis vel p̄ne
omnis eius laude moueatur hu-
mana natura. **E**t adiungit q̄
nulla fere humana natura adeo
est turpis aut viciosa q̄ totum
amiserit sensum honestatis.
Ex quo dicto accipiuntur duo
moralia documenta. **P**rimū
est q̄ non ita se habent viciosi
ad virtutem sicut virtuosī ad
vicia quia nulli virtuosō vici-
um totaliter placet et nulli vi-
ciosō virtus totaliter displicet:
vt hic dicit̄ quia sensus honestatis
vix est in aliquo totaliter
conspicius: vnde lubrici delectan-
tantur in castitatis aspectu et
superbi in humilitatis intuitu

Secundū dōcūmētum q̄ hu-
mana natūā magis est inclina-
ta ad virtutē q̄ ad viciū. q̄a
naturalis appetitus & cōmūnis
inclinacō arguunt p̄mitatē na-
tūre. et ideo si humana natū-
ta magis delectat̄ in v̄tute cōmu-
niter q̄ in viciō et magis totalit̄
fignum est naturalis inclinacio
nis. Est autē istius ratiō q̄ s̄m
p̄cipuā sui p̄tem idest ratiōnē
homo semp̄ tendit ad bonū

Sed or̄is dubium q̄re b̄tus au-
gustin⁹ ponit in ista regula pene

Dicit̄ autē q̄ p̄pter viciū
bestialitatis q̄d est ī paucis ita
deprauatis a natūā humana vt

nullum bonum eis placere q̄at.

Et si ita est difficilimū est vide-
re q̄re sint plures homines vici-

osi q̄ v̄tuosi tū maiore sit incli-

nacio ad virtutem q̄ ad vicia.

nisi dicat̄ q̄ viciū cōgit multis

modis. i. q̄ vno defectu q̄lib; ē

viciosus & non v̄tuosus nisi om-

ni cōcurrente v̄tute. tamen bona

moralia in viciosis magis sup̄

habundant in sua p̄fectiōe q̄

vicia

Decima veritas q̄ indig-
ne ab honestis colunt̄ q̄
p̄ turpes placant̄ ca.
p̄p̄. **I**stud autē dictū induc-
it ad ostendendum q̄ indignē
dij paganorū colebant̄ q̄ p̄ his

triones in ludis cenicis placar-

bant. **E**t q̄ deductione accipi-

unt̄ duo moralia dōcūmēta.

Primū est q̄ nullus p̄nceps

honestorū hominū viuēcium

s̄m virtutē debet habere familia-

res homines carētes virtute. q̄

cum p̄ tales fiat placacio inho-

nesti nō debent tales placare q̄s

digne honesti habent colere.

Scōm dōcūmētum est q̄ ille q̄

habet talium turpiū cōsoriū nō

est dignus p̄ncipatu sup̄ honestos

viros. q̄ indignē a subdi-

tis honestis coleretur dum p̄e-

turpes placaret.

Incipiunt veritates ac Flores

libri tercij : *

In tercio libro p̄ma ve-

ritas est q̄ error fuit ali-

quorū hominū dicentiū

maximū hominis bonū

esse habere omnia bona p̄ter se

ipsū bonum ca. p̄mo. **E**t q̄ dic-

to accipiunt̄ duo moralia dōcū-

mēta. **P**rimū est q̄ felicitas

humana non potest cōsistere in

bonis extrinsecis q̄ habere om-

nia bona extrinsecia & non se ipsū

bonum nō est maximū hominis

bonum cū illud hic erroneū con-

fitat̄. maximū autē hominis

bonū est ipsa felicitas. **S**cōm

documentū est q̄ nullus homo potest esse felix nisi sit v̄tuosus quia maximum hominis bonū quod est felicitas non potest q̄s habere q̄uis habeat omnia alia bona nisi habeat se ipsum bonū: vt hic dicitur contra errorem. nullus autē potest simpliciter esse bonus s̄i virtute.

Secunda veritas q̄ antiquitus presbiteres ciuitatibus fingunt multa falsa esse vtilia si credant a populo. Et istud probat auctoritate varronis qui dicit q̄ vtile est ciuitatibus vt viri fortes et si falsum sit ex hijs esse gemitos credant: vt audacius magnas res deoz stirpis fiducia aggrebiantur. ca. iij. Sed certum dubium supposito q̄ tales fictiones s̄m fidem sint illicitę si secundū rationem naturalem viuentibus erant licite p̄pter rei publice vtilitatem. Dicunt autem q̄ non quia maius est bonum virtutis q̄ modum qd̄ potest prouenire ex tali fictione: cū bonum honestum vtili preferatur. Et ideo cum veritas sit virtus p̄tinens ad intellectum et mores non fuit pro q̄tuamq; commo- do talis virtus abicienda.

Tercia veritas q̄ questio de scripturis epx̄it vtq̄

priuaticatores angeli filii abominum concubuerint vnde natis gigantibus tunc terra cōpleta est. ca. v. Istud dictū refert ad illud gen̄. sexto. Postq̄ ingressi sunt filij dei ad filias hominum. vnde apparet manifeste q̄ antiquitus fuit aliqua opinio q̄ isti filij dei fuerunt mali angeli idest incubi qui cum mulieribus istos genuerūt gigantes. Ista tñ questionē h̄ nō detmiat.

Quartā veritas q̄ regulæ solis defectio nō nisi in fine lune attingit. ca. xv. Ex q̄ dicto auḡ. ibidem accipit vnum theologicum documentum q̄ obscuratio solis que fuit in morte saluatoris non accidit ex canonico siderum cursu idest regulari. quia vt dicit tunc erat pascha iudeoz q̄ plena luna agebat solempniter.

Quinta veritas q̄ romani miserunt quandoq; legatos apud atheas ad mittendas leges. capitulo xvij. Ex quo colligitur q̄ iura ciuilia romanoz habuerunt certum a p̄his grecis quia grecoz p̄hia athenis vigeat: q̄ refert maiore fuisse famam q̄ veritate.

Sexta veritas q̄ demones consulētibus ipsos dat r̄sā abigua vt q̄cqd̄ accidat

de rebus super quibus interrogat
 tur diuini habeant vt declarat
 exemplo. qz cu pircus rex gre
 cie roanoꝝ hostis consulit oza
 ailum apollinis de bello futuro
 cum tacomis. Istud ei fuit datu
 responsu. dico te pulcre vincere
 posse romanos. qd responsum
 post bellum poterat dici rex qui
 cuq; victoria obtinuisset vt patz
 aulibet intueti c.

Sextima veritas qz ho
 mines licet sint crude
 lissimi tamen qnq; a sup
 habundanti vindicta mitigant.
 Quod declarat ibide
 exemplo. qz hamibal pnceps car
 thaginensiu cum esset crudelissi
 mus et interfecisset in bello tan
 tam romanoꝝ multitudinem. vt
 tres modios annuloꝝ aureoꝝ
 de interfectis romanis militibz
 cartthagine mitteret in signum
 ingentis victoriae. tanta inquit
 angustius inimicoꝝ cede faciat
 pci iussisse phibet vt scz plures
 non interficerent. Ex quo dicto
 accipiuntur duo politica doctri
 na. Primum est qz pncipes et ho
 mines modesti paruissima pu
 nitione debent esse contenti. qz cru
 delissimi non expectant maximam
 et ideo iusti per oppositu debent
 sistere circa minimam salua rei
 publice utilitate. **S**com doctri

mentu e qz qn aliqs non est con
 tentus magna inimici punitione
 ille non solum est crudelissim
 sed eius crudelitas excedit hu
 manam crudelitatem. sicut cru
 delitas belue qz cum hamibal esset
 crudelissimus inquit homo ius
 sit parci habita grandi vinda
 nec tm afflixisse legi qm bñ
 potuisset.

Octava veritas qz tēpori
 bz nostris pro supflua
 voluptate plura dantur
 histionibz qz tēporibz antiquis
 legionibus pro extrema salute
 collata sunt ea eode. **E**x q dco
 accipitur ratio qre moderni mili
 tes no sunt ita serenu sicut esse
 solebant qz istu vacant volupta
 tibus sicut illi vacabant legioni
 bus. nullus aut intētus volup
 tatibus serenuus esse potest. quia
 strenuitas est rigida sicut vo
 luptas in actibus mollis cui re
 pugnat mollicies voluptatis.

Nona veritas qz huana
 policia suis seruitoribus
 plerumq; ingrata est. si
 aut declarat exemplo scipionis
 qui cum liberasset romam a seuis
 simo hoste hamibale et cartha
 gine subiugasset accusatus est a
 romanis et accusatoribus suis
 cessit priuatus patria qua sua
 vltate liberauerat post insignum

triumphum: nullo inquit aug⁹
illius verbis captus de fideio ita
ut iussisse prohibeat ne ipso mor-
tuo in ignota patria funus fieret
ca. xxi.

Decima veritas q^d lex illa
que v^otur v^oconia a ro-
manis instituta fuit mi-
quissima: qua fuit institutu^m ne
quis heredem feminam faceret:
nec vnicam filiam. Unde dicit au-
gustinus ibi de. Hac lege quid
dici aut cogitari possit iniquus
ignoro. ca. eodē. Et ista sen-
tētia augustini etia hanc legem
firmatur auctoritate numeri
xxvii. ca. vbi filie saphan pece-
runt paternam hereditatem et
fuit responsum a deo q^d iustam
rem postulabāt. Secundo cō-
firmatur racione quia iure natu-
rali pater plus tenet cuilibet sue
proli q^m extraneos: cum naturalis
appetitus qui malus esse non
potest ad hoc inclinatur: et ideo
iniquum videtur q^d pater prius
compellat p^{ro}videre alieno mas-
culo q^m p^{ro}vide filie. Sed oritur
dubium quare in regnis que ex
genere habent regnantes muli-
eres omniter nō succedunt.
Dicitur autē q^d regnum ne-
dum est hereditas s^{ed} etiam dig-
nitas p^{er}tinens ad totā rem pub-
licam. nunc autē in dignitatib^{us}

non succedunt mulieres q^{ia} dig-
nitatis capaces non sunt sicut
hereditatis: sicut patet in lege
moysi quia licet ibi sacerdotiū
foret ex genere t^{er}m mulier nullo
modo succedebat: nec de aliqua
muliere q^{ia} in regnum successerit
inuenitur in scriptura legitimo
modo.

Incipiunt veritates ac floēs
libri q^uarti.

In quarto libro pri-
ma veritas est q^d q^uan-
do boni longe late-
q^{ue} regnant non tam
ipsis vtile est q^m illis quib^{us} reg-
nant. ca. iij. Ex quo dicto ac-
cipiunt^{ur} q^uatuor moralia doct^{ri}na
Primum q^d p^{ri}ncipatus bono-
rum est vtilis tam ipsis q^m sub-
ditis q^{ia} ipsi merent^{ur} per bonas
virtutes operando exemplariter
et subditi efficiunt^{ur} virtuosos eis
obediendo impantibus virtuosos
et ideo in eo q^d dicit hic aug⁹
q^d talis p^{ri}ncipatus est magis
vtil^{is} vni isto^{rum} q^m alteri supponit
q^{ia} vtriq^{ue} est vtil^{is}. Scdm do-
ct^{ri}nam q^d tal^{is} p^{ri}ncipatus plus
h^{ab}et de bono vtilitatis in subditis
q^m in p^{ri}ncipatibus q^{ia} cū subditi re-
cipiāt a p^{ri}ncipe b^{on}as aie ut leges op-
t^{im}as et regulas q^uo v^{er}tuose vivit

preter dseruatoꝝ corpꝝ & defen
 sionem facultatū q̄ sunt accesso
 ria tamē talis princeps nō ac
 cipit a subditis nisi minima b̄
 que sunt bona fortune. et ideo
 dicit q̄ hic non tātum p̄ficiet et
 sicut illis quibꝝ p̄ncipat. **T**er
 cium docum̄tum est q̄ talis p̄n
 cipatus plus h̄ de bono honesta
 tatis in principe q̄ in subditis.
 quia vbi plus de bono virtutis
 ibi plus de bono honestatis in
 p̄ncipante autē requirunt̄ excel
 lenciores virtutes q̄ architecto
 nice & regulatiue subditorū. Et
 ideo oportet principes esse opti
 mos totius policie. **Q**uartum
 docum̄tum q̄ licet bonꝝ p̄nceps
 plus diligit subditos ex p̄te po
 tentie operantis pro eo q̄ habet
 meliorem voluntatē et sublimio
 rem virtutē. tamen eōuerso ex
 p̄te obiecti terminātis ipsū sub
 iecti eum magis diligē debent.
 q̄ q̄ meliore est in se magis ē di
 ligibilis. sicut deus q̄ magis di
 ligit creaturā. q̄ actu infinito q̄
 eonūso. licet creatura plus ipsū
 diligat obiectiue. q̄ ipso finit̄
 tanq̄ sine vltio et deus nō finit̄
 h̄ vtiē creatura.

Secunda veritas q̄ bonꝝ
 si seruiat liber est. ma
 lus autē si regnet suus
 est eodē ca. Et ista veritas geni

nata dupliciter declarat. **P**ri
 o q̄a si bonus seruit s̄m corpus ē
 tamē liber sc̄dm animam q̄ tenz
 subiectas corpꝝ passionē. ym
 mo nisi corpus redigatur in ser
 titū nō potest animus eius pas
 siones domare. **S**ecdo declarat̄
 q̄ si malus regnꝝ q̄to corpore li
 berior tāto corpꝝ passionē in
 ipso forcius incitant̄ et cum nō
 habeat malus animus virtutē
 resistendi efficitur seruius pas
 sionū.

Tercia veritas q̄ remota
 iusticia regna magna n̄
 sūt nisi magna latroci
 nia ca. iiii. **I**stud dcm̄ ipse d̄fic
 mat exemplo et auctoritate.
Exemplum est q̄ cum quidam
 pirata captus ductus fuiss̄ corā
 alexandro magno & rex ab eo
 querebat q̄re infestaret mare. ille
 inq̄t augꝝ libera otumacia respō
 dit q̄re et tu orbem terrarū h̄ q̄a
 ego exiguo nauigio id facio lat
 ro vcor q̄ tu magna classe im
 perator. **S**ecdo d̄ficat p̄ auc
 toritatē iustini vi. ca. qui dice
 bat q̄ in p̄ncipio genciū et na
 tionū impiū penes eges erat q̄s
 ad fastigiū huiꝝ maiestatis nō
 ambicō popularis. sed expectata
 inter bonos moderacō promoue
 bat. populi inq̄t nullis legibꝝ
 tenebant̄. arbitria p̄ncipū pro

legibus erant. fines imperij magis
tueri quam proficere mos erat. metra
sua cuique patriam regna finebantur

Quarta veritas quod roma
norum regnum non fuit
ita diuturnum sicut regnum
africorum: quod duravit secundum
ipsum a primo rege usque ad eius
translationem in medos per mille
ducentos et plures annos. capitulo
septimo. **S**ed intende quod istud est
accipiendum tempore augustini
pro quo modo videtur verum esse
oppositum.

Quinta veritas quod non est
reducenda ad memoriam
civilis iniuria a concivibus
illata alicui. ca. vij. **C**on
dictum confirmat auctoritate quod
ratione. **A**uctoritate quidem quod
scribitur leuitici. xij. ca. Non quod
tas violationem in corde tuo nec me
moreris iniurie civium tuorum
Secundo exemplo quod in isto
septimo capitulo dicit beatus augustinus
quod scipio africanus cum romam
liberasset et post liberationem ab ham
bale et cartagine sibi eam in
gratiam sensisset: postea immemor
iniurie dicit augustinus memor patrie
ipsam romam a gallis iterum liber
tauit ut ibidem narrat.

Sexta veritas quod feliciores
essent res humane si essent
omnia regna parva et concordia leticia

unitate. ca. xv. **I**stud autem
dictum declarat ibidem duplici ratione
Prima est quod regna non au
gent nisi propter iniquitatem eorum
cum quibus iusta bella geruntur:
quod non esset iniquitas si finitimos
contra se bellum geri nulla pro uol
taret iniuria. **S**ecunda ratio quod
maior felicitas est vicinum bonum
habere corde quam vicinum malum
subiugare bellantem. idcirco ma
ior est felicitas paruum regnum pos
sidere quiete quam augere magnum
ut permittat quis inquiete. **S**ed
certum dubium quia magna regna
ut certum sunt potentiora ad
tuendam rem publicam. et ideo
videntur feliciores sicut scriptura com
memorat de regno israel tempore
dauid et salomonis. **D**icitur
autem quod non est hic intentio beati au
gustini magis commendare unitatem
regni stantibus rebus ut nunc quod ip
se ascribit felicitati romanorum tem
porali magnitudine regni sed si ho
mines mundi iusti essent et pacifici
int se tunc non indigerent magnitu
dine regni pro defensione nec regna
indigerent augmentatione.

Septima veritas quod virtutes
in quatuor species distri
buenda esse videntur scilicet
prudenciam iusticiam fortitudinem
et temperanciam: quarum singule in
quit suas species habent. ca. xvij.

Ex quo dicto accipit documen-
tum qd iste quatuor virtutes que
cardinales dicuntur non sunt spes
specialissime sed genera subalter-
na ut sint plures spes prudentie
et aliarum cuiuslibet.

Octava veritas qd ars bene
recteque vivendi virtus a
veteribus diffinita est ca-
p. 1. Sed contra dubium quod ars
est quedam species virtutis intel-
lectualis ut patet per arist. vij. ethico.
Et ideo non videtur esse virtutis
genus cum tamen in hac diffini-
tione ponatur loco generis.
Dicitur autem quod augustinus ibi accipit
artem non proprie putat dicitur recta-
tudo factibilium sed pro rectitudi-
ne ut ibi patet. et secundum istum mo-
dum virtus est rectitudo aut re-
gula que recte vivit.

Nona veritas qd felicitas
non est dea sed dei donum
eodem cap. 1. Ex quo dicto
accipit documentum quod nullus potest
acquirere felicitatem per naturam. quia
ipsa fuit dei donum est ab extra
transsecundo.

Decima veritas qd nullus
optat aliquid propter aliud
quod ut felix fiat cap. 1. 1. 1.
Istud dictum videtur esse con-
tra experimentum quod nullus potest
acquirere felicitatem per naturam. quia
experimus nos multa desiderare

nichil cogitando de felicitate et
nullus potest desiderare propter
aliquem finem nisi actualiter cogi-
tet illum finem. Dicitur autem quod
augustinus accipit ibi felicitatem pro bene
esse hominis in quo comitatur et
nullus appetit aliquid propter ali-
quid nisi propter aliquod bonum
in quo pro tunc natura quiescit.
Idcirco talem felicitatem semper in-
tendit. Dicunt tamen aliqui quod
semper interdum volumus finis ha-
bitualiter et alii actualiter licet
imperceptibiliter. et ista videtur
tunc vaticinia que non experimur
in nobis.

Undecima veritas qd pie-
tas vera est verus dei cul-
tus cap. 1. 1. 1. Intelligendum
tamen quod secundum doctrinam apostoli
stoli pietas accipitur dupliciter.
vno modo pro virtute latrice sic
hic. alio modo pro virtute cle-
mentie. Et sic sumitur ibi pro
imitatione pietatis per opera boni.

Dodecima veritas qd licet
possit faciliter inveniri que
tunc esse non videtur tamen impos-
sibile est aliquem inveniri que nolit
se esse felicem. Intelligendum tamen
quod ista veritas patitur illam famo-
sissimam conclusionem quod sine ultio
intellecto nullus potest non appe-
tere ipsum. quod illud ita convenit
omnibus quod nulli potest non convenire

est necessarium tale aut est hoc dictum. **¶** Dicunt tamen aliqui quod beatus augustinus intendit de volitione que est naturalis inclinatio et non de voluntate que est actus illicitus. **¶** Sed istud non videtur valere quia hic dicit quod aliquis potest non velle immo nolle honorem regni eo modo quo potest nolle felicitatem. Sed naturalis appetitus est velle honorem ergo secundum illum appetitum nullus etiam potest nolle regnum. **¶** Sed advertendum quod beatus augustinus non loquitur de non velle sed de nolle. Et ideo ex isto loco non arguitur quin voluntas possit suspendere actum suum non volendo licet non possit elicere actum contrarium nolendo. et istud videtur intendere doctor subtilis.

¶ Decima veritas quod secundum veterum sententiam non omnia vera sunt omnibus manifestanda. **¶** Istam autem veritatem declarat auctoritate et exemplo. **¶** Auctoritate quia inducit varronem doctissimum dicentem quod multa sunt vera que modo vulgo scire non fit utile. **¶** Secundo declarat hoc exemplo quia dicit greci telletas id est misteria sua taciturnitate quasi parietibus clauderant. **¶** Quod dictum inducit duo

utilia documenta. **¶** Primum est quod archana dei non sunt in fidelibus reuelanda propter contemptus periculum. et ideo beatus andreas noluit misterium sacro sancte eucharistie reuelare proconsuli nisi crederet eo quod sit secretum fidei nostre. **¶** Si enim greci sua misteria occultabant ne vilipenderentur multo magis christiani sacramenta diuina. **¶** Secundum documentum quod difficilia fidei non sunt simplicibus predicanda propter periculum erroris: sicut circa materiam predestinationis que minus intelligentibus male potest declarari. **¶** Unde in epistola dicitur quod qui forderit cisternam et non cluserit eam cecideritque in ea etiam erit ad estatuendum.

¶ Incipiunt veritates ac florentiori quantitate.

¶ In quinto libro prima veritas est quod que diuina voluntate fatum appellat recte intelligit non tamen recte dicit. **¶** Unde dicit ibi augustinus quod talis sensus teneat et lingua corrigat. **¶** Ex quo dicitur accipiuntur duo moralia documenta. **¶** Primum est quod fatum non est nisi diuina prescientia que habet de rebus in voluntate sua. et ideo fatum non est nichil simpliciter.

nisi dicat aliud a voluntate diuina. **S**ecundum documentum est quod error non solum cauendus est in intentione sed etiam in locutione. alioquin ille qui recte sentit licet male profertur non est corrigendus sicut in proposito ipsius corrigi ait augustinus.

Secunda veritas quod equalitas euentuum quecumque contingit gemellis non est reducenda in corpora supercelestia sed in uniformem complexionem capitulum. **Q**uod probat dicto cyclopeis qui dicit hypocrite nobilissimum medicum scriptum reliquisse duos fratres ita conuenit afflicti ut simul egrotare inciperent et aggravari simul et alleviari. et cum causa tante conuenientie que retineat respondit quidam astrologus causam esse constellationem in qua simul nati fuerant. **E**t quidam medicus dixit causam esse uniformem complexionem et idem nutrimentum. **D**icit autem beatus augustinus quod multo acceptabilius fuit responso medici.

Tercia veritas quod tanta est vis humane nature ut cum concepit femina deinde alterum omnino accipere non possit. **I**ntelligendum tamen quod oppositum ipsius senserunt philosophi Aristoteles in libro de animalibus

oppositum determinate videtur. nos tamen dictis sanctorum magis fidei dare debemus.

Quarta veritas quod hominibus deus in terris solum dedit liberas potestates capitulum vij. **E**x quo dicto accipiuntur duo rationabilia documenta. **P**rimum est quod in brutis non est libertas sicut aliqui ponunt pro eo quod affirmant libertatem in sola operacione. **S**ecundum documentum quod bruta proprie non fruuntur quia propter libertatem solum isti tribuuntur brutis fructibus.

Quinta veritas quod summi patris voluntatibus nullus contradicere potest secundum sententiam antiquorum. unde inducit sententiam cuiusdam eorum dicentis. ducunt volentem fata nolentem trahunt. **I**sta autem fata dicit beatus augustinus fuisse appellata ab eis voluntatem iouis quam summum deum ille actor putauit capitulum viij.

Sexta veritas quod sicut certus est cetero rebus ita certus est cetero causarum. non enim fieri potest aliquid quod non aliqua causa efficiens precessit ei. **E**x quo dicto accipiuntur duo speculatiua documenta. **P**rimum est quod omnis causa efficiens precedit suum effectum secundum aliquos

ordinem. dicit enim qd nichil fi
eri potest nisi precesserit efficiens
causa. ¶ Secundū documētum
qd nulla res potest de nouo fieri
que nō habeat causam efficien
tem cōtra illos qui dicunt qd re
surrectio s̄m se cum nouiter fit
non h̄ causam efficientē. et ita
de forma p se.

Sextima veritas qd cause
voluntate: aut dei sunt:
aut angelorū bonorū vel
malorū: aut hominum: aut quo
rumcumq; aliorū: si tñ appellan
de sint voluntates animalū raci
onis exp̄cium motus illi quibz
aliq̄ faciunt s̄m naturā suam: cū
quid vel appetunt vel euitāt. ca.
ix. ¶ Ex quo dicto accipiuntur
duo appārencia documēta. ¶ Pri
mum est qd in brutis nō est vere
voluntarium qz nullus in brutis
pprie ponit voluntatē. et ip̄e
nō ponit in eis voluntarium nisi
sit in eis voluntas in hoc loco.

¶ Scdm documētum qd illa que
agunt bruta agunt s̄m meram
inclinacōz nature qz inclinacōes
eorū: motus s̄m naturā esse dicit.

Octaua veritas qd male vo
luntates a deo non sunt
qm̄ inq̄t contra naturam
sunt que ab illo est. ca. ix. ¶
Ex quo dicto accipiuntur duo
probabilia documēta. ¶ Pri

imum est qd omne p̄c̄m est cōtra
naturam quia in omni p̄c̄o est
mala voluntas q̄ s̄m ipsum est
cōtra naturam a deo conditā. cui
ratiō est qz illud dicitur esse cōtra
naturam alicuius qm̄ est cōtra ac
tum ad quem illud est ordinatū:
sicut cōtra naturam grauis ē esse
sursum cū sit factum ad essendū
deorsum. et ita cum voluntas sit
creata ad volendum bonū: cōtra
suam naturam est eam esse volen
tem malum. ¶ Scdm documē
tum est qd deus non ē causa ma
le voluntatis. hic autē non acci
pitur volunta mala pro poten
cia deprauata p vicium q̄a illa
est creata a deo: nec pro ip̄o ac
tu q̄tum ad eius positū qz sic
est quedam naturā cuius deus ē
causa prima: s̄ accipit p defor
mitate et deprauacione boni cōse
quente talem actum: cuius act⁹
s̄m talem priuacōz non est aliq̄
causa efficiens s̄ deficiēs.

Nona veritas qd cū due fi
erēt cōtrarie opinioēs de
p̄sciencia dei scz cicerois
et stoycorū: ita qd cicero negaret
deū p̄sciū futuroz qd stoyci detel
tabant. ille inq̄t aug⁹ q̄ negat
deū p̄sciū futuroz infallibilit̄ ne
gat utiq; deū. ca. ix. ¶ Intelligen
dū tñ qd s̄m itencōz bñ aug⁹. due
fuerūt ex̄nee opinioēs d̄ p̄sciā d̄i

Quidam em̄ posuerunt omnia
 de necessitate euenire vt salua-
 rent diuinam p̄sciencia. Alij po-
 suerunt deum omnia ignorare vt
 saluarent futurorū contingenciā
 recte tamē fides istarū opmō-
 num mediū tenet s̄m beatū au-
 gustinū sc; q̄ deus omnia futuā
 certitudinaliter nouit et omne
 futurū contingenter euenit. **S;**
 q̄modo possunt contingenter res
 euenire si deus eas infallibiliter
 agnoscit for̄. **D**icitur autē q̄
 sicut illa que actu sūt in presen-
 ti sunt cōtingencia sicut motus
 celi. cum angelus non moueat
 naturali necessitate sed libera vo-
 luntate. et q̄libet tamē nostrum
 infallibiliter cognoscit motum
 presentē quū dum est p̄ns sit
 contingens. ita licet futurū sit cō-
 tingens potest infallibiliter pre-
 sciri a deo. **S**i em̄ contingēcia im-
 pedirent certitudinē futuri eadē
 rāōe et p̄sentis.

Decima veritas q̄ p̄sci-
 encia dei non tollit libe-
 rum arbitriū nostrū. q̄
 nephas inq̄t ē negare diuinam
 p̄scienciam. et si ipsa tolleret li-
 bertatem nostrā. frustra inquit
 aug. essent leges exhortacōes
 laudes vituperacōnes. et tamen
 nō sūt frustra. q̄ tātum valēt
 q̄tum ipsas valituras deus p̄-

sciuit ca. **I**stud dictū decla-
 rat ibidē dicens. neq; em̄ peccat
 homo q̄ deus ipsū peccaturum
 p̄sciuit. sicut isti inq̄t putāt esse
 ymmo non dubitat ipsū peccare
 cum peccat. q̄ ille cuius p̄sciā
 falli non potest peccaturū esse p̄-
 sciuit. **S**ed ex isto dicto videt̄
 accipi argumentū q̄ p̄sciencia
 dei est causa peccati nr̄i. si ideo
 peccamus quia deus p̄sciuit.
Dicitur autē q̄ non est causa
 p̄pter quam sed s̄i qua non. et
 ideo dicit q̄ est causa sicut ap̄i-
 ens fenestrā est causa illuminat̄
 cōmis domus.

Dodecima veritas q̄ vic-
 tus est via quo vitur
 ad finem idest ad felici-
 tate sicut ad possessionē ca. xij.
Et circa istud dictum ponit ibi
 beatus aug. duo documēta veri-
 dia. **P**rimū est q̄ romani sub-
 iecerunt omnes virtutes vane
 glorie et honorei p̄pter quā solā
 acquirēdā in ciuitate nōlebāt
 esse vtiōsi. **S**ecundū documē-
 tū q̄ isti honores q̄to plus ap-
 petūtur magis fagiūt et q̄to pl̄
 fugiunt magis h̄nminem inse-
 quunt sicut fuisse dictum testa-
 de cathone q̄ quominus p̄te-
 bat grāciam eo magis illam se-
 quebatur.

Dodecima veritas q̄ nō

est vera virtus que non tendit ad illum finem ubi est bonum hominis quo melius non est. ca. eode.

¶ Ex quo dicto accipiuntur duo theologica documenta. **¶** Primum est quod nullus sine gratia habet veram virtutem quia nulla virtus sine gratia perducit hominem ad talem finem nec elicit actus meritorios respectu eius. **¶** Secundum documentum quod caritas que est gratia est forma omnium virtutum quia ipsa decedente non sunt vere virtutes. **¶** Sed occurrat dubium quod cum per unum actum peccati mortalis amittatur gratia et caritas non videtur quod virtutes morales tam repente sint abolite que diu sunt acquisite. **¶** Dicunt autem quod non corrumpuntur quantum ad veritatem nature sue sed tamen quantum ad veritatem acceptationis diuine per veram felicitatem. et secundum istam acceptationem intelligitur veritas de qua hic loquitur sanctus.

¶ Tridecima veritas quod res publica plus magnificatur virtutibus quam armis ca. xij. **¶** Istud dictum ipse declarat per sententiam cathonis sic dicentis. Nolite inquit estimare maiores nostros armis tamen publicam magnam fecisse: si ita esset multo pulcherrimam eam nos haberemus. et quippe sociorum atque

ciuum preterea armorum et equorum maior copia nobis quam illis est. sed alia fuerit quam illos magnos fecerunt que nobis nulla sunt sed domi industria. foris iustum impium. animus in consulendo liber. neque delicto neque libidini obnoxius. **¶** Pro his nos habemus luxuriam atque auariciam. publice egestatem. priuatim opulenciam. laudamus diuicias. sequimur inerciam. inter bonos et malos discernimus nullum. omnia virtutis premia ambicio possidet. eodem capitulo. que omnia sunt documenta.

¶ Quarta decima veritas quod sublata iactantia omnes homines sunt natura pes. **¶** Non dicit sic. Tolle iactantiam. quod sunt homines nisi homines. et loquitur quantum ad viciu elacis et inanis glorie. ca. xvij. **¶** Ex quo deo accipitur documentum quod reges et omnes magnates quando agnoscunt recognoscunt se homines cum in hoc sint ceteris natura pes et easdem experiant humanitatis infirmitates non debent extolli.

¶ Quinta decima veritas quod amor patrie cum immensa laudis cupidine compulit ad miranda romanos. ca. pitulo xix. **¶** Istud autem dictum ipse ostendit duplici exemplo.

Primo quod brutus filios suos occidit. cum imparet romae quod mouebat noua bella quous esset victores. **Unde** in laudem eius dicit poeta Vincit amor patrie laudumque immensa cupido. **Secundo** quia alius princeps romanus torquatus filium non quia contra patriam sed etiam pro patria. tamen quod contra imperium suum id est quod impetrauerat patre imperator ab hoste prouocatus iuuenili ardore pugnauerat licet uicissim occidit. ne plus mali esset in exemplo imperij accepti quam bonum in gloria hostis occisi.

Septedecima ueritas quod plura et maiora fecerunt romani pro re publica quam si nulli christiani pro fide catholica. **Unde** eodem modo autem dictum ostendit multiplici exemplo. **Primo** exemplo illius iuuenis optimi romanorum qui se acutum cum equo in hiatus terre precipitem dedit cum deus iussissent. ut pro salute urbis optimus romanorum ibidem se precipitaret. **Secundo** exemplo lucii valentini qui in suo mortuus consulatu ita inuentus fuit pauper ut numeris a populo collectis eius sepultura curaret. quomodo inquit augustinus audebit se extollere de uoluntaria paupertate pauper ut huius uite re-

reginatione expeditior abulet uiam que producit ad patriam ubi uere diuicie deus ipse est. **Tercio** exemplo quantissimi cincinnati qui cum quatuor iugera possideret et ea suis manibus coleret ab anatro est abductus ut dictator fieret maior utique honoris quam consul uictisque hostibus ingentem gloriam esse consecutus redit ad pristinum statum. **Et** ideo subdit ibidem augustinus non omnes fami qui excellenciori proposito diuicias suas uolunt esse communes sicut scriptum est in actibus apostolorum intelligunt se et ex hoc nulla uentilari posse iactantia.

Decimaseptima ueritas quod sicut nichil est ignominiosius illa pictura in qua uoluptas depingitur tanquam regina imperans omnibus uirtutibus. ita si esset aliquis in qua pingerentur omnes uirtutes ut scrupentes humane glorie capitulo uiderentur. **Intelligendum** tamen est ad istius dicti declarationem quod epicuri ponebant quod actus uirtutum non erant querendi nisi propter uoluptatem ut propter temperantiam propter sanitate sine qua non habet uoluptas. **Et** fortitudo ad domandum hostes qui impediunt uoluptates et sic uoluptati omnes subiciebant uirtutes. **Et** quod stoici

hoc detestabantur qui ponebant bonum humanum consistere in virtute ad viciam inferendam; epicureis pingebant unam tabulam in qua erat descripta voluptas impans virtutibus et illam dicebant ignominiosam. Et per istum modum dicit augustinus posset pingi una tabula in qua manus gloria poneret virtutum regina que foret ita ignominiosa. Et dicit contra romanos qui suas virtutes manus glorie subiugabant.

Decima octava veritas quod licet deus solus pijs det regnum celorum: tamen regnum terrenum dat pijs et impijs. Sicut exemplificat inter ceteros dicens quod ille qui dedit impium constantino dedit et apostate iuliano: cuius egregiam inquit indolem decepit amoris dominandi sacrilega et detestanda curiositas: cuius vanis debitis oraculis erat quoniam fretus securitate victoriae naues quibus victus portabatur incendit. ca. xxx.

Decima nona veritas quod felices sunt reges si iuste imperant: si inter linguas sublimiter honorantium et obsequia nimis humiliter saluantium non extolluntur sed se homines esse meminerunt si suam

potestatem ad dei cultum maxime dilatandum maiestati eius familiam faciunt: sicut deum timeant: diligunt: colunt: et in ceteris bonis virtutibus quas ibidem recitat exercitantur. ca. xxxv.

Intelligendum tamen quod in duobus sequentibus capitulis dicit laudes dignissimas de constantino et theodosio. De constantino dicit quod fuit felicissimus in opprimendis tyrannis et victoriosissimus: et quod edificavit civitatem romano imperio sociam id est constantinopolim sine quocumque ydolo. De theodosio vero dicit quod fuit clementissimus et cum pugnaret contra quendam tyrannum magis orando quam feriendo pugnavit. Unde dicit quod milites qui aderant sibi retulerunt extorta sibi esse de manibus quemcumque iaculabantur cum a theodosio parte in adversarios vehementer ventus iret et non solum quemcumque in eos iaciebantur concitatissime raperet verum etiam ipsorum tela in eorum corpora retorquerat. Unde dicit beatus augustinus quod poeta claudianus in ipso theodosio laudibus dicit licet a christi nomine alienus. **N**onnumquam dilecte deo cui militat ether. Et iurati veniunt ad classica venti.

Ultima veritas q̄ licē
 cia peccandi inducit ho
 minū miseriam. Unde in
 ducit tullū dicentē de q̄dam q̄
 peccandi licētia felix appella
 bat. **M**iserum cui peccare lice
 bat ca. 1. p. vi. **E**x q̄ dicto vi
 denē sequi q̄tū conclusiones
 morales. **P**rima est q̄ infeli
 cior est ille qui peccat licite idest
 habita licētia ab aliq̄ utpote
 tyranno q̄ ille q̄ illicite q̄ sicut
 dicit hec veritas ad miserā pe
 tinet licere peccare. **E**t rācō hui⁹
 est q̄ licētia peccandi est quod
 dam malum p̄ se et peccatū est
 sup̄additū ei. cui sup̄additur
 aliud p̄cōm. ille autē cui illiciti
 est peccare hoc est ei bonum. **E**t
 ideo cum peccat non habet tot
 mala sicut ille q̄ ex taliū licētia
 peccat. **S**ecunda conclusio q̄ in
 felicior est p̄ccare impune q̄ cū
 puniōne. quia qui peccat licite
 modo iam dicto est miserior et
 tamen impune q̄ licite in habi
 tudine ad puniōē. **E**t istius rācō
 est q̄ pena appōsita culpē ē decoꝝ
 et bonū iusticie quo caret ille q̄
 de culpa non habet penam est si
 cut medicina modo ille grauat
 obligatē iusticie p̄ter p̄mū ma
 lum eo q̄ nō puniē. q̄ s̄m p̄m
 in moralib⁹ pene sūt sicut medi
 cine. **T**ercia conclusio est q̄ mis

lius est mereri cum obligacōne
 q̄ sine obligacōne. q̄ si infelic
 us est malum facere s̄ obligacō
 cione ad penam p̄pter illud ex
 conclusioe p̄ma cum bonū facere
 cum obligacōe sit illi otarium
 et otario pessimo optima v̄tus
 otarieē habet intētum. **E**t rācō
 hui⁹ est quia q̄to plures virtu
 tes cōcurrunt ad vnum actū ce
 teris parib⁹ tāto est melior. q̄n
 aut agit bonum aliq̄s obligat⁹
 tunc meret s̄m illam p̄riam p̄
 tutē et s̄m iusticiam legalem vel
 obediēciam qua est obligatus
 alioq̄n obligacō ad bonum esset
 mala. **Q**uarta conclusio est q̄
 melius est mereri s̄m remuneraci
 one q̄ p̄pter spem remuneracio
 nis q̄ bonum virtutis plus est
 amandum q̄ bonū remuneracio
 nis. sicut honestum q̄ cōmodū
 cum in hac vita nichil dignum
 v̄tuti possit impendi. illi autem
 q̄ p̄pter spem muneris bñ agūt
 minus diligunt virtutē. quia
 aliud mētendunt citra deū. **I**lli
 autē qui p̄pter munus diligūt
 virtutē p̄pter se citra vltimum
 finem. **S**ed oritur dubium de
 p̄ma conclusioe que familiarius
 facit ad p̄positum q̄ ille qui pec
 cat illicite idest citra licētiā p̄n
 cipis peccat dupliciter sc̄; illud
 malū faciendo et p̄ceptū p̄ncipis

vel legis transgrediendo. ille au-
tē qui peccat cum licētia nō com-
mittit nisi alterū istorū. ¶ Dici-
tur autē q̄ ipse cōmittit vnum
aliud quod est peius q̄ illa mo-
bediēcia vtpote accipiēdo licē-
ciam rei illicite q̄ istud est maḡ
contra boni naturam et legalem
iusticiam quā deus indidit mē-
ti humane.

Incipiunt veritates ac floēs
sexti libri.

In sexto libro prima
veritas est q̄ aliqui-
bus adest libertas recte
scribendi quibus abest

libertas recte viuendi. ca. p.

Et istud dictū ipse declarat du-
plici exemplo. ¶ Primum est
de varrone cui affuit libertas
recte sciēdi nō tam dicēdi
aut viuēdi. cum em̄ cultū deorū
supersticiosum esse cerneret non
fuit ausus ipsū rebarguē in suis
scriptis. ¶ Scōm exemplum ē
ad p̄positū de seneca qui inquit
augustin⁹ inuenitur ap̄stolorū
nostrorū claruisse tēporib⁹: non
quidē ex toto v̄tū ex aliqua pte
non defuit: affuit em̄ scribentis:
viuenti defuit. ¶ Ex quo dicto
accipit̄ dōct̄m̄ q̄ seneca non
debet anumerari cū sanctis tanq̄

fidelicet ihero n̄m̄ eū ponat in
libro de vitiis illustrib⁹: nō em̄
dicit̄ exp̄sse q̄ sit sanctus.

Seunda veritas q̄ tolle-
rabile est semel in anno
insamie fm̄ dōct̄m̄ta se-
neca. eodē ca.

¶ Ex quo dicto ac-
cipiūt̄ duo moralia dōct̄m̄ta

¶ Primum est q̄ nunq̄ sic in-
samie est licitū sicut aliqui sub-
ripiunt istius verbi sensū: quia
illud quod licet alicui non tolle-
rat̄: nullus em̄ tollerat bonum cū
tollerancia sit de malo sicut pa-
ciencia in malo pene. ¶ Scōm
dōct̄m̄tum q̄ frequenter vel cot-
tidie irasci aut male agere est in-
tollelabile q̄ sicut inducere vide-
tur p̄ senecā furor certū tempus
h̄: et ideo si iugiter maneat sit
intollelabil̄ sicut et omne aliud
malum.

Tercia veritas q̄ sapien-
tes antiqui cultum deorū
in animo nō habebant
s̄ in actib⁹ fingebant p̄pter ti-
morē tirannorū. Unde dicit̄ q̄ se-
neca legit̄ sapientib⁹ illas deorū
culturas vt eas in animi religi-
one nō habeant s̄ in actib⁹ fin-
gant. de quibus culturis loquēs
seneca vt ibidem recitatur dicit̄
Hec omnia sapiēs seruabit tan-
q̄ legibus iussa non tanq̄ dijs
gnta.

Quarta veritas q̄ mundi
 sapientes q̄nq; agūtur
 a spiritu diuino sicut ex
 emplificat ibidem de seneca qui
 iudeoz nequiciā exprimes dice
 bat cum interū vs̄ eo sceleratis
 sine gentis asuetudo conualuit
 vt per omnes iam terras recep
 ta sit victa victo leges dederit.
 Et sequit̄ ibi verbū auḡ.
 mirab̄ aē seneca hec dicens q̄
 diuinitus agereē ignoas. **I**n
 telligendum tamē fm̄ dicta b̄
 auḡ. in h̄ li. nisi seneca fuit alit̄
 in fine conūsus ipse non potest
 esse saluus. **P**rimo q̄ dicit au
 gustin⁹ q̄ non habuit libertatē
 recte viuendi q̄uis habuerit li
 bertatē recte scribendi. **S**ecundo
 q̄ docuit ydolatriā seruandam
 p̄pter leges imperiales. **T**ercō
 q̄ sacramenta antique legis re
 probauit sicut mala vt ibide;
 patet de sabbato. **C**uarto q̄
 ostra sacramenta noue legis mi
 litauit in sua superbia. illa em̄
 racō quam facit ostra sabbatum
 iudeoz q̄ septimā p̄tem sui tem
 poris amittat. eqliiter est cōtra
 diem dominicā p̄anoz. **S**ed
 oritur d̄nbiū q̄ b̄tus paulus re
 peritur ei scrip̄isse cum sūma re
 uerēcia et laude. **D**icit̄ autē
 q̄ eius asuetudo fuerat eciā in
 fidelibz condescendere vt omnis

lucrat̄. aut q̄ forte post om̄
 nia dicta q̄ de eo aug⁹. allegat
 fuisse p̄fecte ouersum p̄ paulū.

Incipiunt veritates ac flores
 libri septimi.

Septimi libri p̄ma veri
 tas est q̄ cum eligunt̄
 p̄positū in regimine non
 ex hoc ceteri reprobant̄ ca. iij.
Istud autē dictum declarat
 ibi duplici similitudine. **P**rima
 est q̄ in exercitu licet tyrones
 eligant̄ ex hoc tamē ceteri mili
 tes non reprobant̄. **S**ecunda est
 q̄ licet in edificijs aliq̄ lapides
 angulares eligant̄ ex hoc ceteri
 non abnegant̄. **S**ed ex isto
 dicto accipitur d̄cūm̄tum q̄ suf
 ficit in eccl̄iasicis promocoñibz
 bonos eligere q̄uis non accipi
 antur meliores. **S**ed magis ē
 ad p̄positū duplex sequēs simi
 litudo. q̄ erat qui nō eligit op
 timos milites p̄ tyromibz. et op
 timos lapides pro angularibz
 ergo cogita si vis acordare ista
 Eandē veritas q̄ null⁹
 dubitat̄ debz melius esse
 bonam mentē habere q̄
 bonam memoriā. **I**stud autē
 dictum ipse probat quia null⁹
 malus est qui bonā habuit mē
 tem. quidā vero pessimi habent

memoriam mirabilem. ca. ij. et
 hic accipit mentē pro voluntate
Sed tunc accipit hic argu-
 mentū q̄ voluntas est nobilior
 intellectu si bona est ratio au-
 gustini p̄ quam probat q̄ mēs
 est melior q̄ memoria. q̄a nul-
 lus habens mentē bonam potest
 esse malus: et habens optimam
 memoriā potest esse pessimus. et
 sic nullus habens bonam volun-
 tatem potest esse malus: tñ ha-
 bens intellectum optimū potest
 esse pessimus: sicut est p̄mus an-
 gelus. Et affirmat quia potētia
 memoratiua est intellectiua. et
 ideo si voluntas est melior me-
 moria ita videt de intelligēcia.

Tercia veritas q̄ antiq̄
 pagani posuerūt effectus
 fortuitos nō solum circa
 homines sed et circa deos. Unde
 ipse inducit salustii disertissi-
 mum dicentē q̄ fortuna in omni
 re dominat. ca. iij. **I**ntelligē-
 dum tamē q̄ intēcio beati augus-
 tini est q̄ fortuna nichil aliud
 est q̄ ordinacio voluntatis diui-
 ne. Et q̄ ista in omnibz creatu-
 ris dominat. idcirco a fidelibz
 istud dictū potest acceptari sane
 intelligendo: accipiēdo scz fortu-
 nam p̄ diuina volūtate sicut fuit
 dictum de fato.

Quarta veritas q̄ sempre

pluripendit idest magis appda
 ē p̄pter quod aliud fit q̄ illud
 qd̄ p̄pter aliud fit. ca. eodē.

Et id ostendit eo q̄ omnes
 homines habeant suas artes ve-
 nales pecunia q̄ plus diligunt
 ipsam pecuniam. **E**t hac veri-
 tate habetur illud dictum famo-
 sissimum q̄ finis melior est illis
 que sūt ad finem. **S**ed de tra-

istud instatur q̄tuor modis. **P**rimo q̄ in sciencijs lucratis
 finis sciencie est lucrū et tñ tal
 sciencia melior est lucro cū ipsa
 sit bonum anime et ipsum lucz
 cōputet inter minima bona for-
 tune. **S**ecundo q̄ res sūt p̄pter

suas operationes alioq̄n dicunt
 otiose: sicut visus si nunq̄ vide-
 ret. et tñ tales operationes non
 sunt meliores talibz potencijs.

Tercio q̄ actus voluntatis
 ordinatur in suum obiectū sicut
 in finem cum obiectum volūcijs
 sit bonum et bonū et finis idē: et
 tñ obiectū q̄nqz non ē ita p̄fctm
 sic act⁹ vt cū q̄s appetit pulchri-
 tudinē corpale. accidēcia em̄ spi-
 ritualia corpaliū sūt meliora.

Quarto q̄ finis hoīs p̄pter q̄s
 creatus est dicit esse visio diuine
 essencie et fructio in quibz consistit
 eius felicitas. et tñ p̄fectior est
 homo cū sit de gñe sustācie q̄ illa
 felicitas q̄ ē quoddā accidēs.

Ad primū dicit q̄ licet finis
 scientis id est quē prestatur sibi
 sciens nō sit melior tali sciēcia
 tamē bñ finis sciēcie in se p̄t
 quē talis sciēcia est ordinata
 ut pote sciēcia superiō et noti
 cia veritatis eterne ad quā oīs
 sciā de sua natura ordinatur est
 melior. **A**d scđm q̄ res sunt
 p̄pter suas operacōnes sicut p̄t
 finem q̄ attingunt et non p̄pter
 finem cuius. nunc autē ista re
 gula sumit de fine cuius p̄ter
 quem sit ipsa res et non de fine
 quo q̄ est p̄pter ipsū cuius est
 talis finis. **A**d terciū q̄ actus
 volūtatīs non est cuiuslibet ob
 iecti tanq̄ boni qđ est finis p̄mo
 in multa alia ferē sicut in illa q̄
 sunt ad finem. Et dato q̄ ponēt
 volūtas finem in aliq̄ ignobili
 ori suo actu adhuc ille non est si
 nis talis volūtatīs. **A**d q̄rtum
 q̄ ille finis q̄ dicit vñho ē finis
 quo vñde ipsa est p̄pter homi
 nis naturā et non natura huma
 na propter ipsam nisi q̄tam p̄
 ipsam immediatē attingit finis
 vltim⁹ q̄ ē deus

Quinta veritas q̄ solo deo
 q̄ illustrāte anima sit beā
 ca. vi. **E**x quo dicto
 accipiūtur duo theologica docu
 menta. **P**rimū ē oīa illos q̄
 negāt lumē glōrie in patria q̄

illustracō sine lumine esse nō p̄
 test et tamē deo illustrante aīa
 fit beata ut hic habet. **S**cđm
 documentū oīa illos q̄ dicit q̄
 ad causandū actum deificū dare
 rat potēcia cū ipso deo cum tñ
 hic dicit q̄ solo deo illustrāte

Sexta veritas q̄ maior ē
 leticia cuiuslibet rei q̄ do
 p̄ficiat q̄ sit qñ incipi
 quia dicit q̄ incepta sunt plena
 sollicitudine donec p̄ducant ad
 finem ca. vii. **E**t istius dicti ra
 cio est q̄ amor ē motus q̄si nat
 turalis cū nichil habeat de vic
 lento. talis autē motus q̄to pl⁹
 appropinq̄t termino tāto est for
 cior. et ideo amor q̄to vicinior
 fini tāto intēciōr.

Septima veritas q̄ felici
 tas humana s̄m q̄ locu
 ti sūt homines cōstitit
 in cognicōne causarū vniūsi. **V**n
 commendat aug⁹ illum v̄sum v̄gi
 lij. **F**elix qui potuit rez agnosce
 causas e. ix. **E**x q̄ dco inferunt
 due conclusiones. **P**rima est q̄
 vera felicitas cōstitit in cognicōe
 p̄me cause q̄ est causa totius vni
 uersi. quia bt̄is aug⁹. q̄ loqu⁹
 de vera felicitate istud dictum cō
 mendat in quo tribuit felicitā
 tem cognicōni causarū. **S**cđa
 conclusio est q̄ felicitas naturalis
 de q̄ loquebant̄ phi cōstitit in

naturali prime cause cognitione
quia de tali noticia est intentio
vigilij cum aliam nesciret.

Sed oritur dubium que vitz
gilius posuit causas in plurali cum
sit unica causa prima. **D**icitur
autem quod istud dictum non refertur
in sua pluralitate ad multitudi-
nem substantiarum separatarum
sicut posuit aristoteles consistere felicitate
tem in pluribus talibus secundum plurali-
tatem ydeaz in mente diuina velu-
centium cum esset platonicus secundum
beatum augustinum.

Octava veritas quod sicut prima
precedunt tempore ita
ultima id est ultima prece-
dunt dignitate. **E**x eodem.
quo dicto accipitur illa vulgari-
sima regula quod illa que sunt pri-
ora generatione sunt posteriora
perfectio. **U**nde accipiunt aliqui
istam maximam quod in essentialiter
ordinatis infra idem genus semper
posteriora sunt perfectiora. **E**t ideo
quod in eodem genere sunt potentie
anime dicunt quod semper potentia
posterior est perfectior et propter
hoc voluntatem nobiliores in
intellectu esse demonstrant.

Sed contra istam maximam
instatur quatuor modis. **P**ri-
mo quia in vegetabilibus poten-
tia generatiua dicitur precedere secundum
talem ordinem nutritiuam et aug-

mentatiuam et tamen ultima
dicitur minus nobilis cum terminetur
ad quietatem sicut prima ad
substantiam et nobiliores potentia
est ad finem sublimiorem. **S**e-
cundo quod in animalibus ymagina-
tio videtur esse nobiliores quam memo-
ria que est retentiuam pro eo
quod memoria non deseruit intel-
lectui nisi mediante fantasia que
est ymaginatiua et tamen memo-
riam illam constat esse postero-
riorem sicut retentio sequitur re-
ceptionem. **T**ercio quia in ra-
tionabilibus intelligentia perfectior
est memoria prout memoria ac-
cipitur pro virtute recordatiua
cum recordatio non sit nisi propter
intellectionem vel conseruationem
talium specierum. **E**t itez
ad memoriam non pertinet nisi
noticia abstractiua que est minus
perfecta et tamen memoria sic sumpta
est posterior. **Q**uarto quod in in-
tellectualibus id est in spiritibus se-
patis potentia executiua est pos-
terior voluntate et intellectu: cum
non possit aliquid nisi voluntate
preuia: nec voluntas nisi preuia
intellectu et tamen nullus ponit
illam potentiam ultimam esse per-
fectiorem. **I**deo dico quod illa ratio
non demonstrat quicquid dicitur de
conclusionem. **E**t cum dicunt quod natu-
ra semper incipit a minus perfectis.

fiat attestat regula hic accep-
ta. **D**icendum qd ista regula e
intelligenda in ordine finis et eor-
que sunt ad finem et non vniuersa
liter in alijs. Unde delectatio ce-
dine essentiali sequitur perfectio-
operatio; et tamen non e ipsa ope-
ratione perfectio.

Ona veritas qd sic nichil
fit ita nichil ichoat vt
fiat qd non faciens cau-
sa precesserit ea. eode. **S**emp em
vt dicit prior est res que facit qd
illa q fit eode ca. **I**tem intelli-
gendu est qd quatuor modis atin-
git vnam rem esse potorem altera-
re. **A**ut fm ordinem duracionis fi-
at iuuentus precedit senectute
Aut fm ordinem originis sicut
pater filiu in diuinis qd est ab
ipso. **A**ut scdm ordinem nature fi-
at omne subiectu precedit sua
passione. **A**ut scdm ordinem per-
fectionis sicut xpvs fuit factus
ante iohannem baptista. vt ha-
betur in euan. **N**unc aute ista
regula beati augustini no potest
esse vera vniuersalit qdum ad ordi-
ne duracionis qd i eode instati q sol
fuit a do creat? ab ipso sole fuit
radius gñatus. **N**ec fm ordinem
perfectionis. qd in causis vniuers-
tis non videt qd pater fit ptec-
tor filio in creaturis. sed scdm
ordinem nature omne efficiens pre-

cedit suu effectum qd ab eo depen-
det et fm ordinem originis. qd
est ab eo.

OEcia veritas qd illi qui
sicut dii colebant a pa-
ganis vere homines fu-
erunt. sed apter adulaco; ho-
minu post mortem dii appellati
sunt. sic dicit qd saturnus fuit rex
crete et iupiter filius eius ca.
xviii.

Decima veritas qd var-
ro doctissim? posuit tres
anime gradus. **U**num q
omnes ptes corporis vniunt su
viuunt et istum posuit in ossibus
capillis et vnguibus et no solum
in carne sciencie. **S**cds grad?
est sensus que posuit in organi-
cis sensu ad videndum et audi-
endu. **T**erci? gradus e sumus q
vntur animus in q intelligencia
peminet. et hoc gradu pter ho-
minem dicit omnes carere mor-
tales ca. xxiiij. **E**x quo dicto ac-
cipiuntur tria documta. **P**rimu
qd non sunt ponende in homine
tres anime sed tres anime gra-
dus qd btus aug? varrone in
isto dicto comendat tanq doc-
tissimu. **S**cdm documtu qd
intellect? no habet determinatu
organu in corpore nec est potencia
organica. quia sibi aliquod or-
ganu non assignat sic ceteris

Tercium documentum quod iste
Varro dicit fuisse de illa opinio-
ne que prefert intellectum vo-
luntati quia dicit quod in animo
id est in anima rationali intelli-
gere preeminet.

Dodecima veritas quod pla-
to tantam vim posuit in
ydeis ut secundum eas non ce-
lum aliquid fecerit sed secundum ipsas
et celum factum sit. ca. xxviii.

Ex quo dicto accipiuntur duo
patencia documenta. **P**rimum
est quod plato non posuit ydeas va-
lere ad generationem naturalium
sicut ei imponit aristoteles respectu as-
trogenium naturalium quia dicit quod
celum quod est vniuersale gene-
rans nichil facit secundum eas. **S**e-
cundum documentum quod plato dicit
tales ydeas facere ad creationem
rerum supernaturalium quia dicit
quod celum quod fuit creatum supna-
turaliter secundum ipsas fuit factum.

Tertodecima veritas quod
deus sic administrat om-
nia que creauit ut et ipsa
proprios exercere et agere motus
finat. ca. xxx. **E**x hoc dicto
quod est vulgarissimum apud
theologos accipiuntur duo the-
ologica documenta. **P**rimum est
quod licet deus sit omnium effectuum
causa vniuersal non tamen est causa
totalis quia tunc frustra ponere-

tur cause secunde quod deus sine
ret agere proprias actiones. **S**e-
cundum documentum quod deus potest
impedire causatum cuiuslibet cause
secunde quia nullus finit alicui
aliquid facere quod non potest
impedire. ridiculum enim esset dice-
re quod homo permittit angelos mo-
uere celum et sic deus potest im-
pedire causas quantumcumque appro-
priatas quia ipsa agere finit ut
hic dicit. **S**ed videtur dubium
per quem modum potest impedire
causas secundas. **D**icit autem quod non
per aliquem effectum supernaturalem
positiuum a naturali positus illis
que requiruntur ad causandum. quia
talis effectus non est bene intelli-
gibilis sed per solam subtractionem
influentie generalis et tunc ista
regula ostendit quod deus immedi-
ate conuenit in omni effectum cui-
uscumque cause secunde.

Quartodecima veritas quod
in veteri testamento per
quosdam scientes et per
quosdam nescientes id quod de
christi aduentu usque nunc agitur
preannunciatum est esse venturum.
Ex quo dicto accipiuntur duo
theologica documenta. **P**ri-
mum est quod non omnes pro-
phete intellexerunt suas pro-
pheticas quia dicit quod per quos-
dam nescientes. **S**econdo

Secundo q̄ p̄phete p̄nunciaue
runt futura non solum vsq; ad
aduentū domini s̄ etiam vsq; ad
diem iudicij quia dicit ea que
nūc sunt et deinceps ab eis sūt
p̄nūciata :

Incipiunt veritates et flores
octauū libri :

In octauo libro prima
veritas est q̄ verus p̄ph̄s
est amator dei. quod p̄
bat. q̄ p̄ph̄s s̄m veram significa
tionem est amator sapientie et
vera sapia est ipse deus ca. i. Et
istud dictū ipse declarat in seq̄n
ti ca. q̄ pitagoras a quo y tali
cum genus p̄ph̄orū cetū habuit
cum ante ipsū p̄ph̄i vacarentur sa
piētes illud reputauit arro gā
tissimū sibi fieri seu tribuū. idē
noluit sapiens sed p̄ph̄us idē
amator sapientie nūcupari. et
sic dicit q̄ ab isto cetum est no
men p̄ph̄ie

Secunda veritas q̄ plato
mici p̄ph̄i posuerūt q̄ om
nis creaturā intellectual
de q̄ numero anima nostra est
p̄cipacione luminis incommuta
bilis fit beata eo dē ca. Ex q̄
dicto accipit̄ argumentū q̄ p̄ph̄i
ex puris naturalib; deueniūt in
noticiā sup̄natural̄ beatitudinis

quā fideles p̄nunt nisi forte q̄s
dicat q̄ ista veritas fuit plato
nicis tradita aut reuelata et nō
demonstrata :

Tercia veritas q̄ ad in
ueniendum beatā vitam
omniū p̄ph̄orū videt̄ inui
gilasse in oultria ca. iij. Ex
quo dicto accipiūtur duo appa
rētia documenta. Primū est q̄
fins totius p̄ph̄ie videt̄ esse mo
ralis doctrina q̄ in ipsa tractat̄
de felicitate hūana. Scdm̄ do
cumentū q̄ fins omniū talium
scienciarū videt̄ esse methaphi
sica q̄ p̄ph̄i posuerunt b̄titudinē
in agnicōne substantiarū separa
tarū q̄ est methaphical̄ agnicō

Quarta veritas in natura
in corporei et incommutabi
lis luminis cause oim
factarū naturarū stabiliter vni
unt. Ex quo dicto accipiūtur
duo theologica documta vel ar
gumenta. Primū est q̄ y dee
sunt in deo realiter et nō p̄ raci
onem nostrā. q̄ illud q̄d est in
natura luminis incommutabilis
stabiliter est ibi realiter cū en
cia racōnis nullam habeāt stabi
litate. Scdm̄ documentū q̄
cause de quib; ad litterā loq̄tur
sunt in deo formaliter. q̄ cause
omniū factarum naturarū nō pos
sunt esse in deo nisi formaliter

cum ipse non contineat primam
causam virtualiter. **T**ercium
documentum quod preter sunt in deo
pluraliter quod pluraliter appellat
ipsas causas rerum contra istos
qui ponunt in deo unam tantum potentiam.

Quinta veritas quod finis bo-
ni appellatur quo cum quis
pervenit continuo beatus
est eodem modo. **E**x quo dicto acci-
pitur documentum quod beatitudo con-
sistit in attingencia summi boni et
ultimi finis et per consequens om-
nes potentie que possunt attinge-
re omnium beatificum sunt beatis-
ficales contra illos qui ponunt
beatitudinem in solo intellectu et
in sola voluntate cum utraque ista-
rum ad summum bonum possit at-
tingere.

Sexta veritas quod plato lau-
datur quoniam in tres partes
divisit philosophiam scilicet mora-
lem que maxime in actione ver-
satur et in naturalem que contem-
placioni deputata est et in rati-
onale que verum discernit a fal-
so. **E**t ibidem dicit au-
gustinus quod omne studium in con-
templacione et actione versatur. **E**t
dicit quod duo fuerunt insignes phi-
sophorum unus floruit in doctri-
na pertinet ad actionem ut so-
crates et alius in doctrina pertine-
re ad contemplacionem ut pythagoras

Plato autem secundum beatum augustinum
floruit in utroque.

Septima veritas quod homo
ita creatus est ut per illud
quod in eo precellit at-
tingeret ad illud quod cuncta pre-
cellit id est unum inquit optimum
deum. **E**x quo dicto accipiuntur

duo theologica documenta.
Primum est quod potentie anime
per quas homo natus est attingere
divinam essentiam non sunt
respectivae sed absolute quod illud
quo attingimus deum in nobis
precellit. nullus autem respectus
potest attingere vel excellere ab-
solutas perfectiones. **S**ecundum do-
cumentum quod iste potentie non sunt
accidentales sed substantiales quod
accidentia non possunt in nobis
excellere naturam pertinentem ad
genus substantie.

Octava veritas quod deo non
est aliud esse et aliud vi-
vere quod si possit esse et non
vivere nec aliud vivere et aliud
intelligere quod si possit vivere et non
intelligere. **E**x quo dicto acci-
piuntur duo theologica documenta.
Primum est quod licet in aliquibus vivere
sit viventibus esse utpote in illis
quod non possunt esse et non vivere sic
sunt omnia spiritualia tamen in illis quod pos-
sunt esse et non vivere non habet veritatem
sicut sunt corpora secundum beatum augustinum.

Secundum documentū est qd
si est aliqd corpus in vniuerso
cui suum esse non sit viuē ita qd
possit esse et nō viuere post vitā
vel ante vitam. qz tunc anima
est sibi intrinseca et tunc nō pos-
sit esse sibi ea. Unde si aliquod cor-
pus animatū posset quōz esse et
non viuere necessariū esset ponē
plures formas in tali animato.

Intelligendū tamē est qd ad
istud dictum qd hic acceptū est
si referant omnia dicta beati au-
gustini qd negat distinctionē
diuinorū attributorum qd expo-
nat alia dicta p istud nō plus
etradiaunt nisi qd ista sunt in-
distincta qd non possunt ab in-
uicem separari. qz sic exponit hic
distinctionē inter viuere et in-
telligere.

Ona veritas qd platoni
ci qd merito inqt alijs
phis anteposimus dix-
erunt deū lumen esse mendium
ad discendum oia sicut per ipsū
facta sunt omnia ca. vij. **E**x
quo dicto accipit qd fuit plato
nicoz opinio qd lux diuina est
ratiō agnoscendi intellectū nrō
incomutabiles et sinceris veri-
tates. et istam opinionē seaut
fuit bñs aug. in diuersis locis
sicut totus platoicus.

Decima veritas qd ethica

sciencia agit de sumo bono quo
referentes omnia que agim9 et
nō ppter aliud s; ppter se ipsū
appetētes id q; adipiscētes nichl
aliud quo bñ sumus vltterius
requiramus ideo quippe et finis
est dictus qz ppter hunc cetera
volumus. ipsum autē ppter se
ipsū. hoc autē beatificum bonū
alij in corpore. alij in anima. alij
in vtroq; esse dicunt. sicut ho-
mo stat ex corpore et anima ca.
vij. **I**ntelligendū tamen qd
ibidem pter bona corporis et ani-
me ecitat terciū genus bonorū
positū a phis que appellantur
extrinseca. et in istis inquit non
posuerunt beatitudinē qz ppter
alia reqsita sūt.

Decima veritas qd pla-
to determinauit finē bo-
ni esse viuere s; virtutē
et ei soli euenire posse qd noticiā
dei habeat et imitacōz. Et ideo
nō dubitauit philozopha esse
amae deum cum phia ad beatā
vitam tendat et fruens deo sit
bñs cū ipsū amaueit ca. ix. **E**x
q; dicto accipiunt duo theologi-
ca documenta. **O**timū qd pla-
to cum salomone ouenit de feli-
citate prout optimū hominis
querit in hac vita. qz plato hic
posuit viuere s; virtutē et idē
determinat sapiēs in eccliastico

Secundum documentum quod beati
tudo consistit in actu voluntatis.
quia augustinus commendat platonem
qui dicit quod felicitas consistit in
actu fructuosis.

Dodecima veritas quod quod
dicitur quod philosophi de deo senserunt
quod sit omnium creature
aturarum effectus et lumen agnoscentium
bonum agendum id est finis et quod ab illo nobis sit principium
nature veritatis et doctrine et felicitatis vite: eos ceteris
anteponimus et propinquiores nobis fatemur. Ex quo
accipitur documentum quod illi philosophi qui magis fidei propinquaverunt
fuerunt illustriores quia veritati plus appropinquaverunt.

Terdecima veritas quod
platonici agnito deo reperierunt
ubi esset causa constituende universitatis et
lucipendi veritatis et fons bibende felicitatis: quorum littere inquit
notiores nam et greci inquit quorum lingua in gentibus preeminet
nobiliores et clariores esse ferunt. Ex quo dicto accipitur documentum
quod tempore beati augustini doctrina platonis sicut nunc aristoteles
fuit maxime divulgata. Et dicitur quod adhuc apud grecos
preferretur plato. Dicunt tamen aliqui

quod doctrina aristoteles nunc pre
valuit quia procedit magis ex
sensatis et ideo grossior philosophia
quam illa platonis que procedit per
conceptus et abstractiones.

Quartadecima veritas quod
quod nonnulli fideles mirantur
dicta platonis utpote quod
ita fidei nostre consona et ideo
putant ipsum quando fuit in egipto
iheremiam prophetam vidisse. Dicit
tamen ibidem augustinus quod diligenter
computata ratione temporum indicat
platonem fuisse natum centum annis
post tempus quo prophetavit iheremias.
ca. xi.

Quintadecima veritas quod
quod deus dixit moysi. Ego
sum qui sum quia in eorum
comparatione qui vere est quia in
commutabilis est ea que mutabilia
sunt non sunt. vehementer inquit
augustinus plato hoc tenuit et
diligentissime hoc commendavit.
eodem capitulo. Ex quo dicto accipiunt
argumentum illi qui dicunt quod omnis
creatura in comparatione ad
deum nichil est.

Sextadecima veritas
quod aristoteles platonis
discipulus vir excellentis ingenii et
eloquii quidem platonis impari

Teo multos facile supans sectam
 pipateticam condidit q̄ de am-
 bulans disputat̄ consueuerat plu-
 rimosq; discipulos fama p̄cla-
 ra excellens uiuo adhuc precep-
 tore in suam heresim congregauit
 ca. xij. **I**ntelligendū tamen q̄
 aliq̄ dicit q̄ intentō beati aug⁹
 fuit h̄ preferre platonē aristotili
 in eloq̄o tantum uel eloq̄ncia cū
 dicit eloq̄o imp̄ et non in scien-
 tia. **I**stud tamē constat esse contra
 intentōnem beati augustini qui
 in hoc libro ex intentōe ex veri-
 tate intendit platoicos omnibz
 ph̄is anponere et ph̄iam plato-
 nis sup̄ omnes alias extollere.
Intelligendū ulterius q̄ ali-
 qui imponunt aristotili q̄ fuit
 hereticus eo q̄ bt̄s aug⁹ dicit
 eius sectam fuisse heresim in h^o
 loco. tamen credo q̄ bt̄s aug⁹
 accipit h̄esim pro secta cū elec-
 tione sup̄ta. sicut ph̄his dicit̄
 esse electio.

De amaseptia ueritas q̄
 apuleius platoicus sc̄p̄
 fit q̄ soctes habuit deū
 unum ex illo genere nominū q̄
 dicunt̄ demoēs cum q̄ habebat
 amicitiam et consilium a quo phi-
 betur inq̄t aug⁹ solitus est amo-
 ueri ut desisteret ab agendo q̄n-
 id quod agere uolebat nō p̄spe-
 re fuerat euenturū ca. xiiij. **I**

Ex q̄ dicto accipit̄ argumentū
 q̄ ille ph̄s habuit familiarē bo-
 num angelū. quia mali angeli
 futuā p̄nunciare nō possunt nisi
 forte diuino iudicō. nec obstat
 q̄ dicebat̄ demon q̄ apud gre-
 cos demon dicit̄ q̄i pluā cognos-
 scēs. mag⁹ tñ credo q̄ fuit mal⁹
 angelus quia paganus et infi-
 delis erat.

De octaua ueritas q̄
 non ideo demones sūt
 meliores hominibz q̄a
 habent corpora meliora. alioq̄n
 inq̄t multas bestias hoibz prefe-
 remus. quis inq̄t hominū ui-
 dendo equabit̄ aquil. et vultu-
 ribus quis odorando et cambz.
 q̄s uelocitate leporibus ceruis
 et omnibz auibz. q̄s multū va-
 lendo leonibz et elephātis. q̄s
 diu uiuendo serpētibz qui de po-
 sita tunica senectutē deponē atq;
 in iuuentutē redire phibent. h̄
 sicut h̄is omnibz meliores raci-
 ocinando sumus ita et demoni-
 bus honeste uiuendo meliores
 esse debemus ca. xv. **S**z orie-
 tubiū q̄modo corpora assumpta
 demonū sunt meliora q̄ cor-
 pora uera et naturalia hominum
 cum ista sūt ordinata ex t̄n sece
 ad meliorem finem sc̄z ad homi-
 nis op̄sitū. Dicit̄ autē q̄ non
 uident̄ esse meliora simpliciter

sed tñ in corruptibilitate. vel q̄
hic ñ loq̄tur aug⁹. s̄m opinionē
ppriam s̄ illoꝝ platonicoꝝ qui
posuerūt demones vn̄i corpori
bo naturalib⁹ et phisicis sicut a
nimas nostras. **S**c̄dm dubiū
est q̄modo organica potēcia ali⁹
cuius bruti potest excedere potē
cias vel organa nostra cū anima
nostra sensitua sit nobilissima
Dicitur autē q̄ si corpus no
strum est nobilioꝝ modo orga
nisatū et anima nostra est nobi
lioz: difficile est videre q̄re non
melius videmus et audiamus
q̄ brutarū nisi forte q̄ potēcie sūt
accidēcia extrinseca. et ideo licz
homo habeat melioꝝ animā sen
situaam nō tñ potēciam visuā
aut q̄ forte potēcie n̄e p̄pter pe
cata sūt impedita sicut dicit de
intellectu. et hoc mix⁹.

Deimanona veritas q̄
parro platonius diffini
ens demones dicit esse
genē animalia. animo passua
m̄te racōnalia. corpōe aerea. tēpōe
eterna. a. p. vi. Dicit tñ ibi bñs
aug⁹ q̄ melioꝝ ē temporal felici
tas q̄ misera etnitas: quā eter
nitate in demoib⁹ cū miseria po
nit. **E**x q̄ dicto accipiunt̄ duo
doctrina. **P**rimū est q̄ meli
or est hō mōalis si sit bñs q̄ hō
immortal. et miser. **V**n̄ seq̄tur q̄

eternitas non sit de tacōe bñtu
dm̄is cū ponat in homine mortu
li beatitudinē. **S**c̄dm doctri
nam q̄ magis est eligendū tem
pōaliter esse bñ; q̄ eternaliter
miser. q̄ melioꝝ inq̄t tēpōal fe
licitas q̄ misera etnitas. **E**t tñ c
seq̄tur q̄ plus est appetendū nō
esse q̄ semp miser esse. q̄ tēp
talis felicitas potest esse alicuius
creature amichilande. **S**z oī
dubiū quō demones possunt dici
aīalia cū sint s̄be incorporee. **D**i
cit autē q̄ aug⁹ ñ loq̄tur in loco
isto diffiniēs demones s̄m sentē
am ppriam s̄m opinionē plato
nicoꝝ licz pluimū existimēt fuisse
opinionē augul. demones h̄c cor
pōa h̄bi vn̄ta in q̄bo cruciatur p
petuo. **I**stud tñ modum the
ologi non recipiunt.

Questima veritas q̄ passio
dicit̄ motus aī oīa racō;
c. p. vii. **I**ntelligendū tñ q̄ passio
p̄t capi dupl̄ s̄m bñ; aug⁹ i co
de loco. **V**no mō sicut accipit̄ eā
stoyci p̄ motu oīa racō; . et ideo re
pbauerūt oīz passionē. **A**lio mō
sic accipit̄ eā pipatetici q̄ ñ ab
iciūt oīz passionē s̄ tñ imo deca
tā. **E**t p̄mo mō ē passio mot⁹ aī
oīa racō; ñ sc̄do mō. et sic dicit be
at⁹ aug⁹ i eodē lib⁹ q̄ inter istos ñ
fuit oīcio nisi de solo noīe cū m
re quēsiēt. et nichl̄ aliud dicit.

Uicesima prima veritas q̄
 demoēs fm̄ rectam fidē
 sunt spūs nocendi cupi
 diffimi a iusticia p̄mitus alieni
 superbia timidi inuidia liuidi
 fallacia callidi qui in hoc quidē
 aere habitāt q̄ de celi sublimi
 tate deieci merito iregressibilē
 t̄n̄gressiois in hoc sibi agruo
 q̄n̄ carcere dampnati sunt ca. 1.
 r̄r̄ij. **U** Ex quo dicto accipit̄ do
 cumentū q̄ demones vsq; ad
 diem iudicij in inferno nō sūt
 inclusi. S; in hoc aere caligino
 so om̄niter detēti. Ex isto etiā
 patet falsitas quorundā dicēci
 um q̄ erat opinio augustini q̄
 demones haberent corpora sibi
 vn̄ita vt positū est in fine de c̄e
 none veritatis cuius oppositū h̄
 exp̄sse dicit̄ q̄ hic dicit̄ in p̄n̄
 cipio diffinicionis q̄ demones
 sūt spūs.

Uicesima secunda veritas q̄
 fm̄ dictum h̄metis p̄e
 scire cūcta prudētiam de
 bet ca. r̄r̄ij. Sed oritur dubiū
 q̄ modo do aliq̄s sapiēs possit cog
 noscere futura cum prudēcia sit
 noticia naturalis et p̄ naturam
 futura p̄sciri non valeāt. Dicit̄
 aut̄ q̄ prudētis non est scire fu
 tura per demonstracō; sed p̄ con
 iecturam. vnde prudentia q̄ de
 futuris est dicitur esse ps̄ prudē

de et nichil plus dicit

Uicesima tertia veritas q̄
 veritas emendat erro
 rem. fides red arguit in
 credulitatē. conuersio corrigit
 aūtionem ca. r̄r̄ij. **U** Ex quo
 accipitur documentum q̄ sicut
 in medicina ita in theologia ac
 tacō sit p̄ atraria

Uicesima quarta veritas q̄
 fallaces spūs q̄n̄q; com
 pellunt̄ ad dicendū verā
 et salubria nob̄. sicut exemplifi
 cat de dolore demonū qui loque
 bant̄ p̄ hermitē ante p̄i aduentū
 de suis futuris p̄nis et apud me
 morias sanctorū martirū q̄s im
 minē cernebant. In multis em̄
 auḡ talib; locis torq̄ntur et cō
 fitent̄ et de possessis hominū cor
 porib; eiciunt̄ ca. r̄r̄vi.

Uicesima quinta veritas q̄
 q̄amq; exhibent̄ religi
 osorū obsequia in locis
 martirū cenānta sūt memoriarū
 non sacrificia mortuorum tanq̄
 deorū ca. r̄r̄vij. **U** Ex q̄ dicto acci
 pitur documentum q̄ sanctis non
 exhibemus cultū latricie soli deo
 debitū h̄ dulie sicut honorē q̄ im
 pendit̄ hominib; v̄tuos.

**Incipiunt veritates ac floēs
 libri noni 1; 1**

In nono libro prima
 veritas est q̄ stoici cer
 tates etia platonicos
 et pipateticos dicunt
 circa materiam boni q̄ bona cor
 poris non sunt bona s̄ t̄m cōmo
 da: et ita de bonis fortune quia
 nullum hominis bonum volunt
 p̄ter virtutē. Alij aut̄ ista appel
 lant bona: sed in compacōe vir
 tutis qua recte viuūt esse exigua
 bona. Ex quo inquit fit vt ab v
 trisq; q̄modolibet vcentur siue
 bona siue cōmoda: pari t̄n esti
 macione pensant̄. Unde dicit q̄
 in ista questione stoici sola ver
 borum nouitate delectant̄. capi
 tulo iij. **E**x quo dicto accipi
 tur exemplū q̄ multi modernis
 tēporib; sola verborū nouitate de
 lectantur q̄uis nichil reale inue
 niant.

Seunda veritas q̄ stoici
 interesse censent inter a
 nimū sapientis et stul
 ti q̄ stulti animū eis dē passioib;
 cedit atq; cōmodat mentis af
 fectum. Animus aut̄ sapientis
 q̄uis ea necessitate paciat̄ reti
 net t̄n vram et stabilem incon
 cussa mente sententiam. ca. eodē
Ex quo dicto accipiūtur duo
 moralia documenta. **P**rimū
 documentum est q̄ stoici nō po
 suerunt virtutē esse cum omni

moda impassibilitate sicut eis
 imposuit aristoteles quia hic di
 cunt q̄ animus sapiētis eas ne
 cessario paciat̄. **S**ecundum
 documentū q̄ viet⁹ heroica que
 dicitur cōmuniter a passioib;
 sequestrata non est cōmuniter in
 animo sapientis quia in sapien
 te vt hic dicit̄ iste passiones ca
 bunt. **S**ed videtur dubium
 quia videmus plerumq; homi
 nes sapientissimos et doctissi
 mos p̄bere passioib; assensū
 cum isti dicant q̄ animus sapi
 entis manet inconcussus. **P**ri
 citur autem q̄ sicut phi accep
 runt tacōnem pro tota anima in
 tellectiua: ita isti accipiunt sa
 pienciam pro virtute intellectu
 ali simul cū morali iuncta.

Tercia veritas q̄ homo
 virtuosus plus debet ti
 mere mortis periculum
 q̄ homo viciosus secundum dic
 ta antiquorum philosophorū:
 sicut declarat duplici exemplo.
Primo exemplo cuiusdam
 socratici qui cum in periculo nau
 fragij timuisset quodam pessim
 o remanente impauido dum
 insultaretur ipsi philosopho ab
 illo pessimo q̄ timuisset. **R**e
 spondit q̄ merito ille pessimus
 non timuerat pro amittenda
 anima pessimi nebulonis. ipse

Ipsa aut phs timere debuit de
 amissioe preciose anime dedite
 phie. **S**cdo exemplo cuiusda
 stoyci qui in simili periculo posi
 tus inq̄ritus quare timuiss̄ cum
 stoyci reprobent omnē passionē
 Dixit q̄ non reprobant motū
 nisi illum q̄ est contra rationem et
 illum vōnt passionē. **E**x isto
 dicto accipiē documētum q̄ for
 tes dolent et timent ex tēse q̄
 exponunt se morti licet ille pas
 sioēs in eis nō pturbēt iudiciū
 racōis nec racōi cōtendāt. nō p̄t
 tē ibi esse tam ingēs vicio s̄
 magna delectacōne vt dicitur.
 Unde dicit delectacō apud vlu
 tatē suphabundare.

Quartā veritas q̄ in disci
 plina nostra id est p̄a
 na religione non tā q̄ri
 tur vtrū pius animus irascat s̄
 q̄re irascat. nec vtrū sit tristis
 sed vnde sit tristis. nec vtrū ti
 meat sed quid timeat ca. v. **E**x
 q̄ dicto accipiūtur duo mo
 ralia documēta. **P**rimū est
 q̄ ista tria. i. tristitia et timor
 non sunt mala ex genere sed ex
 circūstancia. q̄ possūt fieri bñ et
 male. **S**cōm documētum q̄ cir
 cūstācia finis i moralibz p̄ncipa
 lior ē q̄ substantia actus. q̄ h̄
 dicit q̄ non tā querit si q̄s iras
 cat quod ptinet ad substantiā

actus sicut q̄ritur quare irascat
 quod ptinet ad circūstanciā
 finis.

Quinta veritas q̄ miseri
 cordia stoycorū est solet
 culpāre p̄cētes ad corri
 gendū de q̄ v̄tute inq̄t aug⁹ cice
 ro in laudē cesaris locutus ē vbi
 ait nulla de virtutibz tuis nec
 ammirabilior nec grācorū miseri
 cordia est. **E**x quo dicto acci
 piūtur q̄tuor moralia documēta.

Primū est q̄ misericordia ē
 vera v̄tus. q̄ p̄ ciceronē cuius
 dictū b̄tis aug⁹ acceptat fuit
 inter virtutes cesaris anumerā
 ta. **S**ecundum documētū q̄
 ista virtus est in p̄ncipe accep
 tabilissima. q̄ cum cesar flouri
 it multis virtutibz moralibus
 tanq̄ egregius p̄nceps de ista
 fuit singulariter cōmendatus.

Tercium q̄ opus misericor
 die est increpare delinq̄ntes q̄
 dicit q̄ stoycorum misericordia
 fuit culpāre p̄cētes. **Q**uar
 tū documētū q̄ sup̄ma species
 misericordie est ista sc̄ increpare
 delinq̄ntes. quia cū misericordia
 sit de alterius miseria relcuan
 da q̄to maior est miseria tāto
 maior est misericordia. s̄ sūma
 miseria est in malo culpe. sicut
 maria sūt bona v̄tutis cū ergo
 mala culpe p̄e correctionem vel

corruptionē referentur in huius
modi est summa misericordia.

Sexta veritas q̄ sapien-
tes inter homines pau-
ci sunt. capitulo viij.

Et hoc p̄bat dicto varronis q̄
de hominib; inter alia sic inq̄t
Rara sapientia. cita mors. que
rula vita terras incolunt. Ubi di-
cit augustinus q̄ nouerat sapiē-
ciam esse paucorum. **E**x quo
dicto inferunt̄ due cōclusiones

Prima est q̄ plures sunt fa-
tui q̄ sapientes. quia rara inq̄t
sapientia. **S**c̄da cōclusio q̄
plures sunt homines viciosi q̄
virtuosi quia nullus fatuus po-
test esse virtuosus quia pruden-
tia est regula virtutū moralium
quam stultus habere nō potest.

Sed oritur dubium quia illa
que sunt naturalia eueniūt vt in
plurib; sed virtus est magis na-
turalis homini inq̄tum homo
est q̄ viciū vt supra fuit osten-
sum ergo vt in plurib; sunt vir-
tuosi.

Dicitur autē q̄ qui di-
ligenter inuestigat̄ bona mora-
lia sūt magis in hominib; mul-
tiplicata q̄ vicia: alioquin non
posset stare mundana policia cū
nullum dicamus virtuosum sim-
pliciter nisi habeat omnem vir-
tutem ad ipsum pertinentem et
tamen dicimus viciosum quan-

tumcumq; viciū vidum habet
at ideo plures sunt viciosi: sicut
in omni perfectione pauci sunt
excellētes quemadmodum pul-
chritudo est naturalis homini-
bus s̄m decenciam humanam &
ideo plures pulchri q̄ turpes in
gradu remisso. sed pulchri in ex-
cellencia sunt pauci. et istos so-
los dicimus pulchros s̄m mo-
dum loquendi.

Septima veritas q̄ anima
mal ex anima et corpore
constat: quoz vnum sc̄
anima q̄tumcumq; viciosa est
melior est corpore q̄tumcumq;
bene disposito. sicut dicit q̄ au-
rum sordidum argento purissi-
mo carius estimat̄. ca. ix.

Ex quo dicto sequuntur due que-
siones siue cōclusiones. **P**ri-
ma est q̄ demones sunt melio-
res hominibus quantumcumq;
sanctis. quia sicut anima vici-
osa excellit corpus quocumq; p̄-
ter excellenciorē naturā ita s̄ba
spūalis omnē s̄bam corporale.

Sc̄da cōclusio q̄ meliores sunt
āgeli quibuslibet aiab; sepatis
q̄tumcumq; beatis q̄ maior ē ex-
cellencia naturē s̄m q̄m āgeli supe-
rāt ipsas cū illa sit excellencia de-
gñe s̄be q̄ excellencia grē q̄ est ā-
dam forma accidētalī. et isto
mō ponunt̄ etiā meliores aīa xpi

Sed oritur dubium quare beatus aug⁹ superius posuit homines esse meliores demonibus. **D**ici potest quod ibi loquebatur de bonitate morali. hic autem de naturali loquitur.

Octava veritas quod platonius quod melius platonem intellexisse laudat quod ceteri eius discipuli cum de humanis animis ageret. pater inquit misericors mortalia illis vincula faciebat. **U**nde dicit aug⁹ quod mortalitatem humanam non reducebat in nostram penam sed in diuinam clementiam. **I**ntelligendum tamen quod tum ab istius declaratione quod platonici ponebant animam corpori vincti sicut carceri ut patet in eodem libro et sic mole corporis aggravari. et ideo dissolutionem corporis tanquam vinculi dicebant ab anima esse optatam.

Ona veritas quod nichil est miserius inuidia car. xiiij. **Q**uod autem inuidia sit miseria declarat quia magna miseria est cum quis tristat de bono. quia in tali malo consistit pena demonum que dicitur pena magna. **E**t maior est miseria cum quis gaudet de malo quia illud malum quod est contra naturam est maius malum quam illud quod est secundum naturam. eo

quod magis contradicit bono vniuersali. sed tristari de malo non est contra naturam mali. gaudere autem de malo est contra naturam mali cum de natura sua malum sit odibile et triste. ergo istud est miserius. **S**ecundo maxima miseria est tristari de bono quia est contra naturam boni. et ille qui gaudet de malo facit contra naturam mali. quia bonum est amabile et malum est odibile. modo quod tunc aliquid fit contra naturam meliorem tanto miseria est maior. **I**gitur cum inuidus tristetur de bono et gaudeat de malo ipse est miserius. **I**ntelligendum tamen est quod miseria huius mundi declaratur tripliciter. **P**rimo cum affligit cum spe remuneracionis est triste et sine spe remuneracionis est magis triste sed cum detrimento est tristissimum. **E**t ita est de inuidio qui de bono alterius cruciatur cum talis cruciatus sit ei in peccatum. **S**ecundo quia sic ille est bene dispositus cui non nocent nec bona nec mala cibaria. sed ille male cui mala nocent licet bona proficiant quia debilius ita ut eius natura non possit malum assumere. **S**ed ille est pessime dispositus cui non solum mala sed bona salubria nocent. sic inuidus cui illa sunt in afflictiones

que de natura sua sunt solabilia. **T**ercio quia multo bonum est nocivum dum affligit de bono alterius quod potest facere malum in eius afflictione: et ideo misericordius quod summe passibilis sicut arguitur de intemperato si persequitur malum sine passione: quod faceret si passio etiam adesset.

Decima veritas quod deus liberans nos a miseria et mortalitate producit nos ad illam trinitatem: cuius participatione angeli beati sunt. ca. xv.

Ex quo dicto accipiuntur duo theologica documenta. **P**rimum est quod idem est obiectum beatificum angelorum et hominum.

Secundum documentum quod tota trinitas est obiectum beatificum cuiuslibet intellectus creati.

Undecima veritas quod quanto similior deo tanto fit ei quisque propinquior: quod nulla alia est ab ipso longinquitas quam eius dissimilitudo: tanto autem aliter est ei alia dissimilior quanto rerum temporalium mutabiliumque cupidior. ca. xvij. **E**t ista veritas continet duo documenta. **P**rimum est quod perfectio humana consistit in assimilatione divina. **S**ecundum documentum

quod cupiditas maxime contraria est caritati quia sicut per caritatem homo fit deo summe similis: ita per cupiditatem maxime dissimilis ut hic habet.

Dodecima veritas quod angeli boni certius ista temporalia et mutabilia noverunt quia eorum principales causas in verbo dei aspiciunt: quibus uncta ordinantur. demones autem non eternas et cardinales causas in dei sapientia contemplant: sed quendam signorum nobis occultorum maiori experientia multiplica quam homines futura prospiciunt. Denique inquit sepe isti: illi nunquam omnino falluntur. **C**apitulo vicehimosco. **I**stam autem veritatem ibidem declarans dicit. Aliud enim est temporalibus temporalia: mutabilibus mutabilia obiecturatur: eisque temporalem et mutabilem motum sue voluntatis et facultatis inserere quod demonibus certa ratione permissum est. Aliud autem in eternis et in commutabilibus dei legibus que in eius sapientia vivunt mutationes rerum providere: deique voluntatem que tam certissima quam potentissima est spiritus eius participatione cognoscere quod sanctis angelis recta discretionem donatum est. **S**ed et

Sed ex isto dicto accipiuntur
duo theologica documenta. **P**rimū est qd sancti in eternis
dei legibus contemplantur futura. quia
hic hoc dicit expresse. **S**ecundū do
cūm qd sicut in diuina voluntate
cognoscunt ista futura contingen
tia. quia dicit qd dei voluntate
que certissima est et omnipotens
ista nouerunt.

Incipiunt veritates ac floes
libri decimi . . .

In decimo libro prima
veritas est qd eligendi sunt
platonici tanquam omnium
philosophorum merito nobilissimi. prop
terea quod sapere meruerunt vel po
tuerunt immortalis hominis ani
mam non nisi participatione lu
minis illius scilicet dei a quo et ipsa
et mundus factus est beata fieri
non posse. **C**irca istam
tamen veritatem intelligendum est
quod in beatitudine anime rationa
lis concurrunt quatuor lumina. **P**rimū
est lumen potentiale
intellectus quo beatificatur. quia
intellectus est quoddam lumen
spirituale. **S**ecundū lumen est ha
bituale. quia habitus quidam
dicitur communiter lumen glorie.
Tercium est lumen actuale ut
potest ipse actus beatificus quia

omnia manifestatio est quoddam
lumen secundum apostolum. **Q**uartū
est obiectuale scilicet diuine essen
cie qui lucem habitat inaccessi
bilem secundum eundem apostolum. **S**ed
omne dubium de quo lumine
loquitur hic augustinus. **D**icitur autem
quod non potest sane intelligi nisi
de lumine obiectuali quia dicit
quod ab isto lumine mundus factus
est. et ideo ista auctoritas
non arguit lumen habituale si
cut quidam putat.

Seunda veritas quod cultus
debitus diuinitati
dicitur latría. que dicitur
inquit in scripturis seruitus de
bita deo. **C**irca quod
dictum ponuntur quatuor conclusio
nes. **P**rima est quod latría est
vera virtus quia cum eius actus
sint laudabiles et meritorij ad
generant habitum virtuosum. **S**e
cunda conclusio quod latría est
virtus moralis. **A**d virtutem om
nem moralem pertinet secundum rectam rati
onem exhibere honorem prece
lenti secundum virtutem. cultus autem la
trie est diuina honoratio cui deus
sit summe virtuosus. **T**ercia
conclusio quod latría est virtus mo
ralis dicta sub iusticia quia ad
iusticiam distributiuam pertinet
cedere unicuique bonum sibi de
bitum. honor autem est bonum debitum

virtuti. et ideo ad talem iusticiam
pertinet deo reddere summum hono-
rem quia sibi summe est debitus.

Quarta conclusio quod latra est
nobilissima virtutum moralium
que omniter numeratur quia per
alias virtutes unusquisque bene se
habet ad se ipsum vel alterum. pre-
istam autem quilibet bene se habet
ad summum bonum. Et ostenditur
quia nobilior portio distributiva
iusticie est circa summum bonum.

Tercia veritas quod ut ho-
mo se diligere nosceret
constitutus est et finis quod
referret omnia que ageret ut be-
atus esset. non enim qui se diligit
aliud vult esse quam beatus. ca. iij.

Sed oritur dubium circa istud
ultimum dictum quia amor amici-
cie preuenit ordine nature amo-
rem concupiscentie. et ideo cum quilibet
diligat se ipsum amore amicitie et
beatitudinem cupiat amore concupi-
scentie prius diligit se ipsum quam
appetat sibi beatitudinem. et sic non
solum aliud est se ipsum diligere
quam sibi ipsi appetere beatitudinem.

Dicit autem quod beatus augustinus
hic loquitur de ultima dilectione
utramque includere non de prima
de qua procedit instantia uno
modo.

Quarta veritas quod quecumque
in ministerio tabernaculi

li siue templi multis modis de sa-
crificiis leguntur diuinitus esse pre-
cepta ad dilectionem dei et pro-
ximi significandam referuntur. ca.
vi. **U**nde accipitur documentum
quod nullum preceptum sacramentale
fuit in veteri testamento sui gratia
sed tamen propter moralia.

Quinta veritas quod anima
corpore suo tanquam famulus
lo vel tanquam instructo vir-
tute. ca. vi. **C**irca istam veri-
tatem intelligendum est quod sunt qua-
tuor maneries membrorum in cor-
pore nostro. **Q**uedam enim sunt
quibus omniter dominatur anima
principatu despotico sicut pedes
et manus qui ad modum ser-
uorum sunt omni resistencia obedi-
unt imperio voluntatis ut docet
experientia. **A**lia sunt membra
quibus dominatur anima principatu
politico: sicut membra in quibus
viget concupiscentia que non semper
obediunt sed quandoque resistunt. **A**lia
sunt membra quibus dominatur a-
nima nec principatu despotico nec
politico: sicut sunt cerebrum et
cor et quecumque interiora circa
que nullum habemus dominium.
Alia sunt que aliquando subiciuntur
principatu despotico aliquando non sicut
beatus augustinus infra exemplificat de
motu aurium vel de cute capitis que
mouentur ab libitu voluntatis.

Sexta veritas q̄ nullus
in via sue liberationis
preterita desiderare de-
bet capitulo octauo. **Q**uod
dictum declarat exemplo vpo-
ris loth que conuertens se res-
trosum cōuersa est in statuam
salis. . .

Septima veritas q̄ cum
amalech pugnante ostra
israhel moyses oraret ip̄e
tenebat manū in modū crucis
ubi nullus inquit hebreorū pro-
stratus fuit ca. viij. **I**stud autē
non habet in textu sacre scripturē
sed creditur q̄ aug⁹ aliunde ha-
buerit p̄ certitudinē.

Octaua veritas q̄ serpente
neum quē moyses fece-
rat quem p̄pter facti me-
moriam seruauerat cū popul⁹
adorans tanq̄ ydolum colere ce-
pisset ezechias rex religiosa po-
testate deo seruiens cū magna
pietatis laude contriuit. **E**x
quo dicto accipiē documentū q̄
ab vitanda maiora mala mino-
ra bona dimitti debent. et ideo
q̄ maius malum eāt ydolatria
q̄ bonum esset illius serpentis
memoria. et sic tunc fuit sp̄s
ofractus.

Nona veritas q̄ qcquid
inmiabile fit in hoc mun-
do minus ē q̄ totus hic

mūbus. i. celum et terra et oia q̄
in eis sunt que deus fecit. **S**i
autē qui fecit ita et mod⁹ q̄
fecit oculus est et incōprensi-
bilis hominum ca. xij. **E**x
quo dicto accipiuntur duo theo-
logica documenta. **P**rimū est
q̄ aliqua sunt in natura creata
que non sūt naturaliter intelli-
gibilia sicut modus creandi q̄
deus omnia fecit. ille em̄ cum
non sit in deo q̄ non est etern⁹
oportet q̄ sit in creatura. **S**ecū-
dum documentū q̄ creatō vniuersi fi-
at ponitur s̄m fidem non est de-
monstrabilis. q̄a modus q̄ deus
ista fecit sicut dicit hec veritas
ab hominibus cōphendi non
potest. . .

Decima veritas q̄ sicut so-
nus quo audit senten-
cia in silencio intelligen-
cie constituta nō est hoc qd̄ ipsa.
ita sp̄s qua visus est deus in
natura inuisibili constitutus nō
erat hoc qd̄ ipse. vtrūptamen
ipse in eadē specie corporali vide-
batur sicut illa sententia in so-
no vocis auditur ca. xij. **E**x
quo dicto accipiuntur duo insoli-
ta documenta. **P**rimū est q̄
aliqui viderunt deum oculo cor-
porali q̄ de illa visione loquē
in loco isto. **S**ecundū argumē-
tum q̄ aliq̄s videt deū intuitiue

et non est beatus ex hoc quia illa
visio est intuitiva. **I**ntelligē
dum tamen est quod sicut sententia
proprie non auditur cum sit insen
sibilis. dicitur tamen audiri deno
minatione extrinseca ab auditu
soni habentis ad ipsam attri
butionem significatiuam ita de
visione diuina. et sic argumen
ta illa non valent nisi ad solaci
um.

Decima veritas quod por
phirius cum esset platonius
posuit deum patrem
et deum filium esse principia. fi
lium autem appellat paternum intel
lectum vel paternam mentem. de
spiritu autem sancto: aut nichil: aut
non aperte aliquid dicit. capitulo
primi. **E**x quo dicto accipi
unt duo theologica documenta

Primum est quod non solum the
ologi sed etiam philosophi aliquid no
uerunt de veritate articuli trini
tatis quia iste deuenit ad noti
tiam duarum personarum. **S**e
cundum documentum quod philosophi per se
non potuerunt deuenire ad perfectam
fidem sancte trinitatis quia iste non
posuit spiritum sanctum nisi forte in
telligatur ipsum posuisse quia posuit
patrem et filium et horum medium ut ibi
dem dicit augustinus.

Dodecima veritas quod de ver
bis magis est timendum

fidelibus quam fuit philosophis. **D**icit
dicit quod liberis verbis videtur phi
nec in rebus ad intelligendum di
facilimis offensionem religiosorum
auium pertimescunt. **N**obis autem
inquit ad certam regulam decet loqui
ne verborum licentia et de rebus que
hinc significantur impiam gignat
opinionem. **C**apitulo eodem. **E**t ista
veritatem inducit ad abiciendum
dictum porphirii quo dicit pater
et filium tanquam duo principia. **E**
Ex quo dicto accipitur documentum
quod in theologica facultate non solum
sententia sed etiam verba faci
unt hominem hereticum.

Tercia decima veritas quod
secundum eundem porphirium per
uenite ad deum per veritatem
intelligencie paucis accessum est.
Et istud dictum ipse porphi
rius declarat per sententiam pla
tonis qua dicit in hac vita nul
lum hominem ad perfectionem sa
piencie remittere: secundum intellectum tamen
viventibus omne quod deest pro
uidetia dei et gratia post hanc vi
tam posse compleri. **C**apitulo xxxi. **E**t ista
sunt admiranda dicta philosophi.

Quartadecima veritas quod
sanctus seneca simplicia
nus retulit beato augustinus
tino audiente quod ipse audiret
a quodam platónico philosopho in
euuangelij secundum iohannem

debet litteris aureis scribi et in
omnibus ecclesijs in locis eminē
tissimis poni ca. eodē. **¶** Ex quo
dicto accipit argumentū qd pla
tonici fuerunt semper p̄p̄iam et fi
deles inq̄tum p̄hi.

Quintadecima veritas qd
anima beatissima esse n̄
potest nisi fuerit de sua
eternitate certissima ca. xxx. **¶**

Ex quo dicto accipiuntur duo
theologica argumenta. **¶** Pri
mum est qd securitas videt esse
intrinsicā beatitudini qd n̄ secu
ritate ut hic dicit nullus potest
esse b̄tis et tamen beatitudo p̄t
esse n̄ omni sibi intrinsicā. **¶**

Secundū argumentum qd ille
qui rapit aut forte longo tē
pore videt diuinam essenciam
sicut fecit de paulo nō est b̄tis
quia non habet certitudinē de
eternitate illius beatitudinis.

Intelligendum tamē qd beati
tudo potest capi dupliciter aut sic
acceperunt eā omuniter sancti
ut est status omnium bonorum ag
gragatione p̄fectus et sic certitudo
talis est ei intrinsicā quia
est quoddam bonum qd b̄n̄ de
cet habere beatum. **¶** Alio modo
prout acceperunt eam p̄hi. et
sic ē optia opaco optie potencie
et s̄m optimam v̄tutem. et sic
securitas non est de eius intrin

nicitate cum illa sit operatio de
obiecto secundo et creato. nūc
aut p̄mo mō loq̄tur hic aug⁹ de
beatitudine et secdo modo in pri
mo libro de trinitate. **¶** Sed
caetur dubium qd si ita est tunc
ita beatus est q̄tum ad illū ac
tū ille qui nō est certus de eter
nitate sua sicut ille qui est cer
tus. **¶** Dico qd sic quia propter
noticiā creature nullus beator
secdm aug⁹. in libro confessionū.
Et ideo sublata tali certitudine
nil minus foret b̄tis.

Sextadecima veritas qd
quidam p̄hi intellexerūt
mundum habuisse nō
temporis sed sue constitutionis
incipium. **¶** Istud aut dictum de
clarat exemplo qd ipsimet po
nunt. sicut em̄ inqunt ex eterni
tate fuisse pes in puluere semper
ei subesse vestigiū quod tamen
vestigiū a calcante factum ne
mo dubitaret nec alterū altero
prius esset q̄uis alterum ab al
tero factum fuisse. sic inqunt et
mundus et dii in illo creati et
semp fuerunt semp existente q̄
fecit et tamē facti sunt ca. xxxi.

Sed aduertendū est qd ista
non sunt dicta aug⁹. aliquid af
firmantis sed tantum recitatis
dicta aliq̄ p̄hor in quibus conti
nent manifeste aliqua erronea

ut pote pluralitas deorum et mundi eternitas de facto. et ideo valde peccant qui inducunt augustinum per istam auctoritatem ad probandum quod aliquid factum potest esse eternum cum ista non sint dicta augustinum. **S**ed remanet dubium quid tenendum est circa istud dictum philosophorum videlicet si pes fuisset ab eterno in pulvere: si vestigium fuisset factum a calcante. **V**ideet michi dicendum quod quedam sunt res quarum productio et duratio sunt simul: sicut illa que dum sunt fiunt: aut in successivis sicut est radius solis: et in permanentibus sicut est actus intelligendi. **A**lia sunt que non habent simul actionem et durationem: sicut edificium aut quodlibet aliud artificium permanens quia in istis factio de necessitate precedit durationem. **N**unc igitur ad propositum in illis que simul habent durationem et actionem si illa fuissent eterna et eorum factio eterna: sicut si radius fuisset eternus et eius generatio fuisset eterna quia eius generatio suum esse concomitatur. **I**n alijs quorum factio necessario precedit durationem videtur contradictio scilicet quod fuerunt eternaliter durancia et tamen fuerunt facta ipsa actione precedente:

tunc enim ante eternitatem esset eternitas. **U**nde si domus fuit ab eterno non potuit edificari nisi ante eternum. et quia per istum modum duratio vestigij est posterior sua actione nec fit vestigium cum est factum nec domus quia manet. **P**ede autem moto. ideo dico quod si vestigium hoc fuisset ab eterno a calcante nullatenus factum fuisset. **T**amen potest simul esse et fieri licet non simul natura ipsum vestigium per simplicem emanationem vel simplicem actionem licet non per motum sicut dicit augustinus in principio septimi de trinitate contra arrium de productione filij in divinis ubi ponit exemplum de igne et splendore asserens quod si ignis esset ab eterno quod splendor esset ab eterno.

Incipiunt veritates ac flois libri undecimi.

In undecimo libro prima veritas est. **C**ivitatem dei dicimus cuius ea scriptura testis est que non fortuitis motibus animorum sed plane superne dispositione providencie super omnes omnium gentium litteras

omnia sibi genera humanorum in
genio divina excellens aucto-
ritate subiecit. **E**x quo dicto
accipitur documentum quod quilibet
plus debet acquiescere scripturae
sacre quam quantumque solertissime
rationi quia divina auctoritas
omnia ingenia huic scripturae
subiecit.

Secunda veritas quod deus
per prophetas deinde per
se ipsum postea per apo-
stolos quantum satis esse iudica-
vit locutus est et scriptura con-
didit que canonica nominatur
eminentissime auctoritatis cuius
fidem habemus de his rebus quas
ignorare non expedit nec per nos
ipsos nosse proderit sumus ca. iij.

Ex quo dicto accipitur docu-
mentum quod illa que continentur in di-
uina scriptura non sunt naturali-
ter agnoscibilia et tamen sunt ad
salutem necessaria.

Tercia veritas quod aliqui
phi mundum a deo fac-
tum contendunt non tamen
eum temporis sed sue creationis
habere initium ut modo quodam
vix intelligibili sit factus ca.
iij. **I**stius autem dicti primo
ponit rationem scilicet impugnationem
Ratio autem philosophorum est ut saluaret
divinam immutabilitatem ne for-
te subito veniret in mentem quod

an non fuit si mundum ab eter-
no non creasset. **S**ecundo ponit
impugnationem quia ista ratio
contradicit contra istos in alijs re-
bus cum isti ponant animam ho-
minis deo coeternam et non tem-
pore nouo venire in istam misere-
riam voluntate divina. **S**ed
aduertendum est quod illi qui opinan-
tur deum non potuisse mundum
facere ab eterno adducunt istam
auctoritatem pro se quia dicunt
quod beatus augustinus non potuit intelli-
gere quod mundus fuisset eternus et
factus et ideo dicunt vix esse in-
telligibile. **I**lli autem qui ponunt
mundum potuisse fuisse ab eter-
no ducunt ipsam ad partem oppo-
sitam ut rex apparencius quia om-
ne quod est vix intelligibile est
aliquo modo intelligibile et sic
potest intelligi illa opinio licet
cum difficultate. **I**ntelligendum
tamen quod iste modus ponendi mun-
dum possibiliter eternum ita quod si
erit factus et eternus est vix in-
telligibilis propter duo. **P**ri-
mum est quod fuisse factus ex nichilo
et omne quod fit ex nichilo
quatenus est nichil et illud quod quatenus
est nichil non est semper existens
Secundum est quod in permanen-
tibus res dum sunt non sunt ym-
mo sunt facte et ideo cum mun-
dus sit permanens difficile est

videre quomodo fuerit eternus et
 aliquando factus cum semper durauerit
Sed nullum istorum obstaculo-
 rum excludit omnimodam intelli-
 gibilitatem quous induant diffi-
 cultatem: et ideo dicitur modus vix
 intelligibilis. **A**d primum cum
 dicitur prima ratio quod mundus fuit
 factus de nichilo quia non de aliquo
 et sicut fiebat de eterno et non de
 aliquo: ita nunc fit et non de ali-
 quo et ideo est nichil. Unde illa
 assumpta maior est falsa. **A**d
 secundum cum dicitur quod in permanen-
 tibus talibus quod fit non est:
 verum est quantum ad factionem a-
 gentis secundarii omniter: sed
 quantum ad primam causam omnes
 creaturæ dum sunt fiunt quia semper
 dependent effectiue a deo: et sic
 mundus fiebat ab eterno sicut
 erat et semper fit. **I**ntelligen-
 dum tamen quod dupliciter potest
 iste mundus potuisse fuisse ete-
 nus: aut quod fuerit factus in instan-
 ti eternitatis et postea durauerit
 per infinitum tempus ab illo
 instanti eterno: et iste modus
 est simpliciter non intelligibilis
 quia tunc illud instans fuisse talis
 duracionis principium: et in
 illo mundus non durasset sed in-
 cepisset. **A**lio modo quod mun-
 dus fuerit factus semper et semper
 fit. Et iste modus licet vix sit

intelligibilis: est tamen intelli-
 gibilis sicut declaratur duplici
 exemplo. **P**rimo in producti-
 one verbi eterna quod semper ge-
 neratur et semper genitum est. **S**
 Secundo in productione qua
 ducit deus creaturas in esse cog-
 nito ab eterno: et ita potest in-
 telligi de reali productione sine
 contradictione ut occurrit.

Quarta veritas quod nichil
 stultius dici potest quam quod
 anima falsa opinio sit
 beata: capitulo eodem. **E**x quo
 dicto accipitur documentum quod non
 est vera delectatio hominis de fal-
 sa estimatioe sui ipsius: sicut fa-
 tui delectantur: sicut nec illa est
 vera felicitas eadem ratione: quia
 felicitas non est perfectio intel-
 lectus sed vicium dissonans ipsi
 perfectioni.

Quinta veritas quod creden-
 dum est deum facere potuisse
 mundum ex tempore et tunc
 in eo faciendo eternum consilium
 et voluntatem non mutasse: et eo de-
Sed oritur dubium quomodo potest
 intelligi tunc de ocio ad agen-
 dum sui mutacione. **D**icitur autem
 quod talis actio non est in eo formaliter
 sed in creatura denominans deum
 denotacione extrinseca: et sic est tunc
 mutacio in creatura secundum omnem
 euasionem.

Sexta veritas q̄ p̄hi etiā
 tes circa mundi eterni/
 tatē habent tātam diffi-
 cultatē de finitate loci sicut indu-
 cit de finitate temporis ca. v. **¶**
 Istud dictū ipse declarat in eo-
 dem ca. sic dicens. cum querē
 cum potius tunc et non ante fac-
 tus est mundus. eodem modo
 posset queri cur hic et alibi non
 Nam si ista inquit infinita spa-
 cia temporis ante mundū cogi-
 tant in quibus deus non videtur
 eis ab opere potuisse cessasse. si
 militer cogitat extra mundum
 infinita spacia locorū in quibus
 si quis q̄ dicat deū nō posse vaca-
 re cū epicurio infinitos mundos
 somnare vident cū isti p̄hi po-
 nunt deum vbiq̄q; totū sine
 distencōne et determinacōe. **¶**
 Et sicut inquit aug⁹ non est cō-
 sequēs vt fortuito potius q̄ rati-
 cōe diuina deus nō alio s̄ isto in-
 quo est loco mundū constitueit
 cum pariter infinitis vbiq; pa-
 tentibus nullo excellenciori meti-
 to posset hic eligi. quibus eandē
 racōnem diuinam q̄ id factum ē
 nulla possit humana cōprehē-
 dere natura. ita non est inquit
 conueniens vt deo estimemus ali-
 quid accidisse fortuitū quod il-
 lo potius q̄ anteriori tempore
 conuiderit mundum cum infini-

ta tempora preterissent in omni
 differencia. qd̄ sicut dicit aug⁹
 dicunt q̄ manes sūt hominum
 cogitacōnes quibus infinita yma-
 ginant loca cum locus non sit
 pret̄ illum. **¶** Respondet eis co-
 dem modo q̄ inaniter cogitant
 homines preterita tēpora vaca-
 cionis dici cum tēpus nullū sit
 an̄ mundum.

Septima veritas q̄ recte
 discernentur et̄nitas et
 tēpus. quia tēpus sine
 aliqua mutacione non est. sed
 et̄nitas est in mutacōne. Cuius
 ergo inquit non videt q̄ tēpora
 non fuissent nisi creatura fieret
 que aliquid aliqua motōne mu-
 taret cuius mutacōis dū aliud
 atq; aliud succedit in producti-
 onibus morarū interuallis tēpus
 sequeret. et ideo dicit b̄tus aug⁹
 q̄ nō videt quomodo deus post
 tēpora dicatur mundum creasse
 nisi preuisisset aliqua creatura cuius
 motibus tēpora current et tūc
 dicit q̄ mundus non est factus
 cum tēpore sed in tēpore ca. vi. **¶**
 Ex q̄ dicto accipiuntur duo spe-
 culatiua documenta. **¶** Primum
 est q̄ tēpus in motu nullo mo-
 do esse potest. **¶** Secundum docu-
 mentū q̄ tēpus fuit creatū cum
 mundo non q̄tum ad sui conti-
 nuatē sed q̄tum ad primum

instans sui in quo mundus creatus fuit. Et hec sufficiant quo ad hoc.

Octava veritas quod nomine lucis significata fuit natura angelica: quando fuit dictum. fiat lux. ca. vii.

Hoc autem sic probat quia in conveniens esset quod divina scriptura siluerit de creatione angelorum qui sunt in universo principallissime creature.

Una veritas quod cum sit una noticia angelorum matutina et alia vespertina: quoniam prima est rerum in vespere et alia rerum in proprio genere quod fuit dictum. Et factum est vespere et mane dies unus. gen. primo. ibi accipit mane pro noticia matutina: et vespere pro vespertina. Et secundum hoc ponuntur dies sex secundum quod angeli illa sex genera creaturarum que ibi numerantur cognoverunt noticia matutina et vespertina in primo instanti quo omnia simul fuerunt creata. capitulo septimo et octavo.

Intelligendum tamen est quod intencio videtur beati augustini ubi quique tractat de ista materia quod illi sex dies quos enumerat moyses gen. primo non fuerunt sex per successionem sed per vniuersenariam repetitionem: ita quod omnia fuerunt creata in vno instanti.

Et fuit motus beatus augustinus ad istud ponendum duplici ratione. ut patet ex dictis eius. **P**rimo ut saluaret dictum scripture dicentis ecclesiastica xvii. Qui vivit in eternum creavit omnia simul. **S**ecundo ut excluderet errorem manicheorum qui posuerunt angelos creatores illarum rerum que illis sex diebus fuerunt create. **S**ed aduertendum quod doctores in hac sententia communiter non accipiunt beatum augustinum. quia omnes alij creationem illam ponunt sicut iacet in littera. **I**ta vero est positio non est bene litteral.

Decima veritas quod cum dicitur deus die septimo quiescisse eo modo accipiendum est quo significatur id quod efficitur: sicut domus dicitur letata quia facit letos. aut episcopus letatus quia letificat. Et ita illo die quiescunt id est requiescunt in illo die operibus suis. capitulo vii.

Undecima veritas est quod mali nulla natura est si amissio boni mali nomine accepit. capitulo ix. **E**x quo dicto accipiuntur duo moralia dogmata. **P**rimum est quod licet malum sit materialiter alique res naturaliter.

ut pote obire bonum est quidam
actus voluntatis tamen forma
mali nulla res naturalis est

Secundū documentū q̄ ma-
lum non est nisi priuacō boni q̄
amissio inquit boni mali nomē
accepit.

Dodecima veritas q̄ tri-
nitas ē vnus deus nec
ideo non est simplex q̄
trinitas sed ideo simplex dicit̄.
quomā q̄d h̄ est excepto eo ad
quod relatiue dicit̄. **E**x quo
dicto trahit̄ illa famosissima re-
gula in diuinis q̄ de? ē q̄cquid
habet excepto eo ad q̄d relatiue
dicit̄. sicut pater habet filiū in
diuinis tamē non est filius. **E**x
qua regula accipiuntur q̄tuor
theologica documenta. **P**ri-
mū ē q̄ racō simplicitatis acci-
piet̄ ex idemp̄tate. **S**ecundū
documentū q̄ p̄fecta simplicitas
stat cum distinctioē q̄a q̄ dicit̄
ideo non est deus minus sim-
plex q̄ est ibi trinitas. **T**er-
cium documentū q̄ non est vera
illa sententia cuiusdam docto-
ris modernī qui dicit q̄ non
inueniē expressū in dictis sanc-
torū q̄ p̄prietas relatiua p̄dicit̄
cetur de diuina essentia in ab-
stracto. q̄ deus est quicquid h̄
q̄. et ideo deitas est paternitas.

Quartū documentū q̄ erro-

nea est illa sententia p̄teritā
qui negabat istam deus est dei-
tas. quia cum deus habeat dei-
tatem est q̄cquid habet vt sup̄.

Sed oīe dubiū si racō sim-
plicitatis consistat in racōne idemp̄-
tatis q̄ modo distinctio potest
esse s̄i composicōne cum ista im-
mediate opponant̄. **D**icit̄ autē
q̄ non ē eadē racō idemp̄tatis &
simplicitatis omnino. licet sim-
plicitas p̄suponat idemp̄tate.
et ideo diffinit̄ p̄ ipsam hic si-
cut p̄ suum prius. **S**ecundū
dubiū quare bt̄s aug⁹ excipit
id ad quod relatiue dicit̄. **D**i-
citur autē q̄ ista regula intelli-
git̄ q̄ simplex est q̄cquid habet
formaliter et non t̄minaliter.
alioq̄n deus esset creatura cum
habeat creaturam.

Tercia decima veritas q̄
sancti angeli sic creati
sūt vt lux sint dicti. q̄a
non solum creati sunt vt essent
sed illuminati sūt vt sapientes
beateq; viuerent carī. **E**x q̄
dō accipiuntur duo theologica
documenta. **P**rimū q̄ angeli
a primo instanti sue creatōnis
habuerūt veram sapienciā et re-
rum noticiā p̄ supernaturalem
infusioē. q̄a sicut creati sic et
illuminati sunt. **S**ecundum
documentū q̄ angeli a p̄ncipio

sue creationis omnes fuerint be-
ati. qz sicut eis datum fuit vivere
ita et beate vivere ut hic dicitur
non tñ est putandū qz hic loq-
tur de felicitate illa que consistit
in visione diuine essencie. quia
si in illa fuissent demones equa-
les nunq̄ cecidissent: sicut nec
ponitur adam in paradiso terref-
tri fuisse beatus.

Quartadecima veritas qz
q̄tum ad delectacionem
p̄sentis boni beatorum fuit
p̄mus homo in paradiso q̄ quili-
bet iust⁹ in hac infirmitate mor-
tali: sed q̄tum ad spem futuri bo-
ni beatorum est quilibet iustus q̄-
tumqz tribulatus qui certus
ē de futuā felicitate q̄ ille q̄ erat
incertus de suo casu. ca. xij. **¶**
Ex quo dicto accipiuntur duo the-
ologica documenta. Primū est
qz in hac vita aliq̄s existens po-
test esse certus de eterna felicitate
qz hoc hic p̄supponit. **¶** Se-
cundum documentum qz ad maio-
rem felicitatē nunc assumuntur
homines q̄ si fuissent assumpti
remanentes in statu innocencie
quia q̄tum ad spem vite eterne
p̄fecti quilibz iustum hominē illi
sp̄ati vitā eternam.

Quintadecima veritas qz
illud quod dictū est de
dyabolo In veritate nō

stetit. sic accipiendum est qz in
veritate fuerit s̄ non p̄manserit
Et illud quod dicitur Ab inicio
dyabolus peccat. non inqt̄ ab in-
cio quo creatus est peccare putā-
dus est s̄ ab inicio p̄cā. ca. xv.
¶ Ex quo dicto accipiuntur duo
theologica documenta. **¶** Primū
est qz de facto dyabolus nō pecca-
uit in p̄mo instanti sue creatōis
sicut aliqui putāt qz non ab in-
cio sui sed p̄cā. **¶** Sc̄m̄ docu-
mentū qz boni angeli non metu-
erunt suam beatitudinē in p̄mo
instanti quia cum essent creati
natura pares per meritum et de-
meritum fuerunt simul diuisi.
¶ Sed occurrat dubium si potu-
erunt mereri et demereri in pri-
mo instanti. **¶** Dico qz non vi-
deo repugnantiam. quia volun-
tas eorum et intellectus non in-
diget tempore ad deliberandum
cum illud perficiat in instanti q̄
nos in tempore multo. et ideo
cum in primo instanti habue-
runt perfectum arbitrium et suf-
ficienter instructum non vide-
tur quare in illo instanti non po-
tuerunt mereri et demereri sicut
in vno alio.

Sextadecima veritas qz
in libertate iudicantis
plurimum distat ra-
tio considerantis a

a necessitate indigentia vt cum ordine nature angeli hominibus tamē lege iusticie boni homines malis angelis preferant capitulo pvi.

Decima septima veritas qd viciū ita est contra naturā vt nō possit nisi nocere nature ca. xvij. Intellegendum tamē qd viciū posse nocere nature potest intelligi dupliciter. Vno modo qd ipsam naturam sibi se corumpat vt diminuat sic non est verū quia sibi beatū diuinitatem de dicōnibus nominum naturalia splendida remanserūt. Aut si nocere nature capiat sic qd eam retardet aut impediat a suo fine et sic nocet vt sit maximū omnium nocentorum sicut finis est cuiuslibet maximū bonum.

Decima octaua veritas qd sicut deus est naturarū bonarū optimus creator ita est malarū voluntatū iustissimus ordinator vt cū male ille vtiatur naturis bonis ipse bene vtiatur voluntatibus malis.

Decima nona veritas qd nullum crearet hominū vel angelorū quem malū esse precisset nisi pariter nosset quibus eos bonorū vti sibi cōmēdaret atq; ita ordinē seculorū

qñ pulcherrimū carmen ex quibusdam qñ antithetis honesta ret ca. xvij. Et si querat qd viciū antitheta dicit qd sūt quedam locutionis ornamenta que fiunt p contraria sicut loquitur apostolus ibi. pte gloriā et ignobilitatē pte infamiam et bonam famam. Unde sicut ex talibus varietatibus magis apparet decor ita in vniūso decor boni magis refulget ex mixta posicōe mali.

Vicesima veritas qd cum dicit scriptura vidit deus qd esset bonum in factionibus pmarum creaturarū tūc deus docet bonum esse non discit. Et plato quidē ait aug⁹ plus ausus fuit dicere scz elatū fuisse deū mundi gaudio vniūsitatē p fā nō dicit aug⁹ qd ita plato dicit perit vt putaret deū nouitate sui operis factum beaciorē sed artifice placuisse iam factum qd iam placuerat in arte faciendū ca. pxi.

Vicesima pma veritas qd sicut cum dictum fuit fiat lux intelligit creatio angelorū ita cum dicit diuisit deus lucem a tenebris intelligitur esse discretū inter bonos et malos angelos ca. pxi.

Vicesima scda veritas qd deus futura et preterita

stabili ac sempiterna presencia comprehendit. quia ipsa presentia iam non sunt et futura nondum sunt. ca. xxi. **E**x quo dicto acceperunt antiqui doctores argumentum quod deus agnoscit omnia futura eo quod omnia tempora sunt eternitati presencia: sicut circulus ex omni parte equaliter appropinquat centro. **M**o^o dermi tamen hoc non ponunt omniniter quia illa que non sunt sicut futura nullomodo aliam sicut presentia esse possunt.

Terciamateria veritas quod causa melior quare deus fecerit mundum reddi debet quod ut bonum crearet a bono. **U**nde inducit platonem dicentem quod iustissima causa condendi mundum est ut a bono deo bona opera fierent. **I**ntelligendum tamen quod augustinus ibidem ponit quadruplicem viam per quam plato potuit devenire in istarum noticiam veritatum. **P**rimo aut ab hijs qui ista legerant didicit. **S**ecundo aut ab hijs qui ista conspexerant. **A**udi ueritatem. **S**ed acerrimo ingenio per ea que facta sunt intellexerit. **S**iue ab hijs qui ita conspexerant ipse se didicerit. **E**t iste sunt quatuor vie per quas antiqui potuerunt devenire ad noticiam eorum que sunt fidei cristiane. **S**ed ex hijs

dictis accipiuntur duo apparentia documenta siue argumenta. **P**rimum est quod boni vel mali angeli quedam revelaverunt philosophis quod tertium membrum non potest intelligi nisi de illis quia nulli poterant conspicere mundi creationem qui eam platonem revelassent nisi isti. **S**ecundum argumentum quod in noticiam creationis mundi sicut posuit eam plato aliquis potuit naturaliter pervenire quare ad hoc procedit quartum membrum.

Quarta materia veritas quod deus est ita artifex magnus in magnis ut non sit parvus in parvis. que parva non sua granditate que nulla est sed artificis sapientia metienda sunt. sicut quando supercilium radii homini quasi nichil diminuit corpori sed multum detrahitur puerituti que non in mole sed in parvitate consistit ac in dimensione membrorum. ca. xxii.

Quinta materia veritas quod aliquorum errorem fuit ideo mundum fuisse factum non ut bona conderentur sed ut mala cohiberentur. **E**t hic ait augustinus origenes inter culpatur. in libris enim quos appellat periarchon id est de

de pncipijs hoc sensit hoc scrip
sit vbi plus q̄ dici potest inqt
aug⁹ min⁹ hominem in eccle/
fasticis litteris tam doctum et
exercitatum non attendisse
hoc esse scripture contrariū que
dicit per omnia dei opera vidit
deus q̄ ess⁹ bonum ca^o xxij^o et
xxij^o.

Vicesima sexta veritas q̄
pater et filius et spiritus
sanctus hoc totū et trī
nitas est ppter psonatū p̄prie
tatē et vnus deus ppter m̄lepā
bilem diuinitatē. Et licet sit cer
tum filiū esse sapienciam dei pa
tris tamen vtrū eo modo spiri
tus sanctus sit bonitas patris et
filij non audio inquit temerariā
precipitare sententiā ca^o xxij^o.
Sed oritur dubiū vnde habuit
ortum ista difficultas. **D**icit⁹
autē q̄ filius dicitur dei patris
sapiencia non q̄ sapiencia sit ei
p̄pria sed appropriata et quia
bonitas appropriat⁹ spiritui scō
sicut sapiēcia filio ideo videt⁹
spiritus sanct⁹ bonitas patris et fi
lij sicut filius sapiencia patris
quia tamen non inuenit⁹ expres
sum in diuina scriptura noluit
aug⁹ precipitare sententiā

Vicesima septima veritas
q̄ si querat⁹ de ciuitate
sanctorū angelorū vnde

sit respondeat⁹ deus eam con
didit. si vn̄ sit sapiens. a deo il
luminatur. si vnde sit felix. deo
fruit⁹. **E**t quo dicto accipiunt⁹
duo theologica documenta.
Primum est q̄ felicitas ange
lorum consistit in fruicōne. quia
ad questionem de beatitudine re
spondeat⁹ q̄ deo fruitur. **S**ec
undum documentū q̄ eccl⁹ feli
citas non videt⁹ consistere in actu
contēplacionis quia ille p̄tinet
ad sapienciam. **V**ic autē aug⁹
distinguit questionē de sapia
entia q̄stionē de felicitate. et sic
non coincidunt. . . .

Vicesima octaua veritas
q̄ phi tripartitam sapiē
cie disciplinam inueni
unt scz phisicam logicā et ethi
cam. **I**llis autē trib⁹ fm ipsū
ibidē respondet tria q̄ inueniunt⁹
in quibet artifice scz natura doc
trina et vsus. **N**atura autē inqt
ingemo. doctrina sciencia. vsus
fructu diuidicandus est et seq⁹
tur naturalis doctrina ppter na
turam. rational⁹ autē ppter doc
trinam. moralis vero ppter vsū
ca^o xxv. **I**ntelligendū tamē
q̄ ibidem adiungit declarando
quid intelligit p̄ frui et vti q̄
frui dicimur illis reb⁹ que nos
delectant propter se et non ad
aliud referunt. vti autē dicimur

illa re propter quam illam querimus.

Uicesima nona veritas quod esse est ita iocundum quod miseri magis velint semper esse cum sua miseria quam non esse. ca. xxvi. **I**ntelligendum tamen est quod hic allegatur communiter augustinus pro miseria inferni ad declamandum quod illi magis sic volunt esse quam non esse: tamen tempus eius est ad oppositum. quod scilicet loquatur de miseris que sunt in hoc mundo. tamen quod ibi dicit augustinus ad hoc probandum quod miseri malunt in eternam vitam quam eam morte finire et tamen in inferno non est mors finis et rumpna. tamen quod dicit aliud signum quod quanto existentibus in miseria vita prolongat tanto sibi reputat aliud beneficium: quod non potest intelligi nisi de hac vita. **S**ed intelligendum est quod quanto ad penam eternam inferni de qua est maiore difficultas illos magis appetere non esse quam sic esse. **S**ed notandum est quod hoc dictum potest intelligi quatuor modis. **P**rimo secundum naturalem inclinationem et sic omnis natura appetit esse ut oppositum non possit appetere. quod ibi declarat augustinus tamen in animalibus quam in plantis. **S**ecundo modo secundum passionis incitationem. quemadmodum homo iratus interficit se

etiam cum repentino impulsu. **E**t isto modo propter vehementiam passionis tristitie velent magis non esse: sicut homo qui nimis affigitur desiderat mori. **E**t secundum hunc modum verificatur illud dictum De fidebantur mori et fugiet mors ab eis. **T**ercio modo secundum rectam rationem respiciendo ad penam solum. **E**t ita si eligerent secundum rectam rationem quam tamen electionem de facto non habent: tunc magis velent sic esse quam non esse quia bonum iusticie cuiuslibet secundum rectam rationem est appetendum. illud autem quod pertinet ad talem penam est bonum iusticie et decor. **U**nde quilibet bonum gaudet quod iuste punietur. **Q**uarto modo secundum rectam rationem respiciendo ad malum culpe quam habent in illa obstinatione quam semper deum blasphemant. et sic si loquerentur secundum iudicium recte rationis plus vellet non esse quam sic esse. quia quilibet plus debet velle nichilari quam incidere in diuinam offensam: sicut ostendit anihelmus in libro cur de homo. **E**t ad illud potest referri dictum christi quod dicebat de iuda qui eum tradidit scilicet Bonum illi erat si natus non fuisset homo ille.

Uicesima veritas quod quantum ad interiora hominis sensum quam intellectus.

iusta sentimus per intelligibile
 speciem iniusta per eius priva
 tionem ca. xxvi. Ex quo dicto
 accipiuntur duo argumeta circa
 speculatiuam materiam. **Primum**
 est qd e dare speciem intel
 ligibilem in intellai distinctam
 ab actu intelligendi quod aliq
 negant quia si spes intelligibi
 lis hic esset actus tunc esset falsu
 qd intelligerent iniusta p talis
 speciei privaco; cu per privacio
 nem actus nichil posset intelli
 gi pmo intelligat privaco actu
 positivo. **Secundu** argumen
 tum est qd privaco cognoscitur
 p speciem habitus sicut comuni
 ter affirmat h p puacione tal
 speciei argumetatiue licet istud
 sit magis dubiu.

Quicesima prima veritas
 qd amores corporum velut
 momenta sunt ponder
 siue de celu gunitate su sursu leui
 tate nitant. ita ei corpus pondere
 sicut animus amore fert qcuqz
 fertur. **Ex** quo dicto accipiuntur
 duo pbica argumenta. **Primum**
 est qd graua et leuia acti
 ue se habent ad suum motu. qa
 dicit qd nitatur ascendere vel de
 scendere. misus aute non ptinet
 nisi ad efficiens sicut nec conai
 est passiu sed tantum actiu. **Secundu**
 argumentu est qd sic

motus animi fm amorem est
 actus animi siue est actiue ab
 animo ita et in grauibz et leui
 bz ab intrinseco. quia dicit qd
 corpus sicut animus fert. **Sz**
 coitur dubiu qre compat motu
 amoris motu gnis. cum amor
 sit velocissimus. **Dicit** qd apt
 inclinacōnem intrinsecam que
 habet amans ad amatum sicut
 graue ad centru. et sicut graue
 sit tardum in ascensu est tamen
 velocissimu in descensu.

Quicesima secunda veritas
 qd multu differt vtru in
 ea racōne cognoscat ali
 quid fm qd factum est aut in
 se ipso. sicut aliter scitur rectitu
 do linearum aut veritas figuraz
 cum intellecta aspiciunt. aliter
 cum ipse in puluere scribunt. et
 aliter iusticia describit in verita
 te incommutabili aliter in anima
 iusti ca. xx viij. **Dic** aut loquit
 aug⁹ de noticia matutina et ves
 pertina.

Quicesima tertia veritas
 qd sancti ageli contēpla
 cione fruunt. **Ex** quo
 dicto accipiuntur duo theologi
 ca argumenta. **Primum** est
 qd obiectum fruicōis in patria
 est actus visionis diuine et nō
 ipsa essentia diuina quia dicit
 qd contemplacōne fruunt. **Scdm**

argumentum q̄ in actu fruicōis
 nō potest consistere felicitas quā
 tunc beatificaretur anima in ali
 qua creatura cum ipsa cōtempla
 tio sit creata. **I**ntelligendum
 est tamen q̄ ista argumēta sūt
 contra intencionem beati augus
 timi q̄ in capitulo xxx. huius li
 bri ostendit ex intencōne q̄ nul
 lo bono creato est fruendum. **E**
 t ideo cum dicit hic q̄ sancti
 angeli fruuntur cōtemplaciōē
 rerum ē cōtemplaciōe p̄uina: sicut
 intellectus intelligit fantasiando
 et non cōtemplatione sicut oby
 iecto s̄ sicut p̄ambulo t̄m.

Tricegesima quarta veritas q̄
 lucifer qui est princeps
 ciuitatis dyaboli temp̄
 tavit cristum in deserto. **D**icit
 enim q̄ princeps huius ciuita
 tis dicit **H**ec omnia tibi dabo si
 cadens adoraueris me. capitulo
 xxxij. **E**x quo dicto accipiun
 tur duo theologia argumenta.

Primum est q̄ pessimus dy
 abolus fuit deputatus ad temp
 tandum cristum in deserto: ita
 et optimus angelus ad ipsū cō
 todendum s̄m q̄ viator erat q̄
 optimum pessimo debet contra
 riaci et inter bonum angelum &
 malum semp̄ est contrarietas cie
 ra eundem. **U**nde pessimis aduer
 sarijs optimi milites obiciunt.

Secundum doamentum q̄
 sicut in cristo ita in ceteris ho
 mimbo quanto habent angelos
 meliores tanto habent & dyabo
 los piores y eandem racionem
 quia circa vasa preciosiora poni
 tur diligentior custodia.

Tricegesima quinta veritas
 q̄ impia vanitas est ali
 quorum dicentium a
 quas a deo non fuisse factas q̄
 nusq̄ legimus in principio mū
 di q̄ deus fecerit aquas. **U**nde
 dicit augustinus q̄ simili vanita
 te possent dicere de terra. quia
 nusq̄ legimus q̄ deus dixit fit
 at terra. et sic q̄ terra a deo non
 esset facta. capitulo xxxij. **E**
 Ex quo dicto accipitur doamē
 tū q̄ in theologia locus ab auc
 toritate non tenet negatiue. cū
 dicitur scriptura hoc non dicit
 ergo non fuit factum. quia per
 talem modum arguebant illi
 q̄s hic redarguit aug.

Incipiunt veritates ac flores
 libri duodecimi.

In duodecimo libro
 p̄ma veritas est q̄ in
 mundi p̄ncipio boni
 angeli a mal̄ fuerūt ob
 iūsi q̄ illi in ai bono q̄d ē de^o p̄
 tētralij poci^o sua potestate dicitur

velut suum bonū sibi ipsi essent
a comuni bono ad propria deflue-
erunt. **E**x quo dicto accipiuntur
duo theologia documenta.
Primum est quod principium omnis
mali moralis est inordinata di-
lectio boni proprii. quia in demo-
nibus fuit prima radix peccati.
Secundum documentum quod princi-
pium omnis boni moralis est a-
mor boni communis. quia boni an-
geli in hoc primo meruerunt.

Seunda veritas quod ex vici-
o valde magna et mul-
tum laudabilis redditur
ipsa natura angelica. cuius enim
inquit recte vituperatur viciū paul-
dubio natura laudatur et vice.
Ex quo dicto accipiuntur duo
moralia documenta. **P**rimum
est quod culpa tanto est grauior ce-
teris paribus quanto natura nobili-
or. quia sicut natura laudatur ex
vicii malicia. ita viciū vitupe-
ratur ex nobilitate nature. unde
grauiora peccata ponuntur in ap-
petitu intellectivo quam sensitivo.

Secundum documentum est quod culpa
est tanto leuior ceteris paribus
quanto natura infirmior. quia sic
ex sublimitate nature peccatum
aggrauatur. ita ex infirmitate per-
contrarium alleviatur. **E**t ideo pecca-
tum hominis videtur fuisse peius
in paradiso quam mulieris. et peccatum

hominis fuit remissibile et non
angeli. **I**nter alias autem ratio-
nes huius rationis est. quod plus est
deolutio in eo qui facilius
possit euitare peccatum quam in eo qui
non possit.

Tercia veritas quod illi natu-
re que summe est nulla
naturalis contrarietas est nisi que
non est. cui quippe inquit quod est
non esse contrarium est etiam in.
Hic tamen accipitur contrarietas
pro contradictione quia esse et non
esse aliter non opponuntur.
Sed oritur dubium quod est illud
non esse aliam nature quod
opponitur diuino esse contradictione.
Dicitur autem quod hic non potest
accipi non esse simpliciter. quia
dicitur quod illa natura que non est
contraria diuino esse. natura au-
tem diuina non potest non esse
et ideo videtur quod intentio eius sit
quod non esse nature creabilis an-
nichilate contradicit deo. **S**e-
cunda dubitatio est. quomodo
potest tale non esse. esse contrarium
deo. cum contradictio sit unius
et eiusdem affirmatio vel nega-
tio. **D**icitur autem quod istud dictum
non potest saluari nisi ponatur quod
esse eiusdem rationis est in deo et
creatura. et ideo secundum idem est idem
contradictio. sicut ponit subtilis
doctor.

Quarta veritas quod vicia non
 cendo nature adimunt
 integritate. pulchritudi
 nem. salutem. et virtute. capitu
 lo iij. **I**ntelligendum tamen quod vi
 cium potest accipi quatuor modis.
 Aut pro actu malo quo frequen
 ter peccat. Aut pro habitu vici
 oso qui ex malis actibus genera
 tur. Aut pro reatu pene qui res
 linquitur. Aut pro reatu diuine
 offense qui concomitatur et sub
 sequitur. **P**rimo autem et se
 cundo modo viciu[m] corrumpit
 virtutem et salutem eius quia ma
 lus actus et malus habitus ha
 bent ad ipsam virtutem contrarie
 tatem. non autem tercio et quar
 to modis nisi demeritorie quia
 illi reatus non sunt nisi respectu
 voluntatis diuine. et sic manent
 cum absoluto habitu virtutis.
 que per vnicum actum non diri
 mitur cum isti respectus vnicu[m] ac
 tu acquirantur.

Quinta veritas quod sola bo
 na alicubi esse possunt: so
 la vero mala nusquam. ca
 pitulo quarto. **E**x quo dicto ac
 cipitur documentum quod nulla crea
 tura potest esse cuius substantia
 non sit in loco quia nulla crea
 tura est mala et sola mala nusquam
 esse possunt.

Sexta veritas quod non quicquam

de viciis naturalibus sed de volun
 tariis luit penas. eodem capitulo.
Ex quo dicto accipiuntur duo mo
 dalia documenta. **P**rimum est
 quod de illis que sunt a natura non
 est laudandus vel vituperandus
 quod laus est quoddam premium et
 vituperium quoddam pena. **S**e
 cundum documentum est quod in illis
 que sunt a natura vel de illis nul
 lus est vituperandus vel plecten
 dus nec etiam remunerandus. quod
 talia non sunt in nostra potesta
 te. et ergo in talibus nemo meretur
 vel demeretur.

Septima veritas quod viciu
 sum quod consuetudine nimio
 quod progressu roboratum
 veluti naturaliter moleuit a volun
 tate sumptis exordium. eodem ca
 pitulo. **E**x quo dicto accipiuntur quatuor
 moralia documenta. **P**rimum est
 quod illa vicia que longa consuetudine
 obfirmata sunt: sunt quasi naturalia
 quod veluti natura inquit moleuit.
Secundum documentum quod vicia inue
 terata sunt difficillime curabilia
 sicut et morbi inueterati. quia
 sunt facta quasi naturalia. et ideo
 intrinsece obdurata. **T**ercium do
 cumentum quod talia vicia non sunt ex
 curabilia quod viciis non possunt vitari
 nisi forte cum ingenti resistentia
 quia ipsa pro voluntate fuerunt
 sic a principio obfirmata.

Quartum documentū q̄ licet sic obfirmati non excusentur a toto tam̄ vident̄ excusari a tāto quia minus habent pro nunc de voluntario cum habitu vicio so inclinānt̄ sicut homo passio natus minus habet de voluntario nam habitus malus ita naturaliter inclināt sicut passio Et ideo minus vituperant̄ homines leues delinquentes q̄ graues

Intelligendū tamē ē q̄ talis peccans cū habitu vicioso potest dupliciter cōsiderari. Aut q̄ tum ad actum malum quē elicit habitu tali premissio et tunc eius culpa allenuat̄. Aut q̄ tum ad hoc q̄ ipse est sibi causa talis mali ante habitū radicatum et ita p̄c̄m eius aggrauat̄ et ideo dicit aris. q̄ talis est dign⁹ duplici increpatione.

Octava veritas q̄ non cōmodo vel incommodo nostro s̄ per se ipsam cōsiderata natura dat artifici suo gloriam ca. v. **I**stud autē dicitur ipse declarat ibidē duplici exemplo. **P**rimū est q̄ sol ali quib⁹ prodest et ali quib⁹ nocet vt habentib⁹ oculos infirmos. **S**c̄dm exemplum quia dicit quid igne lucēte pulchrius q̄durante calefaciente coquēte vti⁹ lius q̄uis eo p̄ente nichil sit.

molestius . . .

Una veritas q̄ incūm **N**omnis peccati est superbia. Quod p̄bat quia mali angeli ab eo qui summ⁹ est auerfi et ad se ipsos conuerfi peccauerunt sc̄z per superbiam ca. vi. **E**x quo dicto accipiunt̄ duo theologica documenta. **P**rimum est q̄ in omni peccato includit̄ superbia et q̄ in oī peccato includit̄ auersio a summo bono et conuersio ad bonum cōmutabile quod hic nominat̄ superbiam. **S**ecundum documentū q̄ p̄c̄m primū angeli fuit superbia tamen largo modo sumpta sicut habet̄ in hac veritate.

Decima veritas q̄ mala voluntas est causa efficiens operis mali et male aut̄ voluntatis efficiens nichil est eodē ca. **I**stam aut̄ voluntatem ipse probat et q̄ mala voluntas aut fit a bona voluntate aut fit a mala voluntate. Quod autē a bona est incōuenientissimum si vero a mala voluntate tunc querat̄ a quo est facta illa mala voluntas et sic erit p̄cessus in infinitū. **U**nde cōcludit q̄ male voluntatis nō est causa efficiens sed deficiēs et hoc totū est intelligendum q̄ tum ad malū q̄d ē in ea non q̄ tum ad ipsam.

Uodecima veritas q̄ aliq̄
 duo ēq̄liter affecti aīo
 et corpore videant vnus
 corporis p̄chritudinē qua visa
 vnus illoꝝ ad illicite fruendum
 moueat. alter in voluntate pu
 dica p̄sueret. quid inq̄t putam⁹
 esse cause vt in illo fiat volun
 tas mala: in illo non fiat: nec
 ait pulchritudo corporis q̄ am
 borum aspectib⁹ non dispariter
 occurrit: nec caro: nec animus.
 ambos em̄ et corpore ⁊ spiritu pa
 riter affectatos prediximus.
 nec maligni sp̄itus suggestio h̄m
 ipsū. quia cōsensus male suggesti
 onis est mala voluntas quam q̄
 rimus. S; tñ vt istud impedi
 mentū ab hac questione tollat
 ponamus q̄ ēq̄liter tēptacione
 sint moti et vnus assentit alter
 resistit. Unde inq̄t est nisi p̄pria
 voluntate. q̄si diceret q̄ volun
 tas sola est ad quā fit resolutio
 istius voluntatis libere h̄m q̄ tēp
 tus sonat q̄uis sequencia sunt
 ad oppositū. eodē capitulo. **E**
 intelligendum tamen est q̄ be
 atus aug⁹. facit totam istam de
 ductionem ad p̄bandum q̄ ma
 le volūtatis nulla potest esse cau
 sa efficiens s; tñ deficiens. Et
 quia aliquis poss; cogitare q̄ ip
 sa voluntas male volicionis est
 causa eo q̄ istud non fuerat ad

huc sufficienter exclusū. id deo
 probat q̄ nec voluntas q̄ nullo
 bonum inq̄tum bonum pos
 test esse causa mali. natura autē
 voluntatis inq̄tum tal est bona
 nisi forte aliq̄s dicat q̄ volun
 tas inq̄t inq̄tum de nichilo fac
 ta. Et ideo cōcludit q̄ tale est q̄
 rere talium causam efficientem:
 ac si quis vellet videre tenebras
 vel audire silentium. ea inquit
 que nō in specie sed in eius p̄ri
 uatione sciuntur: si dici potest
 sciendo nesciunt. sicut ait mēs
 nostra species intelligibiles con
 spicit sed vbi deficiunt deficien
 do addiscit vsq; ad ip̄m. **S**ed
 attendendum est q̄ ista deduc
 tio manifestissime currit contra
 illos qui dicunt q̄ voluntas ita
 determinat a iudicio rationis
 vt non possit in oppositum cum
 hic supponat beatus aug⁹ duos
 ēq̄liter mente et corpore dispo
 sitos per omnia respectu eiusdē
 boni et tamen vnus tendit in ip
 sum et alius nō: nec potest istud
 dictum glosari nisi textus corru
 patur.

Uodecima veritas q̄ qui
 amat peruersē aliam
 natūe bonū et si ad ip̄m
 cat ipse fit in bono malus ⁊ mi
 ser melioē p̄uatus. ca. vii. **E**
 quo dicto accipit documentum

q̄ quando aliq̄s consequit̄ q̄d
 indēbite amat ipse fit miser a
 tali bono. sicut ille cui dāt castit̄
 vt auferatur regnum. sequitur
 em̄ talis bonum delectabile q̄d
 appetit. et priuatur bono hor
 nesto quod incompatibiliter me
 lius sic efficiē miser.

Tercia deca veritas q̄ cū
 voluntatis male nulla
 fit causa efficiens h̄ defi
 ciens. cauendū est ne dicamus
 bonam angeloz voluntatē a deo
 non factam et sic ei coeternam
 ca. viij. **I**ntelligendū tamē
 q̄ ibi ponit talem diuisionē ad
 istius declaracionem. quia inqt̄
 aut bona voluntas fuit facta cū
 angelis et tunc non dubium q̄
 facta sit aut ab ipso a quo ipsi
 aut angeli ipsi causauerūt in se
 bonam voluntatē et tunc melio
 res fuissent a se ipsis q̄ a deo.
 cum sine bona voluntate mali fu
 issent quod absit inqt̄. et tunc
 relinquit̄ aug⁹ q̄ primā bonam
 voluntatē a deo habuerūt. **E**x
 quib⁹ dictis accipiūtur quatuor
 theologiae documēta siue argu
 menta. **P**rimū est q̄ angeli
 boni non potuerūt mereri in pri
 mo instanti sue creatōnis. quia
 dicit q̄ bona voluntas simul cre
 ata cum angelis necessario est
 a deo infusa. meritū aut̄ non est

ab extrinseco infusū sed ab in
 trinseco cū sit in potestate merē
 tis. **S**ecundū argumentū est
 q̄ angeli mali in p̄mo instanti
 non potuerūt peccare. quia act⁹
 coeuius angelo vt hic habet ne
 cessario est a deo infusus. et ideo
 non potest esse malus. **T**erci
 um argumentū est q̄ angeli bo
 ni nō meruerūt actu a se elici
 to. quia dicit q̄ meruerūt in illo
 bono actu p̄manendo. **Q**uar
 tum argumentū q̄ mali angeli
 demeruerūt omissione in illa bo
 na voluntate non p̄stendo sic
 ibidē dicit. **S**ed aduertendū
 est q̄ omnia ista procedunt ex
 illa radice q̄ aug⁹ nō vidit quo
 modo angelus possit habere actū
 sibi coeuiū q̄ esset ab ipso causat⁹
 cuius oppositum naturalis ratio
 dicitat.

Quartadecima veritas q̄
 deus creauit angelos
 simul eis condens natu
 ram et largiens gratiam ca. ix.
Ex quo dicto accipitur argu
 mentū manifestum q̄ angeli fu
 erunt creati in gracia non in pu
 ris naturalib⁹ sicut aliqui dicūt.
Nec valet si dicat q̄ aug⁹ hic
 loquit̄ de gracia gratis data. q̄
 illa non distinguit̄ extra naturā
 p̄mo natura continet̄ sub ipsa.
 et tamen hic distinguit̄ meret

naturam et gratiam.

Quintadecima veritas q̄
ab institutione p̄mi ho
minis vsq; nunc nondū
fuerunt cōpleti sex milia anni.
capitulo .x. **I**stud autē nunc
accipe pro tempore augustini. q̄
iam sunt plures temporib; no
stris.

Sextadecima veritas q̄ q̄
dam phi posuerunt om
nia eadē numero redire
post circuloꝝ anni magni: quē
aliqui posuerunt habere xxxvi.
milia annoꝝ. **E**t inducit illud sa
lomonis. Quid est quod est fac
tum ipsū quod futurū est: quib;
ut dicit beatus aug. uenit
illud q̄ dicit propheta. In circulo
tu impij ambulat. ca. xiiij.

Decimaseptima veritas
q̄ valde altum est scriu
tari deum semp fuisse et
hominem ex tempore aliquo pri
mum facere voluisse: nec nihil
voluntateq; mutasse. **E**go quidē
inquē sicut dominū deum aliqui
nō fuisse dicē nō audeo ita p̄mū
hominem creatū esse ex tempore
dubitare nō debeo. ca. xiiij. et xiiij.

Ex quo dicto accipiunt̄ duo
difficillima argumenta. **P**ri
mum est q̄ deus non ab eterno
sed ex tempore facere p̄mum ho
minem voluit ut hic dicitur: q̄

non est intelligendū quān volu
it ab eterno s; non pro eterno
sed pro tempore. **E**t tunc remanet
difficultas si pro nunc ab eter
no non fuit verum. **A**b eterno de
us vult fieri mundum: et ex tempo
re fuit verum: tunc fuit trāsiens
de contradictorio in cōtradictoriū
qui trāsiens in mutacōe in alio
extremoz intelligi neq̄t: et non
in deo q̄ immutabil: uet̄ in mu
do q̄ prius ipsū voluit pro nūc
facere q̄ ess factus. et hoc ē dif
ficillimum solue qui precipit diffi
cultate. **S**ecūm argumentū q̄
deus fuit semp dominus creatū
q̄uis creatura actu nō ess; quā
aug. non audeat hic dicere deū
aliqui dominum nō fuisse. et sic
fuisset relacio ad terminum nō
existentē actu. sicut ponit qui
dam doctoz.

Decima octaua veritas q̄
illud quod est omni tempore
nō incoꝛuenienter di
citur semp esse. et ideo dicit q̄
angeli semp fuerūt q̄ ante om
nia tempora facti sunt: si tñ ait a
celo cepta sūt tempora. dimensio
nes em̄ tempoz a motib; siderū
incepterunt. si autē añ celum fue
runt tempora in motib; angeloꝝ
rū tunc enim a celo cepta sunt
tempora in motibus angelorum
tunc angeli semp fuerunt q̄

quia cum tempore creati sunt ca-
 p. **I**ntelligendū tamē q̄ tē-
 pus accipit dupliciter. aut pro
 mora motus determinata sig-
 nis nobis sensibilibus s̄m q̄ tē-
 pora distinguunt in dies menses
 annos. Et sic inceperunt tēpora
 q̄ta die q̄n sidera fuerunt cre-
 ata que sunt s̄m motus suos ta-
 lium temporū signa. sicut habet
 gen. p̄mo sint in tempora et
 tibi. Aut pro mora motus sic
 non determinata et ita inceperunt
 tēpora ante celum sive ante celi
 ornatū die q̄ta aut ante firma-
 mentum creatū die secunda scz
 mora motus p̄mi mobilis idest
 celi cristallini quod credit fuisse
 se concreatū celo empireo et con-
 festim inceperunt moueri et sic tē-
 pus fuit creatū cum angelis ut
 hic dicitur.

Decima nona veritas q̄
 licet angeli semp fuerunt
 tamen creatori non fue-
 runt coeterni. quia dicit q̄ ideo
 dicunt semp fuisse. quia omni
 tēpore. sicut ipsū tempus fuit oī
 tēpore et tamen fuit creatū. Nā
 inquit si omni tēpore tēpus nō
 fuit. erat tēpus q̄n nullum erat
 tēpus. quis autē ait stultissim⁹
 hoc dixerit. ac si quis diceret
 erat homo q̄n nullus erat ho-
 mo quod est insipientissimum

dicere. **E**x quo dicto accipiuntur
 duo manifesta documenta.
Primū est q̄ aliquid potest
 esse semp et alq̄n desinere. sicut
 tēpus erit accipiendo pro omni
 tēpore. et t̄n quandoq; desinet
 ita motus celi ut habet in apoc.

Secūm documentū q̄ motus
 fuit semp qz oī tpe et t̄n incepit
 et ita de celo. t̄n semp cōmunitur
 non sic accipit pro omni tēpore
 in potencia sed t̄n in potencia q̄
 in actu. **I**ntelligendum tamē
 est q̄ int̄cio beati augustini in
 hoc loco ē ostendē q̄ contradictio
 est maximū inconveniens ad q̄d
 homo possit duci. qz dicit q̄ ille ē
 impietissimus qui dicit q̄ erat
 homo quando nullus erat homo
 quia ista sūt contradictoria scz
 indefinita affirmatiua et vniū-
 salis negatiua.

Vicesima veritas q̄ non
 est cōsequens ut si semp
 fuerunt angeli ideo nō
 sūt creati c. eodē. **E**t ideo eodē
 ca. dicit q̄ si semp fuerunt an-
 geli. ideo creatori coeterni non
 sunt. **E**x quo dicto videt acti-
 pi manifestissimū argumētum
 q̄ creature non repugant esse ab
 eterno. qz dicit q̄ nō est conse-
 quens ut si angeli fuerūt semp
 per q̄ ideo non sint creati. q̄d
 utiq; cōsequens esset si creature

repugnaret semp et eternalliter esse. **I**ntelligendum tñ est qd istud argumentū non sumit hñ intencionem beati augustini vt patet claussime in eodē capitulo quia non accipit ibi semp pro eternitate sed semp pro omni tempore de facto. Et ostendit qd ibi dicit qd angeli semp fuerūt de facto et tñ dicit qd de facto eterni non fuerūt.

Vicesima prima veritas qd cum queritur qmōdo creator semp fuit dominus si creatura seruans nō semp fuit: aut qmōdo creatura coeterna ei si semp fuit. **V**erū mōt magis affirmare quod nescio qd docere quod scio. Respondeo inquit ad illa qd scire saluator nos voluit. Illa vero que sapientibus scire pmisit vel omnino perfectis in alia vita seruabit ultra vires meas esse profiteor. et idē putauit ait aug⁹. si affirmacione tractanda vt qui hec legūt videant a quibus questionū pericul de beat tempore: nec ab omnia se ydoneos arbitrent. ca. eodē. **E**x quo dicto accipitur documentum qd circa diuina est loquendum cū summa sobrietate quia beatus aug⁹ circa istā qstionem quā omnes presumunt determinare se tantū voluit huius

militare vt diceret se nescire.

Vicesima secunda veritas qd illa argumenta phos quibus nostrā simplicem pietatem conant auertere a via recta vt cum illis in circuitu ambulamus si ratio refutare nō posset fides irridere illa deberet. xvij. **I**stam autē veritatē inducit contra phos qui posuerunt circulationē reputates subtilissimum argumentum qd hē eodē numero omnino nō redirent de infinita sciret in actu. **D**icit autē qd isti falluntur quā iudicant de mēte diuina hanc de sua q̄tum ad capacitātē et alterationem. **E**x quo dicto accipitur argumentū qd beatus aug⁹ videtur dubitasse ne sufficiens theologus possit respondere sufficienti pho de illis que spectāt ad fidē.

Vicesima tertia veritas qd omnis qui afficit aliquid patit. et omne qd patit mutabile est. eodē ca. **E**x qd dō accipit documentū qd recipere ē qd ammodo patit qz afficit est recipere affectionē.

Vicesima quarta veritas qd si de⁹ p̄us cessauit q postea opat⁹ ē difficile est hñ intelligē fuisse sñ diuina mutacione. **V**ñ dicit sic. **D**oc nescio qz ab modo dū ab hoīe possit intelligi. ca. eodē

Istud aut̄ postea declarat q̄
ista prius et posterius nō sunt
in deo sed in rebus prius nō ex
istentib; et postea existentib;

Ex quib; dictis accipiuntur
duo argumenta

Primum est
q̄ potētissima ratio quare phi ne
gauerunt mundū ex tpe fuisse
creatū. est ne deus mutaretur de
ocio transiens in operationem.

quia bñs aug⁹ eoz raciones p̄
tractans reputat hanc difficulti
mam. **S**ecundū argumentū
q̄ ista ratio supponit actionem
esse in agente. alioq̄n nulla esset
difficultas de trāitu ab ocio in
actionē. si actio non esset in agē

te. tunc em̄ non esset mutatum
cum inciperet agere. **E**t sic ptz
q̄ omnes phi qui istam racionē
ponderauerūt et aug⁹ supposue
runt actionē esse in agente. q̄d
hodie negat̄ om̄niter.

Decima q̄nta veritas
q̄ infinitos numeros es
se certissimū est. capitū
lo xviii. **I**stud aut̄ dictum
ipse declarat̄ ibidem dicens in
quoamq; numero finem facien
dum putaueris idem ipse vno
addito non solum dico augetur
sed et multiplicatur. et ita inq̄t
suis pprietatib; quisq; numer⁹
terminat̄ et nullus eorū nunq̄
pat̄ alteri esse possit. **E**t ideo cō

cludit q̄ singuli sunt infiniti et
omnes sūt infiniti. et ibide di
cit sic quib; infinitoz numeroz
nullus sit numerus. non est tñ
incōprehensibilis ei cuius sapi
encie nō est numerus. qua p̄t
si q̄cquid comprehendat̄ scien
tis cōprehensione finit̄. p̄fecto
omnis infinitas quodammodo
deo finita est quia sciencia ipsi⁹
in compacōe ipsius incōprehen
sibilis non est ca. xviii. et ca.
xix. **E**t tamē hic solet assignari
ca. xx.

Ex quo dicto vna so
lemnis opinio dampnatur et
alia exausatur. **P**rima est q̄
deus non intelligit illa que sūt
extra se de terminatiue. ne forte
intelligat actualit̄ infinita p̄cta
in linea in potēcia. cū tamē hic po
nant̄ infiniti numeri a deo intel
lecti actualiter.

Scda opinio
est q̄ deus sub racione infinita
non est subiectum alicuius scie
tie create sed racione finita. quia
hic incomprehensibilitas acci
pitur pro infinitate et cōprehen
sibilitas pro finitate. et constat
q̄ nulla creatura attingit deum
vt ipsum comprehendat. quia
tunc finite. tamē expositio si bñ
cernat̄ est ad oppositū.

Decima septima veritas q̄
deus fecit naturā huma
nam sicut mediā inter

angelos et bestias • capitulo vi
resimopmo.

Vicesima septima veritas
quod deus animam primi
hominis quam iam fe-
cerat sufflando indidit aut po-
tius sufflando fecit. ca. xxiiij. ¶
Ex quo dicto accipit documentum
quod beatus augustinus non fu-
it istius opiniois sicut alii sibi
imponunt quod deus prima die cre-
auit animam ad eum angelis
et sexta die infudit eam corpori
eius quia hic dicit quod potius suf-
flando fecerit. Et si dicatur quod
oppositum dicit super genesim ad litte-
ram. Dicitur quod hic loquitur de ter-
minando et ibi magis inquirendo
sicut potest ex eius processu.

Vicesima octaua veritas
quod postquam angeli a deo fu-
erunt creati in creatio-
ne aliarum rerum aliquod ministeri-
um deo prebuerunt. ca. xxv. Unde
dicit sic. Angeli cuiusmodi
ministerium prebuerunt deo ce-
tera facienti nescio: nec tribue-
re illis audeo quod forte non pos-
sunt: nec derogare deo quod
possunt. In quo verbo supponit
ministerium exhibitum licet ignorat
eius modum.

Vicesima nona veritas quod
beatius transigit tempora
anima misera: quibus

transactis ad beatitudinem subleue-
tur quod: beata quibus transactis in
misericordiam reuoluat. ¶ Ex quo dicto
accipiuntur duo argumenta utilia.
¶ Primum est quod melior est felici-
tas post misericordiam quam felicitas ante
misericordiam quia illud ponit esse bea-
tius. ¶ Secundum documentum quod su-
ma misericordia est fuisse felicem quia ma-
iorem distat a beatitudine.

Triagesima veritas quod por-
phiri dixit animam pro-
pugnoscenda mala tradi-
ta mundo: ut cum ab eis liberata
atque purgata rediret ad patrem
nichil ulterius paciat. ca. eo de.

Triagesima prima veritas quod
summus deus cuius occulta
potentia cuncta penetrat in
comutabili potentia facit esse quod
quod est. Et si potentiam suam ut ita in-
quit dicitur fabricatoriam rebus subtra-
hat ita non erunt sic ante quam fuerunt
non fuerunt. ¶ Ex quo dicto accipiuntur
tria argumenta. Primum est quod deus
conseruat immediate omnia quia omnia
annihilarentur ipso subtrahente suam
virtutem. ¶ Secundum quod deus conseruat
in effectu cuiuscumque cause secun-
de quia dicit quod cuncta facit esse
¶ Tertium vero argumentum quod
deus potest omnia eadem dei om-
nipotentia bene reparare postquam sunt
corrupta quia dicit quod ita sunt nichil
post suam elictionem sicut ante

Et ideo cum ante factionem pos-
sent a deo produci & possunt et
post amichilacionem.

Quarta secundum asecunda veritas
quod nichil sub gubernacio-
ne diuina licet eius cau-
sa lateat frustra gignit. ca. xxv. vj
sive ultimo. **E**x quo dicto ac-
cipiuntur due regule philosophorum vulga-
rissime. **P**rima est platonis
dicentis. Nichil est cuius ortum
legitima causa non precesserit.
Secunda est aristotelis dice-
tis quod deus et natura nichil faci-
unt frustra. *

Incipiunt veritates ac flores
libri terdecimi.

In libro terdecimo
prima veritas est quod licet
per sacramentum regenerationis
lauacrum abluatur culpa peccati
originalis. pena tamen illius rema-
net ut mors et alie calamitates
huius mundi. que sunt pene peccati
originalis. ca. iiii. **F**actionem
autem istius assignat in eodem loco
quia ista mala sunt ad exercitium
virtutum. Unde sic concludit dicens.
nunc vero maioris et mirabilio-
ris gratia saluatoris in usus ius-
ticie peccati pena uersa est. Unde
accipit argumentum quod plus nunc
merentur fideles quam meruissent in

statu innocencie. qui a peccati pena
mirabiliois gratie et maioris in-
usus iusticie uersa est.

Secunda veritas est quod pro-
hibicio auget desiderium operis illiciti & quam
iusticia non sic diligit ut peccandi
cupiditas eius delectatione uin-
catur. **E**x quo dicto accipiuntur
duo moralia documenta. **P**ri-
mum est quod hominibus qui non
sunt affecti amore iusticie non est
utile leges imponere rationis nisi
forte cum magna pena. quia tunc
inclinantur magis ad transgressio-
nem nisi timore pene retrahantur
et grauius peccant cum faciunt
iam prohibita. **S**ecundum documē-
tum est quod hominibus qui sunt af-
fectati amore iusticie est utile le-
ges imponere rectas si magna
pena. quia ex hoc ad transgressio-
nem non inclinantur cum sint
amatores iusticie et tanto ampli-
us merentur cum lege parendo le-
gi quanto plus alij demerentur cum
lege non parendo legi. **I**ntel-
ligendum tamen est quod beatus augustinus
inducit istam regulam ad decla-
randum illud dictum apostoli. vir-
tus vero peccati lex. quia scilicet fuit
ocasio peccandi hominibus qui non
erant amore iusticie affectati. *

Tercia veritas quod quamquam
non precepto lauacro

regeneracionis pro cristi confes-
sione moriuntur tantum valet eis
ad abluenda peccata quantum si
abluerent sacro fonte baptis-
matis. ca. vii. **E**x quo dicto
accipitur argumentum quod baptis-
mus sanguinis et flumis respectu
culpe idem valent. quia quilibet
absoluit a pena et a culpa
et sunt pares non tamen respectu
gracie quia baptismus sanguinis
est maioris gracie quod dat aureo-
lam martirij et alius non sicut
patuit in beata emenciana.

Quarta veritas quod non sunt
tantum meriti qui cum mor-
tem differre non possent
baptizati sunt delectisque omnibus
peccatis de hac vita migrauerunt
quod sunt qui cum morte differre
possent ideo non distulerunt quod
maluerunt christum ostendo hanc
vitam quam ipsum negando ad eius
baptismum peruenire. **E**x quo
dicto accipitur euidentius documen-
tum quod baptismus sanguinis a
quolibet est eligendus cum vterque
haberi non potest. **Q**uod
dictum ibi de declarat sic quod vterque
inquit si fecissent etiam hoc eis in
illo lauacro dimitterent quod timore
mortis negauerant christum in quo
lauacro et illud facinus tam imma-
ne dimissum est quod occiderunt christum.

Quinta veritas quod moriens

difficillime diffinitur. capitulo
nono. **Q**uia antequam mors
eueniat non est moriens sed vi-
uens: cum vero mors euenit
iam non est moriens sed mortu-
us. **I**ntelligendum tamen est
quod secundum beatum dyonysium
in de angelica ierarchia. Mors
est separatio anime a corpore. et
ideo cum ista separatio fiat in in-
stanti: in illo scilicet in quo fit ista
separatio dicitur homo moriens
sed in tempore sequenti homo
mortuus et in precedenti homo
uiuus. **S**ed oritur dubium
quia in instantaneis simul est fi-
eri et factum esse cum ibi nulla
sit successio. et ideo cum separatio
fit in instanti: in eodem instanti est
facta et sic homo est mortuus in il-
lo instanti. **D**icitur autem quod
proprie loquendo idem est mori et
mortuum esse: sicut idem creati
et creatum esse primo. et isto mo-
do non oportet distinguere inter
morientem et mortuum sed putat
mortuum transit in preteritum.
Secunda dubitatio si in instanti
mors est dolor maximus. **D**icitur
autem vulgo quod sic quod mors im-
ponit maxima pena. **U**nde dice-
bat rex amalech Sicine separat
amara mors. et istud non video ut
superius fuit dictum quod in instanti separa-
tionis anima est separata ut patuit

et tunc corpus cum sit ex anime
nichil potest doloris sentire nec
anima p corpus a quo tunc est
separata et ideo si dolor est in
disposicione pua non tñ in pñc
to mortis et nisi forte qñ fugat
in animo tristitiam de sepacõe
et ita eadem incepit manere qñ
diu anima est separata. Dicitur
tamẽ q mors est maxima pena
quia amittit bonum max
imum natuãle scz hominis esse
qñtum ad opositum et non tamẽ
maxima pena sm sensum et

Sexta veritas et q causa
quare in decursu tẽporũ
presens nõ inuenit qñ
hi vllõ spacio ẽ p quod trãhatur
ex preterito in futurũ. Ex quo
dicto accipiuntur duo philosophi
ca documenta. Primum est q
trãitus preteriti in futurũ fit per
aliqñ indicibile. Secundũ do
cumentũ q tẽpus presens non
potest inueniri preter pteritum
et futurum qz inter ista duo est
spacium mediũ. Et ideo ex hoc
loco habet q tempus presens ẽ
cuius ps preterit pñqz futura ẽ
vt ostet ex vtroqz et sic intelli
git istud dictũ q psens non in
uenit scz vt distinguat a prete
rito et futuro et

Septima veritas q scz a
mors q est eterna dãn

natio est grauior et omniũ ma
lorum pessima. ca. xi. **I**ntelli
gendum tñ est q in morte scz a
sunt qñuoꝝ grauiõsima mala. **P**
Primum malũ est pena vñis
quia aculeus conscientie eos ro
det quia cum potuissent saluari
ex sua libertate venerũt ad tan
tam calamitatẽ sicut cruciatur
aliqñ de bono sponte pñito ie
recuperabiliter. **S**cõm malũ
est pena sensus que erit ab igne
affligente in qñtum erit instru
mentũ diuine iusticie et ista ẽ
peior quia supnaturalis actio ẽ
magis intensa q naturalis. **T**
Tercium malũ est pena damp
ni que ẽ carencia felicitatis eter
ne et ista videt peior quia tan
tum est in malo priuacio qñtum
ẽ in bono eius possessio sic tantũ
malum mors qñtum bonum vita
et quia maius bonum est eter
na felicitas q malum ẽtña dãn
natio pena dampni que equa
tur in malo illi bono erit ma
ius malum q pena sensus. **Q**
Quartũ malum est malũ culpe
in quo semp sunt in sempiterna
blasphemia et diuina offensa
et istud est vltimum et terribi
lissimũ omnium malorum quia
quõlibet sanctorũ plus eligeret
totũ malum predictũ q istud so
lum malũ. **E**t ratio est quia

deus dat semper minus malum
in puniendo pro maiori: sicut in
remunerando dat maius bonum
pro minori. et ipse tñ dat pro
unica mortali culpa iuste sempi-
ternum supplicium. Et ad istud
malum est referendum dictum
bñ augustini vel ad omnia fil.

Octava veritas q̄ primi
parentes post transgres-
sionem diuini precepti
de corporum suoz nuditate confusi
sunt et erubuerunt quia prius
ea membra que pudenda non er-
rant sentientes in eis quendam
motum inobedientis carnis fo-
ljs scilicet que forte inqt a per-
turbatis primo repta sunt tere-
runt que tñ prius membra erant
sed pudenda non erant. capitulo
xiiij. **E**x quo dicto accipit
documentū q̄ nuditas non solū
erat causa erubescencie p̄morum
parentū sed inordinatus motus
sue carnis q̄z incontinenti post di-
uini precepti transgressionē senserūt.

Nona veritas q̄ anima p̄
nisi hominis non fuit de-
serta a deo vt desereret
sed vt deserere deseruit. ad ma-
lum quippe eius prior est volun-
tas eius: ad bonum vero eius p̄-
ior est voluntas creatoris. ca. xv.
Ex quo dicto accipiunt duo
theologica documenta. **P**rius

mū est q̄ in actu diuisionis cuiuslibet
libet hoīs prior ad deū est et p̄-
uenit diuina voluntas per mo-
dum principaliter mouentis q̄
ipse ē causa p̄maria omnis boni
auctoris a deo preuenit volū-
tas creata in ratione occasione
dantis et sequit̄ voluntas diuina
na in ratione iuste deserentis.

Sed oris dubiū q̄mō nra w-
luntas potest puenire in aucto-
ne cum nondum sit a deo deser-
ta in illo priori. **D**icit̄ autem
q̄ q̄tum ad simultatē duratio-
nis omnia fiunt simul: prius ta-
men natura damus occasionem
et postea sequit̄ diuina desertio

Scda dubitacō q̄modo volū-
tas nostra in auctore meret̄ si
puenitur a diuina voluntate ip-
sam mouente: et ipsa nō potest
non tendere q̄n est mota. **D**i-
cit̄ aut̄ q̄ volūtas nostra ibi agit̄
nō solum vt mota s̄ etiā vt tu-
te p̄a s̄m q̄ ē libera occurrente.

Decima veritas q̄ sententia
platois fuit deos. i.
angelos esse mortales
s̄m suam naturā q̄ dissolubiles
q̄z sunt facti a deo: tñ diuina bo-
nitate indissolubiles. diuinū em̄
consiliū q̄ volūtas sūt validiora q̄
sit eoz natura. ideo dicit plato
q̄ nō dissoluent̄.

Vodecima veritas q̄ lig-
num vite in medio pa-
radisi cum arborē vitā
erat. et illa arbor arcius fuit in-
terdicta. non q̄ ipsa erat mala
sed p̄pter cōmendandū p̄uce et
simpliciter obediencie bonū. ¶
Ex quo dicto accipiuntur duo
theologica documenta. ¶ Pri-
mum est q̄ quedā sunt p̄hibi-
ta q̄ mala vt adulteriū. que-
dam mala q̄a prohibita vt ep̄o
iugiu. et sic eāt de arborē illa q̄
de se non erat mala sed q̄a p̄hi-
bita. ¶ Secundū documentum
q̄ duplex ē obediencia vna sim-
plex que ē de rebo neutris sicut
precipit̄ monacho vt in clau-
stro sileat et alia diuncta que ē
de rebo p̄ se bonis vt precipitur
sibi q̄ in choro psallat ista fuit
ita inqt̄ obediencia simplex. pu-
ta inquit q̄ de re neutra vt pa-
tuit. ¶ Sed dubitat̄ que istaz
obedienciarū sit melior. ¶ Dici-
tur autē q̄ cōiuncta videt̄ me-
lior q̄ eius transgressio opposita
p̄ior. Unde plus peccat qui est
inobediens circa rem meritoria
q̄ circa rē neutram et p̄ius vi-
tium meliori virtuti ē oppositū
¶ Secundo dubitat̄ quia hic
dicit quia dedit tale p̄ceptū de
re neutra ad cōmendandū p̄uce
obediencie meritū. ¶ Dicit autē

q̄ verum ē ad cōmendandū nō
forte putaret̄ inutile non vt pu-
taret̄ magis vtile videt̄ tamen
magis habere de obediencia illa
que est pura quia plus de volun-
tate obediendi. quia in alia con-
currit quedā alia v̄tus que iūc-
ta cum obediencia facit melius
totū. ¶ Intelligendū tamen q̄
sentencia cuiusdam doctoris fu-
it ad grauandū peccatū q̄ illud
lignum erat nociuū homini ex
sua natura. tñ hic ē determina-
tio b̄ti augustini patēter cōtra
ipsum : *

Vodecima veritas q̄ qñ
legimus in scriptura an-
gelos comedisse non in-
festas mater factum credendū est
ca. xxij. ¶ Et dicit ibi beatus au-
gustinus q̄cquid dicit̄ de angelis
de saluatore nostro dubitandū
non est qñ post resurrexiōē v̄re
comederit : *

Tercia de cetera veritas q̄ pul-
uis de q̄ factus fuit hō fuit
puluis humectus id est
lutum. et ista est hominis infe-
rior pars. superior autē est anima
et qñ v̄trumq̄ est diunctum si-
tunc habet hominis nomē. ca. x-
xxiij. ¶ Ex quo dicto videt̄ ac-
cipi argumentū q̄ homo nō fit
nisi ex anima et corpore simul cō-
iunctis et tunc non esset aliqua

entitas tercia resultans ex istis
sicut ponit doctor subtil.

Quartadecima veritas q
quando dicitur Inspira
uit in faciem eius spira
culum vite non est intelligen
dum inquit de spiritu sancto si
cut aliqui intelligunt sed de ip
sa anima rationali. capitulo vl
timo.

Incipiunt veritates ac floes
libri qrtidecimi.

In quartodecimo li
bro prima veritas est
q quatuor sunt ani
mi perturbaciones sci

licet cupiditas. timor. leticia. &
tristitia. Et dicit q iste sunt
quasi origines omnium peccato
rum atq; viciorum. capitulo qe
to. Et isti dicto adiungit ali

a duo notabilia in eodem capi
tulo. Primum est q illa vici
a que in dyabolo tenent pncipa
tum attribuit apostolus carni
quem dicit carnem non haberi
vt pote inimicicias. contenciones.
emulationes. animositates. in
uidias: quorum inquit omni
um caput et origo est superbia.

Scdm notabile est q dyabo
lus non solum est mendax sed
eciam pater mendacij quia pi

mus mentitur est scz qm dixit
Nequaquam moriemini. Ante lit
gendum tamen qm ad dictum
pmum q quodam peccata sunt
ab exterse sicut illa que sunt
a dyabolo vel ab homie malum
suadente. Et alia ab intrinseco
vt pote illa que insunt a carne.
Et omnium talium sunt pnci
pia iste passiones accipiendo cu
piditate pro cupidencia.

Secunda veritas q licet
phi dilectione accipitur
in bona significatione &
amorem in mala: semp tamen
secundu scripturas pie religionis
nostre: quarum auctoritatem ce
teris omnibus antepomimus no
aliud dicere amorem: aliud di
lectionem insinuandum fuit. Et
ibidem dicit q recta voluntas e
bonus amor: et peruersa volutas
est malus amor: amor aute in
hians habere quod amat est cu
piditas. ca. vij.

Tercia veritas q stoicy po
suerunt in anima no snt
tres constancias pro tri
bus perturbacionibus: pro cupi
ditate voluntates: p leticia gau
dium: pro metu cautionem. pro
tristitia vero negauerunt ali
quid esse in animo sapientis qz
tristitia e de malo qd iam acci
dit. nullu aut malu isti estimat

posse cadere in animo sapientis
ca. viij.

Quarta veritas q̄ quādo
dixit cristus in euuāge
lio quecumq; vultis vt
faciant vobis homines et vs
eadē facite illis. ideo dicit vul/
tis et non cupitis tanq̄ nullus
possit aliquid turpiter velle sed
ai pecc. ca. viij.

Quinta veritas q̄ passio
nes humanas habemus
ex infirmitate humane
conditiōis non ita inquit dñs
ihs cum et infirmitas fuit ex p̄
testate ca. p. **Q**uo dicto ac
cipit illa vulgarissima distinc/
tio q̄ pene peccati fuerūt a p̄po
voluntarie assumpte in nob̄ aut
sunt originaliter inflite.

Sexta veritas q̄ nūc sa/
tis viuunt si s̄i crimine
viuūt. s̄i p̄ccō aut si q̄s
vultete existimat non id agit vt
peccatū non habeat sed vt veniā
percipiat eodem ca. **Q**uo
dicto accipit documentū q̄ licz
in hac vita nullus posset viuere
sine p̄ccō veniali tamen bñ sine
mortali qd̄ p̄ccm̄ hic intelligitur
nomine criminis.

Septima veritas q̄ timor
castus erat in patria s̄m
illud p̄phetiā timor do
min castus manet in seculū se

culi. quia dicit inq̄t potest cauē/
di mali timor securus est. timo
ris quippe casti nomine ea volū
tas significata est qua nos ne/
cesse erit nolle peccare. ca. eodē

Octava veritas est q̄ nō
nullum p̄ccm̄ est ea que
lex prohibet concupiscē
ab hīs q̄; abstinere timore pe/
ne non amore iusticie. Et istā
veritatē inducit ad ostendendū
q̄ mulier priusq̄ peccasset non
abstinebat a ligno nisi p̄pter
solam penam diuine cōminatio
nis q̄ tunc ante p̄ccm̄ habuiss̄
peccatū.

Nona veritas q̄ deus mu
tauit statuta. et ideo ter
pica locutiōne dicit peni
tuissē. ca. xij.

Decima veritas q̄ mala
voluntas quīs non sit
s̄m naturam s̄ p̄tra nat
urā quā vicium est. tñ eius na
ture est cuius est viciū qd̄ nisi
in naturam potest esse. ca. eodē
Quo q̄ dicto accipit documen/
tum q̄ omnis mala voluntas ē
p̄tra naturam quia naturale est
vt ei debeat s̄formari racōe boni
q̄a qñ p̄tradit sibi facit contra
naturam suam. ca. eodē.

Decima veritas q̄ per
colubrum decepit dya/
bolus mulierē diuinit̄er

quā eāt animal lubricum ⁊ totu-
tuosum: operi suo inq̄t congruū
per quem loqueret̄ elegit. eodē
capitulo. **I**ntelligendum tñ
q̄ ibi describens aug⁹. originem
huius temptacionis dicit q̄ dy-
abolus incepit a muliere vt gra-
datim perueniret non estimans
virum facile creditur: nec erian-
do posse decipi s̄ dum alieno in-
quit credit errori. sicut em̄ ait
aaron erranti populo ad fabri-
candum ydolum nō asensit in-
ductus s̄ cessit obstructus: nec
salomonem credibile est vt ait
aug⁹ errorē putasse ydolē esse see-
uendum sed femineis blandi-
cijs fuisse cōpulsū. ita credendū
est inquit illum virū ad legem
dei transgrediendum tanq̄ vrū
loquenti sue iugi credidisse se-
ductum s̄ sociali necessitudine
paruisse.

Dodecima veritas q̄ mu-
lier fuit seducta in illo
peccato quā illud q̄ fe-
cit nō putauit esse p̄m. homo
aut̄ sic inq̄t nō fuit seductus. et
ideo dicit q̄ non fuit minus ve-
rus quā sciens prudēs q̄ pecca-
uit. Dicit tñ ibidem aug⁹ q̄ in
eo potuit falli ad am vt crederet
veniale esse cōmissum. **E**x qui-
bus dictis eliciuntur quatuor the-
ologicæ veritates. **P**rima q̄

mulier peccauit ex ignoſcētia q̄
seducta. **S**ecunda q̄ maius
fuit p̄m hominis q̄ mulieris
quā dicit q̄ non minus: ⁊ ideo
necessario plus. q̄ in differenti-
bus specie semp nō minus est ma-
ius p̄pter diuersitatē specier̄ in
vniuerso. diuersitas aut̄ actū
habetur ex diuersitate finum.
Tercia veritas q̄ homo pecc-
cauit ex certa malicia q̄ sciens
prudens q̄ peccauit. **Q**uar-
ta q̄ ad am putauit illud p̄m
veniale. q̄ dicit aug⁹ q̄ pecca-
uit in expertus diuine seuerita-
tis.

Tercia deſcā veritas q̄ es-
ta in qua adam peccauit
non fuit noſcia mihi q̄
prohibita q̄ inſoueniens vide-
t̄ in ipsum q̄ deus tale malum i-
lo co tāte felicitatis creaff: sed
obediencia inquit commendata
est: que virtus inquit in creatu-
ra rationali mater quodammo-
do est et custos omnium virtū
tam. capitulo terciodecimo.
Ex q̄ dicto accipiunt̄ duo mora-
lia documta. **P**rimum est q̄
obediencia dominaſe omnibus ali-
ijs virtutibus q̄ dicit q̄ eaz̄ ma-
ior. **S**cōm documtum q̄ inobedi-
encia dominaſe omnibus vicijs
q̄ sicut se h̄z obediencia ad vir-
tutē sic inobediencia ad viciū.

Quarta decima veritas q̄
 q̄ preceptum t̄āsgressum
 a p̄mis parentib; tāto
 maiori iniusticia violatum est
 q̄nto facilioꝝ pot̄iat obseruan
 tia custodiri. eodē ca. **E**x quo
 dicto accipiuntur duo moālia do
 cumenta. **P**rimū est q̄ vici
 um est tāto vituperabilius cete
 ris parib; q̄nto est minor promi
 tas ad peccandū. et ideo p̄c̄m
 eorum est magis voluntariū et
 p̄sequens magis demeritoriū
 Et ideo fuit maxime vituperabi
 le p̄c̄m primoz penitū quia nul
 lam habebant inclinacōnem ad
 p̄c̄ndum. **S**c̄dm̄ docum̄tum
 q̄ tanto virtus est laudabilioꝝ
 q̄nto ceteris parib; difficilioꝝ est
 ad p̄sequendū q̄ si viciū vitu
 perat̄ ex facilitate p̄strariū vie
 tus emendat̄ ex difficultate. p̄
 idem mediū. quia illud q̄ quis
 p̄sequit̄ non obstāte maiori
 difficultate magis est voluntari
 um et p̄r consequēs magis me
 ritorium.

Quinta decima veritas q̄
 q̄ male volūtat̄is incium
 in p̄mo homine non po
 tuit esse nisi supbia q̄ nō est nisi
 sup̄ne celsitudinis appetitus. ca.
 xij. **E**t in eodē ca. adiungit̄
 duo nōbilia dicta. **P**rimū
 ē q̄ p̄mus hō ab incommutabili

bono defecit q̄ sibi maḡ placē
 debuit q̄ ipse sibi ip̄si. **S**c̄d̄
 andū docum̄tum q̄ si voluntas
 p̄moz penitum in amore superio
 ris incommutabil' boni stabilis
 p̄mansit non inde ad sibi pla
 cendum auersa fuit. et ex hoc
 intenebrescēt vel refrigesceret ut
 vel illa crederet verum dixisse
 serpente. vel ille dei mandato
 vxoris p̄poneret voluntatē puta
 retq; se venialiter transgressore
 esse precepti si vite sue sociam
 non deserēt etiā in societate pec
 cati.

Sexta decima veritas q̄ illa
 ruina q̄ fit in occulto pre
 cedit illam q̄ fit in ap̄to
 et audeo inq̄t sup̄bis dicere esse
 vtile cadere in aliquo manifesto
 occultoq; p̄c̄o unde sibi displice
 ant qui iam sibi placendo ceci
 derant. **S**ed oritur dubium
 quomodo p̄c̄m alicui potest esse
 vtile cū de sui natura sit damp
 nabile. **R**espondet̄ aut̄ q̄ non po
 test esse vtile s̄m se formaliter
 sed t̄m accidentaliter dum p̄ pec
 catum patēs sup̄bus humiliat̄
 et fit v̄tuosus simpliciter.

Septima veritas
 q̄ sicut abrahe non im
 merito magna obedien
 cia predicat̄. quia ut filiū occi
 derēt magna res imperata est.

ita et in paradiso tanto maior in
 obedientia fuit quanto id quod in
 paradiso preceptum est nullius dif-
 ficultatis fuit. **ca. xv.** **S**ed ori-
 tur dubium quod virtus quanto habet
 contrarium peius tanto est melior et
 cum pessima vicia optimis vir-
 tutibus contrarietur ut patet induc-
 tione. **E**t ideo si peius fuit inobedi-
 entia ad eam quam fuisse obedientiam a
 abrahe ut hic habet sequitur quod me-
 lior fuisse obedientiam ad eam quam obe-
 dientiam abrahe: cuius oppositum
 ex hoc loco habet. **D**icit autem
 quod in opposito obedientiam et inobe-
 dientiam non comparantur ad invicem
 sicut contraria quoniam admodum tem-
 perantiam et intemperantiam sed sicut
 privative opposita in quibus non
 sic admittitur illa regula. **S**ecundum
 dubium quod accipiendo privative op-
 posita quanto aliquid pessius est melior
 tanto eius privatio est peius quia
 maius bonum admittit: sicut cecitas
 est peius surditate quam visus
 est melior auditu. **E**t eadem ratio-
 ne in moralibus quod istud admittit
 maiorem virtutem. **D**icit autem
 quod sicut in naturalibus peius est pri-
 vatio tepiditatis quam caliditatis
 eiusdem virtutis eo quod illa includit
 istam et non e converso quoniam calidi-
 tas sit melior: ita in gradibus sub-
 ordinatis eiusdem virtutis. et ideo
 quia inobedientiam ad eam privabat

inobedientiam inferioris gradibus
 ideo includebat inobedientiam quam
 fuisse in abraham: et sic erit pri-
 or ratioe additionis: licet illa o-
 bedientiam foret melior. **E**t sic il-
 la regula non tenet in gradibus illius
 virtutis taliter ordinatis sed
 tamen tenet in disparatis.

Dicitur octava veritas. dolor
 carnis tamen modo est officio
 anime ex carne et quodam
 ab eius passione dissentio: sicut
 anime dolor qui tristitia nuncupa-
 tur dissentio est ab hiis rebus que
 nobis nolentibus acciderunt. **ca. xv.**
Et quibus accipiuntur quatuor va-
 ria documenta. **P**rimum quod dolor
 non est operatio sensus sed passio na-
 turaliter consequens illam operationem: et
 sic ira sequitur illam molestiam quam
 dicitur quod dolor est a passione quam est in
 anima per corpus: quod dicitur esse sensatio
 et illud non est a se ipso. **S**ecundum
 documentum quod tristitia non est volitio quod
 ex ipsa oritur ut habet dicitur. et ideo est passio
 consequens volitio. **T**ertium quod hic
 dolor est supplicium corporis ita tristi-
 tia est supplicium mentis. **V**nde videtur tristitia
 anime dolor est. **Q**uartum docum-
 tum quod peccatum demerit et animam separatum
 non est nisi tristitia quod alius inquit
 non est dolor anime.

Dicitur non omnia veritas quod in carnali
 admixtio sequitur voluptas quam
 maior in corporis voluptatibus nulla est

ita vt momento ipso tēporis q̄
ad eius puenitur extremū pene
omnis acies atq; vigilia cogita
tionis obruat. Et ideo dicit q̄
quilibet q̄ non ē in morbo de fide
eij plus vell et hī libidie filios p̄
creare sicut alia membra serui
unt hī libidine. ca. xvi. **S**ed
ozitur dubiū cum delectatio sit
sequela operacōis pfecte et per
fectioe operatio sit a potēcia per
fectioe tactus aut scdm quem
talis delectacō est. est sicut potē
cia ignobilissima et sūme mate
rialis inter omnes potēcias sen
sitivas q̄modo potest habere in
suo actu maiorem delectacōe. **D**
Dicie autē q̄ istud videt pena
peccati. visus em̄ de sui natura
sicut est potēcia nobilioe ita vi
detur delectabilioe cuius signū
est q̄ eius delectacō maēbit in
patria et non tactus. et potest
reddi ratio p̄hica quia corp⁹ no
st̄ est maxime terrestre. et ideo
potencie materiali maxime con
ueniens.

Uicesima veritas q̄ p̄mi
patētes non confundebā
tur de sua nuditate. nō
q̄ nuditas eoz est eis incognita
sed quia libido mundi membra
illa p̄ter arbitrium comouebat
ca. xvij. **E**x quo dicto accipi
unt duo theologica doct̄ina.

Primum q̄ statim post peccm p̄
mi patētes motus carnis sense
runt inhonestos. et ex hoc ince
perūt erubescere de nuditate. **S**
Scdm doct̄inum q̄ homines
in statu innocēcie fuissent domi
nati p̄ncipatu disposito pro ar
bitrio voluntatis. quia dicit q̄
illa membra non nisi pro arbi
trio mouebant. **I**ntelligen
dum tamen q̄ in eodē ca. dicit
q̄ ex hoc q̄ p̄mi patētes vteat̄
dati tegebant pudenda omnes
gentes ex illis progemite licet
aliqui incedant nude tamen illa
membra semp tegūt.

Uicesima prima veritas q̄
vixta morbi molestia
eūdeicioe sit eciā iocunditas sa
nitatis. ca. eodē. **E**x quo dic
to accipie illa regula. **D**iffosita
iuxta se posita magis elucescūt

Uicesima secunda veritas
q̄ sicut quidā maxim⁹
actor romani eloquiū
omnia recte facta in luce se collo
cari volunt id est appetunt sciri.
ca. xvij. **C**ui regule dat instā
ciam beatus aug⁹ in copula con
iugali que sic appetit fieri vt tñ
erubescat videri.

Uicesima tertia veritas q̄
vixta deus nupcias ante pec
catū constituit q̄n masculu
lū et feminā creauit ab inicio q̄

bendipit cum ait Crescite et multiplicamini et replete terram. ca. xxij.

Uicesima quarta veritas quod credendum est quod tantus numerus sanctorum quantum complende sufficit illi beatissime civitati tantus existeret si nemo peccasset quantum nunc per dei gratiam de multitudine colligitur peccatorum. ca. xxij. **E**t quo dicto accipiuntur quantum theologia argumenta. **P**rimum est quod nullus reproborum qui nunc nascitur fuisse tunc natus. nam non fuissent nati nisi illi qui eternaliter fuissent predestinati. **U**n beatus augustinus hic statuit numerum tunc natorum iuxta numerum nunc electorum. **S**ecundum argumentum quod plures erunt in isto statu quam fuissent in illo quia idem numerus utrobique ponitur electorum et hic sunt ultra hoc multi reprobi. **T**ertium argumentum quod in illo statu tunc fuissent in equali numero masculi et femine quod omnes genuissent usque ad ultimos electos eo quod nulla ibi sterilitas nec inhonestas fuisset nec bigamia. **Q**uartum argumentum quod multi sunt modo masculi quam fuissent femine quod masculi electi excedunt feminas electas et multe femine fuissent masculi et

converso ad pietatem servandam. **S**ed dicitur dubium si fuissent idem patres qui nunc sunt. **D**icitur quod non omnes quod nunc electos contingit esse patres reproborum qui tunc non fuissent et converso. **S**ecunda dubitatio si fuissent oes tunc gemelli. **D**icunt aliqui quod sic sex masculus et femina ad salvandum paritate utriusque sexus. et istud est rationabile: aut quod semper alternatim genuissent masculum et feminam pro libito voluntatis ut salvaretur equa libertorum procreatio. **T**ercia dubitatio si tunc contraxissent in omni gradu. **D**icitur autem quod inter fratres et sorores fuisset tunc matrimonium quod ibi nulla fuisset inhonestas in coitu: non tamen inter plebem et penes quod omni bigamia caruissent. **Q**uarta dubitatio quantum permansissent in tali statu. **D**icitur quod successive fuissent translati ad celum completa sufficienti generatione. aut omnes vixissent simul usque ad determinatum numerum electorum. et tunc si evolassent sic fiet post diem iudicij. **E**t istud est magis probabile.

Uicesima quinta veritas quod cum alia membra continentur voluntatis imperio sui arbitrio sunt quibus illa quantum contra veritatem libidine incitantur.

id quod appetit implere nō pos-
sunt custodiē pudicia nō amil-
sa sed non pmissa delectatione
peccati que rīpa culpabilis non
fuiſſet in paradiso vbi inq̄t vas
genitale seminaret vt nunc ter-
ram manus sū libidie. ca. eodē.
Ex quo dicto accipiūtur duo
vtilia documenta. **P**rimum
est q̄ pfecta pudicia custodiē-
tur cum q̄taumq; incitacōe carnis
et inordinacōne dum tñ mēbra
que subiacent voluntati retinē-
tur vt pes manus &c. **S**cōm
documentum q̄ non seruat pud-
icia cum delectacōe pmittit ser-
uatur pudicia dum tñ sit sine
mentis delectacōe. **S**ed orit̄
dubiū si in coitu p̄ statu inno-
cie fuiſſet delectatio. **D**icitur
omniter q̄ fuiſſet maior q̄ nūc
quia nostra fuiſſet pfectior cū nō
obruisſet sic tacōz. tamen videt̄
hic aug⁹ ad oppositū. quia sicut
manus emittit semen sū libidi-
nosa delectacōe ita et tūc. :

Vicesima sexta veritas q̄
sicut in paradiso terrestri
nullus fuiſſet estus aut
frigus ita nullus cupiditatis ac-
tus. ca. xxvi. **S**ed orit̄ dubiū
quia adam iam existens ibi ha-
buit actum cupiditatis in cōde
scenſioē vxoris & sic alij eodem

modo habere potuissent. **D**i-
citur autē q̄ si adam in prima
tēptacōne p̄stitisset ita fuiſſet in
gracia s̄firmatus cum sua tota
posteritate sicut fuerūt boni an-
geli post lapsum maloz. et ideo
etiam nullus aliquid cupidita-
tis habē potuiss̄.

Vicesima octava veritas
q̄ in statu inno-
cie potuiss̄ vtero coniugis salua
virginitate feminei genitalis vi-
rile semen immitti. sicut nunc
potest eadē v̄ginitate salua flux⁹
menstrui cruoris emitti. capitu-
lo xxvi. **E**x quo dicto accipiū-
tur quatuor theologica argumēta
Primum est q̄ in statu inno-
cie mulieres cum virginitate
cepissent. q̄ salua inq̄t vir-
ginitate genitalis feminei. **S**cōm
est q̄ homines cum v̄gi-
nitate genuissent. quia nō im-
mor virginitas siue integritas
deuit seruari in corpore viri q̄
mulieris. **T**ercium argumē-
tum q̄ in statu p̄nti mulier vir-
go manēs potest accipere p̄ tacōz
bā augul. in hoc loco. **D**ec-
eandē enim viam potest ingre-
di semen virile p̄ quā egreditur
menstruū. **E**t si dicat̄ p̄ quē
immittit̄. **D**icit̄ q̄ illud mē-
brum habet virtutē attractiuā
talīs materie. Et istud quāq; vt

fertur de facto est repletum. **Q**uartum argumentū q̄ in hoc statu homo virgo potest ḡnare: quia emissio seminis nō dirimit hominis integritatem: et ipso emissio potest attrahi a vase muliebri: nec ista dicere sūt immūda nisi inmundis cū sancti istā materiam tractēt isto modo.

Vicesima nona veritas q̄ ad pariendum in statu innocēcie nō doloris gemitus s̄ maturitatis impulsus viscera feminea relaxaret: eodē capitulo. **U**ter quo dicto accipiunt̄ duo theologica documēta.

Primū est q̄ in illo statu p̄tus fuisset s̄ dolore quia dolor p̄tus fuit inflicus tanq̄ p̄na p̄ccati. et dicit hic q̄ non ibi dolor gemitus. **S**ecūm documētū q̄ tūc etiam fuisset p̄tus virginitate salua quia dicit q̄ illud fuisset factum p̄ relaxacō; non p̄ confractionem: sicut lapis inq̄t p̄ciosus qui ingredie oculum non frangit ipsum s̄ relaxat meatū.

Sed oritur dubium si in isto statu potest parere virgo. **D**icit q̄ non: q̄ natura non h̄c est obediens ad relaxationē: et ideo cogitur ad fractionem. **S**ecundum dubium q̄re nō poterat ita bene relaxari fetus in conceptione sicut in p̄tus: tunc enim po-

tuit intrare semen v̄lisse per eandem viam p̄ quā egredie mens̄struum sed fetus viri intraret sicut postea fetus exiret. **N**on autē q̄ totū fuit deo possibile h̄c nō fuerit h̄c talis ingressus sicut exitus p̄tus. **I**ntelligendū tūc q̄ in matre domini benedicta nō possumus fuisse talem relaxationē in partu qualis fuisset in statu innocēcie ordinata sed duo corpora in eodē loco simul fuisse virtute diuina: sicut fuit in egressu eiusdem de sepulchro.

Vicesima veritas q̄ duo amores fecerunt duas ciuitates: terrenam sc̄ amorem sui vs̄ ad contemptū dei: celestem vero amorem dei vs̄q; ad contemptū sui: capitulo xxvii.

Uter quo dicto accipiunt̄ duo theologica documēta. **P**rimū est q̄ p̄ncipium v̄triusq; ciuitatis est amor. **S**ecundum est q̄ terminus et complementum v̄triusq; est contemptus sicut hic habetur explicitē.

Incipiunt veritates ac flores libri decimūnti.

In quindécimo libro prima veritas est q̄ primis parentibus prior natus est caym

ptinens ad ciuitatē terrestrem
vel dyaboli. Secundus abel p
tinens ad ciuitatem dei. et cay
edificauit ciuitatē sicut ciuis hu
ius mundi. abel uero edificauit
ciuitatem tanq̄ peregrinus. ca.
p̄mo. 2.

Secunda ueritas q̄ hys
mael dicit fuisse natus
fm carnē q̄ uisitata lege
nature ab h̄ miraculo. sed ysaac
inq̄t non fm cursum nature per
quē gracia figurabat. **E**x quo
dicto accipit argumentū q̄ ysa
ac fuit sanctificat⁹ in utero ma
tris q̄ per miraculū conceptus et
genitus q̄ diuina operatō singu
laris non est impfecta. et ideo
q̄s creauit corpore credidit et mte
creasse. et eadē rōne ubi posuit
miraculum circa corpus forma
dum uidet q̄ posuerit remedia
ad animam liberandā. **S**ed
uidet dubiū quia tunc eadē rō
ne dicere de iacob et esau q̄
fuerunt de matre sterili nat⁹ et
tū dicit de esau. esau odio hab
bui. **D**icit autē q̄ cū rebecca
fuerit iuuenis non fuit tale mi
raculū sed forte fuit amotū im
pedimentū et tūc naturalis gene
ratio subsequata.

Tercia ueritas q̄ illa in
uidencia qua inuidēt
mali bonis est sicut inu

uidencia dyaboli cuius nulla ē cau
sa alia nisi q̄ illi boni isti mali.
nullo inquit modo sit mince ac
cedere seu p̄marante cōsorte pos
sessio bonitatis. ca. v. **I**n quo
uero nōtur duplex inuidia. vna
que puenit ex eo q̄ bonum alte
rius diminuit aliq̄liter per be
nū p̄prium. sicut esau inuidit
iacob subripienti benedictionē
suam. Alia est solum q̄a aliis
h̄ bonum quāuis inuidēt in illo
noceat. sicut iusto abel caym in
uidit. et istam b̄tis aug⁹. dyab
olicam uocat. q̄ alia est huma
na. **S**ed ex hoc dicto accipit
egregium documentū q̄ nullus
bonus potest pati detrimentum
ex bono alteri⁹ seu eius bonitate
quia dicit q̄ possessio bonitatis
in nullo minuit ex cōsorte in bo
nitate. et si contingat q̄ p̄pter
alterius bonum minus habeat
de facultate tū in hoc plus habe
tur de uirtute. q̄ hoc uirtuosus
acceptat.

Quarta ueritas q̄ mali
pugnant cōtra malos et
mali cōtra bonos et eō
uero et etiā impfecti cōtra imp
fectos et cōtra p̄fectos. p̄fecti
autē boni contra p̄fectos bonos
nunq̄. quia bonum inquit bono
contrarium esse non potest. ca.
eo dē. **E**x quo dicto accipit

documentū q̄ licet inter vicia & virtutes et inter vicia in finem vel ad invicem sit rixa tamen inter virtutem & vicitutem nunquam est pugna quia bonum bono contrarium non ē vel esse potest.

Quinta veritas q̄ nemo sine pace poterit videre deum. capitulo vi.

Sexta veritas q̄ nisi deus interiori gracia mentem agat atq; regat nichil prodest hominū omnis predicatio veritatis. facit inquit hoc deus a vasa misericordie vasa ire discernēs dispensacione occulta sicut iusta. capitulo eodē. **E**x quo dicto accipitur argumentum q̄ predicatio exterior non est sufficiens sine interiori doctrina. quia a solo deo esse potest ut in omni predicacione deus inuocet: sicut qui non possunt per se solent fordes in auxiliū inuocare.

Septima veritas q̄ deus fuit locutus ad caym sicut primis parentibus per subiectam creaturam velut eorum solus. capitulo septimo.

Octava veritas q̄ non est dubitandum quin aliquo signo visibili deus poterit discernere inter sacrificium abel et caym ut significat illud

sibi acceptū: istud non. ca. v. h. **I**ntelligendum tamen q̄ beatus iheronimus de hebraicis questionibus dicit illud signum fuisse flammam diuinitus demissam ad sacrificium abel solummodo et non ad sacrificium caym.

Nona veritas q̄ male diuidebat caym dando suum et non se ipsum. eodem capitulo. **E**x quo dicto accipitur argumentum q̄ non ideo fuit preelectus abel caym quia ille offerebat electa et ille reproba: sicut aliqui dicunt. quia ista discretiōnem non ponit augustinus ex parte munerum sed ex parte offerentium. et ideo arguitur caym non de munere sed de voluntate. Et sic abel acceptatur primo quia respexit deum ad abel ideo primo obtulit se deo. caym vero non. et ideo non sunt accepta munera eius.

Decima veritas q̄ boni ad hoc utantur mundo ut fruantur deo. mali autem frui volunt mundo ut utantur deo. sed in hoc ait multo peiores sunt illi qui deum non credebunt curare mundo. eodem capitulo. **E**x quo dicto accipitur argumentum q̄ peius est peccatum infidelitatis quam cupiditatis

quo quis videtur deo propter cupiditatem. sed tunc melior est fides caritate quam cupiditati contraria. mihi dicitur quod ista prioritas intelligenda est extensiuè et intensiuè. 11.

Undecima veritas quod hoc peccatum scilicet peccatum caym de maximè redarguit quod peccatum fuit tristitia de bono alterius. ca. eodè. Unde accipitur argumentum quod peccatum fratris in inuidie est maximè. Unde hic dicitur quod fuit a deo reprehensum. et hoc fuit dictum quod deus reprehendit caym.

Dodecima veritas quod ad ipsum hominem dicitur debeat esse peccati ut nulli suum peccatum tribuat quod sibi. hec est inquit salubris penitencie medicina et venie peccatorum non incongrua. ca. eodè. Istud verbum inducit beatus augustinus ad declarandum illud quod dicit dominus ad caym. ad te dicitur eius.

Decimatercia veritas quod cum appetitus malus non dimittit forinsecus operari sub potestate mentis regentis et bene volentis. assuescit etiam intrinsecus non moueri. ca. eodè. Ex quo dicto accipitur morale documentum quod per resistendam bonæ voluntatis acquiri

bonus habitus. etiam in sensu proprio appetitu dum reseruat ab extrinseco motu. **Intelligentum** tamen quod illud verbum inducit augustinus ad illud verbum dictum ad caym subter te erit appetitus et tu dominaberis illius.

Quartadecima veritas quod nostra corporalia membra sunt hic sananda. non sicut aliena dampnanda. capitulo eodè. Ex quo dicto accipitur documentum quod mortificatio corporis est assumenda non ad corporis destructionem sed ad passionum sedationem. unde nobis premit in oculis egritudo. 11.

Quintadecima veritas quod nichil aliud est ciuitas quam multitudo hominum aliquo societatis vinculo colligata. capitulo. viij. Unde accipitur documentum quod incio ciuitatis non consistit in ordinatione edificiorum materialium sed in concordia societate ciuium quod vinculo iuramento ciuitas esse desinit. Et aliud documentum ex isto sequitur scilicet quod inter illos qui non habent edificia sicut sunt tartari etiam vere sunt ciuitates cum domus non sint necessarie ad tale societatem. **Sextadecima** veritas quod cum diluuium multi homines transiit non geros

annos quibus nullus ad mille p
uenerit. ca. eodē. **S**ed instat
si illa etas fuit a natura aut pe
miraculum. **D**icit qd vtroq;
modo tueri possit sed rationabil
lius qd per miraculum ad multo
plicandum genus humanū et ad
sciendarum principia inuenien
da.

Decimaseptima veritas
qd homines antiquissimis
temporibus non solum nos
precelebant in longitudine vi
te sed etiam in magnitudine cor
porum. **U**nde dicit ibidē sic Vi
di et ipse non solus sed aliqui me
cum in yticenhi litore maris mola
rem hominis detem tam ingen
tem vt si in nostrorum denarium
modulos concideretur minutati
centū nobis videret facere potu
isse. ca. xij. **I**stud autē ponit hic
beatus aug⁹ ad ostendendū qd
illud qd dicunt scripture de gi
gantibus nō est impossibile siue
incredibile.

Decima octaua veritas qd
antiquorum sententia fuit
qd q̄to magis p̄terit se
culi arcusus minor a corpora natu
ra ferre testat. ca. eodē. **I**stud
autē dictum ibidē affirmat auc
toritate plinij quē dicit doctissi
mum. et homeri quē dicit de h^o
in suis carminibus fuisse oquestū

Et istis videntur aug⁹ ibidē
desentire. et ideo non est nobis in
conueniens ista credere. **U**nde
ibidē dicit qd in aliquibus regio
nibus homines viuunt. cc. annis
sui plimū.

Decimanona veritas qd
propter discrepanciā he
breorum codicum et nostro
rum eorum illa famosissima q̄
tio vbi mathusalē xiiij. annos
post diluuiū vixisse computat
cum scriptura ex omnibus qui in
terra fuerant solos viij. homi
nes in archa epiciū commea
morat euasisse diluuiū in quibus
mathusalē nō fuit. **S**ed m codi
ces nros mathusalē prius qd gis
neret lamech vixit ānos clxxij.
Deinde ipse lamech ante qd ex
illo nasceretur noe vixit annos
clxxxviii. qui sūt in q̄t. cccclvi.
His addunt sexcenti noe quoz
to eius anno diluuiū factū est
qui sūt nongenti quinquaginta
quinq; ex quo mathusalem natus
est vsq; ad diluuiū. **O**mnes autē
anni vite mathusalem nongenti
lxxx. computant. **E**t sic post dilu
uiū vixit xiiij. annis. **Q**ue
ritur ergo quare nō fuit subme
sus in diluuiū cum non fuerit in
archa. **R**espondet beatus aug⁹
qd aliquorum opinio fuit qd illo tē
pore fuit trāslatus in paradisu.

Dicit tñ ibi qd certum est ano diluuij mœtuum esse mathusa lem si verum ē quod in hebreis codicibz inuenit sed ita numer⁹ noster supat numerum illoz in pñij. annis nec hic determinat an est standū .:

Vicesima veritas qd nullo modo audiendi sunt illi qui tante breuitatis putat fuisse illos annos scdm qd numerat scriptura etates illo rum antiquoz vt decem ex illis facerent vnum de nostris. ac si non genti essent nonaginta. ca. pñj.

Vicesima prima veritas qd de discordia numeroru que est inter hebreos co dices et nostros nullus prudens debet credere omnes iudeos tam longe lateq; dispersos ita errasse vt corrumperent sic tex tum. nec illos inquit viros me morabiles in hoc cōuenisse con filium. sed credibilis est vt ec roz scripturarum tribuat illi scz qui pmo transtulit de bibliote ca ptholomei. ca. pñij. **V**nde pat; hic qd aug⁹ se tenet cum ve ritate cobiaū hebreoz contra no stros .:

Vicesima secunda veritas qd cum serouerha appa ret in hystoria rerū ges

tarum inter nos et hebreos ab ea lingua ait exponenda est fi des ex q̄ interpretatum ē qd habe mus. ca. pñij. **E**t istud totum attribuit erroi scribentis. et ibi ait nō fuit error eoz. credendū est qd spūs sanctus aliter voluit p istos dicere pphetacum liber tate. sicut pat; apostoloꝝ aucto ritate que sumpsit aliq̄ de diuer sis interpretatibz .:

Vicesima tertia veritas qd questio est q̄re. q̄modo homines ante diluuiū ppositū continentie nō habentes stabant p centum ānos anteq̄ generarent. Et respondet dupli citer. **A**ut em serice fuit pposi cione pubertas q̄to vite totius annositas maior. **A**ut qd mag⁹ videt credibile fm beatū aug⁹ eo qd pmo genitū filij hic non commemoratū fuerunt h̄ qd suc cessionis ordo poscebat vt vini ret ad noe. ca. pñij. **E**t nota qd ista scda respōho declinat ad hoc qd diuturnitas vite illius fu it miraculosa. **P**rima autē est ad oppositū. et ideo bñs aug⁹. videt esse pro scda pte vt pat; intuenti .:

Vicesima quarta veritas qd in pncipio viri necessi tate coacti sorores suas uxores acceperunt quod postea

religione phitente nephas factum est. capitulo xvi. **E**t ad istud assignat duas rationes. Prima est ad multiplicanda vincula necessitudinum in quibus caritas nutrietur quod fit dum aliena seia in uxore accipit. **A**lia ratio est propter propinquitatis reuerendum honorem. cum in licita copula coniugali fit erubescencia. **E**t ista seba ratio magis est naturalis. **E**t quo accipitur documentum quod incestus superioris in suo genere cum inferiori est minus culpabilis ut clare patet.

Vicesima quarta veritas quod ad humanum sensum allicendum vel offendendum mos valet plurimum. eodem. **I**stud autem dictum ipse declarat triplici exemplo. **P**rimo quia in aliquibus politicis antequam esset lege prohibita cum propinquis coniugium abhorrebant. **S**ecundo quod sancta illud horuerunt abcedente necessitate prioris.

Tercio quia apud eos fuit ex consuetudine religiosum aliquantulum longinquos sui generis accipere longius abiit longa propinquitas.

Vicesima sexta veritas quod bonum castitatis non est bonum nisi cum fit secundum finem summi boni quod deus est. **E**t hoc probat quia nemo ante dilu-

uium hoc fecisse prohibetur ut abstineret: nec etiam enoch qui transiit filios et filias genuerat capitulo xix. **E**t quo dicto accipit illud commune quod virtus castitatis iustificat ex fine.

Vicesima septima veritas quod ab adam usque ad diluuium computantur secundum codices nostros duo milia ducenti. et lxx. secundum hebreos autem mille. septenti. et quinquaginta septem. eodem. **A**t tendendum est tamen quod iste textus multipliciter est corruptus. **E**t ulterius ipse allegat textum nostrum secundum lxx. interpretes quia iste numerus quem hic ponit multum a textu nostro discrepare videtur.

Vicesima octava veritas quod ante diluuium non erat conueniens quod primogenitus patri succederet in regnum: sed ille quem regnandi meritum propter virtutem terrene vtilitatem ciuitati vel foris aliquid reparet. **V**el ille potissimum succederet patri hereditario quodam iure regnandi quem pre ceteris filiis dilexisset. **E**t ex quo dicto accipiuntur duo notabilia. **P**rimum est quod ante diluuium fuerunt regna: et tamen dicit scriptura quod methuselah cepit esse fortis in terra.

verum est sicut tyrannide que non
erat ante diluuium sed pncipa
tus pentum fuit. **S**cōm no
tabile q post diluuium videtur
esse cōsequens vt primogeniti
regnent quia p hoc distingun
tur ab illis qui fuerunt ante di
luuium.

Vicesima nona veritas q
numerus vndenari⁹ sig
nificat transgressionem
quia pmo transit denarium .x.
preceptorū obseruandū. ca. eodē
vbi cōmendat numerum duode
cimū in apostolis et eiam in
patriarchis.

Vicesima veritas q dif
finitio breuis et vera v
tutis ē q ē cōdo amoris
ca. p. **E**x qua veritate accipi
tur dōcumentū q radix omnū
virtutū est dilectio cum cōdo m
dicit in eo cuius ē cōdo.

Vicesima prima veritas q
assidue aliq demones
cōtūdie tēptant et mo
lestant feminas vt cum eis ex
erceant libidinosos cōcubitus.
sicut multoz sententiā ita vt vi
detur imprudencia hoc negare
Postea tū dicit q hoc nō audz
diffimire vtz sint aliq spiritus
aerei elemento aereo corporati q
hoc faciunt. ca. p. **I**sti aut
demones dicunt inuubi.

Vicesima secunda veri
tas q qn dicit scripturā
q filij dei ingressi sunt
ad filias hominū. per filios dei
intelligunt illi qui sunt de gñe
seth. per filias hominum intel
ligunt de gñe caym. ca. xxiiij.
vbi reprobat sententiam que
dicit filios dei fuisse āgelos ma
los .:.

Vicesima tertia veritas
q qn dicit deus erunt
dies hominis centū. xx.
annū. non sic intelligendū est
q post diluuium tale tēpus ho
mines nō excederunt sed istud
inquit intelligendū est quando
noe habuit qdringentos octo
ginta vnum annos p toto gene
re humano perituro p diluuiū
ad cētū. xx. annos. et ibidē
dicit aug⁹ q scriptura dicit noe
fuisse qngentoz annozū modo
suo totū accipiendo pro maiori
pte. ca. xxiiij.

Vicesima quarta veritas q
non sicut dicit deus po
tuit pmitisse. qn dicit
pmitet me fecisse hominē sed si
scriptura inquit aug⁹ non vta
talibz verbis nō se qdammodo
familiarius insinuabit omni ge
neri hominū quibz vult esse cō
sultum vt et pterreat supbiētes
et excitet negligentes et excreat.

querentes. et aliat intelligentes.
ca. xxxv.

Triciesima quarta veritas quod mensura arche noe secundum longitudinem latitudinem et altitudinem significat corpus humanum cuius longitudo a vertice versus ad vestigia series tantum habet quantum latitudo que est ab uno latere versus ad alterum: et decies tantum quantum altitudo eius cuius mensura est inquit a dorso versus ad ventrem. Et sic inquit fuit mensura quantitatis arche tricetorum cubitorum in longitudine et quadraginta in latitudine et triginta in altitudine. Et non est intelligendum quod ista mensura competat cuilibet homini sed bene proportionato. et ideo quod corpus christi fuit optime proportionatum credit habuisse istam mensuram. ca. xxxvi.

Triciesima septima veritas quod ostium quod erat in latere arche erat figuram vulneris lateris ihesu christi crucifixi lance perforati. hoc quippe ad diluuium venientes ingreduntur quia inde sacramenta emanant quibus fideles iniciantur. ca. eodem.

Ex quo dicto accipiunt aliquod argumentum quod christus adhuc erat vivus quando fuit vulneratus quod hic inquit quod per illud vulnus fuit immus redempti quo inquit intra-

mus. **I**ste tamen commentus est manifestissime contra sacratissimum euuangelium iohannis ubi dicitur quod dum venissent ad ihesum viderunt eum iam mortuum unus miles lancea latus eius aperuit. ioh. xix. ca.

Et dicitur ad argumentum istorum quod dicimus intrare ad ipsum per illud vulnus quod est figura apertionis templi celestis: sic sequens dictum de emanatione sacramentorum debet exponi.

Sed oritur dubium quomodo dicitur quod sacramenta fluxerunt de latere christi cum tota suam virtutem sumpserint a morte christi que precesserat. **D**icitur autem quod emanantur tunc significatiue quod aqua exiens significauit regenerationis vnde et sanguis dignissimam eucharistiam. **V**nde licet ante passionem tota virtute sumpserit tamen oportebat etiam quod emanaret. **V**nde vinum prius paratur quam bibitur.

Triciesima septima veritas quod origenes non eleganter dicitur ait moysen eruditum in sapientia egyptiorum qui dilexerat geometriam accepisse cubitos geometricos in mensuratione arche noe quorum quilibet inquit valet sex de nostris. Et illi inquit augustinus qui talem magnitudinem nimiam reputat cogit centum annos quibus fabricata est archa.

Ex quo dicto accipit v alidū
 argumētū q̄ mensura taberna
 culi et arche et omnia q̄ moyses
 descripsit s̄m eosdem cubitos
 meciantē q̄a eq̄litate de omnibz
 occludit tacō origemis. **Sed**
 oritur dubium an in illa archa
 fuerit spēs omniū animalium.

Dicit aug⁹ q̄ non sc̄ illa q̄
 possunt viuere in aquis vt pis
 ces nec sup aq̄s vt alique aliz
 tes nec illa que possunt s̄i coitu
 generari. ⁊

Incipiunt veritates ac floēs
 libri septidecimi. ⁊

In sexto decimo libro p̄
 ma veritas est q̄ noe fi
 lium suum qui peccauit
 tat cōtra ipsum non maledixit
 in semetipso s̄ in filio eius cha
 naan. ca. p̄mo. **Et** istius facti
 beatus aug⁹ non assignat hic
 tacōnem. dicunt tamen theolo
 gi q̄ q̄ deus benedixit omni
 bz egredientibz de archa nō fu
 it ausus contra aliquē ipsorum
 qui exierant iaculare maledic
 tionem. ⁊

Seunda veritas q̄ mul
 ta ad fidem catholicam
 p̄tinencia dum heretico
 rum callida inq̄tūde exagita
 ē vt aduersus eos defendi pos
 sint cogitatur et considerantē dili
 gencius et intelliguntē clarius
 et instancius predicantur et ab
 aduersario mota q̄stio discen
 di existit occasio. ca. ij. **Ex** q̄
 dicto accipit documentū q̄ cō
 trarietates in theologia sūt vt
 les vt ingenia doctoz hominū
 subtilius exerceant.

Tercia veritas q̄ a bene
 dictione noe vsq; ad a
 braham de cōmemora
 tione iulroz qui pie deum colu
 erunt post annos amplius q̄
 mille siletum est. nec tñ eos nō
 fuisse credendum est inquit sed
 p̄pter prolixitatē fuisse obmis
 sum. ca. ij.

Quarta veritas q̄ nimue
 ciuitas edificata fuit a
 mino filio beli q̄ fuit pri
 mus rex assirioz et ab ipso cog
 noiata ē. ca. eodē. **Et** qd̄ dici
 q̄ assur edificauit eam. potest
 dici q̄ edificacō illa debet intelli
 gi pro dilatacōe eius. ⁊

Quinta veritas q̄ eber pri
 mus natus est in proge
 nie veniēte de sem a tri
 bus filijs p̄latus cum fuerit qn
 tus nepos quia tradit inq̄t au
 gustin⁹ hebreos fuisse agnomi
 natos licet esse possit opinio he
 breos dictos ab abraham q̄si
 habraeos. ca. iij.

Sexta veritas q̄ q̄ dicit̄
q̄ mēroth̄ fuit robustis-
simus venator coram do-
mino. nō habet m̄q̄t̄ sic vera t̄n-
lacio sed p̄tra dominum. Et di-
cit̄ ibi q̄ iste gigas dicit̄ venat̄
tor animalium terigenoz̄ id est
hominum exp̄ssor. deceptor. et
ext̄ctor. ca. iij.

Septima veritas q̄ ex ge-
neracione noe lxxij. gen-
tes et tota dē lingue p̄e-
teritas esse ceperunt. Auctus au-
tem est plus numerus gentis
q̄ linguaz̄. capitulo sexto. ¶ Ex
quo dicto accipit̄ argumentum
q̄ modo ē maior numerus ling-
uaz̄ q̄ lxxij. q̄ dicit̄ auctū fuisse
numez̄ linguarū licet minus q̄
gentis.

Octava veritas q̄ bestie
genite ex illis animalib-
bus que de archa egres-
sa sunt ad insulas maris natan-
do transierunt. vel homines ve-
natores eas captas illic aspor-
tauerunt. aut iussu dei ministe-
rio angeloz̄ illud factum crediē
ca. vij.

Nona veritas q̄ homo est
animal rationale morta-
le. et ideo cū dicunt̄ di-
uersa genera monstrorum in di-
uersis terris per hoc cognoscen-
dū ē si sint homines sc̄z̄ si racio

cinant̄ quantūcumq̄ formā cor-
poris habeant non curando. capi-
tulo octauo.

Decima veritas q̄ nō vi-
detur absurdum quem-
admodum singulis gen-
tibus monstra sunt hominum.
ita in vniuerso genē humano q̄
dā monstruose sint gētes in q̄bo
natura exorbitat. capitulo octa-
uo. ¶ Istud tamen est mirabili-
le q̄ natura sic semp̄ exorbitet
in aliqua regione vt nunq̄ ase-
quat̄ finalem int̄tū.

Vndecima veritas q̄ an-
tipodes esse a contraria
parte terre vbi sol oriet̄
quando nob̄ occidit et aduersa
nostris p̄sibus calcare vestigia
nullo modo credendum est. capi-
tulo nono. Nec inquit̄ vlla hys-
toria asserat sed sola coniecturā
q̄ eadem racione qua hic videt̄
terra discooperiri deberet ibi cū
nulla discrecionis racio valeat as-
signari. ¶ Ex q̄ racione accipit̄
inuinabile argum̄tum q̄ deus n̄
creauit mundū de n̄citate natu-
re q̄z̄ omne agēs necessario agit
q̄cquid potest et q̄tum pot̄. et ideo
cū eql̄iter potueit̄ opari terra ab
illa p̄te sic ab ista p̄t̄ vitā aia-
liuz̄ t̄st̄riū. aut si nō fuit causa
hoc dices siue facies et nō illud
fuit d̄ngēs.

Dodecima veritas q̄ a diluuiō vsq; ad abrahā fuerūt anni mille lxxij. fm vulgare edicionem hoc est inquit lxx interpretū in hebreis autē codicib; longe pauciores annos phibent inueniri. de quib; rācō; aut nullam aut difficillimā reddunt. ca. xi.

Terciadecima veritas q̄ non defuit dom⁹ heber ubi ea que ante fuit cōmunis omnū lingua remanēt. et inde dicta est lingua hebreā quia cum diuīsiō linguarū p̄t culpam hominū fm ipsum pro uenerit sic pena hac non debuit puniri populus dei. ca. xi. ¶ Intelligendum tñ q̄ heber illā linguam non per omnes generationes suas diffudit. s; in eam tm̄ cuius gnationes pduantē ad abrahā.

Quarta decima veritas q̄ in nūacōe diuinaz scripturaz nō semp̄ p̄mogenitū p̄mo nominabant. qd̄ p̄bat quia cum heber habuit duos filios. p̄mus nominatus ē phalech et secundus iectan et tam̄ iectan multo prius fuit natus. quia iectan eo tēpore quo liguerunt diuise habuit. xij. annos id est filios ita magnos vt in gentes diuidi possent. et eo

tñ anno quo diuise sunt natus est phalech ca. xi.

Quintadecima veritas q̄ cum multe supersticiones inducte fuissent post diluuiū relicta fuit domus thae in q̄ remansit plantatio domus dei. Et dicit ibi q̄ domus thare passa fuit persecucō; a caldeis p̄ pietate v̄ra qua ab eis colebat vnus verus deus. ca. xij. ¶ Et istud dictum trahit aug⁹ ex dictis achioz loq̄ntis ad holofernem iudith. ca. xv.

Sextadecima veritas q̄ lxxv. anni abrahā qñ egressus est de carian ex illo oputantē tempore ex quo de igne caldeo; liberatus et non ex quo natus est tanq̄ prius habendus sit secundum vnum modum. ca. xv.

Decima septima veritas q̄ qñ dixit deus abrahā egredere q̄c. non precepit vt inde corpus eiceret hoc em̄ iam fecerat sed vt animum euelleret. eodē ca. ¶ Vbi datur documentū illis qui volunt mundum relinquere vt ipsum magis abiciant affectionē q̄ corporali sepacione.

Decima octaua veritas q̄ eodē anno facta sūt omnia ista circa abrahā

scz dei pmissio anteq̄ in carm̄
habitaet abraham et in chara
habitacio eius ⁊ inde profectio
non solum m̄qt quia eusebius
in cronicis ab anno huius pro
missionis computat et ostendit
post quadringentos et xxx. an
nos exitu de egypto quando lep
data est. ⁊ etiam p̄ id ⁊ memo
rat apl̄s paulus.

Decimona veritas q̄
cum orbis diuidatur in
tres ptes. asiam. affri
cam. ⁊ europam. mediam pte
mundi continet asia: alia aut me
dia diuisa est in duas ptes per
ingressum oceani inter utramq̄
capitulo xvij.

Decima veritas q̄ nin⁹
filius beli qui ei successit
in regno babilonis reg
nauit quinquagintaduobus annis
In xliij. anno regni eius natus
est abraham qui erat ait ann⁹
circiter millesim⁹ ducentesim⁹
ante conditam romam veluti in
occidente alteram babilonē. ca.
eodem.

Decimapma veritas q̄
abraham n̄ fuit mentit⁹
quando dixit vxore sua
esse sororem suam. qz p̄p̄qua
erat per sanguinem: sicut loth
fratrem suum appellauit. Istud
autem ait fecit cauens humanis

insidijs vt homo qui sibi pericu
lum quod caueri poterat non ca
ueret: magis inquit temptaret
deum q̄ speraret in deo. capitulo
xix. **E**x quo dicto accipit do
cumentū q̄ vbi humana indul
tria potest hominē iuuare ipsū
despicere ⁊ soli deo se committere
est temptare deum. **I**ntellig
gendum tū q̄ non est credendum
saram alieno scubitu fuisse
se polluta s̄ magis pharonem
afflictionibus magnis ⁊ terroribus
nō fuisse pmissum.

Decimascda veritas q̄
ex hoc q̄ abraham de
dit optionem recedendi
ipsi loth fortassis inqt ex hoc
pacifica consuetudo inter homines
facta est vt q̄n terrenorū aliq̄d
p̄ciendum est maior diuidat et
minor eligat. ca. xx. in fine. **E**t
istam consuetudinē tanq̄ laudabi
lem eo q̄ dicit pacificam appro
bat aug⁹. Cuius ratio est quia
diuisū eligere p̄tinet ad p̄uilegi
um et maior debet minori conde
scendere. **E**t iterū qz maioris sit
eqlius diuidere.

Decimatercia veritas q̄
q̄n deus dixit abrahe.
semen eius multiplican
dum sicut arenā maris. yptolica
fuit locū q̄ significat multo am
plius q̄ deo d̄tineat. ca. xxi.

Vicesima quarta veritas q̄
in epistola ad hebreos
multa dicuntur de mel
chisedech quam inquit epistolā
pauli plures esse dixerunt. quib
dam vero negant. ca. xxij. ¶
Ex quo dicto accipit̄ documē
tum q̄ hec epistola non semper
fuit reputata pauli licet nunc
sit ab ecclesia determinatū q̄
eius sit.

Vicesima quinta veritas q̄
alique stelle nob̄ occul
te estimant̄ preter illas
que in alia pte orbis nob̄ remo
tissima oriri et occidere phiben̄.

Vnde dicit q̄ eudorū & alios
quā numerum stellāz dicunt se
inuenisse scripture cōtempnunt
auctoritates. ca. xxij.

Vicesima sexta veritas q̄
non dixit abraham vñ
sciam respondens ad p
missum diuinum q̄ si non crede
ret sed vt rei quā crediderat si
militudine modūq; videret.

Vicesima septima veritas
q̄ non a flumine mag
no egypti nilo s̄ a puo
quā diuidit egyptū & palestina
termini terre pmissionis sunt
dati. ca. eodē.

Vicesima octava veritas
q̄ abraham virtuose vte
bat̄ mulieribz. Vnde di

cit sic. **V**icum virtuose vte
tem feminis. coniuge temperanter.
ancilla obtemperanter. nulla intē
peranter. ca. xxvj.

Vicesima nona veritas q̄
quā naturalem p̄crea
tionis exarsū deus ope
retur ibi tñ euidentius dei opus
est vbi cessat natura et ibi euī
dētius intelligit̄ gracia. capitu
lo xxvi. ¶ Ex hoc dicto sequit̄
argumentū vt sup̄ q̄ illi quī p
miraculū fuerunt concepti fuerit
in vtero sanctificati.

Vicesima veritas q̄ nichil
aliud fuit vetus testa
mentū nisi uouū occulta
cio. et nouum nisi veteris reue
lacio. Vnde accipit̄ documētū
q̄ vtriusq; testamenti est veri
tas vna licet diuersimode tra
dita.

Vicesima prima veritas
q̄ paruulus qui nō cir
cumcidebat̄ octaua die
dicebatur dissipare testamen
tum domini. non p̄pter peccatū
q̄ ipse committebat sed p̄pter
peccatum originle q̄ straperat
ca. xxvij.

Vicesima secunda veritas
q̄ si femina sit ita p̄uec
tioris etatis vt ei solita
mulierū adhuc fluant de iuue
ne homine parere potest de sene

nō potest quāvis ille senex adhuc
possit de adolescentula gignere.
sicut inquit abraham de cetura
post mortem sare qz viuidam in
uenit eius etatem. capitulo vi
cesimo octauo.

Tricefimatercia veritas qz
homo nostri temporis
habens centū annos nō
possit gignere de aliqua femina
cuiuscumqz tñ etatis. tēpore autē
abrahe tam diu viuebāt homi
nes qz centum anni non fecerūt
aliquem decrepita senectutis. ca
pitulo eodem. **E**x quo dicto
accipit documentū qz natura p
cedendo minorat.

Tricefimaq̄ta veritas qz
illos angelos q̄s sancti
patres receperunt hospi
tio vt patet de abraham et loth
putabant esse homines q̄a eis
officia humanitatis impendebāt
h̄ erat p̄fecto inq̄t aliquid quo
ita excellēbant licet tanq̄ homi
nes vt in eis esse deum sicut al
solet in p̄phetis dubitāe nō pos
sent. ca. xxxix. Quid autē illud fu
erit tacet.

Tricefimaq̄nta veritas qz
p̄hibiti sunt quī libera
bantur a sodomis retro
spicere loth et sui qz nō est rede
undum ad p̄teritam vitā. et idō
inquit vxor loth remansit in sta

tuam salis conūsa in exemplum
fidelium. capitulo xxx. **S**ed
eritur dubiū an illa mulier s̄m
se totam fuerit in sal conūsa. **D**
Dicē autē qz non q̄tum ad a/
minam que est immortal̄ quia
licet deus potuiss̄ eam annichi
lare de facto tam non tenetur a
theologis a deo facta annichila
tio alicuius creature intellectu
lis. **S**edm̄ dubium si illa cō
uersio quo ad corpus fuerit to
talis sicut in eucaristia. **D**icē
qz non qz nō fuit facta in p̄cep
istens. Et iterum qz corpori illi
et statue fuit vna materia omni
nis.

Tricefima septa veritas qz
animus humanus sibi
immortescē nō potest nisi
vires suas sibi nō vbo h̄ exp̄mie
to tēptacōe q̄d ammō in terre gā
te respondeat. ca. xxxiiij. **I**stō
dictū inducit b̄ns aug⁹ ad ostē
dendū qz fuit tēptatus vt sibi ip
si sua p̄fco manifestaret. **E**x q̄
dicto accipit documentū qz nullus
p̄t scire de se ipso q̄tum ferret
p̄ v̄tute nisi fuerit seip̄s in hoc
exp̄tus.

Tricefima septia veritas qz
diuino p̄cepto in conāto
ē obediendū nō disputā
dū. c. eod. **E**t istō dcm̄ inducē ad
excludendū qz b̄n̄ sciebāt abrahā

deum in victimis humanis nō
delectari vt non obediret et ex
hoc dicit ibi q̄ abraham cre-
didit cum esset filius ymmolatus
cum a morte resurrecturū. **S**

Dicit autē q̄ sicut aliq̄s licitē
te filiū occidere posset pro iustit̄
tia multo magis p̄ diuina obe-
diencia. **E**t ideo non est ex sua
racōne formali res illicita. sicut
est blasphemare deum. quod si
p̄ impossibile deus abrahe p̄re-
p̄is̄ puto q̄ nunq̄ abrahā id
feciss̄. tamen est semp̄ sup̄p̄os̄
q̄ abraham habuit certifica-
tōe diuino precepto sibi vt p̄mit-
tē factō nam oēs tenemur deo
vnam mortē et illam potest eri-
gere a nobis qualitercumq̄; w
lucit. .

Triciesimo octaua veritas
q̄ abraham fecit iurare
seruum suum ponendo
manum sub femore eius quia
christus in carne erat venturus de
illo femore. ca. xxxiii.

Triciesima nona veritas
q̄ q̄n fuit dictum abra-
he. nunc cognouit q̄
est intelligendum id est agnoscit
feci sicut per effectum denotat
id quod efficit. ca. eodē. **S**
ocatur dubiū si simile p̄ceptum

ficeret ab homine si esset obser-
uandum. **D**icit q̄ non quia
in oppositū est diuinum p̄ceptū
quod maius est. **S**ecundū
dubiū q̄ dicit in vitis pat̄ q̄
quidam monachus iussu abba-
tis proiecit filium in fornacem
accensam et ille sus remansit.
Dicit autē q̄ forte ante fuit
reuelatū miraculum abbati alio
q̄n precipiendo monacho pec-
casset mortaliter eam q̄ illud
p̄ceptū placebat deo. .

Quadragesima veritas q̄
existētibus iacob et esau
in ventre matris minor
eligit maiore repro bato. quia
ait q̄tum ad originale peccatū
pares erant et nullum aliud
habebant. ca. xxxv. **E**x quo
dicto accipit documentū q̄ ia-
cob in utero matris fuit sanc-
tificatus quia ex tūc electus ex
istentibus ambobus prius cōlibus
in illo p̄cto. .

Quadragesima prima veri-
tas q̄ ysaac non est p̄-
ferendus abrahe q̄ nul-
lam p̄ter vnam coniugem ille no-
uerat. erant em̄ ait auḡ. paz-
terne obediencie merita potiora
ca. xxxvi. **E**x quo dicto acci-
piuntur duo moralia documenta
Primū q̄ melius est meri-
tum obediencie q̄ castitatis q̄a

hic prefert obedienciam abrahe
castitati ysaac. **S**ecundum
documentum q̄ ille homo qui
excedit in perfectiori virtute est
perfectior simpliciter: licet ille
qui excedit in minori excedat
secundum quid. quia hic pre-
fert abraham ysaac in tali vir-
tute.

Quadragesima secunda ve-
ritas. Quando cuiq; aliq̄
duo comparantur ad inui-
cem in aliqua virtute si vnus ex-
cedit alium in vna virtute et
alius istum in alia: ille est pre-
ferendus in laude qui excedit ali-
um in excellentiori virtute. ca-
xxxvij. **I**sti aut̄ veritati appo-
nit duo exempla. **P**rimum
q̄ melius est fidelis coniugatus
q̄ otinens infidelis: sicut fides
maior est q̄ otinencia. **S**e-
cundum exemplum est q̄ melior
est fidelissimus coniugatus q̄ fide-
lis otinens. Si vero alii pia sūt
cetera otinente preferendū con-
iugato nō dubito contra illos qui
volunt preferre statū viduitatis
statū matrimoniali. **S**ed ad-
uertendum est q̄ quatuor genera
bonoz scripturā distinguit. Pri-
ma sunt bona que sūt extra nos
scilicet bona fortune. et ista dicunt̄
bona minima quia nō sunt sui

gracia s̄ ordinata ad alia bona.
Alia sunt bona circa nos scilicet
bona corporis nos circumstantis
scilicet fortitudo. pulchritudo. et sa-
nitas. **E**t ista sunt meliora quā
cuncta que habet homo dat pro
vita corporali seruanda: sicut di-
cit̄ in libro iob. **V**ellem p̄ pelle
rē. **A**lia sūt infra nos qualia
sunt potentie anime et virtutes.
Et ista sunt meliora p̄cedenti-
bus quā spiritalia corporalibus
preferunt̄. **A**lia sunt sup̄ nos
sicut est deus et eius cultus. **E**t
ista sunt maxima bona quia su-
pernaturalia naturalibus preferunt̄.
Nunc aut̄ s̄m istos qua-
tuor gradus bonorum sunt qua-
tuor gradus virtutum perficien-
tium animam nostram in statu
tibus diuersis ecclesie. quia de
bonis et circa bona fortune con-
sistit paupertas. circa bona cor-
poris consistit castitas. circa bo-
na anime consistit obediencia
que est renuntiatio proprie vo-
luntatis: sicut castitas voluptu-
tatis. et paupertas facultatis.
Et p̄ consequens castitas me-
lior paupertate. et obediencia
melior castitate. et latria meli-
or obediencia humana quia cir-
ca suprema bona. **E**t ideo ille
status qui excedit in latria sim-
pliciter est altior licet quilibet

licet quilibet excedens in singu-
lis aliorum secundum quod sit perfectior
Unde quia latet est virtus
propria pontificum secundum gradum vlti-
mum sui in alio statu est potius sep-
timum coniugatus quam religiosus quantum
ad alia a mundo separatus.

Quadragesima tertia veritas
quod non solum super-
fluitas sed etiam auidi-
bitas in cibo vituperatur. **U**nde
dicit sic exemplo esau immode-
rate cibum cupientis. dicimus in-
rescendo non cibi genere sed aui-
ditate immoderata quemcumque
culpandum. ca. xxxvii.

Quadragesima quarta veritas
quod cum ysaac alium pro-
prium de filiis benedixisset
non se esse deceptum conquestus
fuit. primo reuelato sibi in corde
misterio deuitas indignatione
ostendit benedictionem. capitulo
lo eodem.

Quadragesima quinta veritas
quod cum iacob habuit
quatuor feminas illam
eaz illicitate concipiunt. capitulo
xxxviii.

Quadragesima sexta veritas
quod videre deum erit
in fine premium omnium
sanctorum. **U**nde ex quo dicto accipi-
tur argumentum contra illos qui di-
cunt quod beatitudo non consistit nisi

in solo voluntatis actu cum premi-
um sanctorum sit beatitudo.

Quadragesima septima veri-
tas quod quando ingressus est ia-
cob in egyptum dicuntur
lxxxv. anime egresse de femore
suo. non quia iam simul erant
omnes quando egyptum ingressus est
iacob sed totum tempus habetur
eius ingressus quo vivit ioseph
per quem videtur eius ingressus. ca-
pitulum. **U**nde istud ostendit quia in
illo ingressu in illis animabus
numerantur filii et nepotes ma-
nasse cum tunc esset novem annorum
quando ingressus est iacob in egyptum.

Quadragesima octava veritas
quod defuncto ioseph
fuerunt filii israel in egyptum
to per centum lxxv. annos. capitulo
lii.

Quadragesima nona veritas
quod decem plaga egypti
sunt memorabiles quibus
egyptus flagellatus est. **U**nde
Prima aqua in sanguinem versa.
Secunda rane. Tercia cimex.
Quarta mors pecorum. Quinta
ulcera. Sexta grando. Septima
locusta. Octava tenebre. Nona
mors primogenitorum. Decima
mors egyptiorum. Item in psalmo
qui sunt isti. Sanguis rana cum
lex mulce peius ulcera grando.

Bruis. taligo. mors. obtinuit
netando. Item alij versus qui
 sunt isti. Prima rubens vnda-
tanatum plaga secunda. Inde
culex tristes. post musca nocent
hoc istis. Quinta prais stravit.
velicas sexta creavit. Hanc se
 quitur gundo. post bruais de te
nephando. Zona tegit solem. p
mam necat vltima plem.

Quinquagesima veritas q
 lex fuit data post exiū
 isrl de egypto quinquas
 gesimo die post celebraq̄ pasca
 pe ovis immulacōnem. capitulo
 vltimo.

Incipiunt veritates ac floēs
libri decimiseptimi.

In libro decimosep
 timo prima veritas
 est q̄ triptita inueni
 untur eloquia p̄phe
 tarū quia aliqua sunt ad terrenā
 ih̄lm spectancia: aliqua ad ce
 lestem: nonnulla ad vtramq̄.
 ca. iij.

Secunda veritas q̄ mul
 tum videntur errare qui
 nullas res gestas in lit
 teris diuinis aliquid aliud pre
 ter illud q̄ eo modo geste sunt
 arbitranē significare. et ita eo dē
 modo illi multum audent q̄ om

nia prorsus significati omibz ali
 legoricis inuoluta esse ostendūt
 ca. eo dē.

Tercia veritas q̄ illi potē
 tes scz apostoli dixerūt
 Ecce nos reliquimus
 omnia et secuti sumus te. hoc
 inquit augustinus votum poten
 tissime vuerunt. capitulo q̄cto

Ex quo dicto accipiunt qua
 tūde theologica argumenta.

Primum est q̄ apostoli vna
 runt omnia cristi consilia quia
 relinquire sic omnia sicut petrus
 dicebat non cadit sub precepto
 sed sub consilia. Et nō potēst

assignari ratio quare magis v
 uerunt illud consilium q̄ alia q̄
 magis faciebant ad perfectiō
 nem directe. ymmo minus vide
 retur.

Secundum argumen
 tum est q̄ melius est cristi aucto
 dice consilia cum voto q̄ sine vo
 to quia apostoli illud quod erat
 melius elegerūt quando ad sta
 tum perfectum fuerunt assumpti
 in ecclesia militate.

Tertium
 argumētum q̄ ipsi vuerūt xpi consi
 lia in sūmo ḡdu s̄m sp̄z in quo
 obseruari possūt qz dicit q̄ p̄fec
 tissiē vuerūt. i. potētissiē. Quas
 tū argumētū q̄ ipsi renūctiauerūt
 cebo t̄palibz q̄tum p̄t renūctial
 s̄m eāz; rācōz; qz dicit q̄ relique
 rūt omnia in illo gradu p̄fōis

¶ Est aut̄ intelligendū q̄ istud
 consilium potētissime uulisse apo-
 stolos. potest intelligi dupliciter
 Aut infra ambitū istius consilij
 ut uouerunt ipsum in sumo gra-
 du in quo obseruari potest Aut
 in compacone ad alia consilia ut
 istud consilium plus uouerunt q̄
 aliqd̄ aliud. et istud scdm̄ non ē
 rationabile. quia cū multa alia
 consilia xpi sunt magis p̄cipa-
 lia circa bona meliora q̄ sunt bo-
 na fortune et eorum carēcia nō
 est uerisimile q̄ consilia minus
 principalia magis p̄cipaliter
 uouerūt. Et ideo prior̄ intellec-
 tus uidet̄ melior̄ :

¶ Quarta ueritas q̄ quadra-
 ginta annos saul regna-
 uit super isrl̄ q̄n̄ fuit ei
 dictum āno p̄mo regni
 sui dirupit hodie deus regnum
 isrl̄ de manu tua ut intelligam⁹
 ait aug⁹. dictū q̄ nullus de ei⁹
 stierpe fuerat regnaturus. capitu-
 lo .vij.

¶ Quinta ueritas q̄ nichil
 ualet testamentū uetus
 nisi q̄ testimonij p̄hibe-
 bet de nouo. ca. eodē. Et itē
 est tal̄ quam alibi assignat au-
 gustin⁹ q̄ uale est inter fianos
 seruare iudeos ut sc̄ eoz̄ scrip-
 tura testimonium p̄hibeat fidei
 nostre ne forte pagani quos lu-

crari uolumus suspicent̄ a nob̄
 ista fuisse ficta :

¶ Sexta ueritas q̄ ubi dis-
 citur deus penituisse in
 scriptura diuina muta-
 tio rerum significat̄ immutabili
 p̄manēte p̄sciencia dei. q̄ dix-
 it deus q̄ penitebat q̄ constituit̄
 saul regem. ca. eodē.

¶ Septima ueritas q̄ uiuē-
 te dauid salomon reg-
 nare cepit et tamen ait
 nulli alioz̄ regum hoc contigit̄.
 ca. viij.

¶ Ex quo dicto accipi-
 unt̄ duo politica documenta :

¶ Primum q̄ duo reges possunt
 simul in eodē regno regnare. q̄
 dauid et salomon simul regna-
 uerunt. **¶** Scdm̄ q̄ patre ui-
 uente filius potest in eodē regno
 coronari et ungi ut salomon q̄
 fuit coronatus adhuc uiuēte et
 iubente dauid et intronizatus
 et unctus :

¶ Octaua ueritas q̄ nō est
 recipienda illoz̄ opinio
 qui dicunt dauid nō fe-
 cisse nisi illos psalmos qui pre-
 notatur nomine eius q̄ p̄bat̄
 p̄ euangelium ubi ueritas ait
 q̄ modo ergo uōt̄ eum dauid in
 spiritu dicēs. dixit dominus do-
 mino meo sede a dextris meis.
 q̄c. Unde dicit aug⁹. q̄ credibi-
 lius est q̄ ip̄e dauid fecerit oēs

psalmos. **D**icit etiam ibidem
augustinus qd dauid quandoq;
prenoauit psalmos nonne a/
liorum: significando aliqua que
pertinebant ad illos. Et dicit
iterum ibi qd aliquando posuit
nomina quorundam prophetarum
in illis titulis qui nondum e/
rant: sicut iohas fuit preno/
minatus p trecentos et plures
annos.

Nona veritas qd nullum
peccatum fuit ieroboam
quando pugnavit seu re/
bellavit contra roboam volentem
patris tyrannidem exercere: cuius
signum dat quia roboam fuit
it prohibitus pugnare contra
eum voluntate diuina. capitulo
vicehimo primo. **E**x quo dicto
accipiuntur duo politica documē/
ta. **P**rimum est qd licet popu/
lo rebellare contra tyrannidem qd
ista rebellio contra tyrannidem fu/
it sine peccato. **S**ecundum qd
tyrannus populum cogens ad re/
gressum peccat mortaliter quia
ibi cadit prohibitio diuine vo/
luntatis sicut in h dicta.

Decima veritas qd in regi/
bus iuda aliqui fuerunt
pii alij impij: sed in re/
gibus israhel omnes fuerunt re/
-

probi facta diuisione regnorum
capitulo xxiiij.

Vndecima veritas qd ius/
dei post captum templum
septuaginta annis fue/
runt incaptiuitate. capitulo eo/
dem.

Dodecima veritas qd ex/
quo iudei redierunt de
babilonia post malachi/
am aggeum et zachariam et el/
diam qui tunc prophetisauerunt
non habuerunt prophetas vsq;
ad saluatoris aduentum nisi
zachariam patrem beati iohan/
nis baptiste et elizabet cristi na/
tiuitate iam proxima et cristo/
iam nato simeonem senem: et
annam viduam ac iohannem
baptistam nouissimum. capitu/
lo ultimo. **E**x quo dicto ac/
cipitur vnum notabile qd esdras
fuit propheta et licet prophē/
tia eius non sit in canone vide/
tur tamen esse autentica. Et cō/
firmatur per hoc qd beatus am/
brosius allegat ipsam tamq;
aumenticam accipiendo illud
dictum illius prophete. **M**one/
tur filius meus ihs et oueretur
seculum.

Explicuit flores libri decimi
Septimi.

Incipiunt veritates ac floes
libri decimoctauo.

In decimo octauo libro
prima veritas est qd ni-
nus bely filius post ipsu
belum exilens secundus rex as-
sirioum cuius tēpore natus fu-
it abraham in terra caldeorum
ymuetsam asiam reperitur suo
imprio subiugasse. **U**nde di-
cit aug⁹ qd in p̄mis tēporib⁹ nul-
lum fuit maius imprium q̄ as-
siriouū. **E**t ibi refert qd fimiā
mis mater nini fuit ausa ipsum
ad incestum prouocare. et ideo
ab ipso fuit interempta. hanc
inquit aug⁹ pucat aliq̄ odidisse
se babiloniā quia potuit ipsam
instaurare. ca. p̄mo.

Seunda veritas qd io-
seph in egypto mortuus
est centū xx. annoz post
cuius mortē populus dei mirabi-
liter crescēs māsit in egypto cē-
tum q̄nquaginta annis tranq̄l-
le donec morerent quib⁹ ioseph
notus fuerat. ca. vij.

Tercia veritas qd athlas
diciē fuisse magnus as-
trotologus. unde occasi-
onē fabula inuenit vt eum por-
tare celos fingeret.

Quartā veritas qd antiq̄
aus vocabantē poete qui

carmina de dijs facere solebant
ca. vi.

Quinta veritas qd ministe-
ria demonū possunt im-
mutare spēs hominū in
apparentia. **U**nde dicit qd cum
esset in ytaliam audiuit illic sta-
bularias esse mulieres q̄ aliq̄d
dabāt in caseo viatorib⁹ vñ illi-
co in iumenta mutarētur et ne-
cessaria quecumq; portabant
postea ad se redibant nec tamē
mentē in eis fieri bestialē sed ra-
tionalem seruari sicut apulei⁹
scribit sibi accidisse vt accepto
veneno asinus fieret animo hu-
mano p̄manente. qd inq̄t aug⁹
aut indicauit aut finxit. **D**icit
autē aug⁹ eodē ca. qd ista inu-
tata sunt aut falsa vt merito nō
credant. **F**irmissime tamen
ait tenendū est deum omnipō-
tētem omnia posse facere. et di-
cit qd licet demones naturas n̄
creent tamen creatas ita immu-
tant vt videantē esse quod nō
sint. et ideo dicit qd corpus hu-
manū in iumētū figurā arte de-
monum mutari non potest sed
fantasticū hominis qd sompni-
ando diuersimode immutat ef-
ficacius possunt demones im-
mutare vt videretur asinus esse
homo dum vigilat. et p̄ istum
modum possunt omnes vidētes

mutare ut omnibus idē videat

Sexta veritas q̄ tempore salomonis apud latinos condita est alba ex qua deinceps nō latinoꝝ s̄ albanoz reges appellati sunt. ca. ix.

Septima veritas q̄ tempore quo romulus apud romā et ezechias regnabat apud iudeam fuit sibilla q̄ dicitur erichia que de cristo manifeste conscripfit per xxvii. versus: quoz in greco si p̄me littere accipiuntur et postea p̄ ordinē versuum iungantur reddunt istū titulū. **I**hs cristus dei filius saluator. **E**x quibus hic q̄nq; ponunt ad declarandum in p̄ma dictione. **P**rimus est Iudicij signū velus sudore madescit

Secundus iste **E** celo quoq; rex veniet per secula futurus. **T**ercius **S**c̄z in carne p̄sens ut iudicet orbem. **Q**uartus **V**num deum cernent incredulū atq; fidelis. **Q**uintus **S**ic amine cum carne aderunt quas iudicet ipse. **I**ste autē q̄nq; littere a p̄ncipis versuum sūp̄te faciunt istud nomem ihs. et sic vsq; ad finem carminum eius. **D**icit autē ibi aug⁹ q̄ ille qui de greco in latinū transtulit versus sequentes corrupit eosdem multipliciter. **I**ntelligendum

est tñ q̄ ibidē dicit aug⁹ q̄ ista sibilla sic loquitur ut in eoz numero oputanda esse videat qui p̄tinent ad ciuitatē dei. **E**t sic patet q̄ falsa est eoz opinio q̄ dicūt q̄ omnes p̄phete sibille fuerunt a spiritu malo: sicut cōte. debant coram me semel duo magni doctores.

Octava veritas q̄ regnate apud hebreos sed et christi: et apud latinos t̄t quino p̄sco ductus est populus iudeorum captiuus in babiloniam. et eo tempore pictagoras claruit vñ cōtū est nomen p̄phete. ca. xi.

Una veritas q̄ p̄ istud tēpus captiuitatis iudeoz cyrus rex p̄sarū q̄ et caldeis et assirijs impabat relata aliquāta captiuitate iudeoz q̄nq; ginta milia hominū ad restaurandū tēplum regredi fecit a quibus t̄m p̄ma cepta fundamentorum edificata sunt quia p̄ hostes impediti sunt: dilatūq; est opus vsq; ad darium per quod tempus gesta sunt illa que habentur in libro iudith quem iudei in canone non recipiunt. sub dario ergo rege p̄sarum impletis lxx. annis quos iheremias propheta dixerat soluta est tō captiuitas et libertas redibita

regnante septimo rege roma/
noꝝ tarqno capitulo nono . et
sic pat; secundū predicta q̄ ille
nabugodonosor cuiꝝ milicie p̄n
ceps fuit holifenes . fuit cirus
p̄seus quia eius tēpore fuit fac
tum miraculum in iudith . hunc
cirum putant aliq̄ fuisse filium
assueri et hester .

Decima veritas q̄ meli
us habent illi codices q̄
habent in cantico aba
cuc in deo ihu meo q̄ in illis q̄
habent in deo salutaris meo quia
nomen ihu nob̄ est amicitius
et dulcius nominat̄ . ca . xiiij .

Undecima veritas q̄ p̄
tres p̄phetas istos aḡ
geū ; achariam ; et mala
chiam per idem tēpus liberatio
nis primo ex babilone scrip̄it
esdras qui magis rex gestarum
scriptor habitus est q̄ p̄pheta
sicut liber hester non longe ab
istis tēporib; . Et sic habetur q̄
beatus auḡ . non facit hic men
tionem de tercio libro esdre . vñ
hic accipit̄ argumentum q̄ iu
dith p̄cessit hester . et tunc cir
mater non fuisse hester sed pot̄
dath qui fuit multū favorabilis
iudeis . . .

Dodecima veritas q̄ iu
dei non habent libros
machabeoꝝ pro canoni

as sed ecclesia p̄pter quādam
martirū passiones vehementes
atq; mirabiles acceptavit . capi
tulo xv .

Tridecima veritas q̄
sociates floꝛuit post es
dre tēpora qui sociates
inquit in moralib; tenuit prin
cipatum . Et ibidē dicit q̄ lingua
grecā inter ceteras seculi linguas
magis floꝛuit in philosophia .
ca . eodē .

Quarta decima veritas q̄
merito suspecta habent̄
in hystorijs que nimie
antiquitatis tēpore p̄feruntur .
ca . eodē .

Quinta decima veritas q̄
moyses in populo dei cō
stituit qui docendis l̄is
p̄cessent prius q̄ diuine leges
vllas litteras nossent capitulo
eodē .

Sexta decima veritas q̄
astrologia et alie huius
modi sciencie magis va
lent ad excercenda ingenia q̄
ad illuminandas mentes vera
sapientia solet valere . ca . xvi .

Decima septima veritas
q̄ frustra garrunt aliq̄
dicentes ex quo egyp
tus raciones siderum comp̄hen
dit centū milia annoꝝ transisse
ca . eodē . quia dicit q̄ non sunt

nisi duo milia anni q̄ ipsi egyptij a magistra sua yh̄ide didicerūt litteras. Et dicit q̄ moyses et athlas fuerūt cōtemporanei. Vñ declarat q̄ in sapientia patris arche phos processerunt fm̄ tēpus.

Decima octava veritas q̄ nos xp̄iani in nostre eligiōis historia diuina auctoritate sultā q̄cquid ei resistit nō dubitamus esse falsissimū capitulo eodē.

Decima nona veritas q̄ nichil agit q̄ veniat ad beatitudinē humana in felicitas si diuina nō ducit auctoritas. ca. eodē. Ex quo dicto accipitur argumentū q̄ homo ex puris naturalibus non potest scire viam q̄ tenditur ad beatitudinem. et ideo acceperūt hic doctores solertissimi rāō; ad ostēdendū necessitatē doctrine nob̄ spiritualiter reuelate.

Decima veritas q̄ anaxagoras q̄ dixit solem nō esse deum s̄ lapidē ardētē fuit cōdēpnatus apud athēnas: cum tñ securus ibi viperit epicurus qui nō solum solē negauit esse deum s̄ etiam iouē. ca. eodē.

Decima prima veritas q̄ credit̄ lxx. interpretēs mi-

tabile ac stupendum planeq; diuinum in eoz verb̄ habuisse consensū vt tñ ad hoc opus se pati singuli sederint. ita em̄ eoz fide ptholomeo placuit explorare in nullo verbo qd̄ idē significaret cōtundem valēt: vel in verboz cōdine alter ab altero discrepāt s̄ tanq̄ si vnus ess̄ interpres ita qd̄ omnes interpretati sūt vnū erat. qm̄ reuera dicit aug⁹ vnus spiritus erat in omnibz. ca. xv. Et dicit ibi aug⁹ q̄ de hac int̄p̄tatione acceptū est qd̄ ecclesie latine tenent. ca. vii. Ex quo dicto habet̄ documentū q̄ translacio lxx. int̄p̄tum ē multū auctentica q̄ a spū sancto mirabiliter dictata. Intelligendū tñ q̄ ista tam historiam reprobat beatus iheo⁹. ymo dicit q̄ simul in eadem basilica cōgregatū cōscripserunt et cōditer transtulerunt. Et illō de lxx cellis eis secessū dātis omnino reputat falsū.

Decima sexta veritas q̄ nō defuit tēporibz nr̄is ait aug⁹ pbr̄ iheomin⁹ homo doctissim⁹ et omnū trium linguarū peritus q̄ non ex greco s̄ ex hebreo i latinū eloqum eadem scripturas cūtit. ca. eodē.

Decima tertia veritas q̄ quicquid est in hebreis codicibz qd̄ nō est

apud septuaginta interpretes
 noluit per istos sed p illos spi-
 ritus dei dicere . q̄cquid vero ē
 apud septuaginta in hebreis at
 codicibz non est : p istos ea ma-
 luit q̄ p illos idem spiritus dei
 dicere . ostendēs vtrofzq; fuis-
 se pphetas . ca . xviii .

Vicesima quarta veritas q̄
 cū in iona aliqui codi-
 ces habeant adhuc tres
 dies et minue subuertē . et ali-
 qui adhuc q̄draginta dies et mi-
 nue subuertē tenendū est de
 pl secundum codices hebreorū
 ca . eodē .

Vicesima quinta veritas q̄
 apostoli ex vtrifzq; litte-
 ris scz hebreorū et . lxx .
 interpretū testimonia pphetica
 posuerunt . et dicit ibidē beatus
 aug⁹ q̄ vtrifzq; vtendum est cū
 qlibet illarum sit vera atq; di-
 uina . ca . eodē .

Vicesima sexta veritas q̄
 alexand magn⁹ imolās
 hostias in tēplo dei nō
 ab eius cultū vera pietate cūsus
 s̄ impia vanitate cum dijs fal-
 sis esse colendū putans . deinde
 dicit aug⁹ q̄ ptholomeus lagī
 filius post alexandri mortē iu-
 deos captiuos in egyptū trans-
 tulit q̄s eius successor ptholo-
 meus philadelphus . beneuolen-

tissime inde dimisit p quē fuit
 procreata interpretacio lxx . in
 interpretū . ca . eodē .

Vicesima septima veritas
 q̄ quidam nomine arif-
 tobolus p̄mus fuit qui
 fuit apud iudeos infimul rex
 pontifex cui successit tā in regno
 q̄ in pontificatu quidā nomine
 alexander crudelis et ferox .
 post hunc vero vxor eius alex-
 andra regina iudeorum fuit . ca .
 xviii .

Vicesima octaua veritas
 q̄ pompeius clarissim⁹
 princeps romanorū ciui-
 tatem iherlm cepit . tēplum rese-
 rauit non deuocōe supplicis sed
 more victoris ingrediens ad
 sancta sanctorū quo nisi sūmum
 sacerdotē liceb at intrare . ingres-
 sus est non sicut venerator s̄ h̄c
 pphanator . ca . xix .

Vicesima nona veritas q̄
 non defuit iudeis prin-
 ceptis de tribu iuda vsq; ad tem-
 pus herodis qui fuit alieigena
 sub quo natus est cristus . Iux-
 illud . Non eriet sceptrū de iu-
 da nec dur de femoē eius donec
 veniat qui mit tendus est . capi-
 tulo eodē .

Vicesima veritas q̄ de-
 us voluit iudeos vbiq;
 dispergi et nō interfici

vt vbiq; eorum libri cristianis
testimonium phibeat. In illud
phetiam Deus ostendit mihi
sup inimicos meos ne oculi mei
quando obliuiscantur etiam. ca.
eodē.

Tertium ap̄ma veritas q̄
non incongrue creditur
fuisse in alijs gētib; ho
mines q̄ in iudeis q̄ hoc mis
terium incarnationis reuelatum
est et qui hec etiam dicere im
puli sunt: siue p̄cipales eiusdē
gracie fuerūt: siue ex p̄tes: siue p̄
malos angelos docti sunt: quos
etiam p̄sentem xp̄m quem iudei
non agnoscebant scimus fuisse
adfectos. capitulo eodē. **I**stius
dicti ponit exemplum in iob qui
nec indigena nec p̄selitus fuit.
sed ex gēte inquit ydiuina ortū
ducens ibi mortuus est. cuius
librum inq̄t iudei pro sui merito
recep̄t in auctoritate canonica
quē tertia ḡnacione postea
fuisse post isrl̄ dicunt. **S**ed
ortur dubium q̄re beatus ihero.
scripturā canonicā iudeoz distig
uens ab agiographis librū iob
ponit inter agiographa. Et sic
non sic videt de eoz scriptura si
cut hic dicit beatus aug. **D**i
citur autē q̄ iheronimus accipit
canonem hebreorum stricte pro
tercia p̄te scripture sacre. hic au

tem augustinus large pro om
nib; libris quos hebrei reputat
stineri in diuina scriptura. **S**e
cundum dubiū q̄ dicit q̄ diuina
filia iacob fuit v̄t iob. et sic
non fuit iob in tertia ḡnacione
post isrl̄ siue iacob. Dicitur q̄
ista historia de diuina nō concol
dat cum isto textu. et ideo merito
est dimittenda.

Tertium a veritate
illi qui in euuāgelio xp̄i
aliquid prauum sapient
si correcti vt rectum sapiant resit
tunt. contumaciter: suaq; post se
et mortifera dogmata emendat
nolunt sed de sensate persistunt
heretici sunt. capitulo xx. **Q**uo
dicto accipitur argumētū
quod solus error non facit ali
quem hereticum sed error per
tinaciter et contumaciter defen
satus.

Tertium a veritate
quod per diuinam prou
denciam procuratur et
clie de rebus prosperis consola
tio ne frangatur aduersis. et in
rebus aduersis exercitatio ne
corumpatur prosperis. capi
tulo eodem. **E**x quo dicto ac
cipitur documentum quod si aut ex
perdit ecclesie prosperitas ita q̄
doq; vtilis est aduersitas quia
aduersitas facit ne corumpat

fiat prosperitas ne frangat. **U**n
post diuinā pacem ecclesie so
lent paulatim crescere corrupti
ones.

Tricefima sexta veritas q
decem persecuciones prin
cipales quibus ecclesia
persecuta est aliqui computant
fuisse et vndecimā antecessi.
Primam em̄ dicunt fuisse a ne
rone. Secundā a domiciano.
Terciam a traiano. Quartā
ab anthonio. Quintam a se
uero. Septā a maximiano.
Septimā a decio. Octauam ab
aurelio. Nonam a valeriano
Decimā a hypoleciano et maxi
miano sicut decē plage in egypto
fuerunt. ca. eodem. **U**stud
dictum bñs aug⁹ non appro
bat. tum q̄ persecō iuliani ibi
fuit obmissa. tum quia persecō
valentini arciani non est inter
alias posita.

Tricefima quinta veritas
q̄ illi qui opinant̄ circa
determinatū tēpus tri
bulacionis nouissime v̄tuntur
dicturis et non scripturis. om
nium em̄ dicit aug⁹. de hīs cal
culancium digitos resoluit et si
lete iubet ille qui dicit non est
v̄l̄t̄ scire tēpora. ca. eodē.
Ex quo dicto accipit̄ documen
tum q̄ hec inq̄sicio est a deo p̄

hibita quia quiescere inq̄t iu
bet et sic nullo modo licita.

Tricefima sexta veritas
q̄ dii a paganis requi
siti de panoy religione
dederunt responsa xpianoy sec
tam non esse eis strariam. xpm
vero ab huiusmodi tanq̄ sacri
legij crimine fuisse immunē. pe
trum aut̄ subiūperunt malef
cia fecisse vt coleret xpi nomen
Unde pronunciauerunt cultum
xpi duraturū nisi per trecentos
lxx annos deinde completo me
morato numero annoꝝ sñ moā
debere finire. **E**t dicit ibi aug⁹
q̄ ad istam sectam extirpandā
fecerūt pagani puerum vnus
anni interfici dilaniari et ritu ne
fario sepeliri. ca. eodē.

Tricefima septima veritas
q̄ ex quo cristi nominis
cultus fuit p̄ apostolos
constitutus añ aliquod annos an
ni trecenti lxx. impleti sunt. et
tunc innotuit falsitas illoꝝ deoꝝ
qui prenunciauerant sectā xpia
norum futurā vt dictū est. **E**t
dicit aug⁹ q̄ multi q̄ ante man
serunt in suspensio cōuersi sunt
ad fidē xpi. ca. xxi.

Tricefima octaua veritas
q̄ fides xpiana tā insign
nibus iudicijs inualuit
vt aliq̄t hominū milia in xpi

nomen mirabili alacritate cūsa
 venditis suis rebo vt egenis dis
 tribuerent pposito sancto et ac
 dentissima caritate ad paupratē
 voluntariam peruenirēt atq; int
 frumentes ⁊ sanguinē hientes
 iudeos se vñ ad mortē pro veri
 tate certare nō armata potencia
 h potētiore paciencia ppararent.
 ca. eodem. **I**ntelligendum tñ
 q̄tum ad istius declaracōnez q̄
 paupras potest accipi q̄tuor mo
 dis. **P**rimo modo pro sola
 carencia bonoz tēporalium. ⁊ ista
 nō est v̄tus cum vitiosis melle
 possit. Unde dicit eccl̄iastica p̄ij.
 q̄ neq̄ssima paupras in ore im
 pij. **S**ecundo modo potest ac
 cipi pro statu sicut illi qui sunt
 in religione dicunt esse in pau
 peritate quam assumpserūt. Et
 isto modo nō est virtus q̄ v̄tus
 vno actu non acq̄ritur et tamē
 vnicō actu aliq̄s ad talem statū
 obligat. et talis etiam obligat
 cio fieri poss̄ cum fine nō bono.
Tercio modo potest accipi p
 affectione animi habitual̄ ager
 gata ex actibz quibz aliq̄s affi
 citur ad fugam rerum tēporaliū
 vt possit vacare sapiencie specu
 latīue a qua retrahit rerum tēpo
 ralium cura: sicut ctathon p̄hs
 paupratem docebat. Et sic est
 virtus moralis sicut temperācia

prout ordinat̄ ad talem finem
 quemadmodum dicit sapiens
 in eccl̄iastico q̄ cogitauit a vīno
 abstrahere animam suā vt t̄as
 ferret ad sapienciam cor suū ⁊c.
Et si dicatur q̄ beatus ioh̄es
 dixit ctathon Stultus est iste
 mundi contemptus. **D**icitur q̄
 vituperauit finem iactancie quē
 ctathon intēdebat. **Q**uarto
 modo potest accipi pro affectio
 ne animi prout ordinat̄ ad ob
 seruandum osiliū cristi et ad li
 bere celestia cōtemplandum. Et
 sic ponitur inter beatitudines ma
 thei. q̄nto. ca. **S**ed dicitur du
 bium q̄re paupras potest esse
 instrumentum virtutis. et idē
 nullo modo videtur esse virtus.
Dicit̄ autē q̄ videtur esse in
 strumentū virtutis q̄ non quer
 ritur gracia sui sed ppter cōm
 placōz. et eodē modo castitas or
 dinat̄ ad eundem finem. Et sic
 dicunt̄ instrumta quia non vir
 tutes sui gracia sicut sapiencia ⁊
 amicitia. possunt tamē dici vir
 tutes secundarie: sicut instru
 mentum dicitur causa. **H**ic ta
 mē nulla est pugna nisi de solo
 nomine inter affirmantes ⁊ ne
 gantes.

Tricefanona veritas
 q̄ cristus mortuus est
 duobz geminis osilibz

consulibus viij. kl. april. et resur-
 rexit tertia die sicut eius apo-
 stoli etiam sensibus probauerunt
 Deinde post quadraginta dies
 ascendit in celum et quinquagesi-
 ma die post resurrectionem misit
 spiritum sanctum primo idus mayas a quo
 annus ipse sumptus incipit. ca-
 eodem. **I**ntelligendum tamen quod
 ibi commemorans os aculū falsorum
 deorum qui dixerunt christianam sec-
 tam pituā post trecentos lxxv.
 annos. dicit quod numeratis con-
 sultibus anni ccclxxv. reperiuntur
 impleti per eosdem idus a consulatu
 honorij euticiani. et dicit quod post
 ea multi pagani christianam facti
 sunt qui tanquam vera illa diuina
 one reuocabant a fide. eamque
 completo numero annorum manē
 ridendāque viderunt.

Incipiunt veritates ac floes
 libri decimonimi.

In decimonono libro
 prima veritas est quod vera
 beatitudo quam dabit no-
 bis deus non tamen auctoritate diuina
 sed ratione etiam qualē possu-
 mus adhibere propter infideles
 clarescit. **E**x quo dicto acci-
 piuntur duo theologica documenta
Primū est quod beatitudo quam ex-
 petamus in patria non solum

est habita per fidem sed per rationem
 naturalem quia dicit quod non solum
 diuina auctoritate sed etiam
 ratione. **S**ecundum documentum
 quod ista naturalis ratio non est sim-
 pliciter demonstratiua quia di-
 cit quod ratio est qualem possumus
 adhibere.

Secunda veritas quod finis
 boni nostri est propter quod
 appetenda sunt cetera
 ipsum autem propter se ipsum. et fi-
 nis mali propter quem cetera sunt
 vitanda. ipsum autem propter se
 ipsum. capitulo eodem. **I**ntelli-
 gendum est quod ibidem ponit per istam
 finem diffinitionem que est cuius
 gracia fit aliquid. vnam diuini-
 onem de fine determinato et per-
 fecto. **E**t dicit sic finem boni
 nunc dicimus non quo consumatur
 ut non fit sed quo perficitur ut
 plenum fit. **E**t finem mali non
 quo esse desinat sed quousque no-
 tendo producat. et ibidem subdit quod
 isti fines sunt summum bonum et
 summum malum. **S**ed contra dicitur
 huiusmodi quia sicut finis boni est quod
 intendit bonum agens ita finis mali est
 quem intendit male operans et tamen
 ipse nunquam intendit summum malum
Dicitur autem quod non intendit
 de fine quem male operans inten-
 dit acquirere sed de illo quem
 malum vitans intendit euitare.

Secundum dubium quod est finis operis mali secundum se. **D**icitur quod pena licet non sit prestituta ab operante: est tamen ordinata a summo instituyente. **U**bi dicit augustinus quod deus bene ordinat culpam per penam.

Tercia veritas quod varro posuit quatuor principia scilicet voluptate. quiete. doctrinam. et virtutem. **C**eterum eodem. **E**t ipse dicit quod ipse varro fuit huius sententiae quod nulla causa homini philosophandi est nisi ut beatus sit.

Quarta veritas quod tria sunt genera vite in actibus humanis. **U**num est in contemplatione veritatis non segnitur otiosum. **A**lterum in rebus humanis gerendis negociosum. **T**ertium ex utroque genere temperatum. **E**t dicit quod magna fuit contentio inter philosophos quod istorum esset eligendum. **V**arro tamen dicitur medium elegisse. **C**eterum circa medium.

Quinta veritas quod varro posuit in nobis duo scilicet animam et corpus: et animam corpore meliorem. **D**icit autem hominem esse non solum corpus sed etiam solam animam sed animam et corpus simul. **E**t ideo posuit felicitatem hominis ex bonis utriusque.

corporis scilicet et anime constantem. **C**eterum **I**ntelligendum est quod beatitudo dupliciter accipitur a philosophis. **A**ut pro optimo hominis statu. **E**t ita dicit boetius quod eius status est omnium bonorum aggregatione perfectus. **A**ut pro optimo actu. **E**t ita loquitur aristoteles de ipsa primo et decimo ethicorum. **S**icque dicitur operatio optima optime partitae et secundum optimam virtutem. **N**unc autem in proposito varro loquitur de beatitudine non pro actu sed pro statu quia constat quod talis operatio de qua hic loquitur aristoteles est solius anime.

Sexta veritas quod virtus appetit seipsam omnia appetit simulque se ipsam omnibusque simul utitur et se ipsa eo fine ut omnibus proficiatur. **C**eterum eodem. **S**ed contra dubium quomodo virtus appetit omnia propter se ipsam cum ipsa non sit ultimus finis. **D**icit autem quod non intelligitur appetere propter se ipsam nisi bona visibilia que sunt ordinata ad virtutem. **S**ecundum dubium quod quis debet uti se ipsa ut omnibus proficiatur cum frui non liceat nisi divina essentia. **D**icitur quod hic accipiuntur omnia ut continentur supereminenter in divina essentia. **E**t sic sunt idem quod ipsa divinitas secundum quod communiter dicitur.

Sextima veritas quod omnium bonorum anime vel corporis nichil sibi omnino virtus imponit. ca. iij. et h^o ibi probat quia virtus bene alius virtutibus ut proficiant que sine virtute non proficiunt ad beatam vitam. **E**x quo dicto habet quod bonum virtutis licet non sit ita notabile in se secundum naturam tamen est magis eligibile quam aliquid quod pertinet ad animam vel ad corpus. **E**x quo sequuntur due conclusiones. **P**rima quod pro bono virtutis est vita corporalis exponenda. **S**ecunda conclusio quod vita anime quantum ad esse non est etiam si deberet perpetuo amichi laci quod nullum istorum virtus sibi imponit.

Octava veritas quod aliqui beatam vitam prohibent esse socialem id est que amicos bona propter se ipsam diligit sicut sua eisque propter se ipsos hoc velint quod sibi siue in domo ut coniunx et liberi et quicumque domestici siue in ciuitate ut sint hi qui ciues vocantur siue in toto orbe ut sint gentes que ei societates humana coniungit. ca. iij. post medium.

Nona veritas quod virtus que omnium bonorum culmen sibi vindicat hu-

manorum nichil hic agit nisi perpetua bella cum vicibus maxime illa que temperantia virtus qua frenantur inquit carnales libidines nec bellat cum vicibus exterioribus sed interioribus. **E**t ideo dicit quod nullus in hac vita potest esse beatus cum tali bello intestino. ca. iij. **E**x quo dicto accipiuntur duo moralia documenta. **P**rimum est quod temperantia est virtus arduissima quia habet inquit cum vicibus bella maxima. ideo dicit saluator qui potest capere capiat. et nemo potest esse continens nisi deus det. **S**ecundum documentum quod in hac vita non potest esse perfecta virtus heroica quod dicit quod propter culmen passionum et pugnam nemo potest hic esse beatus. et tamen heroica ponitur a talibus passionibus liberatus.

Decima veritas quod iusticie munus est vnicuique sua tribuere unde fit inquit in homine quidam iustus ordo nature ut anima subdat deo caro anime et caro cum anima deo. ca. eo de. **I**ntelligendum tamen quod secundum dictum beati augustini in isto capitulo quatuor sunt gradus iusticie. **P**rimus est iusticia monastica que est eiusdem ad se et secundum istam regit corpus

per animam et anima p nobilis
simam sui potenciā. **S**cds est
iusticia pconomica fm quā pat
familias iuste regit illa que per
tinent ad suā familiam vel domū

Tercius est iusticia politica
fm quam pnceps gubernat rem
publicam. **Q**uartus est iusti
cia ierarchica q̄ sit in distribu
tione cuiuslibet ierarchie vt pote
in eccliaistica ierarchia. fm istā
anima dicit h̄ subdita deo.

Decima veritas q̄ for
tudo ē testis humanorū
malorū que oppellit paciē
ter tolerare mala pro anima: q̄
stoyci inq̄t nescio q̄ fronte non
esse mala ostendunt: quibz fatē
tur si tāta fuerint vt ea sapiēs
non possit vel nō debeat tolerare
togi eam mortē sibi met inferre
atq; ex hac vita emigrare. ca. eo
dem. **M**tos aut̄ t̄probat ibi
dem inducens exemplū cathoīs
quī victus a cesare non valens
eius portare victoriam se ipsum
pemit: plus ductus impaciēcia
q̄ paciēcia. **I**ntelligendum
tñ q̄ ibidē distinguūt inter erro
rem stoycorū quī ista mala nega
bant: et errorem platonicorū et
errorem pipateticorū quī ea esse
mala contendebant h̄ dicebāt
ap̄ter nimietatē talium malorū
debere sibi mortē inferre. **E**t

adiungit q̄ exprobrando istis
phis magna vis est in eis ma
lis que fortitudinē faciunt ho
micidam: si tamen dicenda est
fortitudo q̄ ita malis vincitur vt
hominem quē virtus tuendum
regendumq; suscepit non possit
per paciēciam custodire sed ip
sum insup cogat occidere. **I**tem
ibidem dicit q̄ nil melius v̄
lius reperitur virtute q̄ q̄to ma
ius adiutorium ōtra periculum
tāto fidelit̄ testimoniū miseriarū

Dodecima veritas q̄ pap
d̄ est incertū bonum quia
corda eorum cum quibz
eam tenere volumus ignoramus
et si hodie nosce possemus quā
lia cras futura essent nescirem̄.
ca. q̄nto. **M**ltius aut̄ racōz as
signando adiungit q̄ mille sūt
ocultorū insidie q̄s lex q̄ latet in
similacōe officij ā in aliq̄ n̄cū
bnis noīe phibet. nam eū inq̄t
q̄ palam est adūsarius facillime
vitare potes.

Terciadecima veritas q̄ d̄
t̄ aliq̄s torq̄tur ad vitatē
inueniendam rei occulte
quandoq; innocens luit pro in
terto scelere certissimas penas:
non quia illud commisisse dect̄
gic sed qz nō commisisse nescit̄
ac per hoc ignorantia iudicis
pletumq; ē calamitas innocētis

Et quod est intollerabilius in-
quit magis q; plangendum est
rigandumq; si fieri posset fons
sib; lacrimarū cum p̄p̄era iu-
dex torqueat accusatū ne occi-
dat nesciens innocentē sit pig-
norancie miseriam vt et tortū
et innocentē occidat quem ne
innocentē occideret torserat quo
dampnato et occiso vt nocens
tem vel innocentē occiderit ad
huc nescit. ¶ Et sequit̄ verbū
augustini q; ad istud officium
ostendit humana societas. Et
ibi adiungit duas miserias. ¶
Vnam q; hij qui arguunt vi do-
lois plerūq; supati et de se fal-
sa confessi eiam puniunt̄ innoce-
tes cum iam torti fuerint inno-
centes q; si morte non puniant̄
in ipsis vel ex ipsis tormētis ple-
rumq; moriuntur. Aliam q; et
ipsi qui arguunt ne crimina im-
punita sint humanē societati for-
tasse p̄desse cupientes et men-
sientib; testib; reo q; ipso extra
tormēta durante immaiter nec
facente pbare qd obiciunt non
valentes q̄uis vera obiecerint
a iudice nesciente dampnant̄.
¶ Ex quib; cum alijs q̄
habent̄ in hoc capitulo accipiū-
tur q̄tuor ciuilia documenta. ¶
Primum est q; ad gubernandū
rem publicam necessarie sunt ta-

les torhones q̄s iura ciuilia vo-
cant questiones. Dicit enim q;
ad illud compellit humana soci-
etas cuius cōseruacionem inten-
dit ius ciuile. ¶ Secundū do-
cumentū q; qui p̄ponit iudicia
liter qd non potest pbare debz
penam similem sustinere q̄uis
sint vera quia occulta manifestā-
tanda non sunt. Ideo dicit q;
alia pena est qn alijs ex defectu
testimonij extra veritatē damp-
natur. ¶ Tertium documentum
q; talia supplicia q̄ predicta sunt
exercere siue nocentes siue in-
nocentes fm modum a iurē pre-
fixum non est peccatum qz dicit
ibi aug⁹ q; iudex sapiēs ista nō
facit nocendi auaritate s; nesci-
endi necessitate. vñ ipsum excu-
sat ex intēcione. ¶ Quartum
documentum q; iudex iudicans fm
allegata et non fm cōscienciam
nō peccat. qz ad ista compellit
humana societas in iure ciuili.
sicut ad torquendū innocentē.
Et ideo eadem racione iudex p̄-
cedens fm instituta iuris excusa-
tur. ¶ Intelligendū eiam q;
ibi dicit q; qn iudex ista facit
cum displicencia odiens in hoc
humanam miseriam et recogno-
scēs eam parum est vt sit excu-
satus si nō sit et beatus.

Quartadecima veritas q;

magna dei misericordia necessaria est ne quis qui cum bonos angelos amicos sibi habere putat habeat malos demones fictos amicos eosque tanto nocentiores quanto astuciores et fallaciores paciat inimicos. ca. x. an. finem.

Quintadecima veritas quod finis bonorum nostrorum est pax et tantum est pacis bonum ut in terrenis rebus atque mortalibus nichil graciosius soleat audiri. de siderabilius concupiscimus nichil postremo melius inveniri. capitulo p. In quo ponit duo notabilia dicta de pace. Primum est quod optatus finis belli est pax. Secundum quod pacem cum suis omnes homines cupiunt habere quod tamenque sint alijs molesti. Et ista habent in textu.

Sextadecima veritas quod superbia imitatur deum peruerso modo. obit namque cum suis equalitatem sub illo sed imponere vult dominationem suam pro illo. ca. xij. Intelligentium est tamen quod superbus non imitatur deum secundum perfectionem sicut virtuosus sed secundum ambitionem cupiens honorem proprium deo hinc fuit dictum de primo angelo.

Decimaseptima veritas quod pax omnium rerum est tranquillitas ordinis. ca.

capitulo xij. **I**ntelligendum tamen quod plures paces ibi diffinit in particulari aug. Primo enim dicitur quod pax corporis est ordinata partium temperantia. Secundo quod pax anime rationalis est ordinata cognitionis actionisque consensio. Tertio quod pax anime et corporis est ordinata vita et salus animantis. Quarto quod pax moralis hominis est in fide ordinata sub eterna lege obedientia. Quinto quod pax generaliter est hominum ordinata concordia. Sexto quod pax domus est ordinata imperandi et obediendi concordia habitantium. Septimo quod pax civitatis est ordinata imperandi et obediendi concordia civium. Octavo pax celestis civitatis est concordissima et ordinatissima societas fruendi deo et imitandi deo. Nono pax anime irrationalis est ordinata reges appetituum. Decimo quod pax omnium rerum est tranquillitas ordinis.

Decima octava veritas quodordo est parium dispariumque rerum sua cuiusque loca tribuens dispositio. capitulo xij. Sed oritur dubium quod licet inter res disparias sit ordo tamen inter pares ut pes sunt non videtur esse ordo cum ordinata inquam talia sint disparia ut videtur.

Dicitur autem qd hic nō acci-
 pitur par et imp vt sunt diffe-
 rencie numeri quia ordo videtur
 transcendere genus numeri. nec
 pro equali & inequali quia ordo
 transcendit totum genus q̄tita-
 tis. sed intelligo parium dispa-
 riumq; verum qz in omni ordie
 est inuenire inter extrema p̄mo
 respectum equipancie. Et ideo
 dicit qd parium. secundo respec-
 tum disquipancie. et ideo dicit
 imparium. qm̄ em̄ aliqua sunt
 ordinata oportet qd sint p̄nu-
 merata qz plura. et omnia plura
 conueniunt in vna ratione conuni-
 vt plura entia in entitate et ita
 prius ens & posterius ens. & fm̄
 hoc est inter oīa ordinata & for-
 mitas equipancie sed inq̄tum
 est ibi prius et posterius sequi-
 tur respectus disquipancie sicut
 et in numero proprietates dis-
 tinguunt et ideo sequuntur raci-
 onem conunem. **S**ecundum
 dubium q̄re dicit sua cuiq; loca
 tribuens cum multa sint ordi-
 nata fm̄ numerū que non sunt
 locata. et locatoꝝ ordo p̄pter lo-
 corum varietatē non mutat. **T**
 dicit aut qd hic accipit locatū
 pro situatioe p̄fectionali in gra-
 dibus vniuersi. Et fm̄ ipsum talia
 dicunt sic locata in terminis su-

arum diffinitionū. Sed rema-
 net dubium quare dicitur ordo
 dispositio cum nō sit qualitas.

Dicit qd nō accipitur hic dis-
 positio pro qualitate. cum ordi-
 nis ratio sit respectiua et hic po-
 nitur dispositio in diffinitione
 ordinis loco generis sed accipi-
 hic dispositio pro habitudine.
 quia sicut dispositio nō est sui
 gratia ita habitudo dicit tendē-
 cia terminū et sic patet tota dif-
 finitio ordinis.

Decima nona veritas qd
 dolere est testimonium boni
 adempti et boni relictū.
 Nisi em̄ ait bonum relictū esset
 bonum amissum dolere non possit
 ta eodem. Et quo dicto accipit
 documentum qd q̄to natura est
 nobilioꝝ tāto pena illi inflicta ē
 peior. qz signum est inq̄t boni
 Et ideo ostenditur qd cruciatus
 angeloz est peior q̄ hominū. et
 anime intellectiue q̄ sensitiue.

Vicesima veritas qd ho-
 mo cui anima rationalis
 inest hoc totū qd habet
 conune cum bestiis subdit paci-
 anime rationalis vt mente ali-
 quid contēpletur. ca. xiiij. **E**t
 quo dicto accipit documentum
 qd illi homines in quibus vires
 sensitiue dominantur non sunt
 idonei ad v̄sā & contemplatiuam.

Uicesima prima veritas ē
 q̄ ordo pacis est p̄mum
 vt nulli noceat: sed̄m vt
 p̄hit cui poterit. capitulo eodē.

Ex quo accipiunt̄ due regule
 iuris naturalis in quib̄ omnia
 iura positiua fundant̄: vna af-
 firmatiua: et alia negatiua.
Affirmatiua ē vt quisq; alteri
 p̄hit q̄m potest. **N**egatiua vt
 nulli noceat inq̄tum valet: q̄s
 regulas cristus ponit in euang-
 gelio q̄m dicit **D**umna qūcūq;
 vultis vt faciant vob̄ homines
 et vs facite illis. et quecumq;
 non vultis vt faciant vobis no-
 lite facere illis.

Uicesima sec̄da veritas q̄
 conditio seruitutis iure
 intelligitur imposta pec-
 catori quia dicit q̄ nulq; in sc̄p̄
 turis seruum legimus anteq̄ h
 vocabulo noe iustus peccatū filij
 vindicaret. **E**t dicit ibidē q̄ no-
 men serui culpa meruit non na-
 tura. capitulo xv. **E**x quo dic-
 to accipiuntur duo politica docu-
 menta. **P**rimum est q̄ ser-
 uitutis inductio non est illicita
 quia dicit q̄ seruitutē culpa me-
 ruit nō natura. **S**cd̄m docu-
 mentū q̄ filij seruoꝝ nō vident̄
 sbiciendi fuituti q̄ nullā culpā
 omiserunt vel etiam ot̄perūt
 cum culpe seruoꝝ p̄cto parentum

nō ot̄rahantur. alioq̄n vero lice-
 ret ita pro peccatis filios int̄fici
 ci sicut redigi in seruitutē. **E**s;
 oritur dubium cum libertas sit
 omnib̄ data de iure naturali vt
 hic dicit q̄ seruitus est p̄ter na-
 turam quō ius positiuum potest
 iuste auferre q̄s datū est a iure
 nature. **D**icit̄ autē q̄ sicut mā-
 bra sūt data a natura et vita ma-
 gis est prius naturaliter q̄ li-
 bertas tā possunt auferri p̄ter
 culpam: ita in p̄posito. si actio hu-
 ius est q̄a ius naturale diuidit
 hominib̄ pacem omnem et li-
 bertatē et magis precipit omni-
 nem pacem q̄ p̄p̄iam aliam
 libertatē. et ideo si aliqui nō pos-
 sunt vtramq; simul habere de-
 bent minus p̄ceptum infringere
 etiam s̄m dictamen iuris natu-
 re. **E**t ideo vt omnis pax maḡ
 habeat cum mal̄ est licite serui-
 tus introducta. **I**ntelligendū
 etiam q̄ ibidē dicit aug⁹ q̄ s̄m
 linguā latinā s̄m dicti sunt a
 seruando q̄ illi q̄ iure belli pote-
 rat a victoib̄ occidi seruabātur
Et sic seruitus fuit introducta
 melius q̄ mors.

Uicesima t̄cia veritas q̄ s̄m
 ai⁹ seruit̄ hōi q̄ libid̄m
 cū libido inq̄t seruissio d̄nata val-
 tet corda mōaliū. **E**t isti⁹ serui-
 tutis atrocitas ostendi⁹ dupl̄m

Quoniam quod cum voluntas non
 fita sit ita libera ut non possit
 ab aliqua causa citra deum com-
 pelli nec etiam sine aliquo a deo
 tamen seruitus libidinis ita ip-
 sam subiugat successiue ut post-
 quam ei fuerit per consuetudinem sub-
 missa tenet ipsam sicut captiuam
 ut faciliter vincat ab omni ma-
 lo et pereat quasi coacta. **S**e-
 cundo quia in ceteris dominis
 quanto melius et facilius seruit ali-
 quis domino suo tanto melius
 tractat et melius remunerat a
 domino suo. In ista autem tiran-
 nide qua voluntas compellit ad
 seruiendum libidini quanto perfec-
 tius exequitur eius preceptum tanto
 forcius in fine operis excre-
 scit.

Quoniam quod tria veritas quod
 inique dominantes gau-
 dent se appellari patres
 familias. **E**x quo dicitur
 accipiuntur duo notabilia docu-
 menta. **P**rimum est quod prin-
 cipes boni magis debent delectari
 in clemencia quam in honoris glo-
 ria quia nomen patrisfamilias
 non est nomen honorificum sed
 beneficium. **S**ecundum documen-
 tum est quod boni principes debent
 patrisfamilias in quantum pos-
 sunt in familiaritate et cura assi-
 milari quia in quantum hoc nomine

gaudet. **U**nde refert quod comites
 berengarium patrem non domi-
 num appellabant prouincie in
 morte eius mestissime vllulan-
 tes.

Quoniam quod tria veritas quod
 sicut non est beneficencie
 adiuuando efficere ut
 bonum quod maius est amittat
 ita non est innocencie peccando si-
 nere ut in malum grauius inci-
 dat. pertinet ergo in quantum ad inno-
 centis officium non solum nemi-
 ni malum inferre sed etiam et
 cohibere a peccato vel punire peccatum.
 ut aut ipse qui peccati corrigat
 exemplo aut alij terrentur
 exemplo. **E**x quo
 dicto accipiuntur quatuor moralia
 documenta. **P**rimum est quod quoniam
 aliquis vult aliquem adiuuare ad
 aliquod bonum habendum conside-
 rare debet ne ex illius acquisitione
 maius bonum amittat et simi-
 li modo si iuuat ad vitandum
 malum considerandum est ne in
 maius malum incidat quia ali-
 quis eius adiutorium magis no-
 ceat quam proficeret. **S**ecundum docu-
 mentum quod melius est malum sta-
 tim corrigere quam correctionem dif-
 ferre contra platos qui diu celant
 subditis debitum suum donec ha-
 beat unde possint euadere pu-
 niri sicut plage putrescunt quoniam

non curant. Vñ dicit augustinus
 q̄ non p̄tinet ad innocentē fine
 re malum. **T**ercium documē
 tum ē q̄ duo sūt q̄ p̄tinet ad p̄
 latum respectu subditi. **P**ri
 mum est eum preseruare a p̄ccō
 ei precauendo de mali oportunita
 te et ideo dicit q̄ debet cohibere
 subditū a peccato. **S**cōm est
 punire p̄ccm quia dicit q̄ sicut
 debet cohibere p̄ccā ita et punire
Quartū documētū q̄ dupli
 ci ex causa debet p̄latus punire
 peccatum subditi scz ad corrigē
 dum punitū et ad terrendum a
 lium vt iste inquit corrigat ex
 p̄pimento: et alter terreat exem
 plo. et ideo q̄uis correctio non
 expectetur eius qui plectit. tam
 p̄pter exemplum nō est in eo cor
 rectio obmittenda.

Vicesimasexta veritas q̄
 v̄ omne initium ad aliquē
 sui generis finem et ois
 ps ad vniuersum cuius est pars
 refertur. id circo par domestica
 reducit ad ciuilem. ca. eodem.
Ex quo dicto accipiuntur duo
 moralia documēta. **P**rimū
 est q̄ omnis pars debet regulari
 s̄m leges sui totius q̄a omnis
 pars inqt̄ reducit ad vniuersū
 cuius ē pars. **S**cōm do
 cumentum q̄ bonum p̄tialat̄ or
 dinat̄ ad bonum commune et mi

nus cōmunē ad maius cōmunē
 quia in finem sui generis reduci
 tur sicut bonum p̄sone in bonum
 domus et bonum domus in bonū
 ciuitatis s̄m hic data exempla
Intelligendum est tamen q̄
 hic videt̄ accipi ratio necessaria
 ad ostendēdum q̄ ratio natural̄
 deducit vnā debē esse monarchiā
 in hoc mundo si ratio augustinū
 aliquid valet. non em̄ probat
 q̄ bonum domus reducit ad bo
 num ciuitatis nisi qz domus est
 ps ciuitatis sed ita est ps totū
 vniuersū vnum regnum sicut do
 mus vnius ciuitatis. Et ideo si
 aut bonum vnius domus est p̄t̄
 bonū ciuitatis ita bonū vni⁹ reg
 ni est p̄t̄ter bonum totius mun
 di. et tūc bonum istū totius vni
 uersū nō potest intendere regulā
 do nisi ille qui h̄z p̄ncipatū in v
 niuerso sicut bonum regni vnius
 nō potest ordinat̄ nisi ille q̄ p̄nci
 patur in tali regno.

Vicesimasextima veritas
 q̄ ex scripturis veterib⁹
 et nouis q̄s canonicas
 appellamus fides accepta est ex
 qua iustus viuit. ca. xviii. **E**x
 quo accipit̄ documētū q̄ cum
 omnium istarū scripturarū sit aue
 toritas vna q̄cumqz negat aliq̄d
 in diuina scripturā cōtētam negat
 fidē acceptam ex ea.

Vicesima octava veritas
 q̄ episcopatus nomen
 est operis non honoris
 quia dicit q̄ episcopus grece la-
 tine dicitur superintendens capitu-
 lo p̄r. **E**t ibid̄ dicit q̄ istam
 sarcinam si nullus imponit reci-
 piendo atq; inueniendo vacan-
 dum est veritati. Si aut̄ impo-
 nitur recipienda est p̄pter cari-
 tatis necessitate sed nec sic om-
 nimodo veritatis dilectio deserte-
 da est ne subtrahat illa suauita-
 tas et opprimat ista necessitas
Ex quo dicto accipiuntur duo
 documenta. **P**rimum est q̄
 episcopatus fastigiū nō est pro-
 sequendum cum nō imponitur
 ymo omnis qui ipsum p̄sequit̄
 omnino est repellendus. quia
 dicit q̄ tunc magis est vacan-
 dum veritati. **S**ecundū docu-
 mentū q̄ cum imponit nō debet
 ab illo qui potest p̄desse refutari
 non aspiciendo ad utilitate suā
 sed ad alior̄ caritate. **I**ntelli-
 gendum tñ q̄ s̄m beatum aug^m
 in isto loco episcopus non debet
 totaliter sic vacare vite actiue
 vt totaliter amittat vitā contē-
 platiuam ne opprimat illa necē-
 sitas si veritas totaliter amit-
 tat vt p̄dictum est.

Vicesima nona veritas q̄
 illud qd̄ iure fit p̄fecto

iuste fit. quod autē iniuste nec
 iure m̄t fieri potest. Non em̄
 ait iura dicenda vel putanda
 sunt iniqua hominū instituta.
 ca. xxi. **E**x quo accipit̄ docu-
 mentū q̄ non omne institutū a
 principē potest habere iuris racō;
 quia potest ferre legem iniustā
 de facto. et tñ vt hic dicit̄ nisi
 s̄m rectam racionem volūtas p̄n-
 cipis fuerit regulata non potest
 habē iuris racō;

Vicesima veritas q̄ dis-
 t̄ cum fuissent a paganis
 requisiti de cristo circa
 principium fidei dixerunt eum
 piissimū et immortalem factum
 et cū bona p̄tione xp̄ianos dig-
 erunt esse pollutos erroribus.
 ca. xxiij. **E**t dicit̄ ibidē q̄ in
 deos fuit discordia de cristo. qz
 appollo asseruit xp̄m esse malū
 et a iudeis iudicib; recta sentē-
 tiā iuste dampnatum. Alius
 aut̄ sc; deus hechates dixit cū
 piissimum. quoz neutrum ait
 aug⁹. alias recipimus nec istū
 laudantem nec illum vituperan-
 tem. :.

Vicesima p̄ma veritas q̄
 s̄m dicta porphirij debe-
 mus vitam que deus ē
 adorare. p̄ces ad ipsum facere
 p̄ imitationem et inquisicō; in-
 quisicio m̄t purgat s̄ imitationē

deificat affectionem sicut porphiri
um. ca. xxiiij. **E**t istud dictum
non reprobatur ibidem sed commē
dat aug⁹. **E**x quo dicto acci
pitur argumentū quod circa deum
specialiter est actus volendi quod
intelligendi quia inquirere pertinet
ad cognitionem et imitatio ad vo
litionem; cum dicit quod imitatio deificat
affectu.

Tricefimasecunda veritas quod
oratio dominica non est
efficax pro illis quorum fi
des in operibus mortua est sed pro
eis quorum fides ex dilectione vi
uit. capitulo xxvii. **I**ntelli
gendum tamen quod licet non sit
efficax talis oratio cum dicitur pa
ter noster ad bona eterna direc
te que nullus potest directe mere
ri nisi existens in caritate bene ta
men ad bona temporalia vel ad
gratiam optinendam de agruo
et non de condigno. et quia in
ista oratione regnum dei postu
latur ideo quantum ad hoc non ha
bet efficaciam nisi existentibus in
gratia.

Tricefimatercia veritas quod
in ista vita non est perfec
ta pax in qua inquit si
non facile operatione tam labili
locutione aut volatili cogitatione
preatur. c. eo de. **N**on tamen est in
telligendum quod simplex cogitatio est

peccatum per se nisi forte ratio
ne delectationis adiuncte quia
ipsa cogitatione fuit temptatus
sicut peccato.

Tricecima quarta veritas quod
ideo durior erit mors se
cunda quia morte finiti
non poterit. capitulo xxviii.
Ex quo dicto accipitur argumē
tum quod dampnati mallent non
esse quam sic esse quia durius est
inquit eis quod non esse non possunt
sine.

Tricecima quinta veritas
quod nullum bellum gratius
et amarius cogitari potest
quam ubi voluntas sit aduersa pas
sioni et passio voluntati ut nul
lius earum victoria tales inimi
cicie finiantur. capitulo xxviii.

Istud autem ipse declarat in si
mili in pena scilicet inferni ubi
inquit sic confligit cum ipsa na
tura corporis vis doloris ut neu
tra alteri cedat. hic enim quando
contingit iste conflictus aut do
lor vincit aut sensum mors abi
mit aut natura vincit et dolore
sanitatis tollit. ibi autem inquit
aug⁹. et dolor permanet ut affli
gat et natura perdurat ut sen
satiat quia utrumque ideo non de
ficiat ne pena deficiat. **E**x
quo dicto accipiuntur duo mo
ralia documenta. **P**rimum

Primum est qd amarissima est vita hominis que est in cōtinua passionum pugna qz istam penam compat pene inferni. **S**ecundum documentū qd quilibet vt fugiat tātam miseriam debet conari intēse ad militandum cōtra passiones vt ipsas subiciat totaliter quia aliter si aut dicit qd dyabolus nunq̄ dormit idest nunq̄ requiescit: ita dicit qd iste non habet aliquā requiem intestino bello lassatus. **S**ed oritur dubium quia p̄ior videt ille qui vincit et nō resistit q̄ ille qui sic resistit vt nō vincat nec vincat qui dicit p̄seuerans. **D**icit autē qd licet sit p̄ior tū iste plus affligit q̄uis et post malum s̄sumatū ille pl̄ affligat.

Incipiunt veritates ac floēs libri vicefimi: 1

In vicefimo libro p̄ma veritas ē qd qz non solū in bono sunt mali et in malo bonū quod vtiqz videt in iustum: verum et plerumqz malis mala et bonis bona pueniūt. **D**eo n̄q̄t magis inscrutabilia sūt iudicia dei et inuestigabiles vie eius: ca. ij. circa mediū. **I**statum autē differētiarū ha-

lent exempla in scriptura veteris testamenti. **P**rimo de abraham q̄ cum esset bon⁹ semper habuit bona et p̄spera huius mundi. **S**ecundus de pharaone qui cum esset malus habuit mala et horribilia in decē plagis egypti. **T**ercio de dauid qui cum esset bonus habuit quasi semp mala et p̄secuōes. **Q**uarto de assuero qui cū esset malus et infidelis semp habuit in vita sua bona vt patet in libro hester p totū.

Secunda veritas qd in testimonijs diuine scripture p̄ferendis ouementer p̄mittunt testimonia noui testamenti testimonijs antiq̄. ca. iij. **I**stud autē dictum ipse probat. p̄mo racione et postea auctoritate. **R**acione qz quibus vetera antepōnenda sint tēpore tū noua in q̄tum talia antepōnenda sunt dignitate. **S**cdo declarat istud auctoritate quia dicit cristus in euāgelio. Omnis scriba doctus p̄fert de thesauro suo noua et vetera: et notat ibi aug⁹ qd nō dicit vetera et noua s̄ noua et vetera.

Tercia veritas qd nullus malus in die iudicij cōdempnabit alium: sed ideo dicunt aliq̄ alios cōdempnare

quã eorũ compacione adempna
bũtur: sic dicit de regina austri
et iniuriis. Et isto modo expo
nit illa testimonia euangelica
que videntur oppositum sonare. ca
pitulo quinto. **I**ntelligendum
est quod in eodem capitulo habet tri
plex iudicium. **P**rimum est
sententiacionis. et istud pertinet
ad solũ xpm quia ipse est solus
iudex omnium. **S**cđm est iu
dicium compaciōis. et istud perti
nebit ad minus malos respectu
magis malorũ: sicut dicit de re
gina austri quod quemadmodum
solent minus turpia in compa
cione magis turpiũ acceptari.
Tercium est iudiciũ appro
bacionis. et sicut istud iudicabit
omnes sancti sicut dicit cirtus
in euangelio. propterea vestri
iudices erunt scđ de apostol. **S**
ed oritur dubium quomodo
xij. apostoli dicunt iudicare duo
decim tribus israhel specialiter si
hoc facient omnes sancti. **E**t
dicit beatus augustinus ibi quod nu
merus duodenus nõ accipitur
ibi nisi pro vniuersitate sanctorũ.
Quod probat dupliciter. **P**ri
mo quia si non essent nisi xij. bea
tus paulus non haberet ibi tro
num duodecimũ. cum p̄ter ipsũ
annũtato mathia fuerit xij. apoli.
Scđo ostendat quod per xij. tri

bus israhel intelligit vniuersitas iu
dicandorũ. alioquin cum tribus leui
sit xij. distinctis effraym et ma
nasse illa nõ iudicaretur. **Q**uod
autem numerus duodenus sig
nificet vniuersitas declaratur per
duas partes numeri septenarij: quod
plerũque significat vniuersitas.
que due partes idest tria et quatuor
altera per alteram multiplicata
idest quater tria vel ter quatuor tribus
dunt xij.

Quarta veritas quod sicut sunt
due regnaciones: vna
que sit sicut in fide in baptis
mũ: altera que sit per carnem
quod fiet in eius corruptione et in
mortalitate per iudicium nouissi
mũ et magnum. ita et due sunt
resurrecciones. **V**na prima quod nunc
est animarũ que vixit non per
mittit in mortẽ scđam. **A**lia se
cũda que nõ nunc sed in seculi fi
ne futura est nec animarũ sed corporũ est
quod per vltimũ iudiciũ alios mittit
in mortẽ alios in eam vitam quod nõ
habet mortẽ. ca. vi.

Quinta veritas quod optimo
fuit antiquorum sex m
libus annorum durare
mundum a prima hominis in
stitucione sicut sex fuerunt dies
in quibus formatus est mundus.
Et istud dictum ostendat per die
sum apostoli. Et apud deũ inq̄t

mille anni sunt unus dies et
 unus dies sunt mille anni ca.
 vij. ¶ Et dicit ibi aug⁹ q^d ista
 opinio est satis tollerabil^{is} si ali
 que deliciae spūales in illo sab^o
 bato affutire sanctis p^{er} dei pre
 fenciam crede rent. nisi quia po
 nunt delectaciones carnum in
 sanctis pro illis mille annis añ
 pfectam glorificacōnem. Et di
 cit aug⁹ q^d istius opiniois di
 cunt ad prefatā suam opinioē
 q^d postea sc^{ilicet} q^{uoniaque} milibus annis
 lap^{idibus} iⁿ opletis resurrectioē cor
 porum facta in septimo millena
 rio anno^{rum} regnare sanctos cum
 cristo mille annis tanq^{am} in sab
 bato ppter illud q^{od} scriptū est
 in apoc. Sancti regnabunt cū
 cristo mille annis. ca. vij. Et ad
 iungit q^d ipse fuit aliquā istius
 opiniois. ¶ Intelligendū est
 tñ q^d ab soluendū istorum mo
 tuum dicit q^d mille anni de q^{uibus}
 bus dicit in apocaliphi quibus
 sancti regnabunt cū cristo pos
 sunt dupliciter intelligi. Aut lit
 teraliter sc^{ilicet} pro septo imillena
 rio in cuius fine fiet ista res. cu
 ius millenarij nunc spacia pos
 teriora voluunt. Aut pro omni
 tēpore futuro q^{uia} omnis denarij
 significat plenitudinem tēporis
 et denarius millenarius q^{uod} dicitur
 solidum reddit.

Septima veritas q^{ue} tribus
 annis et sex mensibus le
 gitur dyabolus totis su
 is suorum q^{ue} viribus seuiturus
 et istud refert ad tēpora añcristi.

Intelligendum tñ q^{ue} in lau
 dem sancto^{rum} qui illo tēpore erūt
 dicit sic aug⁹ in eo^{rum} qui tunc fu
 turi sunt compacōne quā sum^{us}
 qñ ad illos probandos tautus
 soluetur in mīcus cum quo liga
 to nos tātis pericul^{um} dinnicamus.

Ex quo loco accipit argum
 tum q^{ue} illi qui erunt tpe ante
 cristi erunt pfectissimi et sanc
 tissimi a principe milicie nostre
 xpo ad bellum arduissimum re
 seruati hoc est a xpo. . . .

Septima veritas q^{ue} reli
 gatio dyaboli que habe
 tur in apoc. est cohibē
 refrenare ab eo potestātē sedu
 cendi et possidendi eos qui sūt
 liberandi. ca. vij.

Octava veritas q^{ue} si aliq^{ui}
 tpe añcristi ab eo victi
 fuerint ipsum secuti nō
 eos credimus ad numerū pre
 destinato^{rum} p^{er}tinere. ca. viij. ¶
 Et ibidē dicit argumentando q^{ue}
 tempōe illius tribulacionis nul
 lus ab fidem accedet sed tñ re
 manebunt qui erant. et postea
 dicit determinando q^{ue} aliq^{ui} pos
 sunt accedere et aliqui recedere.

Sed oritur dubium quare non poterunt penitere illi qui sequuntur antequam fiat de alijs quod tunc cumque peccatis quia dicit hic Augustinus quod illi non pertinent ad numerum predestinatorum. **D**icitur quod totus eius exercitus dicitur comburendus. Et ideo forte nulli licebit penitere.

Una veritas quod piorum mortuorum anime non separantur ab ecclesia que nunc est regnum christi alioquin ad altare dei non fieret eorum memoria in communicatione corporis christi: nec aliter predestinatio ad baptismum eius curam ne in illo finiret hec vita: nec ad reconciliationem si forte preimpunitam malam et conscientiam quisque ab eo corpore separatus est. curam enim ista sunt inquit nisi quia fideles defuncti membra sunt eius. capitulo nono. **E**t hoc accipitur argumentum quod ecclesia habet auctoritatem super animas defunctorum quia sunt membra ecclesie et ideo videntur subici capiti eius. bene credunt aliqui quod defuncti possunt absolui et excommunicari. **S**ed quia ista modum cluderet de sanctis sicut de alijs. ideo non videtur ecclesie auctoritas extendi ad eos per modum iudicij sed tantum

modo per modum suffragij.

Decima veritas quod gentes quas beatus iohannes appellat in apocalypsi si gog et magog non sunt accipiende quasi sint in aliqua parte terrarum barbari: sive ut quidam putant gethas et massagethas propter litteras horum nominum premas: sive aliquos alemgenas. toto namque orbe terrarum signati sunt isti esse cum dictum est nationes que sunt in quatuor angulis terre. capitulo.

Undecima veritas quod quod dicitur in apocalypsi quod descendit ignis de celo et deuorauit eos scilicet persecutores fideium. **I**ste inquit ignis potest accipi dupliciter. Aut spiritualiter per illo zelo malicie que ex cruciabantur ministri antecristi quia non poterunt sanctos vincere. **U**nde dicit Augustinus quod quia dei munere insuperabiles facti sunt inde cruciantur inimici. **A**lio modo potest accipi corporaliter pro illa plaga qua percutiendi sunt hostes ecclesie veniente iam christo quos inuenit et super terram quando interfecit et antecristum spiritu ceis sui. **D**icit tamen quod istud non est ultimum supplicium dampnatorum. capitulo duodecimo.

Ex quo dicto accipiuntur duo
theologica documenta. **P**ri-
mum est quod christus venturus est
ad interficiendum antichristum antequam
veniat ad iudicium ultimum
quia dicit quod istud non est ultimum
supplicium. **S**ecundum
documentum quod quando christus interfici-
et antichristum spiritu oris sui tunc
ignis descendet de celo de uo-
to eius exercituum. quod de ista pla-
ga intelligit beatus augustinus illud apoc-
calypsis. Descendet ignis etc.

Dodecima veritas quod te-
mpe antichristi membra christi
ipsi domino maxime atque
fortissime cohererunt quo magis
tempore quod erit acriter impetus belli
tanto maior gloria vincendi. et
tanto densior corona martirij.
Ex quo dicto accipiuntur
duo theologica documenta.
Primum est quod tempore illius perse-
cutionis erunt viri perfectissimi
quia circa difficillima bella vic-
toriosi. **S**ecundum quod tempore illo
erunt martires victoriosissimi
et preclarissimi quod circa illam perse-
cutionem dicit quod est densior corona
martirij. **I**ntelligendum
est quod martires illi singulariter
commendantur propter duo. **P**ri-
mo propter atrocitatem persecutionis
quia tunc soluet sathanas qui
a principio ecclesie fuit ligatus

ut seuiat totis conatibus. et ideo
excitabit persecutionem; atrocissimam

Secundo propter sagacitatem de-
ceptionis. quod in principio ecclesie
martires faciebant miracula ante
oculos carnificum. tunc autem
toro faciet miracula ante oculos
martirum.

Tridecima veritas quod
bestia quam nominat
beatus iohannes in apocalyp-
si pseudo propheta bene potest intelli-
gi impia ciuitas cuius pseudo
propheta antichristus erit caput.
ca. xiiij.

Quartadecima veritas quod
mutacione rerum non om-
nino merito transibit
hic mundus. **U**nde cum dicit
apostolus Preterit figura huius
mundi uolens huius sollicitudine
esse. figura magis augustinus preterit non
natura eadem. **E**x quo dicto
accipiuntur duo theologica documen-
ta. **P**rimum est quod mundus
iste quantum ad partes sui principa-
les substantialiter non mutabi-
tur quia dicit quod non interibit.
Secundum est quod transmutabitur
accidentaliter ut remoueat per
alteracionem in melius. ideo di-
cit quod figura preterit.

Quintadecima veritas quod
in die iudicij non erit
unus liber omnium sed

finguli fingulorum. **I**ste autem
 liber s̄m eum erit quedam vis
 diuina qua fiet vt cuiq; sua opa
 ra omnia vel bona v̄l mala in me
 moriam reuocentur atq; ita vt
 omnes iudicentur s̄m illa que
 mētis intuitu mira celeritate cer
 nentur. **capitulo xiiii.** **S**ed
 oritur dubium si cuiuslibet actus
 eodem modo omnibus alijs noti
 erunt. **D**icitur autē q̄ sic s̄m
 apostolū quia dies domini omnia
 declarabit ad manifestans
 dam iudicis equitatem. illud
 enim erit iudicium publicum et
 non secretū. **S**ecundum du
 bium quomodo poterit fieri talis
 manifestatio ita cito. **D**icitur
 autē q̄ de omnibus actibus preter
 itis apud quemlibet remnet dis
 positio apud intellectum indeli
 bilis quāuis illa corumpatur q̄
 est in sensu cum in intellectualibus
 non cadat obliuio sicut de ange
 lis declarat. **E**t tunc deus osten
 det cuiuslibet animam sibi et a
 lijs intuitiue et sic intuebit ibi
 quilibet omnes dispositiones il
 las intelligibiles p̄ quas fit re
 cordatio intellectualis et sic omnia
 intelligentur simul sicut vi
 sus noster intuetur vno intuitu
 celum cum omnibus stellis in co
 nobis visibilibus. q̄ autem ibi
 sit talis notitia accipiet ex isto

textu de mentis intuitu. **S**ed
 remanet dubium si erit vnicuius
 actus intelligendi sicut videtur
 celum cum stellis vnicuius actu vi
 dendu. **D**icitur autem q̄ nec
 hic noster actus videndi ē vnus
 cum obiecta sint specie differen
 tia: etiam in ratione visibilis et
 vnius visio maneat alterius dis
 cedente. **E**t per istum modum
 videtur q̄ intellectus videns in
 intuitiue multa obiecta habeat de
 ipsis actus distinctos.

Sextadecima veritas q̄
 sicut non absurde credi
 videtur antiquis sanctos
 ante cristi aduentū fuisse in locis
 ab impiorum tormentis remotis
 tamen apud inferos esse
 donec inde sanguis cristi ipsos
 erueret. proinde inquit boni fi
 deles effuso illo precio iam redempti
 proorsus inferos iam ne
 sciunt donec receptis corporibus
 bona recipient que merentur. **capitulo**
quintodecimo. **E**x quo
 dicto accipitur documentum q̄
 purgatorium non sit in inferno
 sed in hoc mundo. quia dicit
 q̄ boni fideles infernum nesciunt
 et illo modo quo sancti patres
 tamen videtur q̄ ipse loquitur
 hic de viris perfectis qui
 nichil habent purgandum.

Decima septima veritas
 q̄ cum fragratōe mun-
 dana elementoz corpo-
 raliū qualitates que corporibz
 nostris corruptibilibz congrue-
 bant ardendo p̄itus interibūt
 atq; ipsa substantia ipsas qua-
 litates habebit que corporibus
 immortalibz mirabili mutacōne
 aueniunt vt scz mundus in me-
 lius amutatus apte accommo-
 detur hominibz et carne in me-
 lius inuouatis. ca. xvi. **E**t q̄
 dicto accipiunt duo theologi-
 ca documenta. **P**rimum est
 q̄ sicut corpus hominis modo
 suo glorificabit p̄ corporis dotēs
 ita totus mundus suo modo q̄si
 glorificabit ita q̄ corpora sup̄ce-
 lestia et elementa habeant suas
 dotēs pulchritudinis q̄s nunc
 non habent. quia dicit q̄ pro-
 portionaliter in melius immuta-
 bitur mundus sicut homines.
Scōm documentū q̄ elementa
 mundi erunt sup̄naturaliter p̄-
 petuo immutanda ad p̄fectiōēs
 excedētes eoz naturam. sicut a-
 nima suo modo. quia dicit q̄
 qualitates q̄s nunc habent in-
 teribunt cum iste sint naturales
 et alie niducēnt. et ideo nō pos-
 sunt esse nisi sup̄naturales. **I**-
 ntelligendū tamen est q̄ bea-
 tus aug⁹ remanet in dubio de

marī vtrum maē post iudicium
 remanebit sicut est vel non. ne
 forte per illud incendiū totaliter
 deheret quia dicit in apocalipsi
Mare iam non est. tñ cum maē
 magis p̄tineat ad p̄fco; vniūsi
 sicut aqua est nobilius elemen-
 tum q̄ terra non dubitant mo-
 derni doctores q̄n mare remane-
 at sicut aer. **D**icūt tñ aliqui q̄
 mare mediterraneum destruet
 et fiet vnum maē coopiens ter-
 ram ex omni p̄te sicut fuit crea-
 tum a p̄ncipio et talis est elem-
 toz ordo. quia ista terre discoop-
 tio fuit facta p̄pter vitam cor-
 ruptibilem animalium que tūc
 non erunt. et ad istud potest il-
 lud apocalipsi referri. **M**aē iam
 nō est. ⁊. ⁊.

Decima octaua veritas q̄
 quando dicunt celi ar-
 suri a beato petro nō in-
 telligūt de celis sūmis in quibz
 sol et luna ac sidera sūt s̄ istos
 celos aereos intelligi oportet.
Terra autē inquit dicit p̄ritura
 sicut in diluuiō. ca. xviii. **E**t ad-
 iungit ibidē aug⁹. si q̄s querat
 an post factum iudiciū ardebit
 hic mundus vt renouet vbi erūt
 corpa sanctorū iam resuscitatoz
Respondet aug⁹ q̄ ita alte erūt
 q̄ ille ignis non poterit eos at-
 tingere aut eorum corpora iam

impassibilia illum ignem nō ti-
mebunt. **E**x istis dictis acci-
piunt tria theologica documenta.

Primum est q̄ corpora san-
ctorum post iudicium nō statim
euolabunt ad celos cum cristo
quia durante igne defragationis
in hoc mundo erunt vt ibi dici-
tur ad videndum certū inuaci-
onem. **S**ecūm documentū q̄
ille ignis nō comburet aeris su-
periozem regionem. q̄ ibi erunt
sancti vt hic inuēit sed tm̄ illā
v̄s ad quam possunt ascendere
vapores peccatorū vt fiat in rebo-
mationis vinda. **T**ercū argu-
mentū q̄ ignis defragationis est
post iudicium et non ante fiat
aliq̄ putant quia omnia consumē-
tur per ignem: postea fiet resur-
rectio et postea iudicium. iuxta illū
ap̄heticūm Ignis ante ipsum p̄-
cedet et inflammabit eū.

Decimā nona veritas q̄
illud quod nos habem⁹
de antecristo in templo
dei sedeat: greci habent in tēplū
dei sedeat. tanq̄ inq̄t aug⁹ ipse
fit tēplū dei idest ecclesia. ca-
pit. **E**x quo dicto accipit do-
cumentum q̄ antecristus erit falsus
cristianus et se finget virum ec-
clesiasticū ad fortius nocen-
dum q̄a tēplū dei idest in mo-
dum ecclesie dicit aug⁹.

Vicesima veritas q̄ cum
dicit apostolus qui te-
net teneat et illud est
difficile ad intelligendum. **V**bi
dicit ibi aug⁹. quod dixerit ibi
apostolus me fateor penitus ig-
norare. ca. eodem. **E**t ibidem
recitat aug⁹. circa istud hominū
suspiciones. **Q**uidam autē vo-
lūt paulum hoc voluisse dixisse
de romano imperio ad vitandū
calumpniam. **A**lii autē cred-
dunt nerone futurum antecristum
et resurrecturum. **A**lii, autē nō
dum mortuum occultatū donec
reuelatur vel reuelet et restituat
ei regnum suo tempore. **D**icit
tū ibi aug⁹. q̄ inua est sic opi-
nancium temeritas. **S**; istud
dictum difficile ibidem pertac-
tans sic dicit Non absurde in-
telligitur qui tenet se; imperi-
um teneat donec de medio fiat
idest tollatur de medio per ante-
cristum ipsum impiū. **V**el aliter inq̄t
donec de medio ecclesie exeat in-
misterium iniquitatis quod scilicet
licet nunc est occultatum. **E**x
prima expositione accipitur ar-
gumentum q̄ antecristus pug-
nabit contra romanum imperi-
um. et tunc oportet q̄ ille im-
perator sit fidelissimus qui resist-
et ei. **E**x secunda expositione
q̄ malum persecutionis orietur

ab ecclesia vt infra ipsam sit
pugna intestina. . .

Vicesima prima veritas qd
qd dubitatur an signa
ante xpi sint signa men-
daciū quia erunt fantastica et nō
vera aut qd ad falsitatē inducē-
tia magis videtur aug⁹ sentitice
qd erunt signa vera. qd dicit qd
quōdo ignis descendet de celo ad
consumendam familiam iob non
fuit ignis fantasticus sed verus
qui tū fuit a dyabolo ministratus
cuius inquit potestas erit tunc
maxima. ca. eodē. . .

Vicesima secunda veritas
qd qd querit de illis qd
christus inueniet viuen-
tes de quoz psona loquit apol/
stolus. Deinde nos qui viuim⁹
qui residua sumus et si illi om-
nino non morient⁹ aut ascende-
tes obuiam cristo mira celestia-
te transibunt a pma morte ad
immortalitatē. dicit qd scds mo-
tus non est impossibilis tamē
pnum non reprobat. ca. xx. . .
Et dicit ibidē qd qcquid teneat⁹
de illis ipsi non tenebuntur ad
illud dictum. Pulvis es et in
puluerem reuertēris siue nullas
inquit expient⁹ mortē siue pau-
lulum in aere morient⁹. Sed at
tende qd argumentū augustini
ex verbo apostoli esset validum

nisi ita concluderet contra ipsum de
incineracione illud dictum sapi-
entis. Omnia que de terra sūt
in terram piter reuertētur. In-
fra em regulas scripture non con-
nentur pūlegiati. . .

Vicesima tertia veritas
qd tempus et tēpora et
dimidium tēporis quibz
regnaturus dicit⁹ an⁹ christus sūt
vnus annus dimidius annus
et duo anni. Et dicit⁹ ibi qd
quatuor bestie danielis significāt
quatuor regna. scz assirioz psarū
macedonum et romanoz. qui
hoc inquit aug⁹ nescit si sciē de
fiderat legat iheronimi p⁹sbiter
librum in daniēle satis erudite
elegāterq; ppositum. . .

Vicesima quarta veritas qd
pphetā malachias est
dixit scz sacerdos cuius
aliq scripturē vt canones haben⁹
ab aliquibz credit. ca. xxv. . .
Et ibidē dicit qd iheronim⁹ scri-
bit hanc esse opimonē hebreoz
Et istum inquit vōmus mala-
chiam vt patz in auctoritatibz
qs aug⁹ hic allegat de ipso Et
adiungit aug⁹ qd ex verb⁹ illius
p⁹he videtur euidēcius haberi
qd in illo iudicio erunt quorun-
dam purgatorie pene. cū dicit
Quis sustinebit diem introitus
eius. . .

Vicesima quarta veritas q̄
ante aduentum iudicij
saluatoris nō immerito
speratur helyas esse venturus q̄
et nunc inquit viuere nō imme-
rito credit̄. ca. vicesimonono.

Istud em̄ accipit̄ ex euange-
lio cum dicit dñs helyas quidē
uenturus est.

Vicesima septa veritas q̄
p̄phicia assidue sic lo-
quitur vt pro eo q̄s fu-
turu est verbum p̄teriti tēporis
ponatur. **I**stius dicti solet ra-
tio assignari cōuenientissima.
certitudo p̄phialis que est infali-
bilis sicut illa que p̄terierunt nul-
latenus mutari possunt: ita illa
que p̄phetisata sunt infallibilia
omnino existunt.

Incipiunt veritates ac floes
libri vicesimipmi.

In vicesimopmo li-
bro prima veritas ē
q̄ in diuinis locutio-
nibus aliquando bonū
p̄cedit malum: sicut cum dicit̄
Ibunt qui bona fecerunt in re-
surrectionem vite: qui vero ma-
la in resurrectione iudicij. Aliquā
malum p̄cedit bonum sicut ibi
Ibunt isti in supplicium eternū
iusti autem in vitam eternam.

Ex quo dicto accipit̄ doctri-
nam q̄ nullus sapiens debet in-
dignatus esse si in verbis scrip-
tis in locis scripturę p̄ponatur vt
postponat̄ cum scriptura diuina
alterut̄ p̄mittat: malos scilicet
et bonos vicissim.

Seunda veritas q̄ dicit̄
quā dicit̄ corporis magis
p̄tinet ad animam cum
ipsa anima corpori dolendi cau-
sa existit. dolē em̄ est anime nō
corporis. capitulo tercio. **E**t
si dicatur q̄ qui dicit̄ animam
tristari vel gaudere dicit̄ eam tep-
ere vel edificare. **D**icit̄ aut̄ q̄
loquit̄ de anima inter lectiua q̄
est a passionibus organicis seorsū
trata. **H**ic autē loquit̄ aug⁹ de
anima sensitua que sicut est p̄-
num sentiendi ita et dolendi.
Intelligendum tñ q̄ beatus
aug⁹ intendit ex hoc dicto de-
clarare q̄ sicut corpora faciunt do-
lere animas p̄ organa q̄s tamē
non ideo mori cogunt: ita potest
ignis infernalis corporibus misere-
re dolorem et nō mortē. **E**t si
dicat̄ q̄lit̄ corpora dāpnatorū pos-
sunt cum tali incendio perpetua-
ri. hoc ipse declarat in ca. seq̄n-
ti q̄druplici exemplo. **M**ōō p̄
salamandram qui in igne viuūt.
Sebo p̄ q̄sdā mōtes in cœlia q̄
ab ignibus oburūt̄ et tñ nō sumūt̄.

Tercio per carnes apuois que mortue plus q̄ p̄ annum serua tur a putredine. Quarto per paleas que poma faciunt matura et niuem absq; degelacione seruant. Et ibide adiungit q̄ carbones nequa q̄ corrumpi possunt. Unde dicit q̄ illi q̄ ponunt limites terrarum solent subtus pone carbones ad perpetuam memoriam.

Tercia veritas q̄ assiduitas expiendi in rebo naturalib; paulatim subtrahit admirationis incitamentum. ca. iij. Istud dictum de clat multis exemplis. Primo in dyama qui non potest frangi ferro nisi apposito hircino sanguine. Secundo in magne attrahente ferrum ita q̄ annulum post annulum attrahendo faceret cathena. Tercio de lapide attrahente ferru argento interposito. Quarto de agris in cicilia vbi est quedam spes salis quod si in igne ponatur fluit et liquescit in aq̄ vero crepitat et indurescit. Quinto de fonte ita frigidus in calidis diebo vt non possit bibi et ita calido in frigidis noctib; vt non possit tangi. Sexto de fonte in quo faula accensa extinguit et extincta accendit in gratione

poli inqt ciuitate gallie. Septimo de lapide qui accensus extingui non potest.

Quarta veritas q̄ demones alliciunt ad inhabitandum in hominib; seu alijs p̄ creaturas quas non ipsi sed deus condidit delectabilius pro sua diuersitate diuis non vt animalia cibus s; vt spiritus signis que cuiusq; delectationi congruunt per varia genera lapidum herbarum lignoru animalium carminum ritinei.

Sed oritur dubium q̄modo demones possunt allici ad inhabitandum in corporib;. Dicitur q̄ istud non est de eoz natura sed ex p̄uitate habituum maloz eo q̄ diuerse creature habeant diuersas significaciones spirituales.

Quinta veritas q̄ in terris paganoz fuit quoddam templum ex magnebtis constructum in cuius medio erat simulacrum ferreū pendens. ca. eo de. Simile fertur q̄ fecerunt sarraceni de sepulchro macometi in mecha.

Sexta veritas q̄ quando in aliquib; rebo videntur aliq̄ insolita non potest reddi ratio nisi dicat talem esse eoz naturam. ca. vij. Et tamen

adiungit ibi augustinus. Brevis sane est ista ratio fateor sufficiensque responsio. **E**x quo dicto accipiuntur documentum quod cum queritur quare talis effectus est a tali causa alia ratio reddi non potest nisi eius natura: ut si dicatur quod re albedo demigrat et nigredo non dealbat. oportet dici quod talis est sua natura. **V**bi ista responsio est ultimata in omni causa.

Septima veritas quod cum aliqua res que videtur impossibilis dicitur esse facta si queratur talis effectus ratio nulla potest potentior dari quam diuina voluntas que rebus dedit naturas de cuius omnipotentie ratione est ut faciat quicquid vult. capitulo viij.

Octava veritas quod omnia portenta dicimus esse contra naturam sed non sunt. **P**otentium enim sit inquit non contra naturam sed contra quam est non natura. **E**t dat exemplum de stella veneris quam dicitur esse nobilissimam atque pulcherrimam omnium: de qua dicitur tempore regis tantum fuisse portentum ut mutaret colorem. magnitudinem. figuram. cursum. capitulo octauo. **E**x quo dicto accipiuntur duo documenta: vnum physicum et aliud theologicum.

Documentum physicum est quod sicut aliqui existimant corpora celestia quanto altiora tanto nobiliora sicut dicitur de celis ita dicitur de stellis quia dicitur istam nobilissimam et tamen iupiter et saturnus sunt supra ipsam.

Documentum theologicum est quod mirabilia que deus facit nunquam sunt contra naturam sed supra naturam sunt et secundum naturam occultam. **S**ed oritur dubium quod facit exemplum de ista stella ad propositum suum. **D**icitur enim quod ille effectus fuit occultus nobis licet forte non fuerit contra naturam illius stelle.

Nona veritas quod sicut non fuit impossibile deo quod voluit instituere naturas sic non est ei impossibile in quod quod voluerit illas naturas mutare. capitulo eodem. **E**x quo dicto accipiuntur documentum quod potest quodlibet in quod libet transmutare ut corporale in spirituale et e conuerso quia sicut potuit instituere ita et transmutare sed ista potuit instituere ergo inuicem transmutare: contra illos qui negant deum posse conuere corruptibile in incorruptibile.

Decima veritas quod cum dicitur de dampnatis

Vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur. licet aliqui hoc totum attribuunt penne anime iuxta illud Sicut tinea vestimentum et vermis lignum sic meo et peccata at cor viri ego tamen ait augustinus ad penam corporis pertinere existimo. ca. xij. **S**ed oritur dubium quomodo vermis potest esse immortalis cum animalia irrationalia post iudicium non sint victura. **D**icit autem quod vermis potest accipi pro aliqua pena corporis forte nobis occulta preter supplicium ignis ut patet pro putredine talia corpora affligente odoratu sic ignis autem quod irrationalia in inferno immortalia ponant.

Decima veritas quod idem ignis erit attributus supplicio hominum et demonum. ca. decimo. **D**icit tamen ibi quod sententia fuit aliquorum doctorum quod demones habent corpora aerea in quibus ab igne cruciantur. **S**i quis tamen hoc negat dicit augustinus non est cum ipso certatione laboriosa attendendum quia licet miro modo tamen vermis ignis corporeus affligere potest sicut spiritus hominis a corpore proprio affligit. **P**er quo dicto accipit documentum quod non est certatione laboriosa attendendum

nisi contra illos qui negant necessaria ad salutem.

Decima veritas quod ignis ille qui affligit spiritus in inferno videtur esse incorporealis sicut oculi divinitus quos elevarunt ad videndum lacrum cum esset in tormentis. et sicut eius lingua et gutta et digitus lazari cum anime amborum essent separate. **E**t tunc habuit istam viam affligere ut corpora hominum igne corporali et anime igne spirituali. **D**icit tamen finaliter quod spiritus igne corporali affliguntur et cruciantur. ca. x.

Sed oritur dubium cum non possit aliud facere nisi calefaciendo et igniendo et spiritus non possunt igniri nec calefieri quomodo possunt ab igne pati.

Dicit autem quod alia est operatio ignis qua potest movere intellectum et voluntatem in ratione obiecti. et illa non est de natura sua afflictiva sed ad talem ignis operationem infligit deus tristitiam que est pena spirituum et sic ille ignis dicitur causa illius pene ex divina ordinatione que per viam ignis immutatione obiectiva infligit talem tristitiam sicut per viam baptismatis ablucione infundit gratiam.

Undecima veritas quod

septē genera penarū in legibz
ponit tūius scz dāpnū · vinctū
la · verbera · talionem · ignomiā
exilium · et mortem · capitulo vii
decimo ·

Quartadecima veritas q̄
impugnatores ciuitatis
dei iniustum putāt q̄ p̄
peccatis breui tempore perpetratis
aliqs plectatur pena eterna
Istud tamen nullatenus est
iniustum · capitulo eodē · **I**stā
autē iusticiam ipse declarat tri
pliciter · **P**rimo quia de mū
dana politia p̄ca que breuissi
mo tēpore perpetrant̄ vt adulte
rium et similia longissimi tempo
ris penis puniunt̄ · et ita de ho
micidio cum quis clem̄ter pro
ipso perpetuo incarcerat̄ · **S**e
cūdo qz cū q̄s in re publica morte
multat̄ non solum datur ei pro
pena mortis supplitium quod in
hora sustinet sed separacio pe
tua ab hominum societate · **T**
Tertio iudices rei publice non
dant penas eternas quia vita
non est eterna · Si autem quis
posset in eternum durare non est
dubium quin iudex posset eum
in eternum punire · **A**d istam
tamen declarationem intelligen
dum est q̄ pagani qui putabāt
animas hominum esse morta
les puniebant iuste morte in q̄

ponebant penam eternam ·
Intelligendum etiam q̄ si
dampnati malūt sic esse q̄ nō
esse simpliciter sicut dicunt com
munia dicta tunc non fit eis vl
la iniusticia si deus qui eos pos
set annihilare eos seruat in ta
li statu in quo volunt plus esse
se ·

Quintadecima veritas q̄
si purissimam sapientiam
haberemus sentire
remus q̄ primus homo factus
fit dignus eterno supplitio qui
hoc in se peccat bonum quod
esse posset eternum · quanto
quāt primus homo magis fru
ebatur deo tanto maiore impie
tate deliquit · capitulo duodeci
mo · **E**x quo dicto accipiunt̄
tur duo moralia documenta ·
Primum est q̄ quanto ho
mo magis est perfectus in sapi
encia tanto est sibi notior culpa
nequitia quia sic purissimam
inquit sapienciam haberemus ·
Secundum documentum q̄
quanto homo magis potest de
lectari in deo tanto est culpabili
or si ab eo auertat̄ sicut de sapi
entibus ·

Sextadecima veritas q̄
in dampnatione mul
to plures homines e
runt q̄ in saluatione

ut ostendat inquit quibus omni-
bus debet. quod si omnibus redderet
sibi iusticiam iudicantis nemo
iuste reprehenderet. ca. eodē. ¶
Et dicit ibi quod si omnes damp-
narentur in nullo appareret mise-
ricors gratia redimentis. Et si
nullus dampnaretur in nullo appareret
seueritas ultionis. Et ideo dicit
quod non omnes saluantur et non
omnes dampnantur. :

Decima septima veritas
quod ille qui facit aliquid
mali alicui. aut per igno-
rantiam aut per iniusticiam
peccat. Dicunt tamen iuriste quod igno-
rancia facti excusat aliquem a
peccato quous non ignorantia iuris
quia cum ius sit conditum sibi
regulam rectam naturalis iuris
nullus potest excusari quam tenet
dicta contra illud quod ratio naturalis
dicit. **I**stud tamen stare non po-
test vniuersaliter quod ubi est ra-
tionabilis ignorantia sui iuris siue
facti non potest esse voluntas que
non potest ferri in ignoratum et ubi
non potest esse voluntarium non potest
esse peccatum. ideo dico quod omnis
ignorancia siue iuris siue facti
in certo casu excusat et in certo
non excusat. ¶ **I**ntelligendum
est tamen quod triplex est gradus
ignorantie. ¶ **P**rimus est qui
procedit ex impotencia quod licet co-

net quantum potest ius vel factum
non potest deuenire ad eius noticiam
et ista inuincibilis dicitur. et ista
quolibet excusat a toto quia nul-
lus obligatur ad impossibile. ¶
Secundus gradus puenit ex
negligencia quod noluit diligens
insistere cum posset ad iuris noti-
ciam vel veritatem facti inuestigando
peruenire et ista excusat a tan-
to sed non a toto quia aliquid huius
de voluntate in quantum negligencia
est voluntaria. ¶ **T**ercius
gradus procedit ex certa malicia
qua quis non solum negligit sed
etiam appetit ignorare. Et ista
dicitur ignorantia affectata sicut
precedens crassa et lupina. et talis
non excusat a tanto nec a toto
quia voluntarie ponit obicem.
Et ideo peccatum aggravatur sibi du-
plicem voluntatem et ignorandi et
peccandi. :

Decima octava veritas quod
tota presentis vita est plena
immensis calamitatibus
ca. xliij. ¶ **E**t istud ipse decla-
rat dupliciter. ¶ **P**rimo quia
ignorancia et insipientia est pe-
na non parua in omnibus cum mi-
nime in rebus ymo in nobis ipsis
agnoscamus. ¶ **S**ecundo quia
dicit quod quilibet perlegeret mori
quod rursus infantiam inciperet que
incipit a fletu. Refert tamen aug?

q̄ solus iordastes nascendo uis
debat. Dicit etiam aug⁹ q̄ ille
risus monstruosus nichil ei boni
pretendit q̄ fuit inuentoꝝ arcuū
magiarū. **E**x quo dicto acci
pitur documentū q̄ illa signa q̄
non oueniunt s̄m naturam ho
mmis sed sunt monstruosa nō
sunt bonum p̄tendētia ut videtur
nascendo q̄n alij amuniter plo
rant.

Decimanoa veritas q̄ si
nulla est spes boni in v̄
tute malle debemus in
eius afflictione remanē q̄ vitio
rum dominacionem in nob̄ per
mittere. capitulo xv. **E**x quo
dicto accipiuntur duo moralia
documenta. **P**rimum est q̄ bo
num virtutis est eligendum p̄
ter se plus q̄ aliq̄ alia delectacō
que possit haberi. quia melius ē
inq̄t in virtute se tenere et delec
tabilis q̄ vicijs succumbere.

Sc̄dm documentum q̄ mag⁹
virtuosus est qui p̄ficit opus v̄
tutis s̄n spe remuneracionis cete
ris parib⁹ q̄ ille qui expectat re
muneracionem. quia ille diligit
virtutē p̄ter se: iste aut̄ p̄ter
remuneracionem sed t̄n iste est
virtuosus qui solum p̄ter remu
neracōz.

Vicesima veritas q̄ p̄ma
hominis etas scilicet in

fanda que sine v̄llo remisu sub
iacet carni. et sc̄da que p̄uicia
nuncupat vbi nondum ratio sul
cepit pugnam ōtra vitia et fere
sub omnib⁹ vitiosis delectacio
nib⁹ iacet quia nondū p̄cepti
capax est si sac̄mēta mediatoris
accepit: et hanc in eis finiat vi
tam translata a potestate tene
brarū in regnum dei: non solum
nō penis p̄parabitur eternis sed
nec v̄lla post mortē purgatoria
tormenta patiet. capitulo septē
decimo. **S**ed oritur dubium
vsq̄ ad quod tēpus durat pu
ericia. **D**icitur autem q̄ in
fancia durat communiter vsq̄ ad
triennium vel quadriennium. et
puericia vsq̄ ad septennium: ma
litia tamen supplet etatē vbi est
p̄cepti capax. **S**ecunda du
bitatio an idem est in fuciosis
et mente captis ab infantia. **D**
Dicitur autē q̄ sic per idem me
dium quia non sunt p̄cepti ca
paces q̄tūmūq̄ viuant. **S**i
autē incipiunt esse tales post v̄lū
racionis in tali statu moriuntur
in q̄ fuerunt racione priuati q̄a
ex tunc nō sunt capaces p̄cepti
nec etiam penitētie.

Vicesimaprīma veritas
q̄ cum peruentum fuerit
ad etatē que p̄ceptum
iā capit s̄ subdi p̄t legis impio

fulcipiendum est bellum contra
 vicia et gerendū acciter ne ad
 dampnabilia p̄ca perducatur et
 si quādem nondum victoriarum
 consuetudine roborati sūt facilius
 vincant. si autē vincere consue-
 uerunt laboriosa difficultate su-
 perant. **E**x quo dicto accipi-
 unt duo moralia documenta.

Primū est q̄ sicut in medicina
 libi est obstandum principiis
 egitudinum ne postq̄ inualuit
 infirmitas cura non p̄sit. ita in
 moralibus aū omnia est obstan-
 dum micis ne in p̄micia etate
 malis moribus imbuanē adoles-
 centes quia postea est difficulte
 ma cura. **S**cōm documentū
 q̄ consuetudine vincendi inuale-
 cunt vicia sicut hostes solent su-
 mē audaciam victoria fr̄q̄nta
 et ideo dicit q̄ vicia facilius
 vincant vbi non sunt victoria-
 rum consuetudine roborata

Tercimasecunda veritas
 q̄ si lex iubens affit et
 spiritus iubens desit p̄
 ipsam p̄hibitionē desiderio pec-
 cati crescente et vincente reatus
 etiam p̄uaricōnis accedit. **E**x
 quo dicto accipit documen-
 tum q̄ natura humana est p̄na
 ad p̄hibita. **U**nde dicitur in
 prouerbio Semp p̄na rei que
 prohibet ei ad modū mulieris.

Istius autē signum est ma-
 nifestum quia cum aliqui homi-
 nes timore pene tenent sub ali-
 quibus legibus vel sub aliq̄ lege si
 excedunt legem criminibus suis
 audissime peccant vt patet in
 pueroꝝ disciplina que fit solum
 p̄pter timorem.

Tercimatercia veritas
 q̄ nonnunq̄ ap̄tissima
 vicia alijs vicis oculis
 visunt que putant esse v-
 tutes in quibus regnat superbia
 et quedam sibi placendi altitu-
 do tumosa. **S** tunc ait vicia vic-
 ta deputanda sūt cum dei amo-
 re vincuntur quem nisi deus ipse
 non donat nec aliter nisi p̄ me-
 diatore dei et hominis homi-
 nem xp̄m īm qui factus est p̄-
 ticeps mortalitatis n̄re vt nos
 faceret p̄ticipes diuinitatis sue-
 ra. eodē. **I**stius autē dicti po-
 nit duo exempla. **P**rimū
 est q̄ quā aliq̄s p̄pter ambicōez
 vitat vindictam vt pretendat
 mansuetudinem. **S**ecundum
 est q̄ cum q̄s p̄pter laudem su-
 git luxuriam vt p̄tendat casti-
 tatem.

Tercimāq̄ta veritas q̄
 paucissimi sūt tante feli-
 citatis vt ab ineunte a-
 dolescencia nulla dampnabilia
 p̄ca committat vt in flagicijs

vel in facinorosis vel in nepharijs
 cuiusq[ue] impietatis erroribus sed
 magna spūs largitate opprimāt
 q̄cquid in eis possit corpōali delec-
 tatione dominari. plurimi vero
 p̄cepto legis accepto cū victi fue-
 rint p̄valentibus vitijs ad graci-
 am cōfugiūt adiuuantē qua fiāt
 et amariūs penitendo et vehemē-
 tius pugnando victores. **E**x
 quo dicto accipit documentū q̄
 expedit aliquibus cadere vt forti-
 ores resurgant que admodū se-
 in agone superati fortius conantē
 exercicio iterato. ideo dicit q̄ for-
 tius dimicant post casū. **S**ed
 oritur dubium q̄s plus tenet deo
 ad gratiarū actionem: aut inno-
 cens p̄seruatus: a p̄ccōr reconcili-
 atus. **D**icitur autē q̄ p̄serua-
 tus plus tenet quia dicit hic q̄
 est felicior et maius bonum acce-
 pit. **S**ecūm dubium de para-
 bola saluatoris ad simonem le-
 prosum qui estimauit q̄ plus
 diligit qui maiorem remissionē
 accepit. et dominus ad ipsum
 recte respondisti. **D**icitur autē
 q̄ sicut alius est timor filialis:
 alius seruilis. ita potest dici de
 gratitudinibus vt ille magis te-
 neatur ad gratitudinē filialem:
 et iste ad seruilē de qua ibi lo-
 quitur cristus quia vtriq[ue] scilicet
 tam marie q̄ simoni tenuit. et

quantum ad remissionem plus
 fecit de gracia marie cui plus di-
 misit tamen q̄ntum ad simpliciē
 donatō; nō.

Vicesima quinta veritas
 q̄ purgatorias penas ef-
 se nullas post iudicium
 nullus estimare debet. nequaquā
 tamen negandum est quin ig-
 nis eternus pro diuinitate me-
 ritorum alios grauius alios le-
 uius excruciet. **S**ed oritur
 dubium quomodo erunt pena-
 purgatorie cum sancti iam sur-
 reperunt et sint corpora impas-
 sibilia omnium electorum. **D**icitur
 autem q̄ sicut nunc ab-
 mine cum de natura sua sint im-
 passibiles ab igne ab eo cruciā-
 tur in quantum est instrumen-
 tum diuine iusticie. ita et tunc
 de corpōalibus eorum poterit ef-
 se. **S**ecundum dubium qua-
 liter ille ignis qui est equaliter
 approximatus excruciat ineq̄li-
 ter. **D**icit autē q̄ tota ineq̄li-
 tas ē a voluntate diuina illa; in-
 fligētē tristitiam.

Vicesima sexta veritas q̄
 misericordior fuit orationibus
 uis et diuinitate qui bya-
 bolum et angelos eius post gra-
 uiora et diuinitate supplicia
 eruentes et sanctis angelis so-
 ciandos credidit. **I**llum autem

Illum autē q̄ istud & nonnulla
alia maxime p̄pter alternātes
s̄ cessacione beatitudines & mi-
serias statutis tēp̄z interuallis
ab istis ad illas atq; ab illis
ad istas itus ac reditus inter-
minabiles posuit nō immerito
inquit aug⁹ reprobauit eccle-
sia. ca. xvij. **E**x hoc dicto acci-
pitur argumentum q̄ p̄bia pla-
tonis decepit originem circa re-
rum circulacō; perpetuam vt h̄
habet. **E**x hoc sequit̄ docu-
mentū multum necessariū q̄ cū
p̄bia platonis que s̄m beatum
aug^m fuit multū osōna fidei n̄e-
tatum hominē obtenebuerit
multū metuendum est ne p̄bia
aristotel̄ multos a vera fide de-
iecerit & deiciat q̄ de p̄bia ne-
quissimi aīrois nullus dubitat
pluries in pluribus factum q̄ f̄e-
quentat̄ eius modum.

Vicesima septima veritas
q̄ nemo sane fidei dixit
nec dicturus est ange-
los & sanctos oraturos pro re-
probis in iudicio quia ecclesia
que sanctitate p̄fecta est p̄ ho-
minibus eternaliter cruciandis
non orat. ca. xxiij. **U**nde ac-
cipit̄ documentū q̄ nullus debz
orare pro illo quē constaret esse
dampnatū quia certe t̄n̄ non su-
mus certū nō oportet cessare ab

oracione pro aliq̄ in fide defici-
to. pro infideli autē nequaq̄.
Unde beatus greg⁹ fuit paussus
vt dicit̄ quia pro traiano ora-
uit. **S**z̄ oīe dubiū si orans
pro dampnato scienter peccet
mortaliter. **D**icit̄ autē q̄ sic
de dampnacione ostantū q̄ndo
ostat. quia sacrilegiū videt̄ q̄
res sacre applicent̄ ad illa que
nō sunt s̄m rerum sacraz insti-
tucō; .i.

Vicesima octaua veritas
q̄ de quibusdam nō di-
cētur veraciter q̄ eis nō
ēmittet̄ in hoc seculo nec in alio
nisi essent aliqui quibus et h̄ nō
in isto tam remittet̄ in futuro.
ca. eodē. **I**ntelligendum est
q̄ int̄cio beati augustini in hoc
loco est ostendere penam purga-
toriam quia alibi non fit extra
istum mundū remissio p̄ccatorum
per illud verbum q̄ dixit xp̄s
in euange^o. Qui peccauerit in
sp̄m sc̄m nō remittet̄ ei in hoc
seculo neq; in futuro.

Vicesima nona veritas q̄
sane p̄t̄ intelligi Deus
in ira sua cōtinebit mi-
sericordias suas. et quātum ad
dampnatos quia nō tanta q̄ta
digni sunt penarum atrocitate
cruciabunt̄ nō vt eas vel nūq̄
subeant vel aliq̄ndo finiant sed

vt eas mitiores q̄ sint eorū me-
rita sustineant. capitulo eodem.

¶ Ex hoc dicto accipit̄ theolo-
gicum documentū q̄ sicut deus
est superhabundans in remun-
tando ultra condignum: ita est
desistens in puniendo circa con-
dignū. sicut dicit iste textus de
dampnatis quī maxima et fero-
ci sūt digni pena.

¶ Decima vltima vltima q̄ duo-
bus modis evertunt̄ vel
subvertunt̄ peccatores:
aut sicut sodomite vt pro pecca-
tis suis puniant̄: aut sicut imi-
uite vt peccata hominum destruan-
tur penitendo. capitulo eodem.

¶ Intelligendum est tamen q̄
ip̄se inducit istam diuisionem
ad saluandum propheticam io-
ne quī dixit *Adhuc pl. dies et
minue subvertet̄.* **¶** Ex q̄ dicto
accipit̄ documentum q̄ illud qd̄
ap̄phete profere intelgebāt ad
litteram ip̄se spiritus sanctus in-
tendebat secundum mysticū sen-
sum.

¶ Decima prima vltima q̄
scismatici et heretici pos-
sunt percipere eucaristie
sacramentum sed non sibi vtile
ymno nopium quo iudicent̄ gra-
uius et tardius liberent̄. capitulo
vicefimo quinto. **¶** Ex quo dic-
to accipitur documentū q̄ mala

opera talium eis nō cent duplici-
ter scilicet ad intensiorem puni-
tionem et feruorem penitentiā
et contra bona opera dupliciter
proficiunt sc̄ ad penam remissi-
onem et ad ceteriorem graciā ha-
bendam.

¶ Decima secunda vltima
q̄ prior est de seruo fidei
et ex desertore oppugna-
tor eius effectus q̄ ille qui nun-
q̄ deseruit quod nunq̄ tenuit.
capitulo eodem. **¶** Et istud ip̄se
adducit ad ostendendum q̄ he-
retici sunt peiores q̄ simpliciter
infideles.

¶ Decima tertia vltima q̄
si aliquis fidelis diligit
uxorem suam secundum
seculum istud carnaliter et mor-
bo concupiscenciarum sicut et gen-
tes que ignorant deum. et hoc
inquit̄ augustinus secundum veri-
tatem concedit apostolus ymmo
per apostolum cristus. **¶** Ex
quo dicto accipiuntur duo the-
ologica documenta. **¶** Pri-
mum est q̄ illi qui dicunt q̄ illi
qui coeunt cum uxore ad exple-
endum libidinem peccant mor-
taliter sunt oppositi beato augus-
tino in isto loco qui dicit apos-
tolum hoc concessisse in morbo
concupiscenciarum sicut et gen-
tes que deum ignorant. alioqn̄

Alioquin eadem ratione omnis homo bibens vel comedens sola delectatione peccaret mortaliter.

Secundum documentum quod licet in talibus actibus non sit peccatum mortale semper tamen est veniale quia dicitur quod istud concedit apostolus secundum indulgentiam ubi autem nulla est culpa nulla est necessaria indulgentia. **I**ntelligendum est quod quatuor sunt propter quod oportet fidelem coire cum uxore.

Primum propter officium ad procreandum tantummodo prolem et sic est actus meritorius quia recta ratione regulatus et ad finem debitum ordinatus. **S**ecundum ad reddendum debitum et sic est meritorius quia homo tenetur ad hoc secundum iustitiam ita ut peccaret si non faceret cum hoc precipiat apostolus dicens. **U**xor viri debitum reddat etc. **O**mnia autem precepta apostolica sunt meritoria.

Tercium propter remedium ut vitetur fornicatio seu adulterium sicut dicit apostolus. **U**nusquisque suam habeat uxorem sicut fornicationem et iterum. **R**evertimini in in idipsum ne temptet vos satanas propter continentiam vestram. **E**t isto modo videtur effectualiter pertinere ad imperfectionem quamvis hic peccatum non videatur sicut nec in illo qui fugit persecutionem

nem timens aversionem quamvis sit imperfectus primo parum est ut sit non meritorium cum sit fugati tali homini consilium. **Q**uartum propter solam delectationem et hic committitur peccatum veniale quia obmittitur circumstantia debita que inesse faciliter possit sed debiti finis et sic non est peccatum mortale in copula coniugali nisi sicut in intemperantia potus et cibi vel alia corporis que pervenit ad corporis nocivum vel alias est prohibita sicut in diebus sacris. **E**t cum arguitur in oppositum quod fuerat actus rationis iste actus multo magis fuerit imperium primo obruit dormitio.

Dicesima quarta veritas quod cum dicit apostolus Si cuius opus auferit pacem et profecto ait augustinus non est ille ignis eternus quia non dampnat sed probat electos. **H**oc autem intendit de igne purgatorio.

Dicesima quinta veritas quod qui pro uno scelere delinquit tribuet omnia sua indigentibus membris christi nisi defuerit a talibus non ei prodesset. **C**ui ergo inquit dignas pro peccatis suis elemosinas facit prius eas facere incipiat a se ipso. **E**t hoc dicto trahi potest illud

ordinatissimum dictum Caritas incipit a se ipso. cum in actu caritatis hic talem ordinem ponat.

Sed oritur dubium quia solet dici quod elemosine etiam peccatoribus proficiunt. **D**icitur autem quod plures ad temporalia et ad imperandum obtinendam non tam directe et ad peccati remissionem sicut hic habet: sicut nec ad eternam beatitudinem.

Tricefima septima veritas quod deus non cui datur sed quod animo datur attendit. **E**x quo accipitur documentum quod circumstantia finis que intelligitur per hoc quod dicitur quo animo id est qua intentione est principalissima in actu meritorio quia illud deus principaliter respicit ut hic habet.

Tricefima septima veritas quod nichil prodest alicui si baptizetur si non recipiat rem vel effectum eius. **E**x quo dicto accipitur documentum quod non omnis qui recipit sacramentum baptismi recipit rem vel effectum sacramenti que est iustificatio anime. **N**otandum tamen quod quadrupliciter accedi potest ad sacramentum baptismi. Nam aliqui sunt qui recipiunt sacramentum et rem sacramenti sicut ennuus quem bap-

tizavit plus quia cum non potuerit obicere recepit et caritatem baptismalem et gratiam spiritus sancti ut habetur in actibus apostolorum. **S**ecundo aliqui accipiunt sacramentum non rem sacramenti sicut illi qui accedunt ficti quemadmodum creditur de anania et eius uxore ibidem quod temptabant spiritum sanctum et ideo licet characterem recipere tamen gratiam non habebant. **T**ercio aliqui recipiunt rem sacramenti et non sacramentum sicut illi qui affectant baptizari et non possunt. baptismus enim fluminis baptismus fluminis non est alligatus. Unde discipuli quidam loquente petro prius acceperunt spiritum sanctum antequam essent baptizati ut habetur in actibus apostolorum. **Q**uarto aliqui non recipiunt sacramentum nec rem sacramenti sicut illi qui ad hoc coguntur: aut qui non intendunt baptizari cum intentio requiritur in adultis compositibus sui in omni sacramento secundum beatum clementem.

Tricefima octava veritas quod parva elemosinas quam tunc facit et in consuetudine sceleris permanet. **E**t ista veritate adducit etiam illos qui dicebant quod omnes facientes opera misericordie saluabuntur quamvis etiam habeant alia peccata.

propter verba que dicit pp̄s
in die iudicij sola ista opa com-
mendans et alia reprobans sc̄z
eor̄ carēciam.

Quadragesima nona veritas
q̄ p̄ oracionē dominicā
q̄n̄ dicimus dimitte q̄c̄
non debemus estimare nob̄ di-
mitti nisi pua p̄c̄a s̄n̄ quibus
esse non possumus. ca. eodem.

Ex q̄ dicto accipitur vtile do-
cumentū q̄ in oracioē dominicā
dimittunt̄ peccata venialia. **P**
Istius dicti gracia intelligendū
est q̄ quatuor sunt actus p̄ter
istum in quibz̄ dicunt̄ p̄c̄a ven-
nialia dimitti siue deleri q̄ tunc
ad culpam. sc̄z ḡn̄alis confessio.
episcopalis benedictio. suspensio
dignissime eucharistie. et unctio
extrema. **E**andē aut̄ rationem
assignare possumus in ceteris sa-
cramētis.

Quadragesima veritas q̄
que sūt illa p̄c̄a que ita
impediūt vt ad regnum
dei non valeat q̄s peruenire de
quibz̄ dicit cristus **F**acite vobis
amicos de m̄mōna iniquitatis
difficillimum est inuenire et peri-
culosum diff. nite. **V**ide ip̄e au-
gustinus dicit ibidem q̄ ip̄e nō
p̄auit ad hoc peruenire. ca. eodē
Ex hoc accipit̄ documentum
q̄ sunt aliq̄ p̄c̄a ad q̄z̄ indul-

genciam nullus potest peruenire
nisi p̄ ab̄o sanctor̄ adiuuet̄. q̄a
talia p̄c̄a auḡ hic supponit̄ s̄
que sūt illa nescit.

Quadragesima prima veri-
tas q̄ venialis culpa si
p̄scuet̄ ignorat̄ modus
et ideo studium videtur esse in
meliora p̄ficiendi p̄ oraciones
et faciendi amicos de m̄mōna
iniquitatis sanctor̄ cuiā non sper-
nat̄. **E**x quo accipit̄ documē-
tum q̄ peccata venialia hominū
certa esse non possunt cum mo-
dus eorum ignoret̄ vt hic ha-
betur.

Quadragesima sexta veritas
q̄ elegantissime vi-
det̄ respondisse ille qui
dicit̄ s̄n̄ p̄cius esse viuendū vt
inter eos quibz̄q; inueniatur q̄ p̄
alijs liberandis sit intercessur̄
ca. eodē. **I**stam respōsionem
inducit auḡ a quodam respon-
dēte dictis origenis q̄ dicebat
q̄ intercessione sanctor̄ repro-
bi erāt finaliter liberandi. et q̄
p̄ hoc aliq̄ retardabant̄ a boni-
tate idcirco iste sic r̄spondit vt
aiaret alios ad bonum etiā da-
to q̄ verum ess̄ dictū origenis
q̄d tū non est v̄z.

Incipiunt veritates ac floēs
libri vicehesimecundi.

In vicefimo secundo libro prima veritas est q̄ magnitudo mali declarat nobilitatē subiecti. hanc declarat duplici exemplo. **P**rimo oculo ceco q̄ cecitas oculi ex sua vitiositate indicat oculi nobilitatē scilicet q̄ est luminis capax. **S**ecundo in angelo malo q̄ naturam angelicam optimā fuisse institutā demonstrat vitium q̄ misera est ca. p̄mo.

Secunda veritas q̄ deus nō solum p̄sentia et preterita iam fecit sed et futura quia omnia inquit ante secula disposuit: sicut ait si deus voluerit non q̄ deus inquit mutet voluntatē sed q̄ illud quod eternaliter p̄sciuit erit. capitulo secundo. **E**x q̄ dicto accipiuntur duo theologica documenta. **P**rimum est q̄ deus p̄duxit ab eterno oīa creata in esse s̄m q̄d sicut ponit doctor subtilis q̄ hic dicit aug⁹ q̄ omnia futura fecit quia ante tēpora ipsa omnia disposuit. **S**c̄dm̄ documentū q̄ deus nō potest aliquid ordinare de nouo q̄d nō ordinauit ab eterno q̄ de⁹ vt dicit nō potest mutare voluntatē nisi s̄m q̄ omnia ab eterno p̄sciuit. **E**t istius est mod⁹ clara q̄ si aliq̄d alit̄ dispo-

neret iam illā futurā disposicō; si p̄uiderit ab eterno vt notū est.

Tertia veritas q̄ sicut deus animarū q̄ magis distat a corpore q̄ celū a terra vniuit corporata poterit corpus terra ad celum attollē sic animā inclinauit ad corp⁹. **E**t dicit ibi dē q̄ mirabilius videt̄ esse incorporealis spūalia at̄petere q̄ corporealis a corpore copulā. ca. iiii. **E**t istud inducit ad ostendēdū quō corpora n̄a poterūt perpetuo esse in celo.

Quarta veritas q̄ tria imponunt circa fidem xp̄ianam. **P**rimū est q̄ xp̄s resurrexit et in celū ascendit. **S**c̄dm̄ q̄ mundus rē tā incredibilem credidit. **T**erciuū q̄ quōd homines tā impii h̄c fuerūt apostoli s̄m seculū rē tā incredibilem tam efficitate credi facere potuerūt. ca. v. **I**ntelligendū t̄n q̄ int̄cio b̄i aug⁹ in h̄ loco ē ex duobus seq̄ntibus in credibilibus q̄ tā; terra esse aspici m⁹ ostendē primum incredibile esse credendū q̄ ista n̄ sūt min⁹ credibilia. et ideo p̄cedit a minoribus. **N**ū dicit in eodē ca. p̄cedēdo a minoribus q̄ ista nō sunt min⁹ credibilia q̄ q̄to testes fuerūt at̄ptiores tanto doctrina eorum se ipsam mirabilius persuasit.

Sub attendendū q̄ ad ostēdā
dum magnitudinē istius mira-
culi q̄ res tam incredibilē credi-
ta est ipse inducit tullīū admi-
rantē de hoc q̄ t̄p̄ibz tam vltis
q̄a gens erat magis erudita co-
tuit romulus p̄ deo accipi. nec
est s̄m ipsum tam mirabile de
alijs dijs qui tēpore antiquo q̄
populus erat indoctus fuerāt p̄
dijs acceptati. Et ideo ostat q̄
populus fuit magis eruditus t̄p̄e
r̄p̄i q̄ t̄p̄e romuli ex racōe postel-
ritatis quā tullius assignat.

Quinta veritas q̄ mors
ceteris p̄nis magis for-
midat. Ex quo acci-
pit dictum q̄ vltimum terribi-
lium est mors quia in hoc sup-
plicio amittit̄ totale esse in alijs
aut solum bñ esse.

Sexta veritas q̄ nullū bel-
lū s̄m cyronē a citate
optima suscipi debet ni-
si pro fide aut pro salute. capi-
tulo eodē. Et ista duo ipse de-
clarat ibidem. Primo q̄tum
ad salutē dicit q̄ salus ciuita-
tis ē vt eterna p̄maneat q̄uis
pro eius salute ciues laudabi-
liter moriant. Secōdo q̄tum
ad fidē scz vt datam fidem non
frangant. sicut dat exemplum
de segūtimis qui maluerūt se
ip̄os cum sua ciuitate obire

propter fidem romani seruandā
dam q̄ se in manibz hamibalis
tradere qui erat hostis romano-
rum. Ex istis autem dictis
accipitur p̄clarum ciuile de cum-
tum q̄ ciues optime ciuitatis n̄
debent se in bello morti exponere
nisi pro defensione ciuitatis et
pro fidelitate dominis suis ser-
uanda et pro istis laudabiliter
se morti exponunt.

Septima veritas q̄ cum
querit̄ ab infidelibz cur
nō sunt modo tali a mi-
racula q̄lia antiquus facta predi-
camus. possumus eis respondere
q̄ tunc fuit necesse anteq̄ cre-
deret mundus et non postea q̄
crediderit. ca. viij.

Octaua veritas q̄ cancer
vt dicūt medici est mor-
bus inuincibilis quia vt
dicit aug⁹ p̄pocras fert omnem
curam circa illum morbum ob-
mittendam. ca. ix. Et vulgo
dicit. Noli me tāgere.

Nona veritas q̄ baptis-
m⁹ tēpore augustini ha-
buit efficaciam ad m̄re-
mitates corporales plerūq; au-
randas. sicut ibidem ostendit
multis exēplis et miracul.

Decima veritas q̄ sic de-
binata sūt elementa vt
terra sic primum aqua

secundum . aer tertium . et celum
 quartum . et super omnia anime natura .
 Et dicit quod aristoteles quantum
 corpus esse dixerat : plato
 vero nullum . capitulo xi . **S**ed
 quod dubium quare augustinus
 non facit mentionem de elemento
 ignis . **D**icitur autem quod ipse
 fuit istius opinionis cum plato
 tunc quod celum et omnia corpora
 celestia essent de natura ignis :
 nec esse nisi aerem inter orbem
 lune et nos . **S**ed secundum dubium
 si aristoteles ponens speram ignis
 inter celum et aerem potuit
 demonstrare eam cum non precipitatur
 sensu . **D**icitur quod ad hoc sunt
 aliquae coniecturae : nec tamen appa-
 rent rationes demonstratiuae :
 ponit tamen celum esse ignem nisi
 forte videtur ignem quod aristoteles
 quantum essentiam non est
 rationabile .

Dodecima veritas quod mi-
 racula falsorum deorum
 que pagani referunt faciunt
 pro fide nostra sicut varo ait inquit
 augustinus de uestali virgine que cum
 periclitaretur facta suspitione de
 stupro cribz impleuisse de aqua di-
 tiberis et ad suos iudices nulla eius
 parte stultit lance portasse . **E**t dicit
 ibi augustinus quod sicut angelus vel
 demon potuit illud pondus suspendere

ut aque natura videretur esse facta
 mutata ita deus omnipotens qui
 omnia creavit terreno corpori pondus
 graue conferre poterit ut in
 eodem elemento habitet viuificatus
 corpus ubi voluerit viuificatus
 spiritus . **E**t quo dicto accipit
 argumentum quod grauitas est
 causa accidentalis quia dicit quod
 deus potest eam a corpore separare
 et tunc lapis non moueretur
 naturaliter deorsum sed statet .

Dodecima veritas quod
 dubium est utrum fetus qui moritur
 in utero resurgat in iudicio . Unde dicit
 sic sicut ipsos resurrecturos affirmare
 negare non audeo . quoniam non
 videtur quomodo ad eos resurrectio
 mortuorum non pertineat si non
 imant de numero mortuorum .
At tendendum est circa hoc
 quod ista questio tempore beati augustini
 incerta tamen nunc omnium est de
 terminata quod sic quod ex quo fetus
 fuit vere animatus fuit vere homo
 et omnes homines oportet manifestari
 post resurrectioem ante tribunal
 christi sicut dicit scriptura .

Tertidecima veritas quod infant
 qui nascuntur licet non
 dum habeant debitam quantitate
 in corpore hinc tamen in seminali
 ratione et ideo dicit quod ipsi non sunt
 resurrecturi in ea corpora christi quantitate

qua mortui sunt sed qd eis tunc
 diu decessurum eat tēpore hoc
 sunt illo die dei opere miro & ce-
 lerrimo recepturi. ca. xxiiij. **E**x
 quo dicto accipit documentum
 qd quilibet resurget in tanta qn-
 titate q̄tam habuit in potēcia
 dum fuit natus fm̄ aplexionez
 corporis sui. **U**nde si aliquod
 fuit impedimentū augm̄ti resurgēz
 maior sicut forte in paupibz q̄
 ex defectu alimenti efficiuntur
 minores. **I**tem sequit̄ aliud
 documentū ex isto scz qd nullus
 resurget minor q̄ fuerit qz resur-
 get in q̄titate quam habuit in
 potēcia et vltra ipsam nō potest
 transire tñ maiores q̄ fuerunt
 mulā resurgēt fm̄ p̄missa.

Quartadecima veritas qd
 restat vt in resurrectione
 mortuoz recipiat vnus
 quilibz mensuram quam vel ha-
 buit in iuuetute eciā si mortu-
 us ē senex v̄l fuit habitus si an-
 mortuus est. ca. xxv. **E**t istud
 dictum apostoli **I**n plenitudine
 siue in mensuram plenitudinis
 etatis cristi. ibidē exponit aug⁹
 dupliciter **U**no modo qd nec in-
 fra nec vltra iuuenilem formā
 resurgent corpora mortuoz nisi
 in ea vsqz ad quam xpm̄ venis-
 se agnoscimus. circa. xxx. q̄ppe
 annos posuerunt docti seculi us-

uentute que ex tunc patit̄ detri-
 menti. **A**lio modo vt intelli-
 gat̄ qd corpus cristi mistiā tūc
 pficiet.

Quintadecima veritas qd
 licet aliq̄ dixerunt om-
 nes debē resurgē in sexu
 masculino. p̄pter hoc qd dicit ap-
 postolus **I**n virum p̄fectum om-
 nes occurrere tñ est melius sa-
 pere qd in vtroqz sexu fiat resu-
 rectio. ca. xvij. **E**t ad illud
 dictum apostoli dicit qd diuina
 scriptura accipit vix p̄ viro & mu-
 liere. sicut dicit psalmista **B**e-
 tus vir &c.

Sextadecima veritas qd
 sicut si de limo vas fiet
 quod rursus in eundē li-
 mum redactum totū de toto itez
 fiet non est̄ necesse vt eadem
 ps̄ lmi que in ansa fuit ad an-
 sam rediret sic et capilli tocien-
 toni et vngues tocies secti ad
 sua loca deformiter non redibūt
 sed tñ resurgenti nō peribūt q̄a
 in eandē carnem vt quēcumqz
 locum teneāt seruata p̄cium cō-
 gruencia materie mutabilitate
 vertent̄. ca. xix. **E**x quo dicto
 accipiuntur quōdē mirabilia. **P**rimū
 est qd in resurrectione nō
 redibunt eedē ptes materie ad
 easdē corporis ptes quia simili-
 tudo quā adducit hoc implicite

affirmat et tunc per consequens partes non erunt eodem numero propter aliam et aliam materiam que fuerit in hac vita. **S**ecundum mirabile quod non solum materia corporis quam habuit in morte sed in illa que fuit in homine ablata omni superfluitate redibit. **T**ercium mirabile quod homines erunt incomparabiliter maiores quam nunc sunt quia maxima pars materie consumitur in talibus superfluitatibus cum in humano corpore continua sit consumptio. **Q**uartum mirabile quod homines quanto plus vixerint tanto erunt maiores quia ex diuturno nutrimento plus fuit in eis et consumptum et presertim de superfluitatibus. **I**ntelligendum est tamen quod Augustinus ibi non loquitur determinando sed sub conditione si talia omnia redirent quod immoderata esset magnitudo.

Decima septima veritas quod nichil est corpori humano perituro in resurrectione quod naturaliter merat sed quod deforme inquit natum fuerat ut ostendat penalis conditio mortalium. **E**t quo dicto accipitur documentum quod omnis deformitas monstruosa auferretur ut gibbus et senarius digitorum. **E**t si ratio de pena mortalium quam hic ponit est bona conclu-

dit etiam in dampnatis quod omnes erunt immortales.

Decima octava veritas quod pulchritudo corporis est partium congruentia cum quodam suauitate in resurrectione enim ait nulla est deformitas quam facit partium incongruentia ubi et quod minus est quam deest unde et creator nouit in te supplebitur et quod plus est quam decet materie seruata integritate detrahetur. **E**t si dicatur quod modo seruabitur materie integritas cum detractioe. **R**espondetur quod hic accipitur integritas per sufficientiam.

Decima nona veritas quod claritas corporis Christi cum resurrexit ab oculis discipulorum potius abscondita fuisse quam de fuisse credenda est. **I**n capitulo eodem. **S**ed occurrat dubium quomodo potuit abscondi. **R**espondetur quod illa lux impediebat oculos mouere in ratione obiecti. **S**ecunda dubitatio quod tunc discipuli viderunt aliquem colorem qui erat impossibilis cum luce et sic non videbant christum cum viderent colorem qui non erat in christo et sic sensibus erant delusi quod ubique intendit veritas Augustinus. **R**espondetur quod sicut in noctiluce de die apparet color communis et de nocte lux

um tamen nō crederet de nocte
color discedere ita credūt in xpi
corpore simul fuisse lucem et illū
colorem et occultavit lucem o?
stendendo colorem sicut de die
noctiluce si tñ ista sunt in om?
ponibilia difficile est solue licet
facile est credere.

Vicesima veritas q̄ so?
domite non fuerūt per?
passi cecitate ab angel?
loth vt nichil viderent seb vt
hoseum inuenire non possent.
Et dicitur ibi q̄ aorasha dicitur
græce quando aliquis non
videt ad p̄sens q̄uis alia cer?
nat. et isto modo dicit q̄ fuit oc
cultata discipulis lux corporis
xpi.

Vicesima prima veritas q̄
decebit in illo nouo se?
culo vt indicia glorio?
forum vulnerū in illa immorta
li carne cernantur vbi membra
vt p̄ciderentur passa vel secta
sūt ibi cicatrices appareant sed
tñ eisdem membris redditis si
p̄ditis q̄ q̄uis inquit que ac?
ciderunt corpori vicia tunc erūt
deputanda vel expellenda non tñ
virtutis indicia. ca. xij. **E**t
quo dicto accipiunt duo fidelia
documenta. Primum est q̄ sic
xps resurrexit cum vulneribus
suis ita in iudicio et post iudici

um in perpetuū remanebit quia
talía vulnera sūt eius virtutis
indicia que dicit aug⁹ mansura
in signum gloriofi triumphi.

Et si querat̄ vtrum illa vulne
ra erūt apta sicut fuerunt in re
surrectione non video necessita
tem illius clausiomis mag⁹ post
ascensionem q̄ post resurrectio
nem nisi forte p̄pter corporis in
tegritate. **S**ecundū documen
tum q̄ beatus franciscus cristi
signifer gloriosus cum suis stig
matibus et vulneribus resurget q̄
illa nō fuerunt vicia sed virtutis
indicia eadē ratione qua sup̄ et
p̄ istum modum remanebit per
petuo sic crucifixus sicut fuit in
morte s̄m fidem sancte matris
ecclesie.

Vicesima secunda veritas
q̄ omnipotētia creatōis
poterit reuocare omnia q̄
de corpore humano bestie vel ig
nis aut aliq̄ aliud elementum
assumpsit quia talia deum latere
non possunt. ca. xij. **U**nde ac
cipit documentū q̄ eadē mate
ria numero reducef ad corpus
resurgentis vbiq̄ fuerit tñ
migrata q̄ p̄ naturam annichi
lari non potest. **S**ed oritur
dubium si omnia que assumpta
sūt per calorem naturalem redi
bunt. **D**icit̄ omniter q̄ nō

quia secundum premissa corporum
magnitudo esset immoderata s̄
in partes que fuerunt priores
quia ille dicuntur fuisse priores
donec suppleatur debita quan-
titas. ¶ Secunda dubitatio
quia cum magna pars materie
sit consumpta in morte et noua
fere tota inducta circa idem cor-
pus numero totaliter quod mo-
ritur et sepelitur non resurget.

¶ Dicunt quod sufficit quod sit idem nu-
mero principaliter licet non to-
taliter et forte conuenientius
videretur quod ille partes que sunt
posteriores resurgerent quia ma-
gis sunt fini propinque et istud
factum fuit in cristo. Et istud
est fortius argumentum omni-
bus alijs que possent fieri.

Vicesima tertia veritas
quod ab illa radice in qua
omnis filius ad eum nasci-
tur prouenit ex magna ignoran-
cia veritatis que in infantibus
manifesta est et magna habun-
dancia vane cupiditatis que in
pueris apparet quod si dimittantur
vixit ut velit in flagicia et facino-
ra incidunt. capitulo vicesimose-
cundo. ¶ Ex quo dicto accipi-
untur duo theologica documen-
ta. ¶ Primum est quod quando
infantes non sunt ignorantes s̄
sapientes signum est quod fuerunt

in utero sanctificati et non cum
illa radice nati sicut beatus ioha-
nes baptista in utero clausus
habuit notitiam prophetalem

¶ Secundum argumentum
quod quando pueri in illa etate or-
perantur secundum virtutem vi-
dentur sanctificati quia non ha-
bent effectum illius radice de qua
loquitur hic augustinus: sicut
iohanes cum esset octo annorum
cepit querere dominum et toto
corde quesivit dominum deimi-
patrum suorum non nisi diuini-
tus doctus. ¶ Ex predictis ar-
gumentis aliqui deducunt quod be-
atus nicolaus fuit sanctificatus
in utero quia in infancia virtuti-
tis opera exercebat et multum
apparens est ista deductio. Idem
legitur de beata elizabeth et ca-
dem narrantur de beato ludo-
uico episcopo tholosano qui in
puericia floruit multis virtuti-
bus.

¶ Vicesima quarta veritas
quod nullus deberet habere
fiduciam de sua innocen-
tia ut non affligatur quod nichil
innocentius inquit paruul bap-
tistatus et tamen ipsi a demoni-
bus multipliciter vexantur. Un-
de patet quod baptismus non deli-
penam sed tamen culpam peccati o-
riginalis.

Vicesima quarta veritas q̄
 q̄uis p̄ sanctorū oracōes
 fiant multa libertatis so-
 lacia non tñ ipsa beneficia mul-
 ta tribuunt p̄cētibz ne p̄pter
 hoc religio querat̄ que p̄pter a-
 liam vitam vbi mala omnino
 non erunt vlla querenda est. et
 ad hoc meliores quosq; in hīs
 malis adiuuat grada vt q̄to si-
 delioze tāto forcioze corde tole-
 rentur ad quam rem etiā phias
 p̄desse inq̄t aug⁹ dicunt sapien-
 tes hui⁹ seculi.

Vicesima sexta veritas q̄
 in medicinalibz medica-
 menta sunt tormēta vt
 homines a penali exilio penarū
 eruant̄ auxilio. **U**nde accipit
 illud dictum cathonis. **V**ulnera
 dū sanas dolor ē medicīa doloris
 cā. eodē. **I**n quo intendit
 q̄ in mortalibz vicia curant̄ per
 penas eo q̄ in moāl̄ibz pene sūt
 medicine s̄m aristotelis docu-
 menta.

Vicesima septima veri-
 tas q̄ in originali malo
 duo sunt scz p̄cēm ⁊ sup-
 plicium in originali bono duo a-
 lia scz p̄pagacio et r̄formatio
 ca. p̄p̄iij.

Vicesima octaua veritas
 q̄ si non concubissent
 homines et nichilomi⁹

nus deus vellet implere tertias
 hominibz q̄modo creauit vnū
 s̄m commixtione maris et femi-
 ne sic possit omnes concubentes
 aut sine illo generantes esse nō
 possunt. ipse vero opacione qua
 nunc operat̄ facit vt numeros
 suos explicent semina et a quibz
 busdam latētibz atq; inuisibi-
 libz volucris in formas visibi-
 les hui⁹ qd̄ inspicimus decoris
 euolant. capitulo eodem ante
 medium.

Vicesimanona veritas q̄
 in signis sensibilibz p̄-
 cipuum locum verba te-
 nent. ca. eodē.

Vicesima veritas q̄ sic
 animalia rationis exp̄-
 cia prona videmus esse
 in terram ita creatus est homo
 sed erecta in celum corporis for-
 ma ammonet ipsū que sursum
 sūt sapere. porro ait mira mobi-
 litas que lingue ac manibz atq;
 tributa est ad loquendū et scri-
 bendum apta atq; oueniens et
 ad opera arcium plurimarū of-
 ficiorumq; splenda. nōne satis
 ostendit quali anime vt serui-
 ret q̄le corpus sit adiūctum. ca.
 eodē. **E**x quo dicto accipiunt̄
 duo omnia documēta. **P**ri-
 mum est q̄ corpus non est fac-
 tum nisi ad seruiendum anime

Et ideo turpe est quoniam anima ser-
 uat corpori in homine. **S**ecun-
 dum documentum quod quanto corpus
 est melius tanto anima cui con-
 iungitur ad seruiendum est me-
 lior et econuerso sicut hic suppo-
 nitur quod excellentia unius est sig-
 num excellentie alterius. et per
 hanc rationem ostendit quod cor-
 pus hominis est melius corpore
 bruti. **S**ed contra dubium quod
 per eandem rationem probaretur
 de quolibet organo cuiuslibet po-
 tentie sensitive cum tamen oculus
 a quibus sit efficacior ad videndum.
Dicitur autem quod oculus homi-
 nis sit nobilior quoniam ille sit effi-
 cacioz quia interior in gradibus in-
 diuisionalibus. et isto modo natu-
 ra specifica: aut forte potentie sunt
 eiusdem speciei et mixtio organi
 quoniam si anima tota. Et hec suf-
 ficiant.

Quarta prima veritas quod
 si interiora membra pos-
 sent intueri que nullum
 nunc ostendunt deus ita delect-
 tarent ut omni forme pulchri-
 tudo rationis nunc apparenti que
 oculis placet ipsius mentis que
 oculis rationis videtur preferren-
 tur arbitrio. capitulo eodem.

Ex quo dicto accipitur argu-
 mentum quod sanctorum corpora in pa-
 tria erunt nuda quia interiora

et exteriora magis decora quam aliquid
 alia res visibilis: et amictus non
 queretur nisi ad decorem tantum.
Intelligendum tamen quod ibi
 dem dicit quod in corpore hominis
 quedam sunt posita solum ad de-
 corem et non ad usum sicut man-
 mille in pectore hominis et bar-
 ba in facie que non sunt necessa-
 rie.

Quinta secunda veritas
 quod illa animalia plura ha-
 bent admirationis que
 habent minimum molis: sicut
 magis inquit stupemus opera for-
 micarum et apum quam corpora bel-
 uarum.

Quinta tertia veritas
 quod bona istius mundi sunt
 solatia dampnatorum
 non prima bonorum capitulo eo-
 dem.

Quinta quarta veritas quod
 si quis vult inuenire quod
 non potest omnipotens
 habet quod non potest mentiri. capi-
 tulum xvi.

Quinta quinta veritas quod
 secundum platonem deus potest
 illa que sunt impossibilia. ca-
 pitulum xvi. **I**ntelligendum est tamen quod
 duo sunt genera impossibilium. Que
 dazum sunt impossibilia simpliciter ut
 illa que non possunt fieri per ullam potentiam
 ut potest quod deus faceret aliquid equale sibi

Alia sunt impossibilia fm qd
scz qz non possunt fieri a natura
cuius potēcia est limitata et ar/
tata sicut est resurrectio mortuo
rum et de talibz impossibilibus
loq̄batur plato.

Uicesima septima veritas
qz plato et porphirus
quedam dixerunt que
si inter se communicare potuissent
forte fuissent facti xpiani. pla/
to quidē dicit aug⁹. dixit ani/
mas si corporibz in eternū esse
non posse. ideo dicit eas ad cor/
pora fore reuersuras. **O**cepit⁹
dixit animam purgatissimam
cum redierit ad patrē ad mala
huius mundi nunq̄ esse reditu/
ram. ca. xxvij. **E**t ista duo si
iungantur dicit aug⁹. est illud
quod fides xpiana pmittit scz
reuerfionem anime ad corpus et
non ad istas calamitates s; cum
patre futuras. **E**x hys acci/
piē argumentum qz resurrectio
mortuoz est comprehensibilis p
rationem naturalem vel ratione
naturali. **U**nde racō platōis vi/
detur esse demonstratiua suppo/
sita anime immortalitate quam
omniter concesserunt solertes
phi quia nulla natura potest p/
petuo puari suo fine. tunc em esset
frustra cū deus et natura nichil
faciant frustra. finis aut natu

ralis aie est opositū ppter qd cō/
stituentum est facta: sicut etiā
materia et forma ppter cōposi/
tum. et ideo cum anima rationa/
lis sit hominis forma si est per/
petua oportet qz perpetuo nō pri/
uetur incōposito ppter quod est
facta. **I**stam aut racōz platōis
timens infidelissimus auerrois
posuit vnā esse omnium anim/
mam nec animam esse corporis
formam.

Uicesima septima veritas
qz clausis oculis corpo/
ralibus in patria sancti
videbunt deum oculis mentali/
bz. si autē oculis aptis inquit
viderēt illam naturam spiritua/
lem. alterius modi erunt poten/
cie qz nunc sint. ca. xxix. **S**
attende qz in toto isto capitulo
disputat plix vtrum diuini/
tas videat in patria oculo cor/
porali. hodie tñ nullus dubitat
qz non qz tunc etiam iūta pos/
sent beatificari.

Uicesima octaua veri/
tas qz ratiocinacio phi/
losophoz qua disputāt
ita mentis aspectu intelligibi/
lia videri et sensu corporis sensi/
bilia vt nec intelligibilia p cor/
pus nec corporalia per se ipsam
mens valet intueri si poss; nob
esse certissima pfecto certū esset

q̄ per oculos etiam corporis spi-
ritualis nullo modo posset vide-
ri deus sed istam inquit ratio-
cinacionem et vera ratio et p̄phe-
tica irridet auctoritas. capitulo
eodem. **I**stud aut̄ declarat. **P**-
rimo racione q̄ nullus ē tam
auersus a vero vt audeat inq̄t
dicere deum corporalia ista nesci-
re. **S**ec̄do declarat hoc aucto-
ritate p̄phetica quia eliseus per
spiritum et nō per corpus vidit
corporalia quando ḡyeli munera
naaman recipientē vidit. **E**t
tunc ad p̄positum rediens dicit
sic Sicut ergo constat corpora vi-
deri spiritu quid si tanta erit po-
tētia spiritalis corporis vt cor-
pore videatur spiritus ē spiritus
inq̄t est deus. **D**icit tamen si-
naliter q̄ intelligibilis est vt
videat sp̄ū deus a singul̄ in sin-
gulis.

Triciesima nona veritas q̄
in patria patebunt in-
uicem cogitationes. ca-
pitulo eodem. **E**t quo dicto
accipitur argumentum q̄ potest
cogitatio aliam intueri nō cog-
nito quid intelligitur per illam
cogitationem alioquin nō plus
nosset vnus q̄ alius in patria
si paterent omnium cogitatio-
nes ibi dē.

Quadragesima veritas q̄

numeri armonie corporalis que
nunc latent nō latebunt intrin-
secus et extrinsecus per corporis
cuncta dispositi et cum ceteris re-
bus que illi magne atq; mirabi-
les videbunt racionales mentes
in tanti artificis laudē raciona-
bilis pulchritudinis delectacōe
succedent. capitulo tricesimo.
Et hic euidentius arguit sanc-
torū nuditas in corporibus quia
frustra essent coopta corpōa vbi
omnia ista ad videndum infer-
rent delectacionem. **E**t ostenda-
tur quia post p̄c̄m fuit datum
indumentū et non in statu inno-
cencie. **E**t iterum. nullum corp̄
poterit esse ita pulchr̄ sicut cor-
pus humanum.

Quadragesima prima veri-
tas q̄ nō ideo sancti libe-
rum arbitrium non ha-
bebunt quia eos delectare pecca-
ta non poterunt: magis quippe
ait erit liberum a delectacione
peccandi vsq; ad delectacionem
non peccandi indeclinabilem li-
beratum. nam liberum arbitri-
um quod primo datum ait ho-
mini est: fuit q̄ potuit non pec-
care et q̄ potuit peccare. hoc aut̄
nouissimum ait eo potētius erit
quo peccare nō poterit. **E**t ibi
dē dicit q̄ peccare deus nō potest
nunq̄d nō ideo libeꝝ arbitriū hōi

negandus est q̄si diceret nullo modo. **S**ed oritur dubium q̄modo sancti erunt impeccabiles cum in patria habeant eandem voluntate sicut in via. **D**icitur autem q̄ voluntas non potest impediri ab aliquo creato et ideo videtur q̄ hoc fit quia voluntas divina desinit eis currere ad omnem actum manifestum.

Quadragesima secunda veritas q̄ motus et status decens erit in illis corporibus et ubi volet spiritus statim erit corpus. **E**x hoc dicitur accipere documentum q̄ sancti non erunt fixi in celo empireo ut nonnulli putant quemadmodum stelle sunt immobiles in firmamento sed ambulabunt ymo volabunt ubi cumque voluerint.

Quadragesima tertia veritas q̄ sic immortalitas prima fuit quam adam perdidit posse non mori nouissima erit non posse mori ita primum arbitrium fuit posse non peccare et nouissimum non posse peccare. **S**ed attendendum est q̄ hic non loquitur de libero arbitrio secundum suam substantiam cum illud semper sit idem ut pote voluntas et intellectus sed secundum dispositionem secundum quam est confirmatum.

Quadragesima quarta veritas

q̄ sancti non erunt memores preteritorum malorum per experientiam cum dicat scriptura preteritis non recordabuntur sed bene recordabuntur per veram scienciam. **ca. eodem.**

Quadragesima quinta veritas q̄ nos qui per primum peccatum in ira dei defecimus ab eo relecti maiori gratia vacabimus in eternum videtes q̄ ipse est deus. **ca. eodem.** **E**x quo dicitur accipere documentum q̄ melius est omnibus electis q̄ adam fuit lapsus quam si non fuisset lapsus quia ut hic dicitur ad maiorem gratiam reficiuntur et per consequens ad altiorem gloriam. **S**ed oritur dubium an melius est dampnatis. **D**icitur q̄ si adam non peccasset q̄ illi nunquam fuissent et ideo si melius est illis sic esse quam simpliciter non esse secundum omnia dicta melius illis fuisset peccatum adeo quam si non peccasset aut potest dici oppositum si melius esset eis non esse simpliciter.

Quadragesima sexta veritas q̄ numerus etatum veluti dicitur si secundum eos temporum articulos computentur qui in scripturis inueniuntur expressi iste sabbatissimus euidentius apparerebit quam septimus inuenit scilicet quam requiescent sancti in patria

vt prima etas tanq̄ prima dies
fit ab adam vsq̄ ad diluuium.

Secda ab egressu noe de archa
vsq̄ ad abraham: nō equalitate
tempōis s̄ numero gñacionum:
denas quippe habere reperir̄t.

Hinc iam sicut matheus euuan
gelista determinat tres etates
vsq̄ ad cristi subsequenē aduen
tum que singula de mis & q̄ternis
gñacionibz explicant. Ab abra
ham vsq̄ dauid vna. A dauid
vsq̄ ad trāsmigrationem babilo
nis scda. A trāsmigratione ba
bilonis vsq̄ ad natiuitatē cristi
tercia. et sic sunt q̄nq̄. **S**epta
inqt̄ nunc agit: nullo gñacionū
numero metienda p̄pter illud
q̄ dictum est **N**on est vestrum
nosse r̄c. **P**ost hanc etatē sep
tam tanq̄ post diem septā: deus
etate septima tanq̄ die septia
req̄scet. hec inquam vna dies
erit sabbatū nostrz: cuius finis
non erit vespera s̄ dominicus di
es velut octauus in xpi resurrec
tione cōsecratus: eternam inquit
non solum anime s̄ & corporis re
quiem p̄figurans. **U**ltimo ca^o
vbi sic cōcludit **I**bi vacabimus
et videbim⁹. videbimus & ama
bimus. amabimus et laudabi
mus. ecce q̄d erit in fine s̄i fine.
nam quis noster alius est finis
nisi peruenire ad regnum cuius

nullus est finis. ad quem nos
p̄ducat qui est benedictus in
secula seculorum. Amen

Explicunt floēs beati augu
stini extracti per veritates ex li
bris de ciuitate dei per famosissi
mum sacre pagine professorem
frāciscum de mayromis ordinis
fratrum minorz.

Incipit tabula presentis op
eris . . .

Quot annos habuit a/
braham qm egressus est
de terra et qmodo dixit
ei deus egredere de terra tua spi
ritualiter qz egressus erat corp
raliter . libro septodecimo . veri
tate pvi .

Abraham natus fuit anno
sp . mini filij teli . libro . ve . xx

Abraham no est mentitus di
cendo uxorem suam esse sorore
suam : sicut dicendo loth fratre
suum sed hoc fecit ne temptaret
deum ex quo p industriam po
terat euadere . libro pvi . veritate
pxi .

Ex hoc qz abraham dedit op
tionem loth vt acciperet quam
partem vellet facta est osuetudo
vt maioes diuidant q minores
eligant . libro pvi . veritate vice
simaseunda .

Abraham virtuose utebatur
mulieribz . **I**sta omnia con
tinent libro pvi . a veritate deci
masexta vsqz ad veritate vice
simanonam .

Athlas fuit magnus astro
logus inde dicebat q ipse por
tabat celos et fuit ceteraneus
moysi . li . xvij . w . iij .

Patriarche pcesserunt phos

fm tempus . libro xvij . verita
te xvij .

Actio fm philosophum est
in agente . libro . vij . ve . xvij .

Actus beatificus est a solo deo
illu illustrante . libro septimo
veri . qnta .

Quomodo adulterium comit
titur cu ppria uxore et qmodo
non . libro pmo w . xx .

Quod aduirsitas est necessaria
ecclesie ad exercitacoem ne corru
patur q prosperitas ne frangat .

Quod adulacio fecit homines
deos . li . vij . w . p .

Quod si adam no peccasset dap
nati non fuissent nati . et ideo
si maluit sic esse q non esse pec
catum ade pdest eis . libro pxij .
w . l . v .

Omnis qui afficitur patitur
quia affici est pati . lib . pxij . w .
pxij .

Nota de alexandro magno
aristobolo . alexandria regina iu
deorum . lib . xvij . veri . p . vi . et
pxvij .

Amor patrie et cupido lau
dis cogunt ad mirabilia . exem
plum de bruto et to rto . lib . v .
w . xv .

Amor nichil habet de violen
to . ideo maioe est de re pfecta q
re incepta et qto fini suo est p
pinquior tato est pfectior : sicut

motus naturalis. libro septimo
veritate septima.

Amans aliquod bonum inor-
dinate si consequit illud in eo fit
miser. libro xij. veritate xij.

Amor sui est principium mali
mortalis. est enim principium boni
in aliis amor dei. libro duode-
cimo veritate prima.

Nota quid est verus amor et quod
est falsus. libro xiiij. v. ij.

Anne omnia animalia solus
homo habet libertatem. libro qua-
rto veritate quarta.

Anima quod tumidaque vitiosa me-
lior est corpore quod tumidaque bene dis-
posito. libro nono veri. vij.

Anima est in corpore sicut in
taccere secundum platonem. libro nono
veritate octava.

Anima divina tunc aliquibus mem-
bris principatu disposito. et ali-
quibus principatu politico. primo modo
illis que omnino sibi obediunt. se-
cundo modo illis que aliquando sibi ob-
ediunt. aliquando vero non. et aliqui-
bus neutro principatu dominantur
ut interioribus. libro x. v. v.

Quod anima falsa opinione fit
bona nichil stultius est dicere.
libro undecimo veri. quarta.

Anima tradita est mundo ut
agnoscat mala. et sic ab eis libe-
rata redeat ad patrem. secundum prophetam
um. et sic videtur posuisse resurre-

re. libro duodecimo veri. xxvij.

Nota quomodo et qualiter ani-
ma fuit creata. libro xij. v. xij.

Animi humani sunt quatuor pas-
siones seu affectiones scilicet cupiditas
timor. tristitia. et letitia. et
sunt origo omnium vitiorum. li. xiiij. v. ij.

In anima humana sunt tres
distancie contra tres perturbaciones
secundum stoicos contra tristitiam nulla
est que tristitia est de preterito quod
non cadit in animo sapientis. lib.
quod duodecimo veritate tertia.

Anime dampnate non dolent si
tristantur. libro xiiij. veri. xvij.

Anime mortuorum non sunt separate
ab ecclesia cum ipsa orat pro eis. libro
vicesimo veritate nona.

Angeli mali sunt meliores que ad
naturalia hominibus quod tumidaque
sanctis. lib. undecimo v. vij.

Angeli boni et mali aliter et aliter
agnoscunt mutabilia. li. ix. v. xij.

Angeli fuerunt boni in primo statu
sue creationis sicut adam in paradiso
terrestri in videndo deum. li. xi. v. xij.

Nota quomodo boni angeli fru-
untur contemplatione et quomodo non. libro
undecimo veri. xxij.

Angeli mali non meruerunt suam
habitudinem in primo statu sue crea-
tionis. nec mali dampnacionis. libro
undecimo veritate quinquadesima.

Quod angelus malus lucifer tempta-
vit christum. libro xi. v. xxiiij.

Angeli meliores sunt deputati ad custodiendum meliores homines et dyaboli peiores ad decipiendum eos. libro xi. v. c. lxxviii.

Angeli boni a malis fuerunt diuisi quia profiterunt in dilectione dei: mali autem in dilectione sui. lib. xii. v. c. pma.

Angeli boni puram volitionem bonam habuerunt a deo et ideo primo instanti sue creationis non meruerunt nec mali demeruerunt in primo instanti sed postea obmittendo vti illa bonavoluntate et fuerunt creati in gratia. lib. xii. v. c. xiiij. et xliij.

Angeli semper fuerunt et non sunt eterni sicut deus. lib. xii. v. c. xli.

Angeli ministraverunt in operatione aliarum rerum sed per quem modum nescitur. libro xii. v. c. lxxv.

Angelorum diffinitio secundum platonem. lib. xii. v. c. xli.

Quot anni fuerunt ante diluuium. lib. xv. v. c. xxvii.

De magnitudine arche noe et quod omnia animalia non fuerunt in ea et quanto tempore fuit facta. lib. xv. v. c. lxxv. et lxxvi.

Appetendum est magis non esse quam semper esse miserum quam meli-

lice est temporalis felicitas quam eterna miseria. libro viij. v. c. xli.

Aque secundum errorem antiquorum non sunt create a deo.

Astrologia plus valet ad ingenia exercenda quam ad mentes illuminandas vera sapientia. lib. xvij. v. c. xvi.

Asia tenet mediam partem mundi et affrica et europa aliam partem diuisam per oceanum. lib. xvi. v. c. xli.

Assiduitas paulatim tollit admirationem et sunt plura exempla ad hoc. lib. xxi. v. c. iij.

Alciora corpora non sunt semper nobiliores. lib. xxi. v. c. viij.

Animalia quae magis sunt admiranda in operibus suis quam magna. libro xxi. v. c. lxxij.

Antipodes esse est incredibile. lib. xvi. v. c. xli.

De tempore antecristi est prohibitum inquirere a christo. lib. xvij. v. c. lxxv.

Antecristus regnabit tribus annis et sex mensibus et tunc sancti erunt perfectissimi et discipuli antecristi igne comburentur. libro xxi. v. c. viij. et xliij.

Anaxagoras non dixit solem esse deum sed lapidem ardentem propter quod fuit condepnatus a thetis. libro xvij. v. c. xli.

Apostoli viuunt omnia a filia

cristi in summo gradu observa
re. illa autem observare cum voto
est melius quam sine voto. libro de
cimo septimo veritate tertia.

Quae discipuli antecristi tor
quebunt igne. libro xx. v. viij.

Antecristus destruet a popo. li
bro vicefimo veritate octava.

Antecristi persecutio erit secul
lima propter duo. li. xx. v. xij.

Antecristus est tanquam templum dei
id est ecclesia. ex quo videtur quod debe
at esse filius christianitatis ad mag
decipiendum. li. xx. v. xij.

De signo antecristi. libro vi
cesimo veritate vicefima prima.

B

Baptismus delet peccatum. li
bro primo veritate xxij.

Baptismus delet cul
pam et non penam. et nota quare
libro tertio decimo veritate prima.

Baptismus fluminis est pre
eligendus baptismo fluminis
libro tertio decimo veritate iij.

Baptismus tempore augustini
habuit efficaciam ad curandum mor
bos corporales. li. xxij. v. ix.

Bestialitas est cui nullum bo
nitas placere potest. libro ij. v. ix.

Beatitude est in pluribus po
tens maxime tamen in voluntate.
libro octavo veritate quinta.

De ratione beatitudinis non
est eternitas. libro viij. v. xij.

De ratione beatitudinis est securitas
et quod diuino de accipit a sanc
tis et a phis. libro xx. v. xv.

Beatitude est potius post miseriam
et potius est miseria post beatitudinem
libro duodecimo veritate xxvi.

Beatitude videtur posse haberi
vel agnosci per rationem naturalem. li.
bro decimonono veritate prima.

Duplex est beatitudo. li. xx. v. xv.

Aliquis philosophus dixerit beatam vitam so
cialem. libro decimonono v. viij.

Beatitude accipit dupliciter
et quod aliqui homines sunt beati omnes
quod si mansissent in statu innocen
tie. libro vnde cimo veritate xxij.

In qua consistit beatitudo angelorum
libro vnde cimo veritate xxij.

Bona mundi sunt solatia damp
natorum. non prima bonorum. libro
vicefimo secundo. veritate xxij.

Bona et mala mundi sunt
communia bonis et malis. et quare
libro primo. veritate tertia.

Boni in tribulatione sunt sicut
aurum. mali sicut palea. Boni cum
malis flagellantur in mundo. libro
primo. veritate sexta et septima.

Bona eterna et temporalia co
dem modo opposita seruantur. li
bro primo veritate decima.

Bonum maximum hominis est
esse virtuosus quod non potest esse
nisi se bonum habeat. libro ter
tio veritate prima.

Bonus semp est liber: malus
semp est seruus eciā si regnā
li. iiii. v. iij.

Quid est summum bonum: et
triplex est bonum scz anima cor
pus et bona extrinseca. lib. viij.
v. i.

Bonitatis possessio non pōt
pati detrimentū ex sorte in bo
nitate. lib. xv. v. iij.

Boni vātur mundo vt fru
antur deo: mali econtrario. lib.
xv. v. i.

Bona corporis et fortune sūt
modica respectu boni virtutis.
lib. ix. v. pma.

Boni plus debent timē mor
tis periculum q̄ mali. lib. ix.
v. iij.

Bona sola sūt aliubi: mala
nusq̄. lib. xij. v. v.

Minne bonum in luce vult vi
deri excepta copula coniugali. li.
xij. v. xij.

Bonum bono nunq̄ contraria
tur s̄ bono malo et malum malo.
lib. xv. v. iij.

Bonoz quatuor sunt genera pe
nes que virtutes distinguunt.
libro xv. v. xij.

Nota de bestiis existentibus
in archa noe et quomodo trans
late sunt ad insulas maris. lib.
xvi. v. iij.

Bellum contra vicia accipien

sum est cum q̄s est doli capax.
lib. xxi. v. xxi.

Propt̄ quā causa bellū debz
accipi. lib. xxi. v. xxi.

Caym primogenitus edifi
cauit ciuitatem dyaboli
abel tanq̄ peregrinus non. lib.
xx. v. pma.

Caritas est forma virtutis.
lib. xv. v. xij.

Caritas est causa similitudis
anime cum deo: cupiditas cau
sa dissimilitudinis. libro ix. v.
vndecima.

Castitas est virtus arduissi
ma. li. xix. v. ix.

Cancer est morbus mirabi
lis. lib. xxij. v. viij.

Causa efficiens p̄cedit suum
effectum. li. v. v. vi.

Nota quomodo nec aliq̄ res po
test fieri de nouo que non habe
at causam. lib. v. v. vi.

Sicut ordo est in effectibus
sic et in causis. libro. v. v. vi.
et vij.

Ciuitas est cōcoris hominum
multitudo. lib. pmo v. xv.

Aliter diffinit̄ ciuitas. libro
xv. v. xv.

Quomodo duas ciuitates fe
cerunt duo amores. libro xij.
v. xxx.

Ciuitas optima debet bellare

pro salute sua et pro fide seruanda domino suo. libro vicefimo secundo veritate septa.

Civitas est omnium ingrata suis seruatoribus. nota ex^m de sci pione. libro tercio veritate ix.

Cognicio matutina et vespertina intelligit pro vespere et mane. libro vndecimo veritate ix.

Comestio cristi. libro tercio decimo veritate xij.

In comedendo auaritas sicut superfluitas arguit. exemplum de elau. libro xvi veritate xliij.

Conformitas complexionis est causa essentialitatis vel essencie effectuum sicut patet de duobus equaliter dispositis. libro quinto veritate secunda.

Corporis nobilitas non arguit nobilitatem operis vel anime. libro octauo veritate xvij.

Corpus est instrumentum anime. libro decimo veritate quinta.

Corpora dampnatorum ab igne infernali non consumerent. libro vicefimo primo veritate secunda.

Corpora nostra poterunt esse in celo quia anima que est in corpore plus distat ab eo quam corpus a celo. libro vicefimo secundo veritate tertia.

Corpus debet seruire anime: et est tanto nobilius quanto habet nobiliorem animam et eonuerso

et ibi notat de potestibus nostris et brutorum que sunt nobiliores. libro vicefimo secundo: veritate tricesima.

Corpora sanctorum in paradiso videbuntur quia erunt tam interius quam exterius pulcherrima. libro xx. veri. xxxi. et xl.

Castitatis bonum cum fide est acceptum deo. et non ex^m de enoch. libro quinto decimo veritate xxv.

Conugium ante leges inter propinquos habebant aliqui. libro quinto decimo veritate xxv.

Contraria contrariis autantam in naturalibus quam in moralibus. libro octauo veritate xxij.

Cuanto culpa est grauior tanto natura nobilior. li. xij. w. ij.

Copula iugalis sic appetit fieri ut videri erubescat. libro de amorem veritate xxij.

Domines ante diluuium per centum annos erant continentiores. libro quinto decimo veritate xxij.

Creata sunt aliqua que nobis sunt incomprehensibilia. libro decimo veritate nona.

Creatura nichil est respectu dei. libro octauo veri. xv.

Creacio non est determinabilis. libro decimo veritate nona.

Ad notitiam creatoris potest quis peruenire naturaliter. libro nono veritate xxij.

Creatura esse ab eterno non
repugnat li. xij. v. xx.

Omnis creatura est in loco
li. xij. v. v.

Contra amalech moyses le-
uauit manus in modū crucis
li. x. v. vij.

Contra crudeles homines. li.
ij. v. vij.

Qui sunt corrigendi: quando
quomodo: et a quibus. li. xij. v.
xxv.

D Quis fecit oēs psalmos
lib. xvij. v. vij.

Dampnati mallent
non esse q̄ sic esse quia dicitur
est eis. quare et quomodo nota. li.
xij. v. xxxij.

Quare deus aliq̄ mala pu-
nit et aliqua non. libro primo
v. iij.

Deus dat bona temporalia ali-
quibus peccatis et aliquibus non
li. primo v. v.

Diuine voluntati nullus pot
contradicere. li. v. v. v.

Qui negat deum prescire fu-
tura negat deum esse deū: et sic
sua prescencia stat cū contingencia
li. v. v. xij.

Deus est causa peccati nostri. li.
v. v. x.

Deus res quas condidit
sic administrat ut eas aprios

motus agere finat nec est cau-
sa total efficiens rer temporalium
h̄ potest impedire causas secun-
das. libro xvij. v. xij.

De deo habuerunt phi agni-
cionē naturalem. li. xvij. v. vij.

In deo nō ē aliud esse: uiue-
re: et intelligere. libro xvij. v. viij.
viiij. Et ibidē nota de diuifi-
one diuinorum attributorum

Deus se habet ad intellectū
nostrum sicut quoddam lumen
quo intelligimus sinceram vtu-
tes li. xvij. v. ix.

In deo non est prius et poste-
rius. li. xij. v. xxxij.

Deus est quicquid h̄: excep-
to relativo. lib. vnderio. v. xij.

Deus de malis voluntatibus
facit bonum vniuersi sicut quod-
dam carmen antisteticis. lib. xi.
v. xij.

Deus est artifex magnus tā
in paruis q̄ in magnis. li. xi. v.
xxxij.

Quare deus fecit mundum.
li. xi. v. xxxij.

Quomodo deus voluit facere
mundum ab eterno pro tēpore
sui mutatione. libro xi. v. v.
et libro xij. v. xvij.

Deus semp fuit dominus. li.
bro duodecimo veritate vicefi-
maxima.

De diuinis sobrie loquendū

est. libro xij. veritate xxi.

Deus est qd̄ ē libro viij. v. xv.

Deus est a nob̄ incomphensibilis: et eciā modus quo fecit mundum. libro decimo veritate nona.

Deus visus est oculo corporali. libro x. veritate x.

Omnis visio dei ē beata ibidē. **I**n diuinis ponit plato patrem et filium. libro decimo veritate vndecima.

Notitia dei a nobis habita fm̄ ipsū imperfecta perficiet in patria. libro x. v. xij.

Deus est p̄ncipiū mouens in ouersione p̄ccōz ad ipsū. et creatura est p̄ncipiū mouens ad p̄ccm̄. libro terdecimo veritate nona.

Deus locutus fuit primis parentibus et caym p̄ subiectā creaturam. libro quōdecimo: veritate septima.

Deus fuit notus i domo thare post diluuiū et adoratus ppt̄ qd̄ fuit p̄secutus a caldeis. libro xvi. v. xv.

Deum videre est p̄m̄ium omnium beatorū in fine. libro xvi. v. xvi.

Di paganoz dixerunt xpm̄ innocentē: nec eis contrarium. libro xvij. v. xvij.

Diuina iusticia et misericordia declarabunt in dampnatione et saluatione hominū. libro xxi. v. xxi.

Deus respicit animū dantis non datū.

Deus produxit in eternum omnia in esse fm̄ quid: nec potest de nouo aliq̄ disponē.

Deus p̄est omnia: eciā impossibilia fm̄ quid: sed nō mentiri: nec videbit oculo corporali sed mentali. libro xxi. v. xxvi. et xxvij.

Deus nō mutat faciendo mundum ex tēpore. libro vndecimo veritate v.

Deus agnoscit actu infinita. libro xij. v. xxv.

Diuina omnipotētia est fortissima et cōseruatiua. et sic deus occurr̄ in omni causa sc̄da et a deo nichil fit frustra: sicut nec a natura. libro xij. veritate xxxi. et xxxij.

Deus potest mutare quodlibet in quodlibet.

Demonēs agunt vt dampnent et hoc p̄missiue. libro sexto: veritate viij.

Demonēs sunt maubi. libro tertio v. iij.

Demonēs responderunt in ydolis ambigue. libro tertio: veritate sexta.

Quomodo demones possunt
 creaturas immutare et non crea-
 re.
De demone malo. li. x. v. w. x.
Demon peccauit peccato super-
 bie.
Quare demon decepit feminam
 in figura colubri. li. xiiij. w. xi.
Demoni denunciant bona
 futura coacti. li. viij. w. xi. p. viij. et
 xiiij.
Demoni sunt peccata homi-
 nibus. li. viij. w. xvij.
Demonum vera diffinitio. li.
 viij. w. x. et xi.
Demoni alliciunt habitaculum
 in corporibus per creaturas
Diuicie non faciunt hominem
 imperfectum. li. primo w. viij.
Dolce est testimonium male-
 adepti et boni amissi. libro. x.
Dolere pertinet ad animam sen-
 sitiuam. li. x. w. ij.
Electio aliquorum non est
 reprobatio aliorum. et
 notat ibidem utrum elec-
 tio melioris necessaria sit. lib.
 viij. w. prima.
Quomodo elemosina valeat
 at peccatoribus facientibus eam scilicet
 ad bona temporalia acquirenda et ad
 accelerandum gratie de agruo. li.

xxi. w. xxxv.
Episcopatus nomen est operis
 non honoris. li. x. w. xxxviiij.
Errores non solum cauendus
 est in intentione sed etiam in lo-
 cutione maxime a catholicis. li.
 v. w. prima.
Ethica agit de summo bono. li.
 viij. w. x.
Experientia dat homini noti-
 tiam de se ipso. li. x. vi. w. xxxvi.
Expositio illius Videtur filij
 dei etc. libro. iij. w. iij. et li. xv. et
 w. xxxij.
Nota decem perfectiones ec-
 clestie. li. xvij. w. xxxiiij.
Expositio illius Virtus vero
 peccati lex. Et non de libro. esd. w. li.
 xvij. w. xi.
Expositio illius Fiat lux. li.
 xi. w. viij.
Expositio septem dierum et quomodo
 deus genuit die septima. li.
 xi. w. ix. et decima.
Nota expositionem de mensura
 et hostio arche. libro. xv. w. xi.
 xxxv. et xxxvi.
Expositio illius Vidit deus
 cuncta que fecerat etc. lib. xi. w.
 xx.
Expositio illius Penitet me
 etc. libro. xiiij. w. ix. et li. xvij.
 w. xv. et xxxiiij.
Expositio illius Multiplica-
 bo semen tuum sicut arenam maris

// lib. xiiij. w. 2^a et lib. 21. w. 22.

libro pvi. veritate pxiij.

Expositio illius qd lxxv annis
me sunt ingresse cum iacob in e
gyptum. libro pvi. veritate pxiij.

Expositio illius Disrupit ho
die dominus regnum de manu
tua. libro pviij. veritate quarta.

Expositio illius Regina austri
ae. libro pp. veritate iij.

Quid significat per gog et ma
gogh. libro pp. veritate decima.

Expositio illius. qui tenet te
neat donec de medio fiat. libro
vicefimo. veritate vicefima.

Expositio illius Tempus et
tempora et dimidium temporis. li
bro vicefimo. veritate pxiij.

Nota expositione quatuor bestia
rum de quibus loquitur daniel in
libro propheticie sue. libro pp. ve.
pxiij.

Expositio illius Ignis eorum
non extinguetur. libro vicefimo
primo. veritate decima.

Expositio illius Dimittatur
ei peccata multa. libro vicefimo
primo. veritate pxiij.

Secundum beatum augustinum ignis non
computatur inter elementa secundum pla
tonem. libro pxiij. veritate p.

Fertio quecumque est repel
lenda licet antiqua dixit
tunc straxit. libro tercio
veritate ij.

Fatu non est nisi divina voluntas
divinae conscientiae. li. v. ve. iij.

Felicitas est donum dei ideo natu
raliter non potest acquiri nisi michi
lominus ab omnibus optat. libro
quarto veritate nona.

Felicitas naturalis hominis consistit
in agnitione universi. li. viij. ve. viij.

Fidelis populus debet cavere verbum
per se. libro p. ve. pxiij.

Fides non debet dimitti propter
difficultatem cuiuscumque rationis.
libro pxiij. veritate pxiij.

Nota distinctionem finis. et quod
duplex est finis. libro pxiij. ve. iij.

Finis est potior hijs que sunt ad
finem ultimum: non hoc intelligitur
de hijs que sunt finis non ultimum
quibus attingitur finis ultimum. libro
viij. veritate iij.

Quod preterit figura huius mundi
di. libro pp. veritate pxiij.

Quid est finis mundi in quo consistit
beatitudo. libro viij. ve. v.

Finis deustancie est fortitudo in
moralibus que sub actus. li. ix. ve. iij.

Fides accepta est ex scripturis ve
teris et novi testis. li. pxiij. ve. pxiij.

Fortitudo est testis humanorum
malorum. libro pxiij. ve. pxiij.

Nota de fontibus mirabilibus
libro pxiij. veritate iij.

Circa fidei nostrae tria sunt aliqua
incredibilia tamen per ultimum ostendit alia
duo debent credi. li. pxiij. ve. iij.

Gigantes pbant mag/ ni fuisse per dentes molares mirabiles. li. xv. v. xvij.

Qui possunt gnare et qui no. libro xvi. v. xxxij.

Grauitas est forma actualis cum deus possit eam separe. lib. xij. v. xi.

Hereticiones refutat et eis dantes. libro tercio vti. octaua.

Qui sunt heretici et qui non. libro xvij. v. xxxij.

Quod heretici sunt piores qm in fideles. li. xxi. v. xxxij.

Honor qm fugit querentes se et qm; econuerso. li. v. vti. xi.

Heretici et scismatici possunt pcpere eucaristie sacramentum. li. xxi. v. xxxij.

In homine sunt plures forme substanciales. libro viij. vti. septima.

In homine sunt tres gradus anime et non tres anime. lib. vij. v. xi.

Homo diligit se ipsum dupli dilectione. li. x. v. iij.

Ex quibus constat homo. libro xij. v. xij.

Qua diu vixerunt homines

ante diluuium et qliter: vtu scz per naturam vel p miraculum li. xv. v. xvi. et xix.

Homo habet formam erecta et non pnam in terram sicut cetera animalia. libro vicehiose cundo v. xxx.

Homo e in amarissima vita qz e in continua pugna temptaconum vel passionum qz talis pena comyatur pene infernali. li. xix. v. xxxv.

Heber fuit ex filio sem a q hebrei dicti sunt vel ab abrahā tangy abrahe. li. xvi. v. v.

Ignoscere debemus ab uersarijs et in hoc ro/ mani fuerut amendati libro pmo v. ij.

Que ignorantia exulat et q aggrauat et tres gradus igno/ rancie. libro vicehio pmo v. xvij.

Ignis inferni et idem anima tum et demonum affligendum eas: sicut suomodo corpus affligit anima. libro vicehio pmo v. xi. et xij.

Insipientie sunt duo signa scz ignofacia et proteruia. libro secundo vti. pma.

Infantes et pueri euolant. et nota qm durat. libro vicehio moptmo v. xx.

Infideles nō habent veras vir-
tutes. et nota quare. libro ij. v. s.
sexta.

Infideles qñq; agunt diuino
spiritu sicut seneca qui reprobat
ab augustinio. libro viij. veritate
iij.

Idee plures sunt in deo: non
virtualiter s; naturaliter. libro
viij. v. iij.

Ad quid valent ydee platois
libro vij. v. xij.

Iuvenes imbuendi sunt ad
bellandum contra vitia. libro xxi.
v. xxi.

Iniuria facta a communitate
nō est recolenda. libro iij. v. iij.
qñta.

Insanire semel in anno tolera-
bile est: nō licitum. libro sexto
v. ij.

Quid nichil est miserius inuis-
dia et raciones q̄re. libro ix. v. iij.
ix.

In innocēcia sua nullus debet
confidere qñ puniat. libro xxiij.
v. xxiij.

Quid duplex est inuidia scilicet
hominis et demonis et vtraq;
mala. li. xv. v. iij.

Ius naturale pual; iuri civili
et rāō q̄re. li. ij. v. iij.

Iustitia nccia ē ad regimē ci-
uitatis. et q; sūt q̄tuor ḡdus ius-
titie. et q; iustitia ē preclatissima

v̄tus. li. ij. v. vi. et li. xij. v. xij.
Iusticiā amātib; n̄ est danda
lex cū pena: s; nō amātib;. libro
xij. v. ij.

Nota q̄re hismael dicitur na-
tus s̄m carnē: ysaac s̄m sp̄m et
q; ex h̄o videt q; ysaac fuit sanc-
tificatus in vtero. li. xv. v. iij. se-
cunda.

Johas fuit prenominaus p̄
treētos annos. li. xvij. v. vij.

Sub quo p̄ncipe liber iudith
fuit factus. li. xvij. v. ix.

Judex s̄m allegata iudicā
nō p̄ccat. libro xix. v. xij.

In statu innocēcie nullus
dampnator; fuisse et natus. et tot
fuisse masculi q̄t femelle: et
modo sunt masculi qui nō fuisse
sunt et eonūso. et fuisse om-
nes gemelli: vel alterna tim fe-
mine genuissent masculū a femi-
nam ad seruandū p̄tate seruū.
libro xiiij. v. xiiij.

In illo statu fuisse matrimo-
nium inter sorores et fratres: nō
inter parentes et prolem. Et
nota q; diu mansissent in statu
illo viui. libro xiiij. v. iij. veritate vi-
cesima q̄ta.

Nota q; in illo statu non fuisse
delectatio in coitu. et q; se-
minassent sicut manus sine libi-
dine. libro decimo q̄to: v. iij. veritate
xv.

Nota etiam q̄ tunc non fu-
isset actus cupiditatis sicut nec
frigus nec estus et q̄ vir & mu-
lier genuissent cum v̄ginitate n̄
tū sicut beata virgo. libro p̄iij.
v. xxvii.

Item q̄ non fuisset doloz in
putacione. libro decimoq̄rto v.
v. lxxix.

Nota q̄ nō omnes iusti na-
tū de noe nominati sūt in bibliis
a p̄pter prolificatē eo q̄ essent
multi. li. xvi. v. iij.

Isaac non dixit se deceptum
cum benedixisset iacob pro esau:
sed benedictionem affirmavit.
li. xvi. v. lliij.

Jacob nullam feminam con-
cupiuit licet plures habuerit. li.
xvi. v. lxx.

Bonū est iudeos seruare vt
eorū scriptura nostram affirmet.
libro xvij. v. vi.

Joseph mortuus ē in egypto
centum xx annorū. libro xvij.
v. ij.

Concestus semp̄ fuit odiosus
etiam paganis. libro xvij. v.
p̄ma.

Nota qui fuit semior iudith
vel hester et qui p̄cessit. libro
xvii. v. xi.

Opimiones strarie augustini
et iheronimi de interp̄tib. li.
xvii. v. xxi.

Der quem fuit pro curata in-
terp̄tacio lxx. interpretum. lib.
xvii. v. xxi.

De captiuitate iudeorū facta
post alexandrum. libro xvij.
v. xxi.

Quōd iudei habuerūt p̄ncipes
de suis vsq; ad herodem. libro
xvii. v. xxi.

Quare iudei fuerunt diuisi
et non occisi. libro xvij. v. xi.
xxx.

Job fuit ydumeus et tamen
eius scriptura est recepta a iude-
is. li. xxxvii. v. xxi.

Opimio q̄ dina fuit p̄xor iob.
li. xvij. v. xxi.

Innocens nō solum debet a-
lijs nō nocere: sed etiam alios
scz malos corrigere.

Iniqua hominū statuta non
sunt iura dicenda. et q̄d iure fit
iuste fit. q̄d autem non iuste fit
nec iure fieri potest. libro xix.
v. xix.

Judicia dei inscrutabilia sūt
li. xx. v. p̄ma.

Judicium triplex. ibidē.
Omnes sancti iudicabūt ma-
los: et q̄m odo. li. xx. v. iij.

In iudicio erit liber singulo-
rum in quo omnes videbunt q̄
quid sit ille. li. xx. v. xv.

Nota de igne confragacionis
qui erit post iudicium et q̄ post

iudiciū sancti nō ascendēt statim
ad celū. libro xx. veritate xvij.

Quod helias veniet ante iudiciū
libro viceſimo veritate xxv.

Lumen quadruplex dicitur
ad beatitudinē aīe libro
decimo veritate prima.

Quid ē latia. ibidē v. ij.

Sig^m vite. libro xij. veritate xi.

In via liberacōis nō est recor
dandum p̄terita. libro decimo
veritate septa.

Ingue septē a filiis noe. libro
septodecimo veritate septima.

Ingua hebreā mānit in domo
heber communis omnib. libro sep
todecimo veritate tercia decima.

Quando lex fuit data. libro
septodecimo veritate quinta.

Nota s̄ libris esdre et macha
beor. libro xvij. v. xij. et xvij.

Libido est p̄ccm crudelissimū
et crudelissime dominae. libro
decimonono veritate xxij.

Quod libertas p̄dit p̄pter culpā
libro decimonono veritate xxij.

Ali habent mala et quāq;
bona et econūso. et nota
exēpla. libro viceſimo
veritate prima.

Qualiter coniugati possunt
peccare in matrimonio. libro vi
cesimo primo veritate tricesima.

Quaz diu mathusalē vivit
et quando mortuus fuit. libro
quoddecimo veritate decimanona.

Nullus malus malos iudica
bit nisi sua compacōne libro vi
cesimo veritate tercia.

Utrum mare remanebit post
iudicium sicut est vel nō. libro
viceſimo veritate decima septia.

Magntudo mali indicat no
bilitatē subiecti sicut cecitas in
oculo et malicia in angelo malo
libro duodecimo veritate sexta.

Ad vitandum maiora mala
debent minora dimitti. exēp
plum de serpente eneo servato
a moysē. libro decimo veritate
octava.

Malum nō est nisi p̄uacō boni
libro vndecimo veritate xvi.

Quilibet p̄religeret mori q̄
insipientiam incipere que inci
pit a fleu et iterum nasci. libro
viceſimo primo veritate decima
octava.

Utrum in morte sit dolor sent
sibil ibidem. lib. xij. v. v.

Frequie funerum magis sunt
solacia viuorum quaz subsidia
mortuorum. et qualiter deo pla
cent. libro primo veritate ter
ciadecima.

Quod in morte secūda sunt q̄
tuor graua mala. libro tercio
decimo veritate nona et decima.

Mortuos sepelire est merito
tium contra opinionē aliquorū
libro pmo x. xliij.

Mortuus difficile diffinitur
et quid sit mors. li. xliij. v. v.

Merita morbi molestia eundē
cōtra sit sanitatis iocunditas. li.
xliij. v. xxi.

Nota qualiter scit an mon
stra sint hoies vñ nō. li. xvi. v.
ix. et x.

Ut homines inuenti a xpo
veniente ad iudicium sint mor
turi. li. xxi. v. xxiij.

In mortalibus pene sunt me
dicine. li. xxiij. v. xxvi.

Contra milites modernos ni
mis voluptuosos et q̄ non sunt
ita strenui sicut antiqui fuerūt
libro iij. v. viij.

Quod misericordia est vera vir
tus et potior in p̄ncipe qui debet
increpare delinquentes. libro ix.
v. v.

Nullum miraculum est cōtra
naturam sed cōtra id q̄ nobis
notum est a natura. libro xxi.
v. viij.

Mulieres debent succedere in
hereditate cōtra romanos dicē
tes cōtrarium: non tñ debent eg
nare q̄ hoc non est hereditas
sed dignitas. libro iij. v. x.

Mulier cū conceperit vnum
puerum non potest aliū concipi.

per pmo manente viuo in vte
ro cōtra phm. li. v. x. iij.

Mulier seduxit adam et sa
lomonem et quis magis pecca
uit. li. xliij. v. xi.

Septē etates mundi. li. v. l.
timo x. v. l. c. a.

Mundus fuit factus s̄m cōi
genem vt cohiberent mala et in
hoc errauit quia aug⁹ eum in
cepit. li. xi. v. xxx.

Mundus durabit s̄m aliq̄s
p̄ vi. millia annoꝝ. libro xx. v.
q̄nta.

Motus grauium et leuiū sūt
actiue ab eis. li. xi. v. xxxi.

Natura humana magis
est inclinata ad v̄tutem
q̄ ad viciū et tñ plu
res sunt vicioſi q̄ virtuosi: sic
plures fatui q̄ sapientes et plu
res turpes q̄ pulchri. li. iij. v. ix.
s. libro ix. v. vi.

Omnes nascunt̄ flentes ex
cepto oraste qui fuit inuētor ma
gice artis. et sic illud monstrū
non erat signum boni s̄ potius
mali. libro xxi. v. xvij.

Vicia nocendo adimūt natūe
integritatē. li. xliij. v. iij.

Nature diuine cōtrariat̄ nō
esse. nota q̄le non esse. libro xij.
v. iij.

Ex naturalibus nō laudamus

Mulier voluit magis v̄cā suā m̄fā
q̄ non eē. lib. xi. v. xxx.

nec vitupamur. lib^o duodecim^o
veritate septa.

Miti et conari sunt actiui nō
passiui.

Aq̄ minue fuit edificata libro
septodecimo veritate q̄rta.

Natura in se considerata dat
artifici suo gloriam: nō respectu
cōmodi vel in cōmodi nostri. li-
bro duodecimo veritate octaua.

De nini impio. et q̄ matrem
suam interfecit et quare. libro
decimo octauo veritate p̄ma.

Nō nouitas verbor̄ semp vi-
tanda ē. libro nono veri. p̄ma.

Nota de mēroth. libro septi-
mō decimo veritate septa.

Noe nō maledixit cham i se
s̄ in filio suo sez canaā. libro sep-
todecimo veritate prima.

A filijs noe lxx. lingue venēt
et tot gentes et modo sunt plu-
res gentes et lingue xc. libro sep-
todecimo veritate septima.

Testimonia noui testamenti
anteponenda sunt testimonijs
antiqui testamenti. et q̄re. libro
viceesimo veritate secunda.

Numerus duodenarius fig-
nificat vniuersitatē. libro duo-
decimo: veritate tertia.

Numeri sunt actu infiniti. li-
bro duodecimo veritate viceesima q̄nta.

Quod deus constituit nupcias aſi-
p̄m. libro q̄rtodecimo veritate

vicefimatercia.

Numerus denarius significat
perfectiōnē vndenarius: imp̄fōz
libro q̄ntodecimo veritate p̄x.

Obediēcie bonum. libro
tertiodecimo veritate vni-
decima.

Obedientia omnium bonorū
mater: et inobedientia omnium
malorum mater. libro quarto
decimo veritate tertiadecima.

In omni optato optatur felici-
tatis. libro q̄rto veritate decia.

Omnia redeunt eadem nume-
ro in anno magno scilicet post tri-
ginta milia annorum s̄m erro-
rem antiquorum. libro duode-
cimo veritate septadecima.

De obedientia abraham. et
q̄ obediendum ē diuino precep-
to et non a tradicendum. et com-
paratur obediētia abraham ad
inobediēciam adē. libro tercio
decimo veritate vndecima. et li-
bro septodecimo veritate xxxvij.

Obediēcia abrahe profertur
castitati ysaac. libro

Obligatio ad bene operandū
vtilis est. libro xxxvij. veritate iij.

Quod idem est obiectum beati-
ficam angelorum et hominum.
libro nono veritate decima.

Occidē se ipsū nulli licet: s̄ pu-
niē citra mortē. li. p̄mo v. xxxij.

Occulta mala nō debent ma-
nifeste puniri. libro p̄mo veri.
liij.

Operum diuersitas valz ad
exercitium ingenioꝝ. libro p̄vi.
xij.

Ad quid oracō dominica valz
et ad quid non. libro p̄xi. veri.
xxij.

Oredo est imparium et dispa-
rium. libro p̄xi. v. xvij.

In originali malo sunt duo
mala: p̄c̄m et supplicium. in ori-
ginali bono sunt duo bona: p̄pa-
gatio et cōformatio. libro vice-
simosec̄do. v. xxxij.

Passionis diffinicio fm
stoycos libro octauo
veritate vicefima et. li.
bro nono. xij.

Passiones vt sunt irasci t̄i-
mere et tristari gaudere nō sunt
male ex genere libro nono veri-
tate q̄ta.

Pauptas est sancta et meri-
toria. li. p̄mo. v. xi.

Cum paup̄tate perfectissima
stat dispensacō temporalium. et
nota q̄modo de exemplo de mar-
ticio qd̄ strahit duplici sine. li.
p̄viii. v. xxxvij.

De pace corporis et anime et
multiplica pace. libro p̄xi. veri.
p̄liij.

Pax est incertum bonum. et
quare. li. p̄xi. v. xij.

Pax pax omnibz prodest et
nulli nocet. libro p̄xi. veritate.
xxi.

Pax domestica q̄. libro p̄xi.
v. p̄vi.

Pax p̄fecta pax non habetur
in hac vita. libro p̄xi. veritate.
p̄xiiij.

Sine pace nemo potest deū
videre. libro p̄v. v. v.

Primoꝝ pentum erubescen-
cia fuit carnis sue inobediencia
quo ad motus inordinatos. li.
p̄iiij. v. p̄xi.

Quatuor gradus p̄c̄i. libro
p̄mo. v. vij.

Quoniam p̄c̄m est cōtra naturā
libro p̄iiij. v. x.

Peccandi licencia facit ho-
minem miserum et plus peccat.
quā cum licencia peccat. libro. v.
v. p̄xi.

Expediit peccatori vt puniat.
ibidem.

Ad p̄c̄m nullus potest cogi:
licet possit contrahi. libro p̄mo
v. p̄vij.

Quo p̄c̄o peccauit p̄mus ho-
mo et q̄liter. li. p̄iiij. v. p̄xi.

Peccatum occultū precedit
p̄c̄m manifestum. libro p̄iiij.
v. p̄vi.

Peccatum p̄mi hominis fuit

gravius q̄ mulieris. et peccatus
angeli q̄ hominis. libro duode-
cimo veritate sc̄da et libro quar-
to decimo veritate duodec̄a.

Pena peccati inest nobis in
infirmirate nostra. libro q̄rtode-
cimo veritate quinta.

Promitas ad peccandum di-
minuit peccatum. libro quarto
decimo veritate quattadecima.

Argumentū q̄ p̄ccm infideli-
tatis sit prius q̄ p̄ccm cupidita-
tis. et q̄ fides sit potior caritate.
libro q̄nto decimo veritate dec̄a.

Pccm fraterne inuidie est
maximum. libro qūnto decimo
veritate yndecima.

Conuersio p̄cc̄i debet esse ad
ipsum hominem. et nulli alteri
attribuat q̄ sibi ip̄si. et hec est
salubris medicina et p̄ctio ve-
nie nō incongrua. libro q̄ntode-
cimo veritate duodecima.

Cō peccati appetitus est sub
diuina voluntate. libro q̄ntode-
cimo veritate tertiadecima.

Peccata venialia remittuntur
per quatuor. libro vicehimo pri-
mo veritate tricesimanona.

Pseudo p̄pheta. libro vice-
himo veritate tertiadecima.

Aliqua peccata nō indulgen-
tur nisi orationibz sanctorz. sed
que sunt illa nescimus. libro vi-
ceshimo primo veritate q̄dragesima

Pccata venialia hominum nō
possunt esse certa cum ignoret
modus s̄ perseuerent. et ideo bo-
num est facere inimicos de ma-
mona iniquitatis. libro vicehi-
mo primo veritate xli.

Pena eterna iuste dat̄ d̄ap-
natis pro peccato mōdi. libro
vicehimo primo veritate xliij.

Peccatū aufert anime inte-
gritatem. libro duodecimo veri-
tate quarta.

In omni p̄ccō occurrat supbia
libro duodecimo veritate nona.

Pena peccati originalis est
ad exercitium v̄tutis. libro ter-
ciodecimo veritate prima.

Nota quomō peccator deserit
deum. libro xliij. veritate nona.

Remittētia nō debz esse discor-
ta. libro q̄nto decimo veri. xliij.

Pietas est virtus latricie et v̄-
tus clementie.

Pitagoras ille est a quo p̄ta-
licum genus habuit ortum phi-
losophie. et qui primus voluit
vocari amator sapientie et non
sapiens. libro octauo. veritate
prima.

Aliqui phi fuerunt diuinitus
illuminati. aliqui non. libro se-
cundo veritate secunda.

Quo tēpore pitagoras floruit
a quo dicitur phi a. libro deci-
mo octauo veritate viij.

Quibus reus est amator dei
libro viij. v. pma.

Finis omnium phoz fuit in-
uenire beatam vitam. libro octavo
veritate iij.

Quod phi alijs sunt iponendi
libro viij. veritate xij.

Quod angeli mali reuelauerunt
alijs phijs. libro vndecimo veri-
tate xij.

Quod triplex est disciplina phi-
losophoz. libro vndecimo veri-
tate x. viij.

Qui posuerunt eadem numero
redire vt euitarent qd deus non
agnoscit infinita in actu. Et ibi
dem no quomodo phs respon-
deret theologo de creditis. lib.
xij. v. xij.

Quotientissima ratio que phi
posuerunt mundu esse ab eterno
su non esse ex tempore. libro xij.
v. xij.

Amor est pondus.

Quod octe no sunt sustinendi in
ciuitatibz fm platonem. libro
ij. v. iij.

Quod ollucio nocturna aliqui est
pccm aliquando non. libro pri-
mo v. xij.

Sub quo duce populus isrl
ductus est in babilomiam. lib.
xvij. v. viij.

Que virtus est pudicitia. li-
bro pmo veritate xij.

Quod pueri in tenera etate de-
bent imbui optimis doctrinis.
quia tunc forcins retinent. li-
bro pmo veritate pma et libro
xij. veritate xij.

Judicia pfecta custoditur
cum quacumq; incitacione car-
nis et a contrario cu tali delecta-
cione non est pudicitia. libro
xij. v. xij.

Queiicia et infancia exulant
a culpa cum no sunt capaces p-
cepti vsq; ad septemium. libro
xij. v. xij.

Molage egypti et duplices
versus de eisdem. libro xvi. v.
xij.

Quidam platonius dixit
euangelium iohis debere scribi
litteris aureis. libro decimo ve-
ritate xij.

Quare platonici viget in gre-
cia et aristoteles apud nos. li-
v. iij. v. xij.

Omnia pcepta vetera ordi-
nantur ad dilectionem dei et
pro xij.

Priniceps debet pccare subiec-
tis et debellare supbos. libro p-
mo v. ij.

Priniceps bonus no debet regi p-
inhonestos viros.

Priniceps bonus melior est
subditis suis qd sibi iph. libro
qto veritate pma

In principante bonum debet
esse maius scilicet honestatis ibi,
dem.

Bonus princeps plus diligit
subditos quam contra ibidem.

Contra principes ibidem.

Plus debent principes gau-
dere de clemencia quam de honore quia
sunt sicut paterfamilias. Et nota
ibidem quod debet esse unus princeps
in vniuerso. libro decimonono
veritate vicequarta et xvi.

Primogeniti non fuerunt in
biblia primo nominati. libro sep-
todecimo veritate decimaquarta.

Quomodo puacio agnoscitur.
libro undecimo veritate xxx.

Non omnes prophete intellex-
erunt prophetias suas. libro sep-
timo veritate quaterdecima.

Prophetae dicta sunt trip-
tita. quedam spectant ad terre-
nam ciuitatem. quedam ad cele-
stem. quedam ad utramque. lib-
ro decimo septimo veritate prima.

Quot prophete fuerunt in israhel
a tempore tris migrationis in babi-
loniam usque ad aduentum cristi. li-
bro decimo septimo veritate xij.

Nota responcionem deorum
paganorum de cristo. libro deci-
mo septimo veritate xxxvi.

Proprietas relatiua predica-
tur de diuina essentia in abstrac-
to. libro undecimo vi. xij.

Prohibitio rei illicite auget
desiderium in illis qui non dili-
gant iustitiam. nota quomodo et
in quo. libro tertio decimo veri-
tate secunda.

Prudetie in homine sunt plu-
res. libro quarto veritate vij.

Radix natiuitatis nostre
causat in nobis ignoranci-
am. libro xxij. veritate
vicequarta.

Regnum celorum non datur nisi
pijs: sed terrenum pijs et impijs
libro quinto veritate xvij.

Melius est esse magna reg-
na quam parua simpliciter et non
semper quibus. libro quarto veri. vi.

Regna amota iustitia non sunt
nisi magna latrocina. libro qua-
to veritate tertia.

Diuiso regno iudeorum aliqui
reges iuda erant boni aliqui ma-
li. sed reges israhel omnes mali. li-
bro decimo septimo veri. decima.

Regnum assiriorum durauit per
mille cc. xl. annos. li. iij. veri. iij.

Ante diluuium primogeniti non
succedebant in regnum iure heredi-
tario. libro xv. veri. xvij.

Nota regna felicitatis et de co-
stantino et theodosio.

Duo reges possunt filii regna-
re scilicet dauid et salomon. libro
xvij. veri. vij.

Quid est res publica et quā
bona et quando viciosa et quid
est populus. li. ij. v.

Quod antiquus romani plus
fecerūt pro re publica q̄ hodie
faciunt xp̄iani pro fide. et ibi
nota de optio iuvene romano
libro v. v. xvi.

Contra rectores rei publice.
libro ij. v. v.

Res publica plus augmenta
tur virtutibus q̄ armis. libro v.
v. xij.

Facio potior quāe aliquid fit
in rerum natura est voluntas di
uina. li. xxi. v. vij.

Fetus in utero mortui resur
gent si fuerint animati. libro
xxij. v. xij.

Omnes resurgent in q̄titate
quam habent in potēcia et resur
gent in utroq; seculi licet ap̄lus
dicat q̄ omnes resurgemus in
viriū p̄fectum. q̄ vir ibi accipit̄
pro utroq; seculi. libro xxij. v.
xij. xij. et xv.

Nota q̄modo p̄tes materia
les resurgent eedē et q̄modo nō
libro xxij. v. xvi.

Cōnatūe deformitatis ē in
corp̄ibus et q̄ claritas corp̄is xp̄i
non fuit visa ab apostolis post
eius resurrectionem. libro xxij.
v. xvij. xvij. et xix.

Vulnere corp̄is apparebunt

in resurrectione que sunt indi
cia v̄tutis. libro xxij. v. xvi.
fina p̄ma.

Quod resurrectio mortuorū est
demonstrabilis q̄ plato et por
phirius vident̄ eam posuisse. li.
xxij. v. xxxvi.

Romani habuerunt leges su
as a p̄his grecis. libro tercio v
tate v.

Sacra scriptura est maxi
me auctoritatis. libro
xi. v. p̄ma.

Sacramenta emanauerunt
a latere cristi mortui. libro xv.
v. xxxvi.

Sacrificia abel et caym fue
runt discreta signo visibili. li.
bro xv. v. vij.

Sacrificium abel fuit accep
tum et caym non q̄ abel primo
dedit se ipsum q̄ testat̄ moy
ses dicens h̄esperit domin⁹ ad
abel. li. xv. v. ix.

Est quoddam sal in cecilia q̄
fluit in igne et crepitat in aq̄.
libro xxi. v. iij.

Saul regnauit xl. annis et
dauid xli.

Molures erunt dampnati q̄
saluati vt ostendat̄ iusticia dei
et eius misericordia. libro xxi.
v. xvi.

Quod sacramentum baptisimi

confertur quadrupliciter sicut in quatuor
drupliciter statum recipientis. libro
vicehimo primo veritate xxxvij.

Quomodo differunt stultus et
sapiens. et quod plures sunt stulti
quam sapientes. libro nono. verita
tate secunda et sexta.

Argumenta de aliquibus quia
fuerunt sanctificati in utero. libro
vicehimo secundo veritate xxxij.

Sancti quiescent cum christo per
mille annos. libro vicehimo ve
ritate quinta.

Sancti in patria videbunt su
as cogitationes mutuo. libro
vicehimo secundo veritate xxxij.

Corpora sanctorum erunt nuda
sicut in statu innocentie. et vide
bunt sancti armonias corporum
suorum ut inde laudent deum. nec
in talibus corporibus est talis mor
tus inordinatus sed movebunt
corpora ubi cumque spiritus eorum vo
luerint. libro duodecimo verita
te tricesima prima et plura.

Sancti habent liberum arbi
trium ad non posse peccare sicut
fuit datum homini. libro vicehi
mo secundo veritate quadragesima secunda.

Sanctorum immortalitas est
potior quam primorum parentum. quia
ista est ad non posse mori. et illa
erat ad posse non mori. libro vi
cesimo secundo veritate plura.

Sanctis melius fuit quod ad

peccavit quam si non peccasset quia
ad maiorem gratiam refectus. libro
vicehimo secundo veritate plura.

Sancti recordantur ab unum preteri
torum malorum per scienciam sed
non per experientiam. libro vice
himo secundo veritate quadragesima quarta.

Sancti angeli sciunt futura
in eterna dei voluntate. libro ip
sorum veritate duo decima.

Seruitus iuste inflictus est
peccatoribus. non quod natura ser
uitutem meruit sed culpa. libro
decimo nono veritate vicehimo secunda.

Dupliciter subvertuntur pec
catores. libro vicehimo primo
veritate tricesima.

Homo cui sensualitas domi
natur non est aptus ad contem
plationem. libro decimo nono
veritate vicehima.

Facilius servitur homini quam
libidini quia libido est crudelis
libro vicehimo. veritate vicehi
mo tertia.

Stella vnetis aliquo tempo
re mutat colorem. magnitudinem
et figuram contra naturam. libro
vicehimo secundo veritate plura.

Superbi delectantur in hu
militatis contutu. et luxuriosi
in castitatis aspectu. libro se
cundo veritate nona.

Superbia est initium omni
um vitiorum. libro duodecimo
veritate nona.

Sodomice non fuerunt expe-
tati simpliciter sed solum ne vi-
derent hostium domus loth.

Sol non eclipsat nisi in fine
lunae et ideo eclipsatus est mira-
culose in morte domini. libro iij.
v. iij.

Antiqui bene scientes et ma-
le viuentes sicut varro et sene-
ca faciunt strarium eis q̄ sciunt
libro vi. v. p̄ma.

Prophetia sibille. lib. xvij.
v. vij.

Superbia peruersa imitatur
deum.

Sanctis debetur honor dulis
libro vij. v. p̄p̄.

Superbis est vtile aliqui ca-
dere. libro xij. v. p̄vi.

Species intelligibilis est po-
nenda. libro xi. v. p̄p̄.

Tactus est certissimus alioꝝ
sensuum. libro ij. v. p̄ma.

Tempus et eternitas dif-
ferunt. libro vndecimo
v. vij.

Illud quod est in tēpore non
incongrue dicitur semp esse licet
tempus nō sit eternum. libro
xij. v. xvij.

Tempus potest accipi dupli-
citer. Et nota q̄ modo. libro xij.
v. xvij.

Quod aliquid potest dici semp

esse et q̄q̄ de finire esse sicut
tēpus. li. xij. v. p̄p̄.

Quid est tempus p̄sens pre-
teritum et futurum. libro xij.
v. vi.

Timor vtilis est viris per-
fectis vel imperfectis. libro p̄mo
v. xvij.

Timor castus est in patria
qui est nolle peccare. Et nota
timorem pene et iusticie. libro
xij. v. vij. et vij.

Termini terre p̄missionis.
libro xvi. v. p̄xvij.

Testamentū vetus nichil fuit
nisi noui occultatio. libro xvi.
v. p̄p̄.

Testamentū vetus nichil va-
let nisi inḡtum phibet testimo-
nium nouo. li. x. vij. v. vi.

Ilicitum est populo pugnaē cō-
tra tirannum: et si tirannus rebel-
lat peccat. libro xvij. v. ix.

Mō s̄b q̄bo p̄ncipibz tēplum
iherosolomitānū fuit renouatū
post primam transmigracionem
in babiloniam. libro xvij. v.
ix.

Tormenta sunt necessaria in
re publica. li. xij. v. xvij.

Tribulacio bonos facit meli-
ores: malos autē p̄iores. libro
p̄mo v. vi.

Cum trinitate p̄sonatū stat
simplicitas. li. xi. v. xvij.

Quid est trinitas · libro vn-
decimo veritate vicefima septa ·

Virtus qua recte viuatur
ab animi sede membris
corporis imparat · libro
primo veritate decimas septima ·

Contra vanam gloriā et vo-
luptatē · et contra egyptios quā
subiciebant virtutem voluptati
corporis · et inacionem vane glo-
rie · libro quinto veritate p̄m̄ q̄ p̄ ·

Veritatē visam nō defendere
est magnum malum ·

Virtus in quatuor distinguitur
libro quarto veritate septima ·

Pterq; reus et qui veritatem
occultat et qui mendaciū dicit
quā ille p̄desse nō vult · et iste
nocere desiderat · et exēpla eius
dem · libro quinto ·

Virtus via q̄ · libro quinto
veritate vndecima ·

Non omne verum est mani-
festandum · libro quarto verita-
te tertiadecima ·

Quid est virtus · libro quar-
to veritate octava ·

Virtutibus plus augmentatur
res publica q̄ aem̄is s̄m̄ senten-
tiam cathonis · libro quinto ve-
ritate tertiadecima ·

Virtus que est laudabilior ē
difficilior · libro p̄m̄ · ver · p̄m̄ ·

Viuere s̄m̄ virtutē est finis bo-

ni s̄m̄ platonē · libro viij · v · p̄ ·

Virtuosi sunt pauci · et nota
quare · libro nono veritate septima ·

Inter virtutes et vitia · et in-
ter vitia ad inuicem potest esse
pugna · non t̄m̄ inter virtutes ·
libro quōtodecimo veritate quarta ·

Vera diffinitio virtutis est or-
do amoris · et sic radix omnium
virtutum est dilectio · libro quōto
decimo veritate tricesima ·

Nota que virgo p̄didit auro-
riam · et que non · libro primo
veritate decimanona ·

Vitiosi non sic se habent ad
virtutes sicut virtuosī se habent ad
vitia · et q̄re · libro ij · veritate ip̄ ·

Quare plures sunt vitiosi q̄
virtuosī · libro nono · veritate
septa ·

Omnium vitiorum quatuor
sunt origines · libro quārtodeci-
mo veritate prima ·

Nota tria accipiuntur a tribus
bonis que sunt in homine · et quō
votum est perfectius et melius
libro septodecimo · veritate qua-
dragesimasecunda ·

Causam male volūntatis velle
scire est simile ac si quis vellet vi-
dere tenebras et audire silentiū
libro duodecimo veri · vndecima ·

Voluntas bona melior ē bono
intellectu · libro septimo veri
tate secunda ·

Voluntatum solū est laudabi-
le vel vituperabile. libro xij. v. s.
sexta.

Vicium consuetudine firmatum
est quasi naturale licet sit a vo-
luntate ideo difficile curat. lib.
xij. v. vij.

Voluntatis male nō est causa
efficiens s̄ deficiens Et ibi nō
de duobus eq̄litate dispositis. lib.
xij. v. x. et xij.

Differentia inter velle et ai-
re. libro xij. v. iij.

Nota q̄ta est voluptas car-
nalis copule. libro q̄to decimo
veritate decimanona.

Vltima sunt p̄fectiora in ordi-
ne finis et h̄is que sunt ad finē
vniuersaliter. libro vij. veritate
octava.

Quare proz loth fuit ouersa
in statuam salis. libro decimo
v. vi.

Nota v̄nionem entis in deo
et in creatura. libro xij. v. iij.

Voluntatis actus potior et p̄n-
cipalior est q̄ sit actus intell̄is

Vita p̄sens est plena calamit̄
tatibz p̄pter duo. libro xij. v.
xvij.

Vicia apta v̄niant vic̄is oc-
cultis in quibz est supbia: sicut
quī v̄niant vindictam vt ap-
pareant modesti: et quī v̄niant
luxuriam vt appareant casti. li.

xij. v. xij.

Moaua transeūt infandam s̄
magnis vic̄is: multi tamen re-
surgunt fortius ad gratiam. li.
xij. v. xij.

Virtus appetit omnia p̄pter
se ipsam et nichil omnino sibi
p̄ponit: nec agit aliquid in hac
vita nisi bella cum vic̄is Et ibi
dem nota q̄ nichil melius inue-
niat in homine ipsa virtute.
libro xij. v. septa. septima. et
nona.

Magis virtuosus est quī di-
ligit virtutē p̄pter se ipsam q̄
quī diligit eam p̄pter spem re-
muneracionis. libro xij. veritate
xij.

Si virtus non esset bona de-
beremus tamen ipsam p̄ligere
q̄ dominacionem viciorum. li.
bro xij. v. xij.

Quod dato q̄ male viuētis es-
sent liberandi p̄ intercessionem
sanctorum tamen melius est be-
ne viuere vt homo mereat esse
ex illis quī pro alijs sunt inter-
cessuri. et ibidem reprobat̄ ori-
genes. libro vicesimo p̄mo veri-
tate xij.

Quid est virtus vera. libro
v. v. xij.

Malarum voluntatū deus est
iustissimus ordinator. libro xi.
veritate xvij.

Dominis mala voluntas est cō-
tra naturam • libro q̄to decimo
veritate decima •

Male voluntatis incium in
homine est superbia • libro q̄to
decimo veritate q̄ntadecima •

Xpus fuit dictus inno-
cens a dñs paganorum
nec fuit eis strarius • li-
bro decimo octavo veritate trice-
simasepta • et libro decimonono
veritate xxx •

ExPLICIT tabula •

**De commemoracōe defunctoꝝ
vel de missa p̄ eis. et cur terci⁹
septim⁹. ⁊ tricesim⁹ aut anni
uersari⁹ dies celebrentur.**

Missa pro mortuis in hoc differt a consueta missa q̄ sine gloria ⁊ alleluia et pacis oratio celebrat. **S**olem⁹ morias facere mortuoꝝ ḡn̄aliter terciā ac septimā et tricesimā die. **U**nde talem habemus auctoritatem in veteri testamento. **S**criptū est in libro numeri ca. xlvij. **C**ū tetigerit cadauer hominis: et p̄pter hoc fuit immundus septē dieb⁹ aspergat eꝝ h̄ aqua die terciā ⁊ septimā et sic mundabit. **I**n celebratione xxx. dieꝝ susculi sumus moysi et aaron celebratione. **I**ta scriptum est in eodē libro ca. i. **O**mnis autē multitudo videns occubuisse aaron fleuit sup̄ eū xxx. dieb⁹ p̄c̄tas familias suas. **E**t iterꝝ in deutero de moysi ca. Clij. **F**leuerunt sup̄ eum filij israel in castris moab xxx. dieb⁹. **I**mundus p̄pter cadauer hominis p̄ sacrificiū sacerdotis. **T**erciā die ⁊ septimā congruit nature humane p̄pter p̄c̄m aie que neglexit dei cultum in cogitatione in vita ⁊ intellectu. **D**u

militet ostendo offerimus sacrificium deo terciā die. vt ab hys p̄c̄is purgetur. **S**imiliter p̄c̄atum qd̄ p̄ corpus gessit cupimus purgari in quarto die post terciā diem id est septimo post mortē suam qz corpus q̄tuor notissimis elementis subsistit. **D**uob⁹ modis committitur omne p̄c̄m. aut faciendo ea que non debuimus facere: aut omitendo ea que debuimus facere. **O**mnia peccata que egit et nō debuit agere deflemus vsq; ad septimū diem in quo numero vniuersitas designatur. **D**einceps vsq; ad tricesimū diem rogam⁹ et pro illis que debuit facere et nō fecit. **S**eculū vero rogamus pro anima ⁊ seculū pro corpore. **Q**uando vero studem⁹ vt opera amicoꝝ nostroz sint plena coram deo: tricesimā die sacrificium p̄ eis offerim⁹. **S**olent vero nōnulli interrogare si licet at cotidie orare aut sacrificium deo offerre pro mortuis. **C**ū b⁹ respondet qz pleriq; in dominicis dieb⁹ sacrificium p̄ mortuis nō offerunt p̄pter singularē reuerenciam dominice resurrectionis: videlicet qz ille solus inter mortuos liber fuit. **I**deo valde condecet vt eius singularis resurrectio vnembi liter ab oibus

et si alicuius admixtione de fūc
ti celebrat. Quia vero qđ agit
in tertia et septima et xxx die: pub
lice agit. Et gñaliter ab omni
bus amicis anniuersarius dies
ideo repetit p̄ defunctis qm̄
nescimus qliter eoz causa habe
atur in alia vita. sicut sanctorū
anniuersaria dies in eorū honore
ad memoriā nob̄ reducat ad vti
litatē nostram: ita defunctorū ad
utilitatē illoz et nostrā deuotōz
implendam. crede nō nos eos
aliquā venturos ad osortū sanc
toz. alioqñ omni tēpore bonū est
orare p̄ defunctis et si nesciatur
dies defuncti p̄ obliuionē seu p̄
ignoranciam vel p̄mittatur
p̄pter occupatōz aliquā terrenā
sicut scriptū est Sancta et salu
bris est cogitatio pro defunctis
orare ut a p̄ccis soluant. Pro
defuncto monacho missa agat
die sepulchri eius. et tertia et sep
tima vel xxx. et postea q̄ntum volu
erit abbas. Missam quoq; mo
nachoz p̄ singulas ebdomabas
cantare et eorū nomina recitare
mos est. Consuetudo ē roma
ne ecclesie monachos vel homi
nes religiosos defunctos in eccle
siam portare ibiq; missam cele
brare. deinde cum cantacione por
tare ad sepulchrum. et cum posi
ti fuerint in sepulchro fundi

tur pro eis oratio. deinde hui
mo et petra operiunt. Prima et
tertia et septima nec nō et tri
cesima die pro eis sicut supius
dictum ē missa celebrat. et post
ea quantum abbas voluerit.
Missa secularium mortuorum
ter in anno: tertia et septima
die et tricesima. quia surrexit
die tertia dominus. et septem
dies ieiunauerunt filij israhel
pro saul. et xxx dies sicut sup
ius dictum est plangerūt moy
sen. Solent nōnulli dicere qđ
non liceat missam pro infanti
bus cantare ante septem annos
Sed hij nimium improvida
consideracione falluntur. quia
licet et illud phas est. Et in li
bro sacramentorum missa repe
ritur etiam pro nupte baptisat
to. Nonnulli solent inter
rogare si pro omnibus regenera
tis liceat sacrificium mediato
ris offerri q̄uis flagitiosissime
vuentibus et in malis operibus
perseuerantibus. De hac
questione varia expositio pa
trum inuenit. Sed singula an
te oculos ponamus q̄ ad memo
riam occurrunt. Venerabilis
namq; pater augustinus ad pau
linum de cura gerenda pro mor
tuis ita dicit. Quamuis non
pro quibus sunt omnibus p̄sint.

sed tñ pro quibus dum viuunt
compatur vt pñnt: sed qz non
discernimus qui sint oportz ea
pro regnatis omnibus facere. vt
nullus eoz p̄termittat ad quos
hec beneficia possint et debeant
peruenire. melius em̄ superunt
ista eis quibus nec obsūt nec p̄
sunt: q̄ eis dixerunt quibus pro
sūt. **S**; huic sentencie videt̄
stratum quod iohes apostolus
dicit. Est p̄c̄m vsq; ad mortē
non pro illo dico vt quis rogz
Et hoc ca^m idē venerabil̄ pater
ita exponit in eo qd dicit̄ est p̄c̄
atum vsq; ad mortem nō p̄ eo
dico vt quis roget: a p̄te osten-
dit esse quosdam fratres pro
quibus orare non nob̄ precipit̄ cū
deus etiam pro p̄secutoribus no-
stris orare nos iubet: nec ista
questio solui potest nisi fatam^r
esse aliq̄ p̄c̄a in fratribus q̄ in-
micoz p̄secutione grauiora sint.
Fratres aut̄ cristianos significa-
ri multis diuinaz scripturaz do-
cumentis p̄bari potest. **M**an-
festissimū tamen illud est quod
apostolus ponit. Sanctificatus
est em̄ vir infidel̄ fidei vxore ⁊
sanctificata est mulier infidelis
in fratre. Non em̄ addidit nō
s̄ manifeste fratris nomine xp̄i
anum intelligi voluit q̄ infidelē
habet vxorem. **P**eccatū ergo

fr̄es ad mortē esse puto qd post
agnitōz dei per gratiam domini
nostri ihu cristi q̄sq; oppugnat
fraternitatē et aduersus ipsam
gratiam qua recōciliatus est deo
inuidēcie facibus agitat. **A**liiter
est peccatū vsq; ad mortē. vsq;
ad mortē vtiq; peccat ille p̄c̄oz
quī in huius vite tēporali cursu
penitentiam non agit. **E**cce hic
dicit qd pro fratribus sic p̄c̄nti-
bus non liceat oracionem fundi
q̄to magis sacrificium mediato-
ris offerri. **E**t q̄modo potest esse
aueniens vt pro omnibus rege-
neratis liceat sacrificium offerri
quā pro fratribus sic peccantibus
salte non accedit̄ vel precem fun-
dere: nisi forte ita intelligamus
vt eos solumodo dicat regnatos
in cristo qui fidē dominicam q̄m
in baptismo p̄cipiūt vsq; ad
exitū vite inconuassam cū omni-
bus bonis operibus studeat custo-
dire. **E**t qz scriptū est. **F**ides s̄n
operibus mortua est. **E**t itez **C**on-
fitētur se nosse deum: factis aut̄
negant. **E**t ideo apostolus dic̄.
Quī dicit se in xp̄o manere de-
bet ambulare sicut ipseambu-
lauit. **I**stis qz sentencijs cor-
dat auctoritas canonica in cōci-
lio bractenhi. ca. vi. **I**ta scrip-
tum est. **P**lacuit vt hñ qui sibi
ipsis aut p̄ fertū aut p̄ venenū

aut per aquam aut p precipitiu
 vel qlibet modo violenter inferre
 morte: nulla eis in oblacione co
 memoraco fiat. neq; cu psalmis
 ad sepulturam illoz cadauera de
 ducant. Multi etiam p ignoran
 tiam sibi hoc usurparunt. simi
 liter et de hys placuit qui p suis
 sceleribus puniunt. **D**ionisius
 ariopagita antiquus videlicet et
 venerabil pater dicit blasphemias
 deo facere qui missam cele
 brat p malis impijsq; hominib;
 bo. **U**te aug. in libro enche
 ridion ad laurenciu de cura pro
 mortuis gerenda cap. lxxviii. ita di
 cit. Neq; negandu est defunc
 toz suoz animas pietate viuenci
 um releuari cum p illis sacrifici
 um mediatois offerret: vel elemo
 sine in ecclia fiunt. sed eis h pro
 sunt qui cum viueret hec sibi vt
 postea pdesse possent meruerunt
Est em qdam viuendi modus:
 nec ta bonus vt non reqrat ista
 post mortem. est vero talis in bo
 no vt ista no reqrat. et est tunc
 talis in malo vt nec hys valeat
 cu hec vita traherit adiuuari. q
 circa hic omne meritum opatur:
 quo possit post hanc vitam releua
 ri qspiam vel guarari. Nemo aut
 se speret qd hic neglexerit cum
 obierit dm pmereri: qui etiam
 hoc meritum sibi qsq; cu in corpore

viuet opauit vt ei possent ista
 pdesse. Non em omnibus p sunt
Et que no oibo nisi ppter differre
 cia vite quam qsq; gessit in cor
 pore. Cum ergo sacrificia su alta
 ris siue qrumcuq; elemosinarum p
 baptisatis defunctis oibo offerun
 tur: p valde bonis gra actioes
 sut. p no valde bonis ppiacioes
 sut. p valde mal et si illa sut ad
 iumenta mortuoz: qlescuq; viuoz
 solacioes sut. Quibus aut plute
 aut ad h p sunt vt sit plena res
 missio: a certe vt tolerabile fiat
 ipsa dapnacio. **P**ius vero gre
 gorius de cura p mortuis gerenda
 ita dicit. Si culpa inqt post mor
 tem insolubiles no sut multu sol
 aias ecclia post mortem sacra oblatio
 hostie salutaris adiuuaet. ita vt
 nonnunq ipse defunctorum anime vi
 deant expetere. **H**oc tñ scien
 dum e q illic salte de minimis
 nichil quisq; purgacois obrinet
 bit nisi bonis actibus in hac ad
 h vita positus vt illic optineat
 promeretur.

De memoracione missa ceteris
 usq; defunctorum exequiis et si dici
 plura possent hec tñ opendio sissi
 me dicta sufficiant.

Finis feliciter.

100

placo sta augiⁿ